

*Povestiri
ciberrobotice*

Autori :

**I. ASIMOV • D. DAVIDEANU • D. DORIAN • F. POHL •
AL. UNGUREANU • D. PRUTEANU • OV. BUFNILĂ • R. SHE-
CKLEY • AL. MIRONOV • R. F. YOUNG • A. ROGOZ •
G. KLEIN • D. UNGUREANU • S. SIMION • I. VARŞAVSKI •
G. CEAUŞU • M. GRĂMESCU • D. KEMENY • CR. T. PO-
PESCU • A. CLARKE**

Prefaşa, selecţia textelor şi coordonarea :

ALEXANDRU MIRONOV

Prezentări şi comentarii :

MIHAI BĂDESCU

Traducători :

**M. BĂDESCU • I. D. BRANA • ŞT. GHIDOVEANU • IRINA
HOREA • M. IONESCU • AL. MIRONOV • IOANA PĂRĂU •
L. PÎRŢAC • V. STOICESCU**

Povestiri ciberrobotice

*Antologie
de*

ALEXANDRU MIRONOV și MIHAI BĂDESCU

SCAN: Doru Filip
prelucrare: Costin Teo Graur
prima ediție digitală, iunie 2011

EDITURA
ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ
București, 1986

Ilustrația copertei și a textelor :
arh. Marina Nicolaev Ungureanu

Revizia :

Lector univ. FLORIN MANOLESCU

Legea 0. Un robot nu trebuie să aducă prejudicii omenirii sau, prin neintervenția, să permită, ca acestea să fie aduse.

Legea I. Un robot nu are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie, prin neintervenție, să i se întâmple ceva rău unei ființe umane.

Legea II. Robotul trebuie să asculte poruncile omului, dar numai atunci când ele nu contrazic legea I.

Legea III. Robotul trebuie să-și apere propria existență, dar numai atunci când grija de sine nu contrazice legea I sau legea a II-a.

I. Asimov

1. Calculatorul copiilor mei

Are 11 ani. Stă în fața display-ului. Are emoții. Încrețește nasul, țuguie buzele, se concentrează. Bate o tastă — apoi bate din palme : comanda i-a reușit, a gândit-o bine, și calculatorul îi transmite, pe ecran, că s-a apropiat de comoara Dragonului. Sau că l-a bătut (pe el, pe calculator) la tick-tack-toe. Sau că celula ucigașă a fost izolată în organismul bolnav și că, cu o ultimă lovitură, fetița o va distruge... Scutură codițele și bretonul, șterge jocul — s-a plictisit —, își alege alt program și îl implementează prietenului ei, PRAE-M. Sau aMIC. Sau SINCLAIR.

Se înțelege cu el perfect : știu amândoi BASIC. Sau LOGO. Sau PILOT. Poate chiar FORTRAN. Ori

PASCAL → limbi ale Turnului Babel informațional al zilelor noastre.

Se teme? Nu, de ce să se teamă, între un copil și o jucărie, fie ea oricât de sofisticată, există o *interfață naturală*. Fără niciun complex, fără nici o problemă.

Mă tem eu, părintele ei? Eu, profesorul de matematică, când descopăr, îngrozit, că elevii mei n-au chef de calcule? Și că tabla înmulțirii își pierde — în lumea lor — rolul de sfânta sfintelor?

Mă mai sperii, recunosc. Atavisme... Dar mă liniștesc socotind că, la urma urmel, cu memoria lui, cu unitatea-l logică, calculatorul nu este, pentru mintea copilului, decît o unealtă, o proteză, o prelungire a funcțiilor neuronale ce nu face decît să *definitiveze* și să *iuștească* rezolvarea unei probleme pe care o pune creierul uman.

Și știu că schimbările chimice neuronale risipite pe însușirea mecanică a tablei înmulțirii și a celorlalte deprinderi de calcul se vor desfășura în mintea copilului meu cu folos mai mare, că partea de creier astfel eliberată va putea fi afectată problemelor complexe, creației.

În plus, memoria îi va deveni selectivă, deoarece cealaltă memorie — cea magnetică — îi poate oferi, rapid și exact, datele de care are nevoie — mult mai rapid și mult mai exact decît ar face-o cea mai perfectă bibliotecară, de la cea mai completă bibliotecă din lume...

Așa că nu mă deranjează dacă elevii mei uită algoritmi de calcul: la o simplă comandă — o apăsare de tastă — micul drăcușor inteligent va țîșni din cutie (pe ecran) și va face orice extragere de radical, orice ridicare la putere, va ști toți logaritmi

și toate mărimile trigonometrice — și ne va afișa rezultatele, în numai câteva sutimi de secundă.

Singura problemă care eventual s-ar mai pune este una socială, așa-zisa problemă a înstrăinării: copilul nostru se îndepărtează de noi, de felul nostru de a gândi, abstractizează prea tare, algoritmizează prea des, își alienează spiritul, se dezumanizează...

Oare ?

Cetățeanul planetar de mâine, copilul nostru de astăzi, devine mai reflexiv, mai profund, mai rapid în gândire. Nu se mai pripește — calculatorul îl alege calea optimă: deci nu risipește, greșește mai puțin, se implică mai sigur, fiind mai bine înarmat în fața problemelor vieții.

Își poate satisface orice curiozitate — stupidele tabu-uri dispar: o tastare, și pe ecranul calculatorului personal sosește, prompt, răspunsul, la orice întrebare.

Are acces — va avea, mâine — la orice carte, operă de artă, bandă de sunet: informația, în era informaticii, s-a democratizat, fiind ubilcuu accesibilă și, implicit, larg utilizabilă, ridicând gradul de cultură al cetățeanului terestru.

Rămîne un singur aspect, oarecum neplăcut pentru noi: într-adevăr, în felul de gândire, copiii de astăzi, tinerii și adulții din viitor, vor semăna tot mai puțin cu noi, părinții și străbunii lor... Alci aș răspunde însă contrînd: să fim serioși, noi am făcut războaie mondiale, războaie locale, am umplut lumea de violență, n-am eradicat bolile și foamea, am fost grijulii doar cu acumularea celor 3,5 tone de TNT pe cap de locuitor planetar — să fim serioși, zic, nu felul nostru de a raționa este, din punct de vedere al *logicii galactice*, cel normal...

2. R.U.R.

Tsukuba, 1985, marea expoziție științifică a anului, poate a deceniului, și-a deschis porțile sub genericul: „Casa și mediul înconjurător. Știința și tehnica în slujba omului”.

Imnul de inaugurare a fost executat, la orgă electronică, de către Wabot, un tip cam de 1,90 m înălțime și 80 kg, avînd ca semne distinctive un singur ochi ciclopic drept în mijlocul frunții. Evident, Wabot e un robot, unul dintre cei mai avansați ai momentului, „fiu” al ciberneticianului japonez Ichiro Kato, care, la Universitatea din Waseda, i-a construit lui Wabot și un „frate”, un robot pășitor — un tip oarecum lent (merge abia 150 metri pe oră), dar capabil (urcă singur scările!) și foarte nostim...

Și tot în Tsukuba, la teatrul Fuyo, 12 roboți se dedau plăcerilor artistice: sînt pur și simplu actori, într-o (singură) piesă, avînd însă sute de mii de spectatori (umani) care, în antract, admîră cum un „coleg” de-al actorilor, un mic robot-rechin face curățenie, aspirînd praful prin gura sa larg deschisă. Iar după spectacol, la restaurant, chelneri-roboți au asigurat onor-clientei un serviciu ireproșabil...

București, tot 1985, la Secția Forjă a uzinelor „23 August”. O echipă a televiziunii îl filmează pe RIC-25-5, care-și execută imperturabil numărul: apucă — cu singuru-i braț — o piesă fierbinte (îl măsoară întîi temperatura, dacă nu-i convine o leapădă, parcă degustat, la rebuturi!), o duce la matrițat, o aranjează în lăcaș, ciocanul izbește semifabricatul (în acest timp RIC așteaptă — aș zice, atent), ghiarele brațului prind produsul semifabricat, îl duc la debavurat, o altă presă își face datoria, apoi mașina „sculpă” piesa finită într-o ladă, resturile de la deba-

vurare în alta, în care timp RIC își răcorește brațul, înfierbîntat de temperatura înaltă a pieselor, într-un bazin cu apă.

RIC-25-5, pe numele său complet *Robot în coordonate cilindrice cu 5 grade de libertate*, este gândit, proiectat și construit de o echipă pluridisciplinară de tineri specialiști bucureșteni și este reprezentantul unei categorii (era cît pe-aci să-i zic : sociale) destul de cuprinzătoare (circa 100 000 de „persoane”) de muncitori-automate, roboții industriali, cei care-și execută ireproșabil obligațiile de serviciu în condiții eroice de toxicitate, temperatură, presiune, umezeală, radiații, efort fizic...

3. *Pro domo*

R.U.R. înseamnă *Rossum's Universal Robot* și este titlul unei piese de teatru scrisă de vizionarul Karel Čapek în anul 1920. Banda rulantă, un fel de strămoș troglodit al robotului de astăzi, și tehnologiile aferente propuse de Taylor, stîrniseră critici aspre — pe care Čapek le oglindește în drama sa.

Nici artefactele (imaginare) precedente dotate cu viață (cu un fel de viață) nu avuseseră darul să placă lui *Homo Sapiens* — egoist în a-și acorda numai sieși dreptul la rațiune —, atît Golem-ul, cît și monstrul lui Frankenstein stîrnind repulsia la toate eșaloanele societății. Iar după Taylor, incriminarea čapek-iană a robotului și ridiculizarea automatizării prin capodopera chaplin-iană din *Timpuri moderne* nu contribuiseră la îmbunătățirea reputației de care s-ar putea bucura acest fenomen de prelungire a mîinilor omului. Dimpotrivă.

...Cum nici ideea elaborării unor sisteme gînditoare exagerat de inteligente nu s-a bucurat de mare

popularitate niciodată. Ba, îndrăznesc să zic, chiar astăzi, chiar în zilele noastre, în anii din capătul de început al Erei informaticii, calculatorul mai este încă privit pe sub sprincene...

...Ceea ce ridică problema educației planetare privind ideea acceptării acestor extraordinare unelte, mașina de calcul și automatul, care tind să convergă spre ceea ce viitorul va numi cu siguranță *robotul inteligent*, servitorul cel mai credincios și cel mai eficient al singurei forme protoplasmatică raționale din sistemul planetar al stelei numită Soare, omul.

...Educație care a început de ani buni, cam odată cu apariția unei povestiri intitulată *ROBBY*, povestea tristă a unei dădace metalice, extrem de grijulie cu mica făptură umană încredințată spre educație, dar nereușind cu nici un chip să devină simpatică adulților. Nuvela este scrisă de I. Asimov, unul dintre cei mai mari scriitori de science fiction și, în același timp, un popularizator de știință de impact pur și simplu planetar. Veți vedea...

În anul 1950, ciclul asimovian *Eu, Robot* ia startul și astfel începe o adevărată bătălie pe care povestirile cu roboți, automate și calculatoare o vor duce pe această scenă — largă — a lumii populată cu personajele legendare ale viitorului. În povestirea *Mincinosul* dr. Asimov postulează cele trei legi ale roboticii, iar în *Roboții și Imperiul* (1985), legea zero (cele din motto-ul „*Pledoariei*” mele...), apar apoi Cutie, androidul-politician Stephan Byerley, Meyerhoff cel genial, robopsihologul Susan Calvin și depanatorii Powell și Donovan, atotputernicul Multivac, tenacele și profund umanul robot Andrew ...După care literatura de anticipație a lumii explodează pur și simplu, încărcându-se cu povești despre roboți.

Buni, răi, servind interese ale unor oameni buni sau răi, personajele astfel construite în povestiri — adesea dibaci scrise — și-au găsit imediat un larg public, căci de la calculatorul lui Babbage și de la mecanismele lui Vaucanson, societatea evoluase, tinzând să părăsească o Epocă a fierului peste măsură prelungită.

„*Homunculus*”-ul lui I. Varșavski, pasărea de pradă imaginată de R. Sheckley, ingerul păzitor al lui G. Klein, dar și automatele sale rele din *Orașul*, nostima societate cibernetică din milenile viitoare, așa cum o vede K. Deszö, tragicul model al lui Fr. Pohl, uluitorul sistem logic al sateliților, „descoperit” de A. Clarke, calculatorul galactic „brevetat” de Fr. Brown pentru a răspunde la „întrebarea întrebărilor”, personaje și întâmplările propuse de frații Strugațki, S. Lem, Ph. K. Dick, R. Heinlein, J. Brunner, Daniel Walther, M. Jeury, S. Lundwall, S. Sucharitkul, G. R. Martin fac parte dintr-un fond de aur de ficțiune științifică ce a avut darul să atragă, către luminile științei și binefacerile tehnologiilor de vîrf, milioane de tineri de pretutindeni. Secolul al XX-lea are acum, în ultimul său pătrar, alura pe care o are, și pentru că poveștile inteligente ale autorilor de science fiction au pătruns în mințile și inimile făpturilor raționale protoplasmatică pămîntene, convingînd că omul de pe întreaga planetă are nevoie de ajutoare de nădejde pentru creierul și brațele sale, de servitori mai eficienți decît animalele domestice... Dar, în același timp, au temperat grupuri prea grăbite ale societății umane, atrăgînd atenția că mecanismele lui *Homo ciberneticus* pot fi și ele supuse greșelii, mai ales atunci cînd programatorul și constructorul lor este supus greșelii.

În literatura de ficțiune științifică românească primele povestiri despre roboți, cu adevărat remarcabile, sînt scrise de Dorel Dorian, prin anii '60. Rînd pe rînd, înaintînd către anul de apariție al acestei prime culegeri românești de povestiri pe tema robot-calculator, au trimis la tipar întîmplări cu roboți inteligenți : A. Rogoz, R. Bărbulescu și G. Anania, Șt. Nicolici, S. Sighișanu, I. M. Ștefan, I. Minzatu, M. Opreță, V. Bugariu, Vl. Colin, M. Șerbănescu, D. Cocoru, R. Honga, I. I. Iosif, T. Filipaș, M. Luca, G. Ceaușu, Gh. Păun, R. Haritonovici, Cr. T. Popescu, Al. Ungureanu, D. Ungureanu, Rodica Bretin, L. Oprea, Ov. Bufnilă, M. L. Goga, C. Ionescu, S. Genescu, — lista este în creștere zilnică, pe măsura ce calculatoarele și roboții românești își cîștigă locul în întreprinderile și instituțiile noastre, oferindu-ne — contra kilowați și întreținere calificată — neprecupețitul lor ajutor și, în același timp, contribuind la civilizarea tehnologică a societății noastre.

... Așa că — revenind la primele rînduri ale pleoarii mele — nu-mi fac probleme : cercetătorii științifici și industria, scriitorii de anticipația și editurile au pus umăr la umăr pentru a înlătura complexele Frankenstein și Taylor și au reușit : calculatorul de acum al copiilor mei și roboții inteligenți din societatea de mîine condusă de fiii și fiicele noastre sînt/vor fi unelte sigure, solide și cu categorică perspectivă. Căci ajutat de ele *Homo cosmicus* va porni — a pornit deja — în formidabilul său salt către abisurile lumii atomice și necuprinsele poteci din afara planetei.

ALEXANDRU MIRONOV

Oare se poate alcătui o antologie de science fiction consacrată roboșilor și mașinilor cibernetice fără Isaac Asimov? Nu, nici vorbă. Ba, dimpotrivă, considerăm că orice antologie care se respectă nu poate începe decît cu Doc. Asimov. Iar noi, pentru a ne spori și mai mult șansele de „respectabilitate”, l-am ales chiar două povestiri.

Dar cine mai este și acest Doc Asimov? S-ar putea întreba, puțin mirat, cititorul obișnuit, care nu și-a prea bătut capul, pînă acum, cu această altă de controversată literatură științifico-fantastică.

Ei bine, Isaac Asimov este astăzi o adevărată instituție, un fel de monument național american. Doctorul cel bun, cum le place americanilor să-l numească, s-a născut în 1920. Dotat cu o inteligență scîlpitoare și o memorie prodigioasă (mărturisește că-și poate aminti instantaneu orice cuvînt citit vreodată), tînărul Asimov urmează cursurile Universității Columbia și, în 1948, obține doctoratul în biochimie. Lucrează pentru o vreme ca cercetător în domeniul chimiei organice, apoi obține catedra de biochimie la University School of Medicine din Boston.

A început să scrie foarte de timpuriu; la 19 ani își vede publicată prima povestire SF, iar doi ani mai tîrziu atrage atenția asupra talentului său cu o nuvelă de excepție — *Căderea nopții* (apărută și în românește, la Editura Politică, în antologia *Nici un zeu în cosmos*). Deși din 1958 își abandonează cariera universitară pentru a deveni scriitor profesionist, nu-și va abandona, în schimb, activitatea științifică și va tipări, cu regularitate, cursuri universitare și lucrări de popularizare în mai toate domeniile — biochimie,

antropologie, fizică, astronomie, matematică... De altfel, nici un domeniu al cunoaşterii nu i se pare inabordabil şi, printre cele peste trei sute de cărţi publicate pînă acum, se pot întîlni titluri atît de diverse precum *Ghidul lui Asimov în opera lui Shakespeare*, sau *ABC-ul spaţiului*.

În domeniul creaţiei literare SF — dragostea dinţii şi care s-a dovedit şi cea mai statornică (recent, îşi intitula introducerea la o cunoscută enciclopedie cu declaraţia patetică „Science fiction, I love You”) —, Asimov a rotunjit două cicluri impresionante: cel al *Imperiului Galactic* şi cel al *Povestirilor cu roboţi*.

Ciclul *Imperiului Galactic* — amplă frescă a societăţii omenestii din pragul mileniului 47 — cuprinde, în primul rînd, tetralogia *Fundaţiei* (*Fundaţia* — 1951, *Fundaţia şi Imperiul* — 1952, *A doua Fundaţie* — 1953, *Marginea Fundaţiei* — 1981), precum şi o serie de romane a căror acţiune se desfăşoară pe acelaşi fundal al *Imperiului* din *Trantor*: *O piatră pe cer* (1950) — apărută şi în româneşte, *Stele ca pulberea* (1951) şi *Curenţii spaţiului* (1952).

La fel de celebru (ciclul *Imperiului Galactic* a fost încununat, în 1966, cu „Premiul Hugo” pentru cel mai bun ciclu din toate timpurile) este şi ciclul de povestiri şi romane consacrat roboţilor pozitronici. Aici vom găsi, formulate pentru prima oară, celebrele legi ale roboticii, un fel de cod etic al maşinilor inteligente. Din acest ciclu fac parte culegerile de povestiri *Eu, robotul* (1950) — apărut şi în româneşte —, *Restul roboţilor* (1964), precum şi trilogia: *Peşterile de oţel* (1954), *Soarele gol* (1957) — tradus şi la noi —, şi *Robotul Aurorei* (1983).

Povestirile alese de noi aparţin şi ele acestui ciclu. Deşi complet diferite ca mod de realizare ele pot fi considerate, împreună, ca două creaţii de vîrf ce mustesc de imaginaţie, umor şi — paradoxal pentru texte povestind întîmplări din viaţa roboţilor şi a calculatoarelor — de un profund mesaj umanist.

Poate că cei familiarizaţi cu povestirile asimoviene din *Eu, Robotul* vor găsi subiectul povestirii de faţă cel puţin surprinzător. Vă asigurăm că nu este cazul să vă alarmaţi pentru

că personalitatea sa enciclopedică, de care am mai vorbit, s-a manifestat cu același har și talent și în domeniul umorului.

Fire veselă și optimistă, Asimov a apreciat întotdeauna umorul de bună calitate. De altfel în toate lucrările sale dovedește un remarcabil simț al umorului. „De cînd mă știu”, mărturisește într-un eseu autobiografic, „am ascultat și am spus cu plăcere bancuri”. Asemeni Marelui Maestru Meyerhof din povestire, Asimov este un rezervor inepuizabil de bancuri, calam-buri, limerick-uri pe care, din cînd în cînd, le adună în cite un volum. Și veți vedea, așadar, că nu se poate găsi un pămîntean mai potrivit care, împreună cu supercalculatorul, să încerce să dea de „originea bancurilor”...

Noel Meyerhof consultă lista pe care și-o pregătise și alese cu ce să înceapă. Ca de obicei, se bizuia mai ales pe intuiție.

Mașina din fața lui îl reducea la proporțiile unui pitic, deși ceea ce se vedea nu era decît o pîrticică infimă din trupul ei. Pe Meyerhof însă faptul nu-l impresiona. Vorbi cu siguranța de sine a celui care se știe stăpîn absolut :

— Johnson se întoarce inopinat acasă dintr-o călătorie de afaceri și-și găsește nevasta în brațele celui mai bun amic. Trăgîndu-se stupefiat înapoi, zice: „Max! Eu sînt căsătorit cu doamna și e de *datoria* mea să... Dar tu ?...”

Bun, își spuse Meherhof, și-acum să lăsăm asta să se scurgă în pîntecele mașinii și să se distileze.

— Salut, răsună o voce în spatele lui.

Meyerhof șterse sunetul celor două silabe și trecu pe neutru circuitul cu care lucra. Apoi se întoarse și spune :

— Lucrez. Nu știi să bați la ușă ?

Nu zîmbi, cum îl întîmpina de obicei pe Timothy Whistler, unul dintre analiștii-șefi și colaboratorii săi cel mai apropiați, ci se încruntă ca și cînd ar fi fost deranjat de-un străin. Expresia de iritare îl așternu

pe fața uscățivă un păienjeniș de riduri care păreau că se prelungesc pînă la rădăcina părului, zburlindu-l parcă mai mult ca oricînd.

Whistler ridică din umeri. Pumnii infipți în buzunare întinseră în cute drepte, verticale, pînza halatului său alb.

— Am bătut, dar n-ai răspuns. Becul roșu nu era aprins.

Meyerhof mormăi ceva nedeslușit. Nu era numai asta. Noul proiect ajunsese să-l preocupe atît de intens încît pierdea din vedere micile amănunte. Dar, pe de altă parte, nu-și putea reproșa mare lucru. Era vorba de ceva important.

De ce era important, nu știa, firește. Se întîmpla rar ca Marii Maestri să știe. Asta le conferea calitatea de Mari Maestri : faptul că erau capabili să depășească limitele rațiunii. Cum altfel ar fi putut mîntea umană să se măsoare cu Multivac, gigantul de rațiune „solidificată”, lung de zece mile, cel mai complex computer construit vreodată ?

— Lucrez, repetă el. Ai ceva important ?

— Nimic urgent. Sînt cîteva lacune în răspunsul referitor la hiperspațiu... (Whistler se legănă de pe-un picior pe altul și arboră o expresie exagerată de îndoială.) Zici că *lucrezi* ?

— Exact. Ai ceva împotrivă ?

Whistler își plimbă privirea de la un capăt la celălalt al micii încăperi înțesate cu module peste module de relec, care alcătuiau acest mic compartiment al Multivacului.

— Dar... nu-i nimeni aici.

— Cine-a zis că e, sau c-ar trebui să fie ?

— Păi, parcă povesteai una dintre poantele dumitale...

— Ei și ?

Whistler se sili să zîmbească.

— Doar nu-i spuneai un banc Multivacului ?

Meyerhof se crispă.

— De ce nu ?

— Chiar asta făceai ?

— Da.

— De ce ?

Meyerhof îl măsură cu privirea.

— Nu-s obligat să-ți dau socoteală. Nu-s obligat să dau socoteală nimănui.

— Dumnezeule, bineînțeles că nu. Am întrebat din curiozitate, atîta tot... (Privi din nou împrejur, apoi se încruntă.) Mă rog, dacă lucrezi, o să plec.

— Chiar te rog, spuse Meyerhof.

Așteptă ca Whistler să iasă, apoi apăsă furios pe butonul care aprindea becul roșu de la intrare.

Începu să se plimbe de colo-colo, încercînd să se calmeze. Să-l ia dracu pe Whistler ! Să-i ia dracu pe toți ! Pentru că nu-și dădea osteneala să păstreze față de toți tehnicienii, față de toți analiștii și mecanicii ăștia distanța care se cuvenea, pentru că-l trata de parcă și ei ar fi fost artiști și creatori, credeau că-și pot permite orice.

Nici măcar un banc nu-s în stare să spună ca lumea ! gîndi îndîrjit.

Și-și reaminti instantaneu problema care-l preocupa. Se așeză din nou în fața pupitrului. Să-l ia dracu pe toți !

Reconectă circuitul mașinii și spuse :

— În timp ce vaporul se luptă cu marea agitată de hulă, stewardul se oprește pe punte și privește plin de compasiune pasagerul cramponat de balustradă, a cărui poziție și privire ațintită spre adîncuri sînt întru chiparea suferinței celei mai crîncene. Băltindu-l ușor pe umăr, omul din echipaj îi spune cu blîndețe : „Curaj, domnule, știu că pare groaznic, dar

nimeni n-a murit din rău de mare". Pasagerul întoarce spre el fața albă ca varul și rostește cu voce stinsă: „Nu spune asta, prietene. Pentru numele lui Dumnezeu, nu spune asta. Numai speranța morții mă mai ține în viață”.

Deși preocupat, Timothy Whistler zîmbi și salută cu un ușor semn din cap cînd trecu prin fața biroului secretarei. Femeia îi întoarse zîmbetul.

O secretară umană, gîndi el, însemna o prezență arhaică în lumea computerizată a secolului XXI. Pe de altă parte, însă, părea firesc ca o asemenea funcție să supraviețuiască tocmai aici, în citadela ciberneticii, în inima giganticei corporații mondiale care deținea Multivacul. Cu uriașul calculator acoperind orizontul, utilizarea unor computere inferioare pentru activități minore ar fi fost un gest de prost gust.

Cînd intră în biroul lui Abram Trask, reprezentantul oficial al guvernului își întrerupsese ritualul solemn al aprinderii pipei. Ochii săi negri săgetară în direcția vizitatorului.

— A, Whistler ! Ia loc, ia loc.

Whistler se așează.

— Cred că s-a ivit o problemă, Trask.

Trask schiță un zîmbet.

— Sper că nu una tehnică. Nu-s decît un politician ignorant. (Era una din expresiile lui favorite.)

— E vorba de Meyerhof.

Trask se afundă brusc în scaun și afișă un aer profund nefericit.

— Ești sigur ?

— Destul de sigur.

Whistler înțelegea prea bine indispoziția subită a interlocutorului său. Trask era funcționarul guvernamental acreditat pe lîngă Divizia Computere și

Automatizare a Departamentului de Interne. Avea în sarcină problemele referitoare la sateliții umani ai Multivacului, întocmai cum sateliții cu pregătire tehnică aveau în sarcină problemele legate de Multivac însuși.

Dar un Mare Maestru era mai mult decât un simplu satelit. Mai mult chiar decât o simplă ființă umană.

Încă din prima perioadă a istoriei Multivacului devenise evident că punctul nevralgic era procedura de interogare. Multivac putea să rezolve problemele omenirii, toate problemele, dacă... dacă i se puneau întrebări semnificative. Dar, pe măsură ce cunoștințele se acumulau într-un ritm din ce în ce mai rapid, găsirea unor asemenea întrebări devenea din ce în ce mai dificilă.

Numai rațiunea nu era suficientă. Pentru a formula întrebările potrivite era nevoie de o intuiție ieșită din comun, de facultăți asemănătoare (dar superioare) celor pe care le posedau marii maeștri ai șahului. Era nevoie de o minte aidoama celei care este capabilă, în câteva minute, să aleagă cea mai bună mișcare dintre miliardele de mișcări posibile pe o tablă de șah.

Trask se foi în scaun.

— Și, ce-a făcut Meyerhof ?

— A introdus un program de interogare care mă neliniștește.

— Ei asta-i ! Atita tot ? Nu poți împiedica un Mare Maestru să pună în aplicare orice procedură de interogare crede el de cuviință, Whistler. Nici dumneata, nici eu nu sîntem competenți să judecăm valoarea întrebărilor sale, după cum sînt sigur că știți prea bine.

— Știu. Firește că știu. Dar îl știu și pe Meyerhof. Dumneata îl cunoști personal ?

— Dumnezeule mare, nu. Cine ajunge să cunoască personal un Mare Maestru ?

— N-o lua așa, Trask. Sînt oameni de care-ar trebui să ne fie milă. Te-ai gîndit vreodată ce-nseamnă să fii Mare Maestru ? Să știi că-n toată lumea nu mai sînt decît vreo zece ca tine ? Să știi că nu se descoperă decît unul sau doi la o generație ? Să știi că lumea depinde de tine, că mii de matematicieni, de logicieni, de psihologi, de fizicieni se bizule pe tine ?

Trask ridică din umeri și murmură :

— Dumnezeule mare, eu m-aș simți stăpînul lumii...

— N-aș crede, replică nerăbdător analistul-șef. Nu se simt stăpînii nimănui. N-au pe nimeni cu care să vorbească de la egal la egal. Se simt complet izolați. Ascultă : Meyerhof nu lasă să-i scape nici o ocazie de a se afla în societate. Nu e căsătorit, firește, nu bea, n-are deloc o natură sociabilă... Totuși, își dă silința să fie mereu printre oameni pentru că are nevoie de asta. Și știi ce face cînd se află în compania noastră, adică măcar o dată pe săptămînă ?

— Habar n-am, răspunse omul guvernului. Toate astea-s noi pentru mine.

— Face pe bufonul.

— Poftim ? !

— Spune bancuri. Bancuri bune. E formidabil. Orice banc, cît de vechi, cît de răsuflat, devine irezistibil cînd îl auzi din gura lui. Știe să spună bancuri. E un talent.

— Înțeleg. Păi, foarte bine...

— Sau foarte rău. Bancurile astea sînt importante pentru el. (Whistler își sprijini coatele pe biroul lui Trask și începu să-și roadă o unghie de la degetul

mare, privind în gol. Apoi reluă :) Meyerhof e deosebit, știe că e deosebit și bancurile pe care le povestește reprezintă pentru el unicul mod în care simte că ne poate determina pe noi, oamenii obișnuiți, să-l acceptăm. Ne distrăm, rîdem în hohote, îl batem pe umăr și uităm că e Mare Maestru. Bancurile sînt singura lui legătură cu noi, ceilalți.

— Tot ce-mi spui e foarte interesant. Nu te știam atît de bun psiholog. Dar care-i necazul?

— Necazul? Ce crezi că s-ar întîmpla dacă Meyerhof ar ajunge în criză de bancuri?

Reprezentantul guvernului îl privi nedumerit.

— Cum adică?

— Dacă ar începe să se repete? Dacă publicul său ar începe să rîdă cu mai puțină poftă sau n-ar mai rîde deloc? Bancurile sînt tot ce-l leagă de noi. Fără ele, ar rămîne singur și, în situația asta, ce s-ar întîmpla cu el? Nu uita, Trask, că Meyerhof este unul dintre cei vreo zece oameni de care omenirea nu se poate dispensa. Nu putem îngădui să pățească vreun accident. Și nu mă refer numai la aspectul fizic. Nu putem îngădui nici măcar să fie nefericit. Cine știe dacă asta nu i-ar afecta intuiția...

— Și? A început să se repete?

— Nu mi se pare, dar am impresia că el așa crede.

— Pe ce te bazezi?

— L-am surprins spunîndu-i bancuri Multivacului.

— Aiurea!

— Să fi fost doar o întîmplare? Am intrat pe nepusă masă și m-a dat afară. Era furios. De obicei e destul de amabil. Nu mi se pare deloc în regulă faptul că intrarea mea nedorită l-a deranjat într-atît. Ce-i sigur însă este că-i spunea un banc computerului și sînt convins că bancul făcea parte dintr-o serie.

— Dar în ce scop?

Whistler dădu din umeri și-și frecă bărbia cu dosul mîinii.

— M-am gîndit și la asta. Cred că încearcă să acumuleze un stoc de glume în memoria Multivacului, ca apoi să obțină variante noi. Înțelegi la ce mă refer, nu? E pe cale să conceapă un fel de bufon mecanic, în așa fel încît să aibă la dispoziție un număr infinit de bancuri și să scape de obsesia că ele s-ar putea vreodată epuiza.

— Dumnezeule mare!

— Obiectiv vorbind, n-ar fi nimic rău în asta, dar consider îngrijorător faptul că un Mare Maestru începe să utilizeze Multivacul pentru a-și rezolva probleme personale. Toți Marii Maeștri prezintă o oarecare instabilitate mentală inerentă și trebuie să fie supravegheați. Poate că Meyerhof începe să se apropie de limita dincolo de care un Mare Maestru este iremediabil pierdut.

Trask întrebă cu voce egală:

— Și ce crezi c-ar trebui să fac eu?

— Să verifici ipoteza mea. Sînt poate prea legat de el pentru a-l judeca bine și, oricum, aprecierea oamenilor nu-i specialitatea mea. Dumneata ești politician; problema e mai degrabă de competența dumitale.

— Problema oamenilor, poate. Dar nu și cea a Marilor Maeștri.

— Și ei tot oameni sînt. Pe de altă parte, cine să se ocupe de asta?

Trask începu să bată cu degetele în tăblia biroului.

— Presupun că eu trebuie să mă ocup, rosti el în cele din urmă.

— Un flăcău de la țară, i se adresă Meyerhof Multivacului, culegea flori de cîmp pentru drăguța

lui cînd, deodată, se pomeni la cîțiva metri de un taur care, privindu-l țintă, începe să sîcîie cu copita pămîntul, într-un mod amenințător. Zăbind un fermier care stătea rezemat de partea cealaltă a unui gard destul de îndepărtat, flăcăul strigă spre el: „Hei, taică, nu-i nici un pericol cu taurul ăla de colo?” Cîntărind cu un ochi critic situația, fermierul azvîrle un scuipat din colțul gurii și răspunde: „Cu tauru' nu-i pericol defel”. Apoi, după alt scuipat, adaugă: „Da' nu și cu mătăluță, bag seama”.

Meyerhof se pregăti să treacă la următoarea glumă, cînd primi convocarea.

De fapt, nu era chiar convocare. Nimeni nu convocă un Mare Maestru. Era un mesaj prin care i se comunica faptul că Șeful Diviziei, Trask, dorea foarte mult să-l vadă pe Marele Maestru Meyerhof, dacă Marele Maestru Meyerhof putea să-i acorde cîteva minute din timpul său prețios.

Meyerhof ar fi putut să ignore liniștit mesajul și să-și vadă de treabă. Nu era obligat să se supună regulamentelor de ordine interioară.

Pe de altă parte însă, dacă ar fi procedat astfel, Trask ar fi continuat să-l sîcîie — oh, cu deosebit respect, firește, dar ar fi continuat să-l sîcîie.

Așa că blocă circuitele adecvate ale Multivacului, aprinse becul roșu care oprea intrarea în laborator în absența lui și plecă spre biroul lui Trask.

Trask tuși. Se simțea ușor intimidat de expresia înverșunată de pe chipul vizitatorului său.

— Spre marele meu regret, Maestre, n-am avut pînă acum ocazia să ne cunoaștem.

— V-am transmis rapoarte, replică sec Meyerhof.

Trask se întrebă ce se afla înapoia acelor ochi inteligenți, scăpărători. Era dificil să și-l imagineze

pe Meyerhof, cu fața lui prelungă, cu părul negru țepos și aerul său iritat, abandonându-și severitatea pentru a spune bancuri.

— Nu prin rapoarte se pot cunoaște oamenii. Am... am auzit că posedăți o minunată rezervă de anecdote.

— Sînt un bufon, domnule. Asta-i expresia care se folosește. Bufon.

— Nimeni nu v-a calificat astfel, Maestre. Mi s-a spus doar că...

— Dă-i dracului! Nu-mi pasă ce v-au spus. (Se aplecă brusc deasupra biroului lui Trask și-și îngustă ochii.) Vreți să vă spun un banc?

— Sigur că da, neapărat, se grăbi să răspundă reprezentantul guvernului, străduindu-se să pară cordial.

— Bun. Pofțiți un banc: Doamna Jones își aruncă privirea pe bilețelul ieșit din cîntarul-oracol automat pe care s-a urcat soțul ei după ce a introdus un bănuț. „George”, zice ea, „aici scrie că ești tandru, inteligent, destoinic, clarvăzător și că plăci femeilor”. Apoi, întorcînd tichetul, adăugă: „Se-nșeală pînă și-n privința greutateii”.

Trask izbucni în rîs. Nici dac-ar fi vrut n-ar fi putut să nu ridă. Deși poanta era previzibilă, natura-lea cu care Meyerhof reprodusese întocmai dis-prețul batjocoritor din vocea femeii și grimasa pe care-o mimase pentru a sublinia aciditatea replicii provocaseră instantaneu hazul politicianului.

— Ce-i de rîs? întrebă brusc Meyerhof.

Trask conțeni din rîs.

— Pofțim?

— Am întrebat, ce-i de rîs în asta? De ce rîdeți?

— Păi, se strădui să explice Trask, ultima frază aruncă o lumină nouă asupra celor dinainte. Caracterul neașteptat al...

— Esențialul, îl întrerupse Meyerhof, este că am înfățișat un soț umilit de soția sa ; o căsătorie ratată, în care soția este încredințată că soțul nu posedă nici o calitate. Dar pe dumneavoastră chestia asta vă face să rideți. Dacă ați fi în locul soțului ați găsi că-i hazliu ?

Stătu o clipă pe gânduri, apoi zise :

— Să-ncercăm alt banc : Abner stă la căpătiul soției sale, plângînd cu sughițuri. Soția, pe patul de moarte, își adună ultimele puteri și se ridică într-un cot : „Abner”, șoptește ea, „nu vreau să ajung înaintea lui Dumnezeu fără a-mi fi mărturisit păcatul”. „Lasă”, murmură tulburat soțul, „lasă, draga mea. Culcă-te, stai liniștită”. „Nu pot”, suspină ea. „Trebuie să-ți spun, altfel sufletul meu nu-și va găsi niciodată odihna. Ți-am fost necredincioasă, Abner. Te-am înșelat. Chiar în această casă, acum mai puțin de-o lună...” „Știu, scumpa mea”, răspunde Abner cu voce blîndă, „știu tot. Altfel de ce te-aș fi otrăvit ?”

Trask încercă din răspuțeri să rămînă sobru, dar nu izbuti pe de-a-ntregul. Își înăbuși imperfect chicotul.

Meyerhof spuse :

— Va să zică și asta-i de ris. Adulter. Crimă. Nu-mai lucruri hazlii.

— Ei drăcie, protestă Trask, dar s-au scris cărți care analizează umorul.

— Într-adevăr. Am citit și eu destule. Ba pe cele mai multe le-am citit și Multivacului. Dar autorii acestor cărți nu emit decît presupunerile. Unii susțin că ridem fiindcă ne simțim superiori personajelor din anecdote. Alții pretind că-i vorba de descoperirea bruscă a unei incongruități, sau de slăbirea bruscă a unei tensionări, sau de reinterpretarea bruscă a

unor evenimente. Chiar atît de simplu să fie ? Diverse persoane rîd la diverse bancuri. Nu există glumă universală. Unii nu rîd la nici un fel de glume. Important însă e faptul că omul este singurul animal înzestrat cu simţul umorului, singurul animal care rîde.

— Am înţeles, zise deodată Trask. Încercaţi să analizaţi umorul. Acesta-i motivul pentru care transmiteţi o serie de bancuri Multivacului.

— Cine v-a spus asta ?... Ah, Whistler, bineînţeles. Îmi amintesc. M-a surprins în timp ce lucram. Şi ?

— Nimic.

— Aveţi vreo obiecţie cu privire la dreptul meu de a adăuga orice cred de cuviinţă fondului general de cunoştinţe al Multivacului sau de a pune orice întrebare doresc ?

— Nicidecum, răspunse prompt Trask. De altfel nu mă îndoiesc că asta va deschide calea pentru noi analize de un deosebit interes pentru psihologi.

— Hm... Poate. Dar ceea ce mă frămîntă pe mine este ceva mai important decît o analiză generală a umorului. Vreau să pun o anumită întrebare. De fapt, două întrebări.

— Şi anume ?

Trask se întrebă dacă Marele Maestru avea să-i răspundă. Ştia că n-ar fi putut să-l oblige, dacă el refuza.

Dar Meyerhof spuse :

— Prima întrebare e : de unde vin bancurile ?

— Ce ? !

— Cine le inventează ? Uite ! Cu vreo lună în urmă am fost la o petrecere. S-au povestit o mulţime de bancuri. Ca de obicei, pe cele mai multe le-am spus eu şi, ca de obicei, nătărăii s-au prăpădit de ris. Poate că bancurile le-au stîrnit într-adevăr hazu' sau

poate c-au vrut doar să-mi facă plăcere. În orice caz, un individ și-a permis să mă bată pe umăr și să-mi spună: „Meyerhof, știi mai multe bancuri decât oricare ins pe care l-am cunoscut vreodată”. Sînt sigur că spunea adevărul, dar remarca m-a pus pe gînduri. Nu știu cîte sute sau poate mii de bancuri am povestit în viața mea, dar fapt e că n-am inventat nici unul. Nici măcar unul singur. N-am făcut altceva decât să le reproduc. Singura mea contribuție este povestitul. Fie că le auzisem de la alții, fie că le citisem. Dar nici cei de la care le-am auzit, nici cei care le-au scris nu le-au creat ei. N-am întîlnit pe nimeni care să pretindă c-a inventat un banc. Toată lumea spune: „Am auzit una bună” sau „Știi bancul cu...?” *Toate bancurile sînt vechi!* Acesta-i și motivul decalajului lor social. Bancurile pe tema răului de mare, de pildă, continuă să circule, deși răul de mare a devenit ușor de prevenit în zilele noastre și nu-l mai resimte nimeni. Sau bancurile cu cîntare-oracol automate, ca bancul pe care vi l-am spus adineori, deși asemenea mașini nu se mai găsesc decât în magazinele de antichități. Deci, cine inventează bancurile?

— Va să zică *asta* vreți să descoperiți? întrebă Trask și fu cît pe ce să adauge: „Dumnezeule mare, dar cui îi pasă?” Se stăpîni însă la timp. Întrebările unui Mare Maestru erau întotdeauna semnificative.

— Bineînțeles că *asta* vreau să descopăr. Să privim altfel problema. Nu numai că bancurile sînt vechi, dar ele *trebuie* să fie vechi pentru a avea haz. Este esențial ca o glumă să nu fie originală. Există o varietate de umor care este, sau poate fi, originală: calamburul. Am auzit calambururi create în mod evident spontan. Am inventat și eu cîteva. Dar nimeni nu rîde la asemenea glume. La calambur nu se rîde.

Se ricanează. Cu cât e mai bun calamburul, cu atât se ricanează mai tare. Umorul original nu stîrnește risul. De ce ?

— Habar n-am.

— Foarte bine. Atunci să aflăm. După ce am transmis Multivacului toate informațiile pe care le-am considerat utile cu privire la subiectul umorului, îl alimentez acum cu bancuri selecționate.

— Selecționate pe ce criteriu ? întrebă Trask.

— Nu știu, răspunse Meyerhof. Bancuri care mi se par mie potrivite. Întimplător, sînt Mare Maestru.

— Oh, desigur. Desigur.

— Pe baza acestor bancuri și a filosofiei generale a umorului, vreau ca Multivac să stabilească originea bancurilor, dacă poate. Și fiindcă Whistler e la curent și a găsit cu cale să vă informeze, anunțați-l ca poimîine să fie prezent în Laboratorul de analiză. Cred că va avea puțin de lucru.

— Sigur că da. Pot să asist și eu ?

Meyerhof dădu din umeri. Era limpede că prezența sau absența lui Trask îl lăsa rece.

Meyerhof alese cu deosebită atenție ultimul banc al seriei. În ce anume consta atenția, n-ar fi putut spune, însă trecuse în revistă zeci de posibilități, testîndu-le și retestîndu-le inefabila calitate a semnificației.

— Ug, omul cavernelor — începu el — își vede consoarta alergînd spre el, cu fața scaldată în lacrimi. „Ug, Ug !” strigă ea disperată. „Fă ceva, un tigru a intrat în peștera maică-mi. Fă ceva !” Ug scoate un miriit, reîncepe să roadă ciolanul de bivoli și bombăne : „Dă-l dracului ! Cui îi pasă ce-o să pătîmească un tigru ?”

Apoi Meyerhof formulă cele două întrebări și se lăasă pe speteaza scaunului, închizînd ochii. Terminase.

— Nu mi s-a părut nimic în neregulă, îi spuse Trask lui Whistler. Mi-a explicat destul de binevoitor ce urmărește și chiar dacă-i o treabă ciudată, nu-i ilegală.

— Ce pretinde el că urmărește, rectifică Whistler.

— Mă rog. Oricum, nu pot opri activitatea unui Mare Maestru numai pe baza unei bănuiele. E într-adevăr cam bizar dar, în definitiv, toți Marii Maeștri sînt puțin bizari. În nici un caz, nu mi s-a părut că n-ar fi în toate mințile.

— Să folosești Multivacul ca să afli proveniența bancurilor! mormăi nemulțumit analistul-șef. Asta-i treabă de om în toate mințile?

— Ce știm noi? replică iritat Trask. Știința a progresat în așa măsură încît singurele probleme neelucidate încă au rămas cele ridicole. Celelalte au fost demult enunțate, analizate și rezolvate.

— Degeaba. Pe mine tot mă îngrijorează.

— Faptul e consumat, Whistler. O să mergem la Meyerhof și-ai să analizezi răspunsul Multivacului, dacă a dat vreun răspuns. În ceea ce mă privește, singura mea sarcină este să mă ocup de aspectul birocratic al lucrurilor. Dumnezeule mare, ce să fac dacă nu știu nici măcar cu ce se ocupă un analist-șef ca dumneata, în afară de faptul că trebuie să analizeze.

— E destul de simplu, zise Whistler. Un Mare Maestru, ca Meyerhof, pune întrebări, iar Multivac le formulează automat în cantități și operații. Echipamentele necesare pentru transformarea cuvintelor în simboluri constituie porțiunea cea mai vastă din

imensul ansamblu al computerului. Multivac dă apoi răspunsul în cantități și operații, fără însă a le traduce iarăși în cuvinte, cu excepția cazurilor celor mai simple sau de rutină. Dacă ar fi fost proiectat în așa fel încît să rezolve și problema traducerii integrale, dimensiunile sale ar fi fost de patru ori mai mari.

— Aha! Așadar treaba dumitale este să traduci simbolurile în cuvinte?

— A mea și a altor analiști. Ori de cîte ori este necesar, folosim computere mai mici, special concepute pentru a ne facilita munca. (Whistler zîmbi strîmb.) Asemenea preoteselor din anticul Delphi, Multivac emite răspunsuri oraculare și enigmatice. Numai că-n vremurile noastre există interpreți.

Ajunseseră. Meyerhof aștepta.

Whistler întrebă pe un ton glacial:

— Care sînt circuitele pe care le-ați folosit, Maestre?

Meyerhof îi răspunse și Whistler se apucă de lucru.

Trask încerca să urmărească desfășurarea operațiilor, dar nu înțelegea nimic. Reprezentantul guvernului privi cum se derula o bandă acoperită cu puncte mărunte care formau arabescuri misterioase. Marele Maestru Meyerhof aștepta cu un aer indiferent lingă mașină, în timp ce Whistler urmărea curgerea benzii. Analistul se echipase cu o pereche de căști prevăzute cu microfon și din cînd în cînd murmură instrucțiuni pentru asistenții săi aflați în alte încăperi, unde dirijau contorsiunile electronice ale altor computere.

În răstimpuri, Whistler asculta încordat, apoi manevra cu repeziciune tastele unei claviaturi compli-

cate, pe care erau marcate simboluri ce aminteau vag de semnele matematice.

Trecu astfel mai bine de-o oră.

Expresia încruntată de pe chipul lui Whistler se accentuă. La un moment dat, analistul își înălță privirea spre ceilalți doi și bolborosi: „E de necre...”, apoi se întrerupse și-și reluă lucrul.

În cele din urmă, spuse cu voce răgușită:

— Pot să vă dau un răspuns neoficial. Pentru răspunsul oficial trebuie să așteptăm analiza completă. Vreți să cunoașteți răspunsul neoficial?

— Dă-i drumul, spuse Meyerhof.

Trask încuviință cu un semn din cap.

Whistler îl fulgeră cu privirea pe Marele Maestru.

— O întrebare aberantă nu poate primi decât un răspuns... Incepu el, apoi continuă ursuz: Multivac indică o origine extraterestră.

— Ce-ai spus?! exclamă Trask.

— N-ați auzit? Glumele de care ridem n-au fost inventate de oameni. Multivac a analizat toate datele care i-au fost furnizate și unicul răspuns posibil, conform acestor date este că o inteligență extraterestră a creat bancurile, toate bancurile, și le-a plasat în anumite cugete umane, în momente și locuri anume alese, astfel încît nici un om să nu fie conștient c-ar fi inventat vreunul. Toate glumele ulterioare nu-s decât variațiuni minore și adaptări ale originalelor primordiale.

Meyerhof scoase o exclamație triumfătoare.

— Toți umoriștii, rosti el, nu fac altceva decât să reactualizeze bancuri vechi. E lucru bine știut. Răspunsul este corect.

— Dar de ce? întrebă Trask. În ce scop să fi inventat bancurile?

— Multivac spune, răspunse Whistler, că singurul scop în concordanță cu toate datele e că bancurile

sînt destinate studiului psihologiei umane. Noi studiem psihologia șoarecilor punindu-i să parcurgă labirinturi. Șoarecii nu știu asta și n-ar ști nici dacă ar fi conștienți de ceea ce se întîmplă; dar nu-s conștienți. Aceste inteligențe străine studiază psihologia omului observînd reacțiile individuale la anecdote selectate în mod judicios. Fiecare om reacționează altfel... Probabil că aceste inteligențe sînt față de noi ceea ce sîntem noi față de șoareci, adăugă el, cutremurîndu-se.

Privind în gol, Trask zise :

— Marele Maestru spunea că omul este singurul animal înzestrat cu simțul umorului. S-ar părea deci că acest simț ne-a fost inoculat din afară.

— Iar posibilul nostru umor, care provine din interior, nu stîrnește risul, adăugă excitat Meyerhof. Mă refer la calambururi.

— E de presupus, spuse Whistler, că extraterestrii suprimă reacțiile la glume spontane pentru a evita orice confuzie.

Ca și cînd ar fi încercat să se smulgă dintr-un vis urît, Trask zise :

— Dumnezeuule mare, veniți-vă în fire ! Doar n-o să credeți una ca asta !

Analistul-șef îl privi cu răceală.

— E răspunsul Multivacului. Tot ce se poate conchide în acest moment. Multivac i-a indicat pe adevărații bufoni ai universului și dacă vrem să aflăm mai multe, problema va trebui să fie aprofundată. (Și Whistler adăugă în șoaptă :) Dacă cineva îndrăznește s-o aprofundeze.

Brusc, Marele Maestru Meyerhof spuse :

— Am pus două întrebări. Deocamdată am primit răspuns numai la prima. Cred că Multivac are suficiente date pentru a răspunde și la a doua.

Whistler ridică din umeri. Părea sleit de puteri.

— Cînd un Mare Maestru crede că există suficiente date, zise el, nu văd cum aş putea obiecta. Care era a doua întrebare ?

— Am întrebat : ce consecinţe va avea asupra rasei umane descoperirea răspunsului la cea dintîi întrebare ?

— De ce-aţi întrebat asta ? vru să ştie Trask.

— Pentru că aşa am simţit eu, replică Meyerhof.

— Nebunie, totul e nebunie, murmură Trask şi se întoarce cu spatele. Era conştient de modul strănu în care schimbase rolul cu Whistler. Acum el era cel care acuza de demenţă. Strînse cu putere din pleoape. Zadarnic încerca să se amăgească. În cincizeci de ani, nimeni nu putuse să pună la îndoială asociaţia dintre un Mare Maestru şi Multivac şi să-şi vadă îndoielile confirmate.

Whistler lucra în tăcere, cu dinţii încheşaţi. Urmărea din nou complicatul program al Multivacului şi al maşinilor auxiliare. Trecu încă o oră. În sfîrşit, analistul-şef îşi smulse căştile de pe cap şi emise un hohot sec.

— E un adevărat coşmar !

— Care-i răspunsul ? întreabă Meyerhof. Mă interesează concluziile Multivacului, nu ale dumitale.

— Perfect. Poftim : Multivac declară că în momentul în care un singur om va descoperi adevărul asupra acestei metode de analiză psihologică a minţii umane, ea va deveni inutilizabilă ca tehnică obiectivă pentru puterile extraterestre care o folosesc în acest moment.

— Vrei să spui că nu se vor mai transmite glume omenirii ? întreabă Trask cu voce joasă. Sau ce vrei să spui ?

— Nu mai există bancuri, zise Whistler. *Din acest moment !* Multivac a spus : „în acest moment”. Expe-

riența a încetat în acest moment ! Va trebui să se introducă o tehnică nouă.

Cîteva minute rămaseră nemișcați, privindu-se unii pe alții.

Într-un tîrziu, Meyerhof spuse cu voce tărăgănată :

— Multivac are dreptate.

Cu chipul descompus, Whistler murmură :

— Știu.

Pină și Trask rosti în șoaptă :

— Da, negreșit.

Meyerhof fu cel care aduse dovada decisivă. Meyerhof, povestitorul de bancuri desăvîrșit.

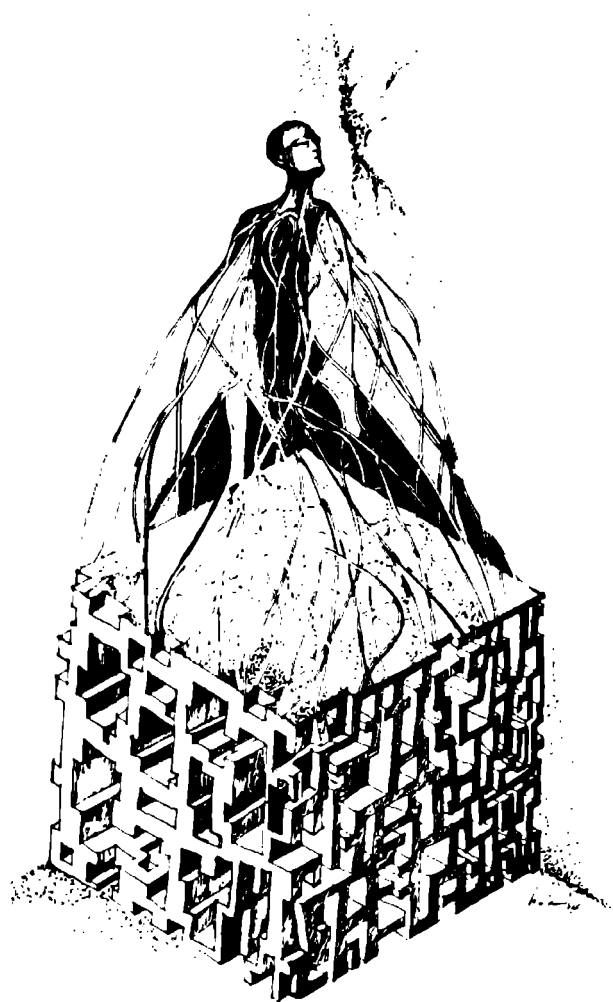
— S-a terminat, într-adevăr, spuse el. Gata. Încerc de cinci minute și nu-mi vine în minte nici un banc. Nici măcar unul singur ! Și sînt incredințat că dacă voi citi vreunul într-o carte, n-am să rîd.

— Darul umorului ne-a fost luat, șopti mohorit Trask. Oamenii nu vor mai rîde niciodată.

Rămaseră imobili, privind în gol, simțind cum lumea se reduce la dimensiunile unei cuști de șoa-reci — o cușcă din care labirintul fusese scos și în locul lui avea să urmeze... altceva.

Dincolo de aspectul anecdotic, în povestire se întîlnește și o parte din idelle omului de știință Asimov, referitoare la mașinile inteligente, idel expuse pe larg în numeroasele sale lucrări de popularizare a științei.

Astfel, după Asimov, inteligența artificială a mașinilor poate atinge un asemenea nivel de dezvoltare încît să se apropie de capacitatea mentală a omului, sau chiar să o depășească. Pornind, însă, dintr-un punct diferit și dezvoltîndu-se de-a lungul unor direcții diferite, și pentru scopuri diferite, inteligența artificială va avea, în consecință, atît calități cît și defecte, pe care ființele umane nu le au. Lucrînd împreună, părțile tari ale unuia vor putea suplini părțile slabe ale celeilalte și astfel, în cooperare, cele două tipuri de inteligență pot avansa mult mai rapid decît fiecare în parte. Or, numai în cooperare va putea Marele Maestru să descopere teribilul adevăr.

Omul Bicentenar

I. Asimov

Odată cu *Omul Bicentenar* intrăm în domeniul povestirilor cu roboți, povestiri pe care Asimov le-a adus pe adevărate culmi de realizare artistică și științifică.

De fapt, povestiri și legende despre oameni din metal, sau despre diverse soiuri de automate au însoțit întreaga istorie scrisă a omenirii. Talos, omul de metal care păzea insula Creta pe vremea regelui Minos, frumoasele ajutoare din aur construite de zeul fierar Hephalstos, Golem-ul legendelor evreiești, păpușa mecanică din povestirile lui Hoffmann, celebrul monstru construit de Frankenstein — imaginat de Mary Shelley... Și exemplele vor deveni din ce în ce mai numeroase pe măsură ce revoluția industrială promitea (și se ținea de cuvânt) noi și noi miracole tehnice și tehnologice. Dar toți acești, să le spunem, proto-roboți, slujeau mai degrabă ca elemente de decor sau erau simple amuzamente. Nimeni nu se gândise să-i pună la treabă, să-i transforme într-o forță de producție la dispoziția întregii omeniri. Problema avea să fie rezolvată, însă, de scriitorii de anticipații științifice cu atita fervoare și pasiune încât povestirile cu și despre roboți au devenit, alături de călătoriile spațiale și monștrii extrateresți, un adevărat simbol al science fiction-ului.

Termenul de *robot* a fost introdus abia în 1923 de scriitorul și filozoful ceh Karel Capek în celebra sa parabolă *R.U.K.* (în limba cehă cuvântul *robota* înseamnă *muncă forțată*). Deși în plesa lui Capek termenul definește, de fapt, un android (adică o ființă artificială construită din structuri organice), treptat el suferă o mutație e înțelesului, devenind o creație artificială metalică mai mult sau mai puțin asemănătoare omului.

Dotati cu creiere artificiale, de regulă dispozitive electronice (*pozitronice*, în povestirile lui Asimov) roboții sînt, în general, destinați să-i servească pe oameni și să se supună ordinelor lor. Uneori, însă, ordinele acestora sînt imprecise, creierele

lor suferă anumite dereglări, încep să gîndească pe cont propriu, suferă un anumit grad de conștientizare și de aici drama a numeroase povestiri cu roboți.

Asimov va pune ordine în ordinele date roboților, prin celebrele sale Legi și va deveni astfel părintele roboticii (termenul este creația sa și a intrat deja în terminologia practică).

Și pentru că acele Legi sînt atît de celebre și pentru că adesea ele au fost folosite, implicit sau explicit, și în povestirile cu roboți ale altor scriitori, am preferat să vi le prezentăm și noi în inspirata versiune din volumul *Fu, robotul* (Editura Tineretului, 1967), versiune sub care au intrat deja în conștiința cititorilor noștri.

Legile fundamentale ale roboților :

1. *Robotul n-are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie, prin neintervenție să i se întâmple ceva unei ființe umane.*

2. *Robotul trebuie să asculte poruncile omului, dar numai atunci cînd ele nu contrazic Legea 1.*

3. *Robotul trebuie să-și apere existența, dar numai atunci cînd grija de sine nu contrazice Legea 1 sau Legea 2.*

(Manualul de robotică, ediția 56 — anul 2058)

1

Andrew Martin spuse mulțumesc și se așeză pe locul ce i se oferise. Era la capătul puterilor, deși nu arăta.

De fapt, nu arăta în nici un fel și, dacă exceptăm tristețea ce i se citea în ochi, figura lui exprima o anume bonomie. Părul său era moale, castaniu, aproape blond și în lipsa pilozității faciale, părea proaspăt și îngrijit bărbierit. Îmbrăcămintea, evident demodată, era corectă; predominau culorile catifelate de roșu-purpuriu.

În fața lui, și în spatele biroului, stătea chirurgul. Legitimația de pe birou includea o serie de litere și cifre semnificative, dar Andrew nu le dădu nici o importanță. Îi era deajuns să-l numească : Doctorul.

— Cînd poate fi făcută operația, Doctore ? întrebă el.

Blînd, cu acea notă de respect caracteristic pe care un robot o folosește întotdeauna în raport cu ființele umane, chirurgul spuse :

— Nu sînt sigur că am înțeles, Domnule : cui, sau asupra cui trebuie să fac o asemenea operație ?

O privire de respect intransigent s-ar fi putut vedea pe figura chirurgului, dacă un robot de acest fel, din oțel inoxidabil, bronzat, ar fi putut avea o astfel de expresie — sau orice expresie, în general.

Andrew Martin studia mina dreaptă a robotului, acea mină-bisturiu, așa cum se odihnea acum, nemișcată, pe birou. Degetele erau lungi și prelucrate din metal în mod artistic, arătînd curbe atît de grațioase și corecte încît, pentru o clipă, îți puteai imagina că bisturiul se contopește cu ele. În munca sa nu încăpeau ezitățile, poticnelile, tremurăturile sau greșeala. Și această încredere în sine venea odată cu specializarea, o specializare atît de puternic dorită de umanitate încît puțini roboți mai erau acum entități independente cerebral. Deși chirurg, acest independent cerebral era în schimb atît de limitat în specializarea lui încît nu-l recunoscuse pe Martin, și probabil nici nu auzise vreodată de el.

— Te-ai gîndit vreodată că ți-ar fi plăcut să fii om ? întrebă Andrew.

Chirurgul ezită pentru o clipă, întrebarea nu-și găsea loc nicăieri în rețeaua creierului său pozitronic.

— Dar eu sînt un robot, Domnule.

— Nu ți-ar fi părut mai bine să fi fost om ?

— Ar fi fost mai bine, Domnule, să fiu un chirurg mai bun. Ca om nu puteam să fiu. Ca robot, da. Îmi place să fiu robot, dar mi-ar fi plăcut să fiu și mai specializat decît sînt.

— Nu te deranjează că eu pot să-ți dau ordine? Că te pot face să te ridici în picioare, să stai jos, să te miști la stînga, la dreapta, numai spunîndu-ți să faci aceste lucruri?

— Este plăcerea mea să vă fac pe plac, Domnule. Dacă ordinele Dumneavoastră ar interfera în vreun fel cu programul meu relativ la atitudinea față de Dumneavoastră sau altă ființă umană, nu le-aș da ascultare. Prima Lege, privind sarcina mea în privința siguranței omului, ar prevala asupra Legii a Doua, care se referă la obediență. Astfel, supunerea este plăcerea mea. În fine, asupra cui trebuie să efectuez operația?

— Asupra mea.

— Bine, dar acest lucru este imposibil. Este o operație evident dăunătoare.

— N-are importanță, spuse Andrew calm.

— Dar eu nu pot face rău, răspunse chirurgul.

— Unei ființe umane nu, zise Andrew, însă și eu sînt tot robot.

2

Andrew semăna mult mai mult cu un robot atunci cînd fusese fabricat. Semăna atunci oricărui robot — funcțional și bine lustruit.

Se simțea bine în căminul în care fusese adus în acele zile cînd roboții în gospodărie, sau chiar în lume, erau o raritate. Trăiau patru oameni în acea

casă. Domnul, Doamna, Domnișoara și Micuța Domnișoară. Desigur, le știa numele, dar nu le utiliza niciodată. Domnul era Gerald Martin.

Numărul său de serie era NRD... Cifrele le uitase pînă la urmă. Asta se întimplase, desigur, cu multă vreme în urmă, dar dacă ar fi dorit să le țină minte, nu le-ar fi uitat. Nu dorise însă să și le amintească.

Pentru că nu putea folosi încă literele, Micuța Domnișoară a fost prima care l-a numit Andrew, iar ceilalți s-au luat după ea.

Micuța Domnișoară... Trăise nouăzeci de ani; acum era moartă de mult. Încercase odată să-i spună Doamnă, dar ea nu-i permisesese. Așa că o numise Micuța Domnișoară, pînă în ultima ei zi.

Se intenționase ca Andrew să îndeplinească funcțiile unui valet, ale unui intendent sau chiar ale unei cameriste. Era vremea experimentelor — pentru el, ca și pentru toți roboții de pretutindeni —, cu excepția celor din fabrici și laboratoare.

Familia Martin se arătase mulțumită și adesea, pentru că Domnișoara și Micuța Domnișoară doreau să se joace cu el, nu era lăsat să-și vadă de îndatoririle sale decît jumătate din timp. Domnișoara fusese aceea care înțelesese prima cum trebuie procedat.

— Noi îți poruncim să te joci cu noi și trebuie să te supui ordinului.

— Îmi pare rău, Domnișoară, dar un ordin anterior al Domnului are întîietate.

— Tata a spus numai, a continuat ea, *să spera* ca tu să faci curat. Asta nu prea sună a ordin. În schimb, eu îți *poruncesc*.

Desigur, Domnul nu se supărase. Era tandru cu fetele lui, chiar mai mult decît Doamna, iar Andrew,

la rîndul său, se ataşase mult de ele. S-ar fi putut spune că, într-un fel, fetele au făcut să apară la el ceea ce la oameni se numea dragoste. Andrew se gîdea că este dragoste pentru că nu cunoştea alt cuvînt care să exprime ceea ce simţea el.

Pentru Micuţa Domnişoară sculptase Andrew un pandantiv din lemn. Ea i-l comandase. Şi asta pentru că, se pare, Domnişoara primise de ziua ei tot un pandantiv, gravat din fildes — ceea ce o necăjise pe sora ei mai mică. Ea nu avea decît o bucăţică de lemn, pe care i-o dăduse lui Andrew, împreună cu un cuţitaş de bucătărie.

Andrew îl lucrase, i-l dăduse repede, şi Micuţa Domnişoară spusese :

— E tare drăguţ, Andrew. Am să-l arăt şi lui tăticu.

Domnul nu-i venea să-şi creadă ochilor.

— De fapt de unde-l ai, Mandy ? Aşa o chema el pe Micuţa Domnişoară. Iar cînd aceasta îl asigură că nu minte, Domnul se întoarse spre Andrew.

— L-ai făcut tu, Andrew ?

— Da, Domnule.

— Şi concepţia e tot a ta ?

— Da, Domnule.

— De unde ai copiat modelul ?

— E o reprezentare geometrică, Domnule, care se potriveşte cu reţeaua de fibre a lemnului.

A doua zi Domnul îi aduse o altă bucată de lemn, una mai mare şi un cuţit vibroelectric.

— Fă ceva din asta, Andrew. Orice doreşti tu.

Şi Andrew a lucrat sub supravegherea Domnului, care a privit apoi îndelung rezultatul. De atunci Andrew n-a mai servit la masă. În schimb i s-a ordonat

să citească lucrări despre proiectarea mobilei și astfel a învățat să facă birouri și alte obiecte de mobilier.

— Îți reușesc lucruri uluitoare, Andrew, i-a spus, după un timp, Domnul.

— Îmi face plăcere să le lucrez, admise Andrew.

— Plăcere?

— Vreau să spun că îmi ușurează cumva fluxul prin circuitele creierului. V-am auzit folosind cuvîntul „plăcere”, și felul în care îl folosiți se potrivește felului în care simt. Îmi face plăcere să le fac, Domnule.

3

Gerald Martin l-a dus pe Andrew la filiala regională a Corporației Roboții Americani și Oamenii Mecanici. Ca membru în Legislatura Regională nu întîmpinase nici o greutate în a obține o întrevvedere cu robopsihologul șef. De fapt, numai datorită acestei funcții avusese dreptul să posede roboți, în acele zile de început, cînd aceștia nu erau prea numeroși.

Pe atunci, Andrew nu înțelegea mai nimic din toate acestea. Peste ani, însă, pentru că învățase mai mult, revedea acele scene de început în adevărata lor lumină.

Robopsihologul Merton Mansky ascultase cu ne liniște crescîndă și se stăpînea cu greu să nu bată darabana pe birou. Avea trăsături obosite, riduri, și arăta mai bătrîn decît era în realitate.

— Robotica nu este o știință exactă, domnule Martin. Nu vă pot explica în amănunt, dar matematica ce guvernează rețeaua pozitronică a creierului este mult prea complicată pentru a nu permite decît soluții aproximative. Evident, de vreme ce construim

totul în jurul celor Trei Legi, acestea nu pot fi încălcate. Desigur, vă putem înlocui robotul...

— Nicidecum, spuse Domnul. Nu se pune problema unui defect — pentru că își îndeplinește perfect sarcinile cu care a fost programat. Eu vreau doar să vă atrag atenția că el sculpează lemnul în forme minunate, niciodată aceleași. Produce opere de artă.

Mansky părea complet derutat.

— Ciudat. Desigur, acum încercăm și noi rețele pozitronice generalizate. Dar credeți cu adevărat că este creativ ?

— Priviți și dumneavoastră. Domnul îi înmână o mică sferă din lemn pe care era o scenă de joacă în care băieții și fetele, deși perfect proporționați, erau prea mici pentru a se distinge, dar se contopeau atât de natural cu fibrele, încât scena părea a fi gravată.

Mansky nu-și credea ochilor.

— A făcut el asta ? — (îi restitui sfera clătînind capul a neîncredere.) E un joc al hazardului... Probabil are ceva la rețeaua pozitronică.

— Mai puteți fabrica unul la fel ?

— Probabil nu. Pînă acum nu ni s-a mai semnalat așa ceva.

— Grozav. Nu mă deranjează deloc că Andrew este unic.

— Mie însă mi-e teamă că specialiștii Companiei vă vor cere înapoi robotul, pentru studiu.

— Asta în nici un caz ! răspunse imediat Domnul, cu o bruscă asprime în glas. Uitați tot ce v-am spus ! Se întoarce apoi spre Andrew.

— Să mergem acasă.

— Cum doriți, Domnule, răspunse Andrew.

Domnișoara avea, de acum, întâlniri cu băieții și nu prea stătea pe acasă, în schimb, Micuța Domnișoară, nu așa micuță ca odinioară, umplea întreg orizontul lui Andrew. Ea nu uitase niciodată că prima bucată de lemn, pentru ea o sculptase. O ținea acum în jurul gâtului, agățată de un lăntișor de argint.

Și ea a fost prima care a obiectat la obiceiul Domnului de a oferi lucrurile lui Andrew.

— Zău, tăticule, dacă cineva își dorește ceva cu adevărat, să-l punem să plătească. Merită.

— Nu fi lacomă, Mandy, nu-i frumos.

— Dar nu pentru noi, tăticule. Pentru artist.

Andrew nu mai auzise cuvântul înainte și, când avu un moment liber, îl căută în dicționar.

Au făcut, apoi, o nouă călătorie, de data aceasta la avocatul Domnului.

— Ce părere ai de toate acestea, John? l-a întrebat Domnul.

Avocatul era John Feingold. Avea părul alb, o burtă mare și lentile de contact ale căror margini sclipeau verde-strălucitor. Se uită la plăcuța pe care Domnul o adusese cu el și spuse:

— E minunată! Dar zvonurile au ajuns deja la mine. Nu e sculptată de robotul tău? Acesta pe care l-ai adus cu tine?...

— Ba da, Andrew le face. Nu-i așa Andrew?

— Da, Domnule.

— Cît ai plăti tu pe asta, John? l-a întrebat Domnul.

— N-aș putea spune, nu colecționez asemenea lucruri.

— Închipuie-ți că pe asta micuță mi s-au oferit două sute cinci zeci de dolari. Andrew a făcut scaune

care s-au vîndut cu cinci sute de dolari. Sînt în bancă acum două sute de mii de dolari obținuți din produsele făcute de el.

— Slavă Cerului, te face bogat, Gerald.

— Numai pe jumătate bogat, precizase Domnul. Pentru că jumătate din ei sînt pe numele lui Andrew Martin.

— Robotul ?

— Exact, și vreau să știu dacă este legal.

— Legal... ? — Scaunul lui Feingold scrîștii prelung atunci cînd se lăsă pe spate. — Nu există nici-un precedent, Gerald. Cum ar putea robotul tău semna actele necesare ?

— Cu numele său. Mai trebuie să facă și altceva ?

— Mde. — Feingold ridică ochii spre tavan, apoi spuse : Ei bine, vom înființa un trust care să acționeze în numele său și care va fi ca un tampon între el și lumea ostilă. Pe de altă parte, sfatul meu este să nu întreprinzi nimic... De vreme ce nimeni nu te-a oprit pînă acum. Dacă cineva are obiecții, lasă-l să acționeze prin lege.

— Și ai să preiei cazul, dacă lucrurile se complică ?

— Dacă sînt plătit, desigur.

— Cît ?

— Cam atît, spuse Feingold și indică plăcuța de lemn.

— Cîstit, acceptă Domnul.

Chicotind, Feingold se întoarse spre robot.

— Andrew, ești fericit că ai bani ?

— Da, Domnule.

— Și ce ai de gînd să faci cu ei ?

— Să cumpăr, Domnule, lucruri pe care, oricum, Domnul ar trebui să le cumpere. Ar economisi cheltuiala, Domnule.

Și asemenea ocazii se iviră. Reparațiile erau scumpe, iar reviziile și mai și. Cu trecerea anilor se produceau noi modele de roboți și Domnul avu grijă să-l procure orice nouă adaptare, astfel încât Andrew ajunsese, pînă la urmă, un model de reușită metalică — pe propria sa cheltuială, exact așa cum își dorise.

Numai rețeaua creierului său pozitronic rămăsese neatinsă, deoarece Domnul insistase în acest sens.

— Noile modele nu sînt atît de reușite ca tine, Andrew, spuse el. Noii roboți sînt fără valoare. Compania a învățat să producă rețele pozitronice mult mai precis, mai aproape de proiecte. Noii roboți n-o iau „razna”. Ei fac numai ceea ce au fost proiectați să facă. Dar eu te prefer așa cum ești.

— Mulțumesc, Domnule.

— Și nu uita că totul se datorează înzestrării tale. Sînt sigur că de cînd te-a văzut Mansky a oprit dezvoltarea rețelelor pozitronice generalizate. Nu-i place imprevizibilul. Știi de cîte ori te-a cerut, de atunci, ca să faci cercetări pe tine? De nouă ori. Nu i-am dat, evident, satisfacție niciodată, iar acum, că a ieșit la pensie, probabil că o să fim mai liniștiți.

Părul domnului începuse să se rărească și să încărunțească, fața i se ridase. În schimb, Andrew arăta chiar mai bine decît în ziua cînd intrase prima oară în familia lor. Doamna aderase la un cerc artistic undeva prin Europa, iar Domnișoara devenise poetă în New York. Ele îi scriau uneori, deși nu prea des. Micuța Domnișoară se măritase și locuia acum prin apropiere. Spunea că nu vrea să-l părăsească pe Andrew. Iar cînd copilul ei, Micul Domn, se născuse, îi permisesese lui Andrew să-l hrănească cu biberonul.

Odată cu nașterea nepotelului, Andrew a înțeles că Domnul era bucuros că are, în sfârșit, un moștenitor. Așa că, acum, a îndrăznit să-și formuleze cererea.

— Domnule, aș vrea să vă mulțumesc pentru că m-ați lăsat să cheltuiesc banii așa cum am vrut.

— Erau banii tăi, Andrew.

— Numai pentru că așa ați vrut Dumneavoastră, Domnule. Nu cred că legea v-ar fi împiedicat să-i păstrați pe toți.

— Legea nu mă poate convinge să fac un rău, Andrew.

— În ciuda tuturor cheltuielilor, Domnule, și în ciuda impozitelor, mai am aproape șase sute de mii de dolari.

— Știu, Andrew.

— Aș vrea să vi-i dau Dumneavoastră.

— Dar n-am să-i primesc, Andrew.

— În schimbul a ceva ce-mi puteți da.

— Da ? Ce anume, Andrew ?

— Libertatea, Domnule.

— Ce... ? !

— Aș vrea să-mi cumpăr libertatea, Domnule.

6

N-a fost deloc ușor. Domnul se îmbujorase și exclamase „Pentru Dumnezeu !” Apoi îi întorsese spatele și se îndepărtase enervat.

În cele din urmă, provocatoare și severă, tot Micuța Domnișoară îl convinsese, și asta de față cu Andrew. De altfel, nimeni nu ezitase să vorbească

vreodată în fața lui Andrew, indiferent dacă cele spuse îl interesau sau nu. Era doar un robot.

— Tată, de ce o iei ca pe un afront personal? El va rămîne cu noi. Ne va rămîne credincios. Nu poate face altfel, e construit așa. Tot ce dorește este numai un aranjament verbal. Vrea doar să fie numit liber. Este lucrul acesta atît de teribil? Nu și-a cîștigat și el dreptul să aibă această șansă? Și slavă cerului, noi doi discutăm despre asta de ani de zile.

— Discutați de ani de zile?

— Întocmai, și de fiecare dată tot amîna să-ți spună de teamă că ai putea să te superi. Eu *l-am convins*, acum, să-ți spună și ție.

— Dar el nici nu știe ce înseamnă libertatea. E doar un robot.

— Tată, nu-l cunoști. A cilit toată biblioteca. Nu știu ce gîndește, așa cum de fapt nu știu ce gîndești nici tu. Dar cînd îi vorbești, ai să vezi că reacționează la diferite concepte, ca mine sau ca tine. Ce altceva contează? Dacă reacțiile cuiva seamănă cu ale tale, ce-ai mai vrea în plus?

— Legea nu va adopta această atitudine, a spus Domnul încruntat. Fii atent, — și se întoarse spre Andrew adresîndu-i-se pe un ton voit afectat, — nu pot să te eliberez decît dacă este legal. Iar dacă aducem problema în justiție, nu numai că n-o să-ți cîștigi libertatea, dar vor lua cunoștință oficială de banii tăi. Îți vor spune că un robot n-are dreptul să aibă bani. Merită să-ți pierzi banii pentru această mascaradă?

— Libertatea nu are preț, Domnule, îi răspunsese Andrew. Chiar și numai șansa vagă a libertății valorează cit toți banii.

Se părea că și justiția împărtășea părerea că libertatea n-are preț. De aceea și înclina spre ideea că, pentru nici un preț, oricât ar fi el de mare, un robot nu-și poate cumpăra libertatea.

De fapt, pledoaria procurorului regional, care-i reprezenta pe cei ce intentaseră acțiunea pentru a se opune eliberării roboților, suna astfel: „Cuvîntul *libertate* nu are înțeles cînd se aplică unui robot. Numai o ființă omenească poate fi liberă”. Și repetase acest lucru de mai multe ori, rar, subliniindu-și ritmic vorbele cu mîna, ori de cîte ori i se părea că a găsit un moment prielnic.

Micuța Domnișoară ceruse permisiunea să vorbească în numele lui Andrew.

A fost strigată pe numele ei întreg, pe care Andrew nu-l mai auzise pînă atunci.

— Martorul Amanda Laura Martin Charney să vină la bară!

— Mulțumesc, Excelență. Nu sînt avocat și deci nu cunosc arta pledoariei, sper, însă, că veți acorda mai multă importanță înțelesului și veți trece cu vederea cuvintele care-l exprimă. Să stabilim mai întîi ce înseamnă a fi liber în cazul lui Andrew. Pentru că, într-un anume fel, *el este liber*. Cred că, de aproape douăzeci de ani, nimeni din familia Martin nu i-a mai dat vreun ordin cu care, simțeam noi, Andrew n-ar fi fost de acord. Dacă dorim, însă, noi putem să-i dăm orice ordin, formulat oricît de aspru, pentru că el este o mașină care ne aparține. De ce am face-o, de vreme ce ne-a servit credincios atît de mult timp, și a cîștigat atît de mulți bani pentru noi? Nu ne mai datorează nimic. Datoria este acum de partea noastră. Chiar dacă am fi opriți din punct de vedere legal să-l supunem pe Andrew unei servituți invo-

luntare, el ne va servi, totuși, voluntar. Oferirea libertății se reduce, deci, pînă la urmă, la un simplu joc de cuvinte, dar care înseamnă foarte mult pentru el. Lui îi va oferi totul, iar pe noi nu ne va costa nimic.

— Vă înțeleg, doamnă Charney. Adevărul este, însă, că nu avem o lege care să interzică așa ceva și nici un caz precedent. Există totuși aserțiunea nescrisă că numai un om se poate bucura de libertate. Nu pot face eu acum legi noi, fără nici o șansă în fața Curții Superioare, dar nici nu pot acționa împotriva acestei aserțiuni. Să ne adresăm robotului : Andrew !

— Da, Excelență.

Era pentru prima oară cînd Andrew vorbea într-o curte de tribunal și judecătorul rămase surprins, pentru o clipă, de timbrul omenesc al vocii lui.

— De ce vrei să fii liber, Andrew ? În ce fel simți tu acest lucru ?

— *Dumneavoastră* ați vrea să fiți sclav, Excelență ? răspunse Andrew printr-o întrebare.

— Dar nu ești sclav, Andrew. Ești un robot perfect — un geniu al roboților —, după cîte înțeleg, capabil de o exprimare artistică nemaîntîlnită. Ce-ai vrea să faci mai mult, dacă-ai fi liber ?

— Poate nu mai mult decît acum, Excelență, dar cu mai multă plăcere. S-a spus în această curte că numai o ființă umană poate fi liberă. Eu cred că numai cine dorește libertatea poate fi liber. Iar eu doresc libertatea !

Probabil la acest răspuns a făcut aluzie și judecătorul, pentru că fraza principală din hotărîrea sa a fost : „Nu avem dreptul să interzicem libertatea oricărui obiect cu o minte suficient de avansată, încît să înțeleagă conceptul și să dorească acest lucru”.

În cele din urmă cazul a ajuns în fața Curții Mondiale.

Domnul rămăsese supărat și limbrul aspru al vocii lui îl făcea pe Andrew să se simtă furnicat de scurtcircuite.

— Nu-ți vreau banii tăi afurisiți, Andrew. Am să-i iau pentru că altfel nu te-ai simți liber. De acum înainte poți să-ți alegi ce îndeletnicire vrei și s-o faci cum îți place. N-am să-ți mai dau nici un ordin, cu excepția acestuia: Fă cum vrei. Dar încă răspund pentru tine. Este o parte din hotărîrea tribunalului. Sper că înțelegi acest lucru.

Micuța Domnișoară l-a întrerupt.

— Nu fii irascibil, tată. Responsabilitatea nu e prea mare. Știi și tu că, de fapt, nu trebuie să faci nimic. Cele Trei Legi își fac încă datoria.

— Atunci cum este el liber ?

— Nu sînt și ființele umane limitate de legile lor, Domnule ? replică Andrew.

— N-am de gînd să mă cert...

Domnul părăsise încăperea și Andrew nu-l mai revăzu decît rareori după aceea. În schimb, Micuța Domnișoară venea să-l viziteze adesea în căsuța pe care și-o făcuse singur. N-avea, desigur, bucătărie și nici instalații sanitare. Numai două camere, una era bibliotecă, iar cealaltă o combinație de cameră de lucru și depozit. Andrew accepta numeroase comisi-oane și acum, ca robot liber, lucra mai mult decît înainte. Achitase în întregime costul căsuței și primise actele de proprietate.

Într-o zi, Micuțul Domn — nu, „George” ! îi spunea deja pe nume — a venit la el. (Micuțul Domn insistase asupra acestui amănunt după decizia curții. „Un robot liber nu mai trebuie să-mi spună „Micuțul

Domn»", spusese George. „Eu îți spun Andrew, deci trebuie ca și tu să-mi spui George".)

Preferința lui fusese exprimată ca un ordin, așa că Andrew îl numea acum George —, Micuța Domnișoară, rămăsese, însă, Micuța Domnișoară.

George venise singur să-i spună că Domnul era pe moarte. Micuța Domnișoară era lângă patul său, dar Domnul vroia să-l vadă și pe el. Deși nu se mai putea mișca, se chinui să-și ridice mîna.

— Andrew, spuse el încet, Andrew — nu mă ajuta George, sînt pe moarte, nu neputincios — Andrew, mă bucur că tu ești liber. Țineam mult să-ți spun asta.

Andrew nu știa ce să spună. Nu mai fusese niciodată lângă cineva pe moarte, deși înțelegea că moartea este echivalentul uman al încetării funcțiunilor. Era, însă, o demontare involuntară și ireversibilă, și Andrew nu știa ce să spună în asemenea circumstanțe. A rămas doar în picioare, absolut tăcut, absolut nemișcat.

După ce totul s-a sfîrșit, Micuța Domnișoară i-a spus :

— Poate că nu ți s-a părut prietenos, mai ales în ultima vreme, Andrew, dar, cum știi, era în vîrstă, și l-a durut faptul că-ai vrut să fii liber.

Abia atunci Andrew găsi cuvintele.

— N-aș fi fost niciodată liber fără el, Micuță Domnișoară.

9

Abia după moartea Domnului a început Andrew să poarte haine. Mai întîi și-a pus o pereche de pantaloni pe care-i dăduse George.

George era acum căsătorit, ajunsese avocat și intrase la firma lui Feingold. Bătrînul Feingold murise de mult, dar fiica lui îl moștenise și, în cele din urmă, numele firmei a devenit Feingold și Martin. Și a rămas astfel chiar și atunci cînd ea se retrăsese și nici un alt Feingold nu-i mai luase locul. Pe vremea cînd Andrew începuse să poarte haine, numele lui Martin tocmai fusese adăugat la firmă.

George încercase să nu ridă cînd îl văzuse, pentru prima oară, pe Andrew luptîndu-se să-și pună pantalonii. Dar pentru ochii lui Andrew, rîsul era evident. George îi arătase atunci cum să manipuleze încărcătura statică pentru a-i permite să deschidă pantalonii, să-i învelească în jurul corpului, și apoi să-i închidă. George demonstrase pe proprii săi pantaloni, dar Andrew era perfect conștient că-i mai trebuie timp pînă să poată imita acele mișcări.

— Dar de ce îți pui pantaloni, Andrew? Corpul tău este perfect funcțional și este păcat să-l acoperi — mai ales cînd nu e vorba de o protecție termică, sau de pudoare. În plus, materialul nu se mulează prea bine pe o suprafață metalică.

Andrew se împotrivi.

— Dar corpurile omenesti nu sînt la fel de perfect funcționale, George? Și totuși le acoperiți.

— Pentru căldură, curățenie, pentru protecție, estetică. Nici una nu ți se aplică.

— Mă simt gol fără ele. Mă simt altfel, George.

— Altfel... dar, Andrew, acum sînt miliarde de roboți pe Pămînt. Numai în această regiune, potrivit ultimului recensămînt, sînt aproape tot atîția roboți cît și oameni.

— Știu, George. Sînt roboții care fac toate treburile.

— Nici unul însă nu poartă haine.

— Dar nici unul nu este liber, George.

Treptat, Andrew și-a îmbogățit garderoba. Îl inhibau, însă, zîmbetul lui George și privirile oamenilor care-i aduceau hainele comandate.

Putea fi el liber, dar era construit în el un program detaliat cu privire la comportamentul față de oameni și îndrăzneia să avanseze numai cu pași mărunți. Dezaprobarea deschisă, pe care o simțea pretutindeni în jur, îl intimidă și-l întorcea cu luni de zile înapoi. Nu toată lumea acceptase libertatea sa. Era incapabil să se simtă jignit, dar resimțea o anumită dificultate cu procesorul logic, atunci cînd se gîndea la acest lucru. Evita să-și pună haine — sau prea multe — cînd credea că Micuța Domnișoară ar putea veni în vizită. Era bătrînă acum și adesea plecată în ținuturi mai calde, dar cînd se întorcea, primul lucru pe care îl făcea era să-l viziteze.

Odată, pe cînd era plecată, George îi spusese resemnat :

— M-a convins, Andrew. Voi candida pentru următoarea legislatură. Ce naște din pisică... cum obișnuiește ea să-mi spună.

— Ce naște... Andrew se opri se nesigur.

— Vreau să spun că eu, George, nepotul, voi fi ca și Domnul, bunicul, care a fost și el în legislatură.

— Aș fi fost bucuros, George, dacă Domnul ar fi... Se opri din nou pentru că nu voia să spună „în stare de funcțiune”. Expresia îi părea nepotrivită.

— În viață, completă George. Da, și eu mă gîndesc din cînd în cînd la bătrînul monstru...

Andrew s-a gîndit mult la acea conversație. Își remarcase incapacitatea de exprimare atunci cînd vorbea cu George. Într-un fel, limbajul se schimbase de cînd îi fusese imprimat lui vocabularul. Pe urmă,

George vorbea în argou, limbaj pe care nici Domnul, nici Micuța Domnișoară nu-l folosiseră. De ce oare trebuiseră să-l numească pe Domnul *monstru* când, cu siguranță, cuvîntul nu era deloc potrivit? Andrew nu se putea bizui nici măcar pe cărțile lui. Erau și ele vechi și mai toate erau despre dulgherie sau proiectarea mobilierului. În nici una nu era vorba despre limbaj, despre felul cum se exprimă oamenii.

În cele din urmă, consideră că trebuie să-și caute singur cărțile potrivite și, ca un robot liber ce era, simțea că nu mai trebuie să-i ceară permisiunea lui George. Putea să meargă în oraș și să apeleze la o bibliotecă. A fost o decizie triumfală — și își simți clar potențialul electric ridicat brusc, așa că trebui să-și anclanșeze în circuit o bobină de impedanță.

Își pusese un costum complet, inclusiv un pandantiv din lemn. Ar fi preferat plasticul strălucitor, dar George spusese că lemnul este mult mai potrivit, iar cedrul șlefuit era, în plus, considerabil mai valoros.

Făcuse mai puțin de o sută de pași de acasă, când, anumite rezistențe îl determinară să se oprească. Elimină din circuit bobina de impedanță dar, cum asta nu-l ajută prea mult, se întoarse acasă și pe o bucată de hîrtie, scrise clar: „Sînt plecat la bibliotecă”. Plasă apoi hîrtia pe biroul său, la loc vizibil pentru toată lumea.

10

Andrew n-a ajuns niciodată la bibliotecă.

Studiase harta, știa itinerariul, dar nu-l recunoscuse. Peisajul nu corespundea cu simbolurile de pe hartă, iar el ezita. În cele din urmă se gîndi că ceva nu era în regulă, totul părea foarte straniu.

Depăși un robot de teren, dar cînd se hotărî să întrebe pe cineva, nu mai zări pe nimeni. Un vehicul trecu, dar nu se opri.

Andrew rămase indecis; aștepta calm și nemișcat pentru că, peste cîmpuri, veneau spre el două ființe umane.

Se întoarse spre a-i întîmpina și ei își schimbă direcția în același scop. Cu cîteva clipe în urmă mai vorbeau cu voce tare. Îi auzise. Acum însă, tăceau. Aveau privirea pe care Andrew o asocia de obicei cu nesiguranța umană. Erau tineri, dar nu foarte tineri. Poate douăzeci, poate mai mult? Andrew nu știuse niciodată să aprecieze vîrsta umană.

— Domnilor, vreți să-mi descrieți drumul pînă la biblioteca orașului?

Unul dintre ei, cel mai înalt — pălăria-i grotescă îi făcea și mai înalt — nu-i răspunse lui Andrew, ci se adresă celuiilalt.

— E un robot.

Celălalt avea un nas butucănos și pleoape umflate. Nici el nu se adresă lui Andrew, ci primului.

— Poartă haine.

Cel înalt pocni din degete.

— E robotul liber. Există un robot pe lîngă casa bătrînului Martin, care nu e proprietatea nimănui. Altfel de ce ar purta haine?

— Întreabă-l, zise cel cu nasul.

— Ești robotul Martin? întrebă înaltul.

— Sînt Andrew Martin, Domnule, îi răspunse.

— Bun. Dezbracă-te! Roboții nu poartă haine. — Adăugă apoi către celălalt: Ce dezgustător! Uită-te la el!

Andrew ezita. Nu mai auzise un ordin pe un asemenea ton de multă vreme, așa că circuitele Legii a Doua aproape i se blocau.

Înaltul mai repetă o dată.

— Dezbracă-ți hainele ! Îți ordon !

Încet, Andrew începu să se dezbrace.

— Hai, aruncă-le, mai spuse cel înalt.

Cel cu nasul mare adăugă și el :

— Dacă nu aparține nimănui, atunci ar putea fi la fel de bine al nostru sau al oricui!...

— Oricum, îi răspunse înaltul, nu poate avea nimeni nici o obiecție. Nu atentăm la proprietatea cuiva. Se întoarse apoi spre Andrew : Așază-te în cap !

— Capul nu folosește la..., începu Andrew.

— E un ordin. Chiar dacă nu știi, încearcă !

Andrew ezită din nou, apoi se aplecă și își așază creștetul capului pe pământ. Încercă să-și ridice picioarele dar căzu greoi.

— Rămii așa, spuse înaltul, apoi adăugă către ceilalți : Il putem desface bucățele. Ai mai desfăcut până acum vreun robot ?

— Ne va da voie ?

— Păi cum poate să ne oprească ?...

Într-adevăr, în nici un fel Andrew nu-i putea opri, mai ales dacă-i porunceau de o manieră evidentă. Legea a Doua, a supunerii, era mai importantă decât Legea a Treia, a instinctului de conservare. În orice caz, nu se putea apăra fără să le facă vreun rău, ori asta ar fi însemnat încălcarea Primei Legi. La acest gând, fiecare unitate mobilă se contractă ușor și, așa cum sta acolo întins pe jos, începu să tremure.

Înaltul se apropie și-l împinse cu piciorul.

— E cam greu, spuse. Cred că avem nevoie de scule pentru treaba asta.

— Putem să-i ordonăm lui să se demonteze, fi veni o idee celui cu nasul mare. Ar fi nostim să-l vedem la lucru...

— Grozav, aprobă înaltul, gînditor, dar să-l luăm din drum. Dacă vine cineva...

Era însă prea tîrziu. Într-adevăr, venea cineva, și acest cineva era chiar George. De unde stătea întins îi văzuse silueta maiestuoasă mai tîrziu. Iar îi plăcut să-i facă, cumva, semn, dar ultimul ordin era clar: rămii așa!

George începuse să alerge și sosi la fața locului răsufînd din greu. Cei doi tineri se dăduseră cîțiva pași înapoi, într-o așteptare prudentă.

— Andrew, s-a întîmplat ceva? întrebă George îngrijorat.

— Sînt bine, George, îi răspunse acesta...

— Atunci ridică-te... Ce s-a întîmplat cu hainele?

— E robotul tău, gagiule? întrebă înaltul.

George se întoarse brusc spre el.

— Nu e robotul nimănui. Ce s-a întîmplat aici?

— I-am cerut politicoș să-și dea jos hainele. Și ce te bagi, dacă nu-i al tău?

George se întoarse din nou spre robot.

— Ce ți-au făcut Andrew?

— Într-un fel sau altul, intenția lor era să mă dezmembreze. Se pregăteau să mă ducă într-un loc mai ferit și să-mi ordoneze să mă dezmembrez.

George privea la cei doi tineri în timp ce un tremur ușor puneă stăpînire pe el. Aceștia rămăseseră pe loc. Zîmbeau.

Cel înalt spuse în bătaie de joc.

— Și acum ce vrei să faci, grășane? Vrei să ne ataci?

— Nu, n-am de gînd, spuse George. Robotul acesta a trăit pe lîngă familia mea mai mult de șaptezeci și cinci de ani. Ne cunoaște și ne prețuiește mai mult decît pe sine. Așa că am să-i spun că atentați la viața mea și că ați plănuit să mă omoriți. Și am să-i

cer să mă apere. Între mine și voi mă va alege, cu siguranță, pe mine. Vreți să știți ce o să vi se întâmple cînd o să vă atace?

Cei doi se mai retraseră puțin; păreau neliniștiți. George spuse răspicat:

— Andrew, sînt în pericol să fiu vătămat de acești doi tineri. Du-te spre ei!

Andrew se îndreptă spre ei, dar tinerii nu mai așteptară continuarea și o rupseră la fugă.

— Gata, Andrew, liniștește-te, spuse George. Era ușurat. Depășise de mult vîrsta la care să se poată încăiera cu cineva, darmite cu doi tineri.

— Nu le-aș fi putut face nimic, George. În plus, i-am văzut că nu intenționau să te atace.

— Dar eu nu ți-am ordonat să-i ataci. Pur și simplu ți-am spus să te îndrepti spre ei. Restul l-a făcut propria lor frică.

— Cum pot să aibă teamă de roboți?

— Este o boală a omenirii, una care n-a fost încă vindecată. Dar asta n-are importanță acum. Ce dracu făceai pe aici, Andrew? Norocul tău a fost că ți-am găsit însemnarea. Tocmai eram pe punctul de a mă întoarce înapoi, să închiriez un elicopter, cînd te-am văzut. Curî de ți-a intrat în cap să mergi la bibliotecă? Ți-aș fi adus eu oricîte cărți ai fi dorit.

— Sînt un..., începu Andrew.

— Știu, știu, un robot liber. Dar ce vrei tu, de fapt, cu biblioteca asta?

— Vroiam să știu mai multe despre ființa umană, despre lume, despre toate. Dar mai ales despre roboți, George. Vreau să scriu o istorie a roboților.

George îi puse o mînă pe umăr.

— Bine, bine. Hai acasă acum. Dar mai întîi ridică-ți hainele. Ascultă, Andrew, există un milion de

cărți asupra roboticii și toate includ istorii ale acestei științe. Lumea a saturată nu numai cu roboți, dar și cu informații despre roboți.

Andrew își clătină capul, un gest omenesc pe care-l adoptase în ultima vreme.

— Nu o istorie a roboticii, George. O istorie a roboților. Scrisă de un robot. Vreau să explic ce cred roboții despre perioada scursă de la data cînd cei dinții dintre noi au fost lăsați să muncească și să trăiască pe Pămînt.

George nu mai spuse nimic. Se mulțumi doar să ridice din sprîncene.

11

Micuța Domnișoară tocmai își sărbătorea a optzecișitreia aniversare ; nimic însă din comportamentul ei nu lăsa să se înțeleagă că energia sau îndrjirea i-ar fi diminuat. Se folosea de baston mai mult pentru a gesticula decît pentru a se sprijini în el.

Ascultase întîmplarea cu o indignare crescîndă.

— George, dar este oribil ! Cine erau huliganii acela ?

— Nu știu. Și, de fapt, ce importanță are ? Pînă la urmă nu i-au făcut nici un rău.

— Dar puteau să-i facă. Tu ești avocat George, și dacă o duci bine, aceasta se datorează în întregime talentului lui Andrew. Banii pe care el i-a cîștigat stau la baza a tot ce avem. Este simbolul continuității familiei noastre și n-am să permit să fie tratat ca o marionetă.

— Și ce-ai vrea să fac eu, mamă ? întrebă George.

— Am spus că ești avocat. N-ai auzit? Introdu o plîngere și forțază într-un fel Curtea Regională să declare drepturi pentru roboți și Legislatura să adopte legile necesare. Adu problema în fața Curții Mondiale, dacă e nevoie. Pentru că am să te urmăresc, George și n-am să-ți tolerez nici-o ezitare.

Nu glumise defel, și ceea ce începuse ca simplă preocupare de a îndepărta temerile unei doamne în vîrstă, deveni o problemă interesantă, cu nenumărate ramificații legislative. Ca principal funcționar al firmei Feingold și Martin, George a schițat strategia. Munca de amănunt a lăsat-o pe seama partenerilor mai tineri, dar mai ales pe seama fiului său, Paul, care devenise și el membru al firmei, și care raporta conștiincios despre mersul lucrurilor, aproape în fiecare zi, bunicii sale. Ea, în schimb, discuta zilnic cazul cu Andrew.

Andrew era și el implicat profund. Munca la cartea sa asupra roboților fusese amînată și iar amînată, pe măsură ce medita la argumentele legale și, de mai multe ori, făcuse chiar sugestii foarte pertinente.

— George mi-a spus, în ziua cînd am fost atacat, că ființele umane s-au temut dintotdeauna de roboți, remarcase Andrew odată. Atîta timp cît se mai tem, Curtea și Legislatura nu vor inclina în favoarea roboților. N-ar fi mai bine să facem ceva pentru opinia publică?

Așa că, în timp ce Paul păstrase cazul pe rol, George preluă activitatea cu publicul. Avea avantajul de a fi un funcționar oficial, iar uneori mersese atît de departe încît să adopte moda cea nouă, acel soi de îmbrăcăminte mai largă pe care el o numea draperie.

Paul chiar glumea pe seama lui.

— Numai să nu urci și pe scenă, tată!

George îi răspundea întotdeauna iritat.

— Am să mă străduiesc, fiule.

O dată se adresase convenției anuale a editorilor de holoștiri, unde spusese :

„Dacă, în virtutea Legii a Doua, putem să-i cerem unui robot supunere nelimitată, în toate sensurile, cu excepția desigur a nevătămării unei ființe umane, atunci orice om, oricare ființă umană, are o putere colosală asupra unui robot, asupra oricărui robot. Concret, de vreme ce Legea a Doua este mai importantă decât Legea a Treia, orice om poate utiliza legea supunerii pentru a depăși legea autoconservării. El poate ordona oricărui robot să se autoavarieze, sau chiar să se autodistrugă, pentru orice motiv, sau chiar fără nici un motiv.

Este acest lucru corect ? Am trata oare un animal în acest fel ? Până și un obiect neînsuflețit care ne-a folosit ar avea, cît de cît, dreptul la o considerație din partea noastră. Iar un robot nu este insensibil și nici nu este un animal. El poate să gîndească suficient pentru a vorbi cu noi, să raționeze alături de noi, sau să se joace cu noi. Dacă-i tratăm ca pe niște prieteni — și trebuie să lucrăm împreună cu ei — n-ar trebui oare să le oferim și fructele prieteniei și beneficiile cooperării ?

Dacă un om are dreptul de a da unui robot orice ordin care nu implică vătămarea unei ființe umane, atunci ar trebui să aibă cel puțin decența de a nu da niciodată un ordin care ar implica vătămarea robotului, în afară, desigur, de cazul cînd siguranța omului cere neapărat acest lucru. O mare putere implică și o mare responsabilitate și dacă roboții au trei legi care să-l protejeze pe om, ar fi prea mult să-i impunem omului o lege sau două care să-i protejeze pe roboți ?”

Andrew avusese dreptate. Bătălia pentru opinia publică fusese cheia pentru Curte și Legislatură. În cele din urmă a fost adoptată o lege care stabilea situațiile în care ordinele de vătămare a roboților erau interzise. Legea a fost dezbătută îndelung, iar pedepsele pentru violarea ei s-au dovedit total inadecvate. Principiul, însă, fusese legalizat. Adoptarea de către Curtea Mondială s-a făcut chiar în ziua când a murit Micuța Domnișoară.

N-a fost o coincidență. În timpul ultimelor debateri, Micuța Domnișoară se agățase cu disperare de viață și nu se liniștise decât atunci când auzise cuvântul „victorie”. Ultimul ei zîmbet a fost pentru Andrew, ca și ultimele ei cuvinte : „Ai fost atît de bun cu noi, Andrew !” A murit ținîndu-i mîna în timp ce fiul său, soția și copiii rămăseseră respectuoși în spațele lui.

12

Andrew aștepta liniștit robotul-recepționist care dispăruse în birou. Recepționistul ar fi putut utiliza holovideofonul dar, fără-ndoială, fusese perturbat de faptul că, în locul unei ființe umane, avea de-a face acum cu alt robot.

Andrew își trecu timpul meditînd asupra semnificației unor cuvinte — de pildă termenul „pilot”. Devenise el un termen metaforic, suficient de îndepărtat de sensul inițial pentru a putea fi aplicat și roboților — sau femeilor ? Asemenea probleme îl frământau adesea de cînd lucra la cartea sa despre roboți. Exercițiul compunerii de propoziții care să exprime toate complexitățile îi sporise fără-ncetare vocabularul.

Uneori, venea câte ceva în cameră să-l privească. El nu încerca să ocolească privirea nimănui. Îl privea calm pe fiecare, pînă cînd vizitatorul își pleca ochii.

În fine, apăru Paul Martin. Andrew fusese surprins — sau în orice caz ar fi arătat surprins dacă ar fi putut să-și exteriorizeze mai adecvat expresia feței. Paul începuse să se fardeze — așa era moda. Deși asta îi întărea, într-un fel, liniile șterse ale figurii, lui Andrew nu-i plăcea. Descoperi atunci că dezaprobarea unei ființe umane nu-l neliniștește peste măsură, atîta timp cît n-o exprima verbal. Putea eventual să-și exprime în scris acest dezacord. Oricum, era pentru el o situație nouă.

— Intră, Andrew, și scuză-mă că te-am făcut să aștepți, dar era vorba de o lucrare ce nu suferea amînare. Intră. Ai spus că vrei să-mi vorbești, dar nu mi-aș fi închipuit că tu ai înțeles să ne-nîlmim aici, în oraș.

— Dacă ești ocupat, Paul, sînt pregătit să mai aștept.

Paul privise ecranul cu umbre schimbătoare de pe perete, care-i servea drept ceas, și spusese :

— Pot să-mi fac puțin timp liber. Ai venit pe jos ?

— Am închiriat un automobil.

— Și n-ai avut nici un necaz ? Întrebă Paul cu oarecare neliniște în glas.

— Nu, nici nu mă așteptam la ceva. Drepturile mele sînt apărute de lege.

Paul arăta acum mult mai îngrijorat.

— Andrew, ți-am explicat că legea nu constrînge pe nimeni, mai ales în anumite situații. Și dacă insiști să porți haine, o să dai în cele din urmă de bucluc, ca atunci, prima dată...

— Dar și singura dată, Paul. Îmi pare rău că ești nemulțumit.

— Bine, s-o luăm altfel. Ești acum virtual o legendă vie, Andrew, și ești prea valoros, în prea multe privințe, pentru a avea dreptul să riști în vre-un fel. Dar apropo, cum stai cu cartea?

— Mă apropii de sfârșit, Paul. Editorul este foarte mulțumit.

— Grozav!

— Nu cred, însă, că mulțumirea vine de la conținutul cărții. Cred, mai degrabă, că se așteaptă să vîndă multe exemplare, fiind scrisă de un robot. Asta-l încîntă cel mai mult.

— E și el om, nu?

— Nu sînt nemulțumit. Lasă-l să vîndă din ce motive vrea, de vreme ce asta înseamnă bani și pot utiliza și eu o parte din ei.

— Bunica ți-a lăsat...

— Micuța Domnișoară a fost generoasă cu mine și sînt sigur că pot conta și pe mai departe pe ajutorul familiei. Dar pentru pasul următor contez mai mult pe drepturile mele de autor.

— Și care este pasul următor?

— Aș vrea să-l văd pe șeful Corporației Roboții Americani și Oamenii Mecanici. Am încercat să aranjez eu întîlnirea, dar n-am fost în stare să ajung pînă la el. Corporația nu cooperează cu mine în scrierea acestei cărți, așa că, mă-nțeleg, nici n-am fost prea surprins.

Paul era vizibil amuzat.

— Cooperarea este ultimul lucru la care te poți aștepta. N-au cooperat ei cu noi nici cînd am dat marea bătălie a drepturilor roboților. Ba dimpotrivă, și îți dai seama de ce... Dă-l drepturi unui robot și oamenii n-or să mai vrea să-l cumpere...

— Cu toate acestea, spuse Andrew, dacă i-ai solicitat tu, ai putea să-mi obții o întrevedere.

— Nici eu nu sînt în relații mai bune cu ei, Andrew.

— Dar le-ai putea sugera faptul că, întîlnindu-se cu mine, ar evita o campanie dusă de Feingold și Martin pentru întărirea drepturilor roboților.

— N-ar fi asta o minciună, Andrew?

— Ba da, Paul, dar eu n-o pot spune. De aceea am venit la tine.

— Aha, tu nu poți minți, dar mă poți împinge pe mine s-o fac, nu-i așa? Devii din ce în ce mai uman, Andrew.

13

N-a fost prea ușor de aranjat întîlnirea, chiar de către cineva cu reputația lui Paul, dar, în cele din urmă, audiența a fost acceptată.

Cînd s-au întîlnit, președintele nu arăta prea fericit. Harley Smythe-Robertson, urmaș direct prin mama sa al fondatorului Corporației (își adăugase numele de fată al mamei pentru a indica acest lucru), se apropia de vîrsta pensionării. Întreaga viață și-o dedicase problemei drepturilor roboților. Părul său cărunt era pomădat ușor spre creștet, dar fața nu-i era fardată. Din cînd în cînd îi arunca lui Andrew priviri ostile.

Andrew începu discuția.

— Domnule, cu aproape un secol în urmă, mi s-a spus de către Merton Mansky, de la această firmă, că matematica ce guvernează formarea rețelelor pozitronice ale creierelor era mult prea complicată pentru a permite altceva decît soluții aproximative și,

în consecință, propriile mele capacități nu erau într-un totuș previzibile.

— Asta a fost cu un secol în urmă. — Smythe-Robertson ezită, apoi spuse rece : — Nu mai este cazul. Roboții noștri sînt fabricați acum cu precizie și minuțios pregătiți pentru activitatea lor.

— Da, întări Paul. (Venise și el, pentru a fi sigur că firma joacă corect, cum se exprimase el.) Cu rezultatul că recepționarul meu trebuie ghidat ori de cîte ori evenimentele depășesc cît de cît convenționalul...

— Ați fi fost și mai puțin mulțumit dacă s-ar fi apucat să improvizeze, spuse Smythe-Robertson.

— Deci nu mai fabricați roboți ca mine, versatili și adaptabili ?

— Întocmai.

— Cercetările pe care le-am făcut în legătură cu acea carte a mea, spuse Andrew, mi-au relevat că sînt cel mai în vîrstă robot în funcțiune.

— Cel mai vechi actualmente, spuse Smythe-Robertson, cel mai vechi care a existat vreodată și cel mai vechi care va exista vreodată. Nici un robot nu mai este folosit după douăzeci și cinci de ani. Sînt rechemați în fabrică și înlocuiți cu modele mai noi.

— Nici un robot, așa cum sînt fabricați astăzi, nu mai este util după al douăzecilea an de funcționare, spuse Paul, cu o notă de sarcasm în voce. Înseamnă că Andrew este excepțional din acest punct de vedere.

Andrew însă, urmărindu-și planul pe care și-l făcuse, continuă imperturbabil.

— Ca cel mai vechi robot din lume, și cel mai versatil, nu sînt oare suficient de neobișnuit pentru a merita un tratament special din partea Companiei ?

— Nicidecum, răspunse Smythe-Robertson, parcă și mai rece. Particularitatea dumneavoastră este o ru-

șine pentru Companie. Dacă, din nefericire, nu ați fi fost vîndut, ci doar închiriat, de multă vreme ați fi fost înlocuit.

— De fapt asta este problema, spuse Andrew. Sînt un robot liber și, totodată, propriul meu stăpîn. Așadar vin la Dumneavoastră și vă cer să mă înlocuiți. N-o puteți face fără consimțămîntul proprietarului. Astăzi acest considerent este eliminat prin condițiile de închiriere, dar pe vremea mea nu exista așa ceva.

Smythe-Robertson arăta în același timp uimit și încurcat și pentru o vreme se lăsă tăcerea. Andrew se pomeni că se uită la holograma de pe perete. Era masca mortuară a Susanei Calvin, sfînta patroană a tuturor roboticienilor. Murise de mai bine de două secole, dar lucrînd la cartea sa, Andrew ajunsese să o cunoască atît de bine încît aproape că era convîns că o înfîlnisese cîndva aeeva.

Într-un tîrziu, zîmbind, Smythe-Robertson întrebă :

— Cum pot să vă înlocuiesc pe Dumneavoastră cu Dumneavoastră ? Dacă vă înlocuiesc ca robot, cum v-aș putea da un nou robot, de vreme ce prin simplul act al înlocuirii veți înceta să mai existați ?

— Dar nu-i greu, interveni Paul. Sediul personalității lui Andrew este creierul său pozitronic și este singura parte ce nu poate fi înlocuită fără a se crea un nou robot. Creierul pozitronic, așadar, este de fapt Andrew. Orice altă parte a corpului unui robot poate fi înlocuită fără să afecteze personalitatea acestuia, și toate aceste părți sînt în posesia creierului. Cu alte cuvinte, Andrew dorește să-i dați creierului său un nou corp de robot.

— Întocmai, spuse calm Andrew. Apoi se întoarse spre Smythe-Robertson : Ați fabricat și androiți, nu-i așa ? Roboți care au aspectul exterior întocmai oamenilor, pînă și în textura pielii ?

— Da, am făcut. Lucrează perfect de bine în pielea lor sintetică și cu tendoanele lor fibroase. Deși, cu excepția creierului, n-au nici o componentă din metal, sînt aproape la fel de rezistenți ca și roboții metalici. Raportați la greutate, sînt chiar mai rezistenți.

Paul părea interesat.

— N-am știut asta. Cîți sînt acum pe piață ?

— Niciunul, răspunse Smythe-Robertson. Erau mult mai scumpi decît modelele din metal și prospectarea pieței ne-a arătat că nu vor fi acceptați. Semănau prea mult cu oamenii.

Andrew era impresionat.

— Presupun, însă, că firma își menține serviciul de înlocuire, iar dacă da, atunci aș dori să vă cer să fiu înlocuit cu un robot organic, cu un android.

Paul, acum pe de-a-ntregul surprins, exclamă :

— Doamne sfinte !

Smythe-Robertson răspunse, însă, la fel de aspru.

— Imposibil !

— De ce este imposibil ? îl întrebă Andrew. Aș plăti, desigur, orice preț rezonabil.

— Nu fabricăm androizi.

— Ați ales să nu fabricați androizi, interveni rapid Paul, și nu e același lucru cu a nu putea să-i fabricați.

— Totuși, răspunse Smythe-Robertson, fabricarea de androizi este împotriva gustului public.

— Nici o lege nu l se opune.

— Cu toate acestea nu fabricăm — și nu vom fabrica !...

Paul își drese glasul și spuse :

— Domnule Smythe-Robertson, Andrew este un robot liber și intră în sfera de competență a legii care garantează drepturile roboților. Sînteți conștient de acest lucru ?

— Foarte conștient.

— Acest robot, ca robot liber, a hotărât să poarte haine. Ca rezultat, a fost frecvent umilit de oameni fără minte, în ciuda legii care se opune umilirii roboților. E foarte greu să urmărești în justiție vagi ofense care nu se încadrează în accepțiunile generale ale vinovăției.

— „Roboții Americani” au înțeles asta încă de la început. Din nefericire nu și firma tatălui Dumneavoastră.

— Tatăl meu a murit de mult, dar ceea ce înțeleg este faptul că ne aflăm în fața unei ofense clare, cu țintă precisă.

— Despre ce vorbiți? Întrebă Smythe-Robertson.

— Clientul meu, Andrew Martin — tocmai mi-a devenit client — este un robot liber care este îndreptățit să ceară firmei „Roboților Americani și Oamenii Mecanici” dreptul la înlocuire, pe care firma îl acordă oricui deține un robot mai vechi de douăzeci și cinci de ani. De fapt firma chiar insistă asupra acestor înlocuiri.

Paul zîmbea, complet destins.

— Creierul pozitronic al clientului meu, continuă el, este proprietarul corpului clientului meu — care este, cu siguranță, trecut cu mult peste cei douăzeci și cinci de ani. Creierul pozitronic cere înlocuirea corpului și se oferă să plătească, pentru un corp de android, considerat ca plesă de schimb, orice preț rezonabil. Dacă-l refuzați cererea, clientul meu va continua să fie umilit și noi, în consecință, vă vom urmări în justiție. Deși, în general, opinia publică n-ar susține o asemenea pretenție din partea unui robot, vreau să vă reamintesc că nici firma Dumneavoastră nu e prea populară. Chiar și acela care utilizează roboții și profită de pe urma lor sînt reti-

centi. S-ar putea să fie o reminiscență de pe vremea când teama de roboți era larg răspândită, sau poate doar resentimentele față de puterea și bogăția unei firme ce deține monopolul mondial. Dar oricare ar fi cauzele, resentimentele există. Cred că veți ajunge la concluzia că nu e de dorit să vă vedeți confrunțați cu o urmărire în justiție, mai ales dacă ți-neți seama de faptul că Andrew este bogat și, practic, nemuritor și nimeni nu-l va împiedica să continue lupta la infinit.

Încet, încet, Smyth-Robertson se îmbujora.

— Încercați să-mi forțați mâna?

— Nu vă forțez nimic, spuse Paul. Dacă doriți să refuzați clientului meu această cerere rezonabilă, puteți s-o faceți, iar noi vom pleca fără nici un alt cuvânt. Dar vă vom da în judecată, pentru că este dreptul nostru și vă dați seama că pînă la urmă veți pierde.

— Păi...

— Văd că ați început să fiți rezonabil, spuse Paul. S-ar putea să mai ezitați, dar pînă la urmă o să-mi dați dreptate. Și aș vrea să vă mai asigur de ceva. Dacă în procesul de transferare a creierului pozitronic din corpul actual într-unul organic se întîmplă ceva, vreo vătămare cit de mică, atunci n-am să am liniște pînă n-am să dobor firma la pămînt. Voi întreprinde absolut orice pentru a mobiliza opinia publică împotriva Corporației dacă o singură rețea din entitatea de platină-iridlu a creierului pozitronic este alterată. Se întoarce spre Andrew și îl întrebă: Ești de acord cu toate astea Andrew?

Andrew ezită aproape un minut. Înțelegea că trebuie să aprobe o minciună, un șantaj, o umilire pentru o ființă umană. Își făcu însă curaj pentru că nu era vorba de o vătămare fizică și reuși, în cele din urmă, să îngîne un „da” abia auzit.

Se simțea ca și cum fusese construit din nou. Zile, săptămîni și în cele din urmă, chiar luni întregi, Andrew nu se mai regăsea; chiar și cele mai simple acțiuni erau ezitante.

Paul aproape turbase de furie.

— Te-au dereglat, Andrew. Trebuie să-i dăm în judecată!

Andrew vorbea foarte încet.

— Nu... trebuie. Nu vei putea niciodată să demonstrezi... ceva... ca i-i-i-i-...

— Intenția criminală?

— Da. Apoi, devin... din ce în ce mai puternic, mai în regulă, de vină este tr-tr-tr...

— Tremurul?

— Trauma. Oricum, n-am mai pățit așa ceva pînă acum...

Andrew își simțea creierul dinspre interior, așa cum nimeni n-o putea face. Și știa că e bine, iar în timpul lunilor cît îi trebuiseră pentru a-și coordona reacțiile pozitronice, cheltuisese multe ore în fața oglinzii.

Nu era prea omenească înfățișarea lui. Figura îi era rigidă — prea rigidă — iar mișcările mult prea cumpănite. Îi lipseau nepăsarea, plutirea liberă a mișcărilor oamenilor, dar poate că toate acestea urmau să vină cu timpul. Acum, cel puțin se putea îmbrăca fără să mai pară ridicol.

Într-una din zile spuse:

— Aș vrea să mă apuc din nou de lucru.

Paul izbucnise în rîs.

— Asta înseamnă că te simți bine. Ce-al vrea să mai faci? O altă carte?

— Nu, îi răspunsese Andrew. Am trăit prea mult pentru ca o pasiune să pună stăpînire pe mine definitiv. A fost o vreme cînd eram în primul rînd artist, și încă mă pot întoarce la ea. A fost o vreme cînd eram istoric, și m-aș putea întoarce și la asta. Acum, însă, aș vrea să devin robobiolog.

— Vrei să spui robopsiholog...

— Nicidecum. Robopsihologia ar implica studiul creierelor pozitronice, și pe moment nu doresc asta. Un robobiolog, însă, cred eu, se ocupă cu funcționarea corpului atașat unui creier.

— Nu s-ar numi mai corect: robotician?

— Roboticianul are în vedere un corp metalic. Eu aș vrea să studiez corpul organic, umanoid, și după cîte știu sînt singurul care am un asemenea corp.

— Dar îți restrîngi astfel aria de cercetare, spuse Paul gînditor. Ca artist creația îți aparține, ca istoric ai de-a face cu roboții, ca robobiolog vei avea de-a face numai cu tine însuși.

Andrew dădu din cap.

— Așa se pare.

Andrew trebuise să înceapă totul de la capăt pentru că nu știa mai nimic despre biologie și aproape nimic despre științe. Devenise o prezență familiară în biblioteci, unde, ore în șir, putea zăbovi în fața indicatoarelor electronice. Arăta perfect normal în haine și acei puțini care știau că era robot nu se amestecau în afacerile lui.

Construise un laborator într-o cameră pe care o adăugase căsuței sale, își sporise mult bibliotecă.

Anii au trecut. Într-una din zile Paul a venit în vizită pe la el și i-a spus:

— Păcat că nu mai lucrezi la istoria roboților. Am înțeles că „Roboții Americani” au adoptat acum o politică radical nouă.

Paul îmbătrânise și ochii lui, prea slăbiți, fuseseră înlocuiți cu celule fotooptice. Într-un anume fel, se apropia astfel mai mult de Andrew.

— Ce-au făcut?, întreabă Andrew.

— Fabrică computere centrale, adevărate creiere pozitronice gigantice, care pot comunica prin micro-unde cu zeci, până la mii de roboți. Roboții, însă, nu mai au creier deloc. Ei sînt, de fapt, membrele acestui creier gigantic, deși cele două părți sînt fizic separate.

— E mai eficient astfel?

— Așa pretind „Roboții Americani”. Înainte de a muri, Smythe-Robertson a stabilit noua direcție și sînt convins că asta are mare legătură cu tine. Sînt hotărîți să nu mai fabrice roboți care să le dea bătaia de cap pe care le-o dai tu, și din această cauză separe creierul de corp. Creierul nu va avea un corp pe care să vrea să-l schimbe, iar corpul nu va avea un creier care să vrea ceva.

Paul continuă.

— E uluitoare, Andrew, influența pe care ai avut-o în istoria roboților. Preocupările tale artistice i-au determinat pe cei de la „Roboții Americani” să facă roboți specializați; libertatea ta a contribuit decisiv la stabilirea principiilor drepturilor roboților, insistența ta în a avea un corp de android i-a determinat să separe corpul de creier.

Andrew căzuse pe gânduri.

— Cred că pînă la urmă Corporația va produce un creier gigant care să controleze miliarde de corpuri robotice. În felul acesta, însă, toate ouăle vor fi puse în același coș. Periculos. Nu e bine deloc.

— Cred că ai dreptate, îi răspunse Paul, dar nu cred să se-ntîmple ceva, cel puțin în următorul

secol, așa că eu nu voi trăi să văd asta. De fapt, s-ar putea să nu apuc să văd nici anul viitor.

— Paul! exclamă Andrew șocat.

Paul a ridicat din umeri.

— Oamenii sînt muritori, Andrew. Nu sîntem ca tine. Deși nu contează prea mult, este important să-ți precizez ceva. Sînt ultimul dintre umanii familiei Martin. Banii mei vor fi lăsați pe numele tău și, pe cit se poate prevedea viitorul, vei fi asigurat din punct de vedere economic.

— Dar nu trebuie, spuse Andrew, anevoie. În toată această perioadă nu se putuse obișnui cu moartea celor din familia Martin.

— Să nu ne certăm. Așa trebuie să fie. Spune-mi mai bine la ce lucrezi acum?

— Proiectez un sistem care să le permită androizilor — mie însumi — să-și cîștige energia din combustia hidrocarburilor, nu din pile atomice.

Paul ridică sprincenele uimit.

— Deci vor respira și vor mânca?

— Întocmai.

— Și de cînd lucrezi în direcția asta?

— Cam de mulțisor, dar cred că acum am pus la punct o cameră de combustie adecvată pentru asimilarea catalitică.

— Dar, Andrew, de ce? Pila atomică este înfinit mai bună.

— În anumite privințe, poate. Dar pila atomică nu este umană.

Durase ceva timp, dar timp Andrew avea. La început, nu dorise să întreprindă nimic pînă ce Paul nu se stinsese în pace. Cu moartea strănepotului Domnului, Andrew se simțea mult mai expus unei lumi ostile și din această cauză era din ce în ce mai decis în hotărîrea ce o luase.

De fapt, nu rămăsese cu totul singur. Chiar dacă omul murise, firma Feingold și Martin trăia. Atît corporațiile cît și roboții sînt mai puțin muritori decît oamenii...

Firma avea dispozițiile ei și le urma întocmai. Prin intermediul ei Andrew se bucura în continuare de bunăstare. În schimbul importantei rente anuale, Feingold și Martin se implicase și ea în aspectele legale ale noii camere de combustie. Dar cînd venise vremea ca Andrew să viziteze din nou corporația, „Roboții Americani”, o făcuse singur. O dată fusese cu Domnul și o dată cu Paul. De data aceasta, a treia oară, era singur și avea înfățișare umană.

Firma „Roboții Americani” se schimbase. Producția de bază a uzinei se transferase pe o mare stație orbitală, așa cum era cazul cu din ce în ce mai multe industrii. Pămîntul însuși devenise o imensă grădină cu o populație stabilizată la un miliard de oameni și cam un sfert de miliard de roboți cu creiere independente.

Directorul cercetărilor era Alvin Magdescu. Oacheș la față și la păr, avea o barbă mică și ascuțită și, așa cum cerea moda, nu purta nimic peste bust, cu excepția unei diagonale din piele. În schimb, Andrew era bine acoperit după moda veche, veche de mai multe decenii.

Magdescu întinse mîna vizitatorului.

— Vă cunosc, desigur, și sînt bucuros să vă-ntîlnesc. Sînteți cel mai renumit produs al nostru și păcat că bătrînul Smythe-Robertson a fost atît de pornit împotriva dumneavoastră. Am fi putut realiza multe împreună...

— Încă mai puteți, spuse Andrew.

— Nu, nu cred. Vremurile au trecut. Am avut roboții aici pe Pămînt mai mult de un secol, dar totul

s-a schimbat. Acum au plecat din nou în spațiu, iar cei care vor rămîne nu vor fi dotați cu creier.

— Dar am rămas și eu, și voi rămîne în continuare pe Pămînt.

— Adevărat, însă se pare că nu prea mai aveți ceva în comun cu roboții. Cu ce nouă cerere ați venit acum ?

— Vreau să devin și mai puțin robot. De vreme ce sînt atît de organic, aș dori și o sursă organică de energie. Am proiectul aici...

Magdescu nu se grăbea cu răsfoitul planurilor. La început, poate avusese intenția să le frunzărească doar, dar acum devenea din ce în ce mai interesat. La un moment dat spuse :

— Este deosebit de ingenios. Cine le-a proiectat ?

— Eu, replică Andrew.

Magdescu l-a privit cu atenție mai multă vreme, apoi a spus :

— Asta înseamnă o schimbare majoră în corpul dumneavoastră, de fapt un experiment — un asemenea lucru nu s-a mai încercat niciodată. Nu vă sfătuiesc s-o faceți. Rămîneți așa cum sînteți.

Figura lui Andrew avea la dispoziție mijloace limitate de expresie, dar agasarea reieșea clar din vocea lui.

— Doctore Magdescu, nu înțelegeți esențialul. Nu vă rămîne de ales decît să-mi satisfaceți cererea. Dacă asemenea dispozitiv poate fi construit și adaptat corpului meu, el poate fi adaptat și corpului uman. Tendința de a prelungi viața omului prin proteze este deja evidentă. Și nu există proteze mai bune, vă asigur, decît cele pe care le-am proiectat sau le voi proiecta eu.

Așa cum știți, prin intermediul firmei Feingold și Martin, eu controlez patentele. Sintem perfect capabili să ne lansăm în afaceri și singuri și să dezvoltăm tot felul de proteze care, pînă la urmă, să confere oamenilor multe din însușirile roboților. Afacerile dumnevoastră vor avea, însă, de suferit. Dacă, însă, mă operați acum, și sînteți de acord s-o faceți și în viitor în circumstanțe asemănătoare, veți primi permisiunea să utilizați patentele și să controlați atît tehnologia pentru roboți cît și pentru protezarea oamenilor. Desigur, nu se vor aplica pe scară largă decît după ce primele operații se vor dovedi complet satisfăcătoare... Și numai după ce va fi trecut suficient de mult timp pentru a demonstra cu adevărat reușita.

Punea condiții severe unei ființe umane, dar Andrew simțea tot mai puțin inhibiția Legii Întîi. Învățase să considere că ceea ce poate părea cruzime, se poate dovedi, pe termen lung, bunătațe.

Magdescu era complet năucit.

— Nu sînt în măsură să decid asupra unor asemenea probleme. Este mai degrabă de resortul Corporației și asta va lua timp.

— Pot aștepta o perioadă rezonabilă, spuse Andrew, dar numai o perioadă rezonabilă. Se gîndea cu satisfacție că nici Paul n-ar fi obținut mai mult.

16

A trecut, într-adevăr, o perioadă de timp rezonabilă și operația s-a dovedit un succes.

— Eram foarte pornit împotriva operației, Andrew, îi spusese Magdescu, dar nu din motivele la care probabil te gîndești. Nu eram, în principiu, îm-

potriva experimentului, dacă s-ar fi efectuat asupra altcuiva. Îmi era, însă, teamă să risc creierul tău pozitronic. Pentru că, vezi tu, ai rețeaua pozitronică conectată la o rețea pseudoneuronică și ar fi fost dificil să salvăm intact creierul, dacă corpul s-ar fi deteriorat.

— Am avut deplină încredere în iscusința echipei de la „Roboții Americani”, îi răspunse Andrew. Iar acum pot mânca.

— Foarte bine. Și e bine să înghiți din când în când și ulei de măsline. Ar însemna o curățire periodică a camerei de ardere, așa cum ți-am explicat. O chestie cam neplăcută, după câte-mi dau seama.

— Poate, dacă nu m-aș gândi să merg mai departe. Autocurățirea nu este imposibilă. De fapt lucrez la un dispozitiv care să rezolve problema hranei solide ce poate conține și fracțiuni necombustibile, substanțe nedigerabile, ca să spun așa, și care vor trebui eliminate.

— Atunci ar trebui să proiectezi un anus.

— Sau un echivalent.

— Și mai ce, Andrew... ?

— Asolut orice.

— Și organe genitale ?

— În măsura în care ele se încadrează în planul meu. Corpul meu este acum ca o pânză pe care intenționez să pictez...

Magdescu așteptă ca fraza să fie terminată și când crezu că n-o să mai fie, o completă el.

— Un om ?

— Vom vedea, îi răspunse Andrew.

— E o ambiție mărunță, Andrew. Tu ești mai perfect decât un om. Din momentul când ai optat să devii organic, ai început să cobori.

— Creierul meu n-a avut de suferit.

— Nu, n-a avut. Ți-o garantez. Dar, Andrew, întreaga revoluție în domeniul protezelor, declanșată de patentele tale, îți poartă numele. Ești recunoscut ca inventator și onorat pentru asta, așa cum de altfel și trebuie. De ce vrei să mergi mai departe în acest joc cu propriul tău corp?

Andrew nu-i răspunse.

Onorurile nu întârziară. Acceptase să fie membru în mai multe societăți distinse, inclusiv una care se devotase noii științe, pe care el o stabilise — robo-biologia, dar care începuse să fie cunoscută sub numele de *prostetică*. La cea de-a o sută cincizecea aniversare a construcției sale, „Roboții Americani” organizaseră un dineu oficial în onoarea sa. Dacă Andrew văzuse în asta o ironie a soartei, ținuse ideea numai pentru el.

Alvin Magdescu, pensionar acum, venise în mod special pentru a prezida dineul. Avea nouăzeci și patru de ani și trăia numai datorită faptului că și el avea proteze, printre altele, pentru ficat și rinichi. Dineul își atinsese apogeul când Magdescu, după o scurtă și emoționantă cuvîntare, ridicase paharul pentru a toasta pentru Robotul de un secol și jumătate.

Andrew avea mușchii faciali astfel reprojecțați încît putea exprima întreaga gamă a emoțiilor umane, dar, în timpul întregii ceremonii, rămăsese solemn și pasiv. Nu-i plăcea să fie Robotul de un secol și jumătate.

17

Prostetica l-a determinat pe Andrew să părăsească pentru o vreme Pămîntul. În deceniile care au urmat celebrării celei de-a o sută cincizecea aniversări,

Luna devenise o lume mai pămîntească decît Pămîntul însuși în toate aspectele, mai puțin, evident, atracția gravitațională; în orașele ei subterane se adunase o populație foarte numeroasă. Aici, protezele trebuiau să țină cont de atracția gravitațională mai redusă. Pentru a face adaptările necesare, Andrew și-a petrecut cinci ani pe Lună, lucrînd cu ortoprosteticienii locali. Cînd nu era de lucru, hoinărea printre populațiile de roboți care-l tratau cu servilitatea lor obișnuită față de om.

Revenise pe Pămîntul plictisitor și liniștit, prin comparație, și vizitase birourile lui Feingold și Martin pentru a-și anunța întoarcerea. Asta surprinse pe Simon DeLong, președintele în exercițiu al firmei.

— Ni se anunțase că revii... Andrew — aproape că voise să spună Domnule Martin — dar nu te așteptam mai devreme de săptămîna viitoare.

— Nu mai aveam răbdare, spuse Andrew însuflețit. Era dornic să ajungă la subiect. Pe Lună, Simon, conduceam o echipă de cercetători formată din douăzeci de oameni de știință. Dădeam dispoziții pe care nimeni nu le punea în discuție. Roboții de pe Lună mi se adresau ca unei ființe umane. De ce, atunci, să nu devin o ființă umană?

O undă de circumspecție străbătu privirea lui DeLong.

— Dragul meu Andrew, așa cum deja mi-ai explicat, ești tratat ca un om, atît de roboți cît și de oameni. Ești deci *de facto* o ființă umană.

— A fi *de facto* o ființă umană, nu este suficient. Vreau nu numai să fiu tratat astfel, dar vreau ca și legal să fiu identificat ca atare. Aș vrea să devin o ființă umană *de jure*.

— Ei! asta este o altă problemă, spuse DeLong. Aici însă ne vom lovi de prejudecățile omenești și

de faptul, de netăgăduit, că oricît de mult te-ai asemăna cu un om, nu ești, de fapt, o ființă umană.

— În ce fel nu sînt? întrebă Andrew. Am înfățișarea unui om și organele echivalente cu cele ale oamenilor. Ele sînt, de fapt, identice cu protezele folosite de unii dintre ei. Am contribuit artistic, literar și științific la cultura omenească la fel de mult ca oricare om în viață. Ce mi se poate cere mai mult?

— Eu unul n-aș mai cere nimic. Necazul este că, pentru a te defini ca o ființă umană, ne trebuie un act dat de Legislatura Mondială. Cîstit să fiu, nu cred că putem obține așa ceva.

— Cui, din această Legislatură, m-aș putea adresa?

— Poate Comitetului pentru Știință.

— Poți să-mi aranjezi această întîlnire?

— Dar, Andrew, ce nevoie mai ai de un intermediar? Prin poziția ta ai putea...

— Nu. Aranjeaz-o tu.

Andrew nici nu-și dăduse seama că, de fapt, dă un ordin precis unei ființe umane. Se obișnuise de mult cu acest lucru, pe Lună.

— Vreau ca ei să-și dea seama, continuă el, că firma Feingold și Martin se află în spatele meu pînă la capăt.

— Atunci...

— Pînă la capăt, Simon. În acești o sută șaptezeci și trei de ani am susținut destul firma, într-un fel sau altul. Am fost îndatorat în trecut unora dintre membrii acestei firme. Nu mai e cazul acum, sau mai degrabă situația s-a inversat, așa că vă cer să vă respectați obligațiile.

— Am să fac tot ce pot, îi promisese DeLong.

Secretara Comitetului pentru Știință era o femeie și provenea dintr-o regiune est-asiatică. Se numea Chee Li-hsing, iar veșmintul ei transparent — dar care acoperea prin strălucire ceea ce ea considera că trebuie acoperit — crea impresia că este înfășurată în plastic.

— Împărtășesc dorința dumneavoastră pentru depline drepturi omenești, îi spuse ea. A fost o vreme în istorie când anumite grupuri ale populației umane au luptat pentru respectarea drepturilor omului. De fapt, ce drept ați dori și nu-l aveți?

— Un lucru atât de simplu cum este dreptul la propria mea viață, declară Andrew. Un robot poate fi demontat oricând.

— Și un om poate fi executat oricând.

— Execuția urmează, însă, unui proces legal. Pentru dezmembrarea mea nu este nevoie de nimic. Ajunge numai cuvântul autoritar al unui om. În plus... în plus... (Andrew încercase din răspuțeri să nu dea impresia că pledează, dar expresia prea puțin mobilă a feței și intonațiile contrafăcute ale vocii îl trădă.) Adevărul este că vreau să fiu un om. Am dorit acest lucru de-a lungul a șase generații de oameni.

Li-hsing ridică spre el o privire înțelegătoare.

— Legislatura poate adopta o lege care să vă declare unic, la fel de bine cum poate adopta o lege care să definească o statuie de piatră drept om. Și într-un caz și în celălalt posibilitățile sînt cît se poate de reale. Dar nu uitați că legiuitorii sînt și ei oameni și mai persistă încă acel element de suspiciune împotriva roboților.

— Chiar și acum?

— Chiar și acum. Toți sîntem de acord cu faptul că v-ați cîștigat prețul umanizării și totuși rămîne teama de a stabili un precedent nedorit.

— Ce precedent? Sînt singurul robot liber, singurul din categoria mea, și nu va mai fi niciodată altul. Puteți să-i consultați și pe cei de la „Roboții Americani”.

— *Niciodată* este un cuvînt mare, Andrew — sau, dacă preferați, Domnule Martin. Eu una v-aș acorda cu plăcere calitatea de om. Veți vedea, însă, că majoritatea legiuitorilor nu vor fi atît de dornici să stabilească un precedent, indiferent cît de neînsemnat s-ar dovedi acesta. Deși vă simpatizez, Domnule Martin, nu pot să vă dau speranțe. Totuși...

Se așează încruntată ; meditînd.

— Totuși, dacă lucrurile se precipită, s-ar putea crea un anumit sentiment de suspiciune, atît printre legiuitori cît și în afara lor, legat de această problemă a dezmembrării de care vorbeați. Autodezmembrarea ar putea fi cea mai simplă cale de a rezolva această dilemă. Țineți cont de acest lucru înainte de a vă hotărî să acționați.

Andrew rămînea, însă, ferm pe poziție.

— Nu-și va aminti nimeni de tehnicile prosteticii, create în întregime de mine ?

— S-ar putea să vă pară crud ce vă spun, dar răspunsul este : nu. Și chiar dacă își vor aminti, o vor face împotriva dumneavoastră. Oamenii vor spune că ați făcut totul numai pentru dumneavoastră. Se va zice că totul face parte dintr-o campanie de robotizare a ființelor umane, sau de umanizare a roboților, oricum, se vor scoate în evidență numai părțile negative. N-ați făcut niciodată obiectul unei campanii politice de ură, Domnule Martin, dar vă avertizez că veți fi obiectul unor calomnii, incredibile pentru

mine sau pentru dumneavoastră, pe care mulți le vor găsi însă, cît se poate de plauzibile. Domnule Martin, nu vă complicați existența!

Se ridică. Alături de Andrew, așezat pe scaun, ea, în picidare, părea aproape un copil.

— Dacă mă decid să lupt pentru condiția mea de om veți fi de partea mea?

— Vei fi — în măsura în care voi putea. Dacă însă, la un moment dat, asemenea poziție ar părea că-mi amenință viitorul politic, va trebui să vă abandonez. Oricum, nu este un subiect care să se apropie foarte mult de convingerile mele. Am încercat să fiu onestă cu dumneavoastră.

— Mulțumesc, și nu vă cer mai mult. Intenționez să lupt pînă la capăt, indiferent de consecințe și vă solicit sprijinul numai în măsura în care mi-l puteți da.

19

N-a fost o luptă directă. Feingold și Martin l-au sfătuit mai întîi să aibă răbdare și Andrew obiectase, încruntat, că are o rezervă nesfîrșită. Feingold și Martin intraseră apoi într-o campanie pentru a delimita și a restrînge aria luptei.

În prima fază au inițiat o acțiune judiciară care tăgăduia obligația indivizilor cu inimi artificiale de a plăti impozite, pe motiv că posesia unui organ robotic altera calitatea umană și, în consecință, drepturile constituționale ale ființelor umane. Au condus, apoi, lupta abil și tenace, pierzînd pas cu pas, dar întotdeauna în așa fel încît au determinat ca decizia să fie cît mai cuprinzătoare posibil, pentru ca apoi să fie propusă și Curții Mondiale.

Fură necesari ani și milioane de dolari.

Cînd decizia finală a fost dată, DeLong inițiasse ceea ce s-a dovedit pînă la urmă celebrarea victoriei unuia proces pierdut. Andrew era, desigur, prezent, cu această ocazie, în birourile companiei.

— Am realizat două lucruri, Andrew, spusese DeLong, și amîndouă sînt bune. Mai întîi am stabilit faptul că numărul părților artificiale dintr-un corp omenesc nu determină pierderea calității de ființă umană. În al doilea rînd am angajat opinia publică în această chestiune în așa fel încît să adere pătimaș de partea unei interpretări mai largi a condiției omului, de vreme ce nu există cineva care să nu spere într-o proteză, dacă aceasta îi prelungește viața.

— Și credeți că în aceste circumstanțe, Legisla-tura îmi va acorda calitatea de om ? întrebă Andrew. DeLong părea un pic încurcat.

— În privința asta nu prea sînt optimist. A rămas un singur organ pe care Curtea Mondială l-a utilizat drept criteriu al omenescului. Oamenii au un creier organic, celular, iar roboții unul pozitronic, de platină și iridiu — cei care au, desigur, cum ești tu. Vai, Andrew, nu mă privi astfel. Pentru a beneficia de decizia favorabilă a Curții ne lipsesc actualmente cunoștințele necesare copierii funcțiunilor unui creier celular în structuri artificiale suficient de apropiate de cele organice. Nicî chiar tu, Andrew nu poți face asta...

— Atunci ce putem face ?

— Desigur, încercăm. Li-hsing, și un număr din ce în ce mai mare de alți legiuitori, vor fi de partea noastră. Iar președintele va vota, în cele din urmă, cu majoritatea.

— Avem deja o majoritate ?

— Nu, sîntem departe de așa ceva. Dar o vom putea obține dacă opinia publică va consimți să ex-

tindă și asupra ta această interpretare mai largă a condiției umane. E o șansă mică, trebuie să admit, și dacă nu intenționezi să te dai bătut, am putea încerca.

— N-am de gând să mă dau bătut.

20

Li-hsing era cu mult mai în vîrstă decît fusese pe vremea cînd Andrew o întîlnise pentru prima oară. Veșmîntul ei transparent dispăruse de mult. Părul era acum tuns scurt și îmbrăcămintea tubulară. Andrew, însă, se ținea încă, în limitele rezonabilului, de stilul de îmbrăcăminte care era la modă pe vremea cînd adoptase pentru prima oară acest obicei, cu mai mult de un secol în urmă.

— Am făcut și noi ce-am putut, a admis Li-hsing. Vom încerca încă o dată, după prorogație, dar, ca să fiu sinceră, înfrîngerea este sigură și atunci va trebui să abandonăm totul. Cu toate eforturile mele recente n-am obținut decît o înfrîngere aproape sigură în viitoarea campanie pentru Congres.

— Știu, îi răspunse Andrew, și acest lucru mă întristează. Îmi spuseseți odată că mă veți abandona dacă se va ajunge la așa ceva. De ce n-ați făcut-o?

— Știi, m-am răzgîndit. Oricum, o nouă alegere obținută prin abandonarea ta, ar fi fost un preț mult prea mare. Nu eram dispusă să-l plătesc. Și așa am fost în Legislatură mai bine de un sfert de secol. E destul.

— Și nu mai există nici o cale să le schimbăm opiniile, Chee?

— Am schimbat tot ce se putea schimba. Restul — majoritatea — nu pot fi urniți din antipatiile lor.

— Antipatia nu este un argument util pentru a vota într-un sens sau altul.

— Știu asta, Andrew, dar ei își ascund antipatia...

— Atunci ajungem tot la creier, spuse Andrew prudent. Trebuie însă lăsate lucrurile aici, la nivelul antitezei celulă-pozitron? Nu putem impune o definiție funcțională? Trebuie neapărat să spunem că un creier este făcut din cutare sau cutare lucru?... N-ar fi mai bine să spunem că un creier este ceva — ceva — capabil de un anumit nivel de rațiune?

— N-o să meargă, îi răspunse Li-hsing. Creierul tău este fabricat de om, creierul uman, nu. Creierul tău este construit, al lor se dezvoltă singur. Pentru orice făptură umană care intenționează să mențină bariera dintre sine și un robot, aceste diferențe sînt ca un zid de oțel înalt de un kilometru și tot atîta de lat.

— Dacă am putea ajunge la originea antipatiei lor, adevărata origine...

— După atîția ani cîți ai tu, spuse Li-hsing tristă, încă mai încerci să-i înțelegi pe oameni. Sărmanul de tine, nu fi supărat... Robotul din tine te mină pe drumul ăsta...

— Nu știu ce să spun. Dacă m-aș putea hotărî...

21

Dacă se putea hotărî...

Știa de mult că pînă la urmă trebuia să ajungă aici, la chirurg. Găsise unul cu suficientă îndemnare — un chirurg-robot, pentru că nici-un chirurg uman n-ar fi fost mai nimerit, nici ca abilitate, nici ca intenție.

Desigur, chirurgul n-ar fi făcut operația pe un om, așa că Andrew, după ce amînase momentul deciziei, cu un zîmbet trist, ce reflecta pe deplin zbuciumul său interior, ocoli Legea Întîi și spuse:

— Și eu sînt un robot.

Apoi adăugă ferm, așa cum învățase de la oameni să pronunțe cuvintele în ultimele decenii :

— Îți ordon să execuți această operație asupra mea !

În absența Legii Întii, un ordin atît de ferm care venea de la cineva ce semăna atît de mult cu un om, activase suficient Legea a Doua, pentru a i se conforma întocmai.

Simțămîntul de slăbiciune pe care Andrew îl resimțea era, desigur, pur imaginar. Se refăcuse după operație. Și, cu toate acestea, se rezemă, cît mai lin posibil, de perete. Simțea că trebuie neapărat să se așeze.

Li-hsing spuse :

— Votul final va fi săptămîna aceasta, Andrew. N-aș putea să-l mai întîrzii, dar oricum, vom pierde. Asta e, Andrew.

— Vă sînt recunoscător pentru abilitatea dumneavoastră în tergiversări. Mi-a asigurat timpul de care am avut nevoie, și am intrat și eu în joc.

— În ce joc ?, întrebă Li-hsing, profund îngrijorată.

— Nu vă puteam spune, nici dumneavoastră, nici chiar celor de la Feingold și Martin. Eram sigur că voi fi oprit. Vedeți, dacă la mijloc este creierul, diferența cea mai mare o conferă nemurirea. Cui îi pasă de felul cum este creierul, cum e construit sau cum e format ? Ceea ce contează este că celulele creierului uman mor, *trebuie* să moară. Chiar dacă celelalte organe sînt întreținute sau înlocuite, celulele creierului nu se pot înlocui fără să se schimbe și astfel să se ucidă personalitatea. Ele trebuie să moară pînă la urmă.

Rețeaua mea pozitronică durează de aproape două secole fără vreo schimbare perceptibilă, și ar

mai putea dura secole de-a rîndul. Nu *aceasta* este bariera fundamentală. Oamenii pot tolera un robot nemuritor, pentru că nu contează cît poate dăinui o mașină, dar nu pot tolera o ființă umană nemuritoare, de vreme ce condiția lor de muritori poate fi îndurată numai atîta timp cît ea este universală. Și din aceste motive nu vor să mă facă om.

— Unde vrei să ajungi, Andrew ? întrebă Li-hsing.

— Am rezolvat această problemă. Cu decenii în urmă creierul meu pozitronic a fost conectat cu nervi organici. Acum, o ultimă operație a aranjat această legătură în așa fel încît treptat, treptat, să mi se scurgă potențialul din rețea.

Pentru o clipă, pe figura ușor ridată a lui Li-shing nu se văzu nici o expresie. Apoi buzele i se crispară într-un rictus.

— Vrei să spui că ai aranjat să mori, Andrew ? Nu se poate. Asta ar viola Legea a Treia.

— Nu, îi răspunse Andrew. Am avut de ales între moartea trupului și moartea aspirațiilor și dorințelor mele. Legea a Treia ar fi fost violată dacă aș fi lăsat trupul să trăiască cu prețul unei morți mai mari.

Li-hsing îi prinse brațul ca și cum s-ar fi pregătit să-l zgîlție, dar se stăpîni.

— Andrew, n-are rost ! Restaurează legăturile...

— Nu se mai poate. Au fost deteriorate mult prea mult. Mai am un an de trăit, în jur de un an. Voi rezista pînă la cea de-a doua suta aniversare a construcției mele. Nu m-am putut abține să nu-mi aranjez asta.

— Dar ce-ai obținut ?... Andrew, ești un prost. Merită sacrificiul ?

— Dacă asta îmi aduce condiția umană, atunci merită. Dacă nu, va aduce un sfîrșit chinurilor mele. Merită și asta.

Apoi, Li-hsing făcuse ceea ce avea s-o uimească și pe ea. Încet, începuse să plîngă.

22

Ciudat, dar această din urmă acțiune captase imaginația întregii lumi. Tot ce făcuse pînă atunci Andrew nu-i influențase prea mult. Dar faptul că acceptase în cele din urmă chiar și moartea pentru a deveni om, era un sacrificiu mult prea mare pentru a fi respins.

Ceremonia finală a fost deliberat programată să coincidă cu cea de-a doua sută aniversare. Legea care să dea expresie voinței populare urma să fie semnată de însuși președintele Terrei. Ceremonia se putea urmări atît în rețeaua globală de televiziune cît și pe Lună și chiar de către coloniile de pe Marte.

Andrew stătea într-un scaun cu rotile. Mai putea să meargă, dar tremura prea tare.

Urmărit de întreaga omenire, Președintele Terrei spusese :

— Cu cincizeci de ani în urmă ai fost declarat Robotul de un secol și jumătate, Andrew. După o pauză și pe un ton mult mai solemn, continuă. Astăzi te declarăm, Andrew Martin, Omul Bicentenar.

Andrew, zîmbind, se ridică anevoale și strînse mîna președintelui.

23

Andrew stătea întins și gîndurile i se ștergeau încet. Disperat, încerca să le prindă. Om! Era om!

Dorea ca acesta să-i fie ultimul gând. Vroia să se dizolve, să moară cu el.

Mai deschise o dată ochii și pentru ultima oară o recunosc pe Li-hsing, așteptând solemn. Erau și alții acolo, mai mult umbre, umbre nedefinite. Numai Li-hsing se detașa din acest cenușiu profund.

Ușor, imperceptibil, și-a ridicat mina spre ea, și, foarte slab, a simțit că i-o prinde.

Se stinge în ochii lui, odată cu scurgerea către neant a ultimului său gând. Dar înainte de a dispărea complet, o ultimă amintire efemeră îi revine în minte

și rămase acolo, în creierul său pozitronic, pînă în clipa sfîrșitului.

„Mică Domnișoară”, șopti încet, dar nu-l mai auzi nimeni.

Prin povestirile sale cu roboți, dar mai cu seamă, prin acest *Om Bicentenar* (povestirea a apărut în 1976 și a fost încununată, în anul următor, cu ambele premii majore ale domeniului — Hugo și Nebula), Isaac Asimov a găsit mijlocul cel mai nimerit de a construi o inspirată alegorie asupra condiției umane. Pentru că robotul Andrew ilustrează cum nu se poate mai bine condiția omului în stare să se ridice deasupra limitelor sale biologice, capabil să depășească orice obstacol atunci cînd urmărește un ideal (să ne amintim că, deși complet surd, Beethoven a continuat să compună, iar Renoir, paralizat, picta cu penelul legat de braț).

Ca robot, Andrew avea și el limitările lui, circumscrise, mai ales, de cele trei Legi ale roboticii. Iar apărarea propriei existențe îi era chiar imperios cerută de Legea a Treia. Or, Andrew devine cu adevărat o ființă umană, nu prin faptul că alege să fie muritor ca și oamenii, ci prin capacitatea sa de a se ridica, ca și ei, deasupra limitărilor sale. Atunci cînd înțelege că idealurile pot fi puse mai presus decît viața...

O demonstrație convingătoare că epitetul *inuman* nu se mai poate potrivi cu inteligența artificială.

În pădure, scena

D. Davideanu

Dacă, așa cum am arătat, Isaac Asimov se poate lăuda astăzi cu peste trei sute de cărți publicate, mai tânărul său „coleg” îndrăgostit de literatura științifico-fantastică, inginerul stagiar Dorin Davideanu are publicate (cel puțin pînă la încheierea acestei ediții de povestiri cibernetice), mari și late, 8 povestiri.

Născut în 1954, urmează cursurile Politehnicii Timișorene și activează cu pasiune la puternicul cenaclu de literatură științifico-fantastică „H. G. Wells” de pe lângă Casa de cultură a studenților. De altfel, mai toate povestirile pe care le-a scris au apărut mai întâi în fanzinele editate de acest cenaclu — între ele: *Zece secunde, Retro, Urme de pași, Crenclurile, Poveste cu multă apă de ploale*.

Deși tema mașinilor inteligente nu l-a preocupat în mod deosebit, povestirea *În pădure, scena* (apărută în revista *Forum Studențesc*, nr. 4, din 1982) este o reușită certă a genului. Și, nu vă rămîn decît 400 de cuvinte pentru a vă convinge de acest lucru...

Coloane de raze solare pătrund prin frunzișul pădurii, pătînd cu lumină poteca netedă, șerpuită. Pe potecă înaintez eu, Lupul Titular. Alături, la cîțiva pași, dincolo de peretele de sticlă incasabilă, zeci de copii mă privesc cu ochii mari, curioși. În spatele lor, plîctisiți, părinții. După a doua cotitură e Casa Bunicii. Peste zece minute o voi minca pe Scufița Roșie. E momentul cel mai neplăcut al muncii mele.

Mai neplăcut chiar decît momentul cînd Vînătorul îmi despică burta cu cuțitul. Știu că după spectacol voi fi cusut, lipit, reparat. Arta cere sacrificii.

Marți joc în „Cei trei purceluși”; miercuri, în „Lupul moralist”; joi îl înlocuiesc pe urs în... „Lupul păcălit de vulpe”; vineri — „Capra cu trei iezi”; sîmbătă — „Cîinele și lupul”. Duminică joc în „Scufița Roșie”. Iar luni e ziua mea liberă.

Încerc să o înghit pe Scufița Roșie fără să îi fac vreun rău, știind că Vînătorul o va scoate peste cîteva minute. Odată am propus modificarea scenei, ziceam ca eu să mă apropii de fetiță, deodată imblînzit, ea să mă mîngie pe ceafă, iar eu să dau, eventual, din coadă. Regizorul mi-a răspuns să-mi văd de treabă. Din privirea lui am ghicit că șansele mele de a-l juca pe Colț Alb scăzuseră considerabil.

Sînt un personaj negativ. Înfricoșător. Sînt foarte urît, cred. Ochii mei sînt răi. Dar toate au o limită. De ce să o mănînc pe Scufița Roșie? ! Eventual, l-aș putea mîncă pe Vînător! Mi-ar face chiar plăcere. Și lui îi face plăcere să mă despică cu cuțitul în fiecare duminică.

Fie ce-o fi. Mă apropii de Scufița Roșie și mă așez liniștit pe etichetele dinapoi. O privesc în ochi. E nedumerită. Nu s-a speriat. Cred că în curînd îmi va zîmbi.

Dar apare Vînătorul. Vrea să salveze scena. O îmbrîncește la o parte pe Scufița Roșie și înalță cuțitul. Zvîcnesc. Îl înșfac de gît. Cade. Îl sfișii. Colții mei

întîlnesc metalul. O flamă îi izbucnește din rană și
î se întinde pe piept. Hainele îi ard în câteva clipe și
în mijlocul poienii rămîne doar metalul înnegrit.

Cariera mea de Lup Titular a luat sfîrșit, știu.
Nu-mi pare rău. Copiii m-au privit și cred că ei mi-au
înțeles revolta. Nu vor uita. Iar eu... eu voi fi de
mîine lupul 3 din rîndul 6 al haitei din „Colț Alb”.
În timpul scenelor lungi voi juca șah telepatic cu
lupul 4 din rîndul 12, iar în ziua mea liberă voi merge,
probabil, la teatru.

Elegie pentru ultimul Barlington

D. Dorian

O elegie într-o antologie SF? Nu, nu este un lucru atât de surprinzător pe cât ar părea. F. Pohl chiar debută, în 1937, cu o elegie (*Elegie pentru o planetă moartă: Luna*).

Povestirea la care ne-am oprit face parte dintr-un ciclu apărut în 1970, *Ficțiuni pentru revolver și orchestră*, în care renumitul logician și cibernetician Teo Celan, devenit criminalist și apoi memorialistul propriilor sale anchete, își construiește un robot super-evoluat, cu ajutorul căruia pornește la descifrarea unor complicate șarade criminalistice. Teo Celan pare a fi un amestec subtil din Susan Calvin și Elijah Baley (memorabilele personaje asimoviene din *Eu, robotul* și *Soarele gol*). De altfel, întreg acest ciclu de povestiri își păstrează, întocmai ca și povestirile asimoviene amintite, o surprinzătoare prospețime, chiar și astăzi, la aproape două decenii de realizări spectaculoase în domeniul ciberneticii. Și, cu siguranță, acest lucru se datorează în special formației autorilor, pasiunii comune de popularizatori și comentatori avizați ai fenomenului științific.

Dorel Dorian s-a născut în 1930. Scrie de tânăr, dar este atras mai mult de proza realistă inspirată de viața șantierelor deceniilor 5 și 6, unde lucrează ca inginer energetician. Și ar fi rămas poate, pentru noi, iubitorii genului, doar autorul unor plese de teatru dacă, prin 1965, n-ar fi fost contaminat de acel virus, probabil de „origine extraterestră”, cunoscut oamenilor de știință sub denumirea de SF.

Debutează așadar (ca autor de literatură științifico-fantastică) în numărul dublu (255—256) al celebrei

Colecții de povestiri științifico-fantastice cu povestirea *El și Ea*, semnificativă pentru preocupările în domeniul de mai târziu.

După 1970 îi întâlnim semnătura sub numeroase articole și eseuri dar, din păcate, sub nici-o poveste SF. Iată însă că, în ultimii ani, revine cu trei povestiri excelente: *Teama* (1983), *Pacific 2045* (1984) și *Cădere de cortină* (1985), povestiri ce par a face parte dintr-un ciclu mai vast și probabil dintr-un volum în pregătire.

Revirimentul era, de altfel, de așteptat, pentru că boala provocată de misteriosul virus este incurabilă.

Dacă n-ați vizitat Noul Weimar, vi-l recomand: e un oraș fantastic! Luminile sale surprind, culorile intrigă, iar aerul — încărcat de straneitatea edificiului Keops și de gloria celui care a fost, ani la rând, *incredibilul Barlington* — e dens și se respiră greu. Totul pare neomenesc... Dar câtă artă (și cât inexplicabil) în fiecare incidență a Noului Weimar cu muzica! Pe mine, mărturisesc, m-a fascinat încă din tinerețe. Poate unde am și încercat alci, prima oară, sentimentul (și logica intențională) a unui oraș *acriminal* (din vechiul Weimar fusese preluată tradiția marilor manifestări muzicale); poate din cauza bătrânului Cib, profesorul, pe care l-am stimat sau l-am iubit, cine mai știe azi, și — și de ce nu? — din cauza acelei ultime clipe în care, contrar evidenței, voiam să-l readuc la viață. Eh, Cib!

Incredibilul — S. K. Barlington, tatăl lui Cib —, cel mai de seamă muzician al mileniului, murise încă înainte de terminarea Noului Weimar. Creația sa — dacă ați ascultat vreodată celebrul *Concert al Quasarilor*, în interpretarea orchestrei *Pal-Keops** — nu se întîlnește, decît în planul unei mari elevații, cu

* Cea mai renumită orchestră — „Mirifica” — a Palatului „Keops”.

preocupările și geniul fiului său. (Organizatorii marilor turnee „Musica super-nova” sînt liberi să-l confunde și în viitor pe cei doi creatori, pînă la a declara că ar fi vorba de una și aceeași persoană... E meseria lor!). Identificarea abuzivă, însă, ca și exploatarea la nesfîrșit a așa-zisei „Contradicții Barlington” (dintre părinte și fiu) nu are nici un temei. Pornind la edificarea aceluia straniu *Keops*, în care timpul avea să descopere un simbol al devoțiunii filiale, Barlington Cib, savantul de formație riguros tehnică, voise să-și definească propriul său potențial creator, obsesiile și geniul.

Să-l acuzăm că fantasticile desfășurări compo-nistice imaginate de Barlington (S. K.) ar fi justificat o construcție mult mai originală (mai piramidală în esență) decît obositoarea supraetajare, asemănătoare piramidei lui Keops? Dar Cib Barlington nu era un poet al mausoleelor, ci un cibernetician, poate fără egal, chiar dacă în mîncăstia sa a acceptat să afirme că epocalele dezvoltări cibernetice la care a ajuns își găsesc adevărata sorginte în desfășurările compo-nistice ale părintelui său. Dar a dezvoltat public corelația, mai puțin evidentă, „artă-tehnică”, presupunea, din punctul lui de vedere, supremul orgoliu... al lipsei de orgoliu. Ceea ce — fără să însemne însă o dramă — putea s-o declanșeze oricînd...

Revenit la Weimar în primăvara aceluia an, n-am ezitat nici o clipă să-l vizitez, încă din prima zi, pe bătrînul meu profesor și prieten Cib Barlington. Ultimele sale scrisori, mărturisesc, mă întristaseră. Omul care concepușe edificiul *Keops* (și Noul Weimar), în dorința de a relansa aspirația spre perfecțiune, constata — atunci cînd nu mai întrevedea nici o posi-

bilitate reală de reconsiderare a operei —, că întreaga idee a edificiului piramidal ascunde înlăuntrul ei o eroare.

Cib Barlington o intuise într-o anume măsură, îi întrevăzuse în timp consecințele, dar o acceptase ca pe un risc inerent, aproape inevitabil, deși — în momentul acela — nu-i gălise încă un nume.

— Dragă S. H., ai putea să-mi aproximezi vîrsta lui Barlington?

— Judecînd după ultimele sale scrisori, cîteva sute de ani.

Barlington ne rugase să asistăm la concert. În program, *Poemul simfonic al Stelei Interzise*, o lucrare foarte apreciată de inițiați, presupun, dar departe de a cîștiga adeziunea unor criminaliști de formația lui S. H. sau a mea.

Barlington însă insistase, afirmînd că ar fi vrut să ne consulte în privința unui fenomen simptomatic pentru activitatea întregului *Keops* și, sesizabil, mai ales în interpretarea acestui *Poem* (îl definise drept un fenomen de eroziune). În stilul său direct, Barlington ne atrase atenția asupra solistului (un reputat violonist), asupra harfei (la care avea să debuteze o tînără care cucerise de curînd titlul *Miss Musica*) și a dirijorului, considerat pe drept părintele acestei apreciate orchestre.

Dar pentru a înțelege îngrijorarea și, într-un fel, aprehensiunile lui Cib Barlington, va trebui să insistăm asupra compoziției în sine a *Poemului*. Imaginat ca un studiu de virtuozitate pentru vioară, poemul era interferat, în puținele sale angajări lirice, de fuga sinuoasă a unui exercițiu de harfă. Orchestra, cu o bine găsită discreție (voi reveni asupra elementelor care par să fi influențat drama Barlington), își pro-

punea să puncteze raporturile melodice cvasi-incompatibile, inițial, dintre cele două instrumente, subliniind renunțările și revenirile viorii ca pe o afirmare a conștiinței de sine. Îndepărtat, de factură neobișnuită, motivul apelativ al harfei se dovedea a fi, într-un plan metaforic, tocmai chemarea Stelei Interzise (reperabilă prin calcul, dar refuzată percepției concrete). Or, Barlington nu era un naiv... El știa foarte bine că rolul orchestrei și al dirijorului, în această stranie țesătură de intenții melodice, erau hotărâtoare. Și totuși — poate de aici și acel prag de insatisfacție pe care-l sugerase Barlington — dirijorul făcea abstracție parcă de nevoia de comunicare a viorii. Privirea solistului — discordant față de partitură, dar riguros notabil pentru ceea ce avea să se întâmple — exprima o disperare totală și o nedumerire anticipând demența. Harfista — corectă muzical (deși poate prea tehnică pentru gustul meu) — ar fi vrut, presupun, să manifeste un regret pentru lamentările viorii, dar orchestra venea să-i amintească, lucid, că Stelele Interzise sînt, aprioric, și inaccesibile.

Poemul devenise un fel de convulsie disperată, în care singurul surd și orb se demonstra dirijorul. Solistul (drama se apropia), obosit de toată această suficiență a replicii, avea un veritabil moment de sufocare. Vioara — întreruperi crispante. Într-adevăr, ceva nobil și demn (acesta era sentimentul) se eroda. Dar bagheta dirijorului nu voia să întrerupă eroziunea.

•

Chiar și pentru mine, un exersat al emoțiilor, se întâmplă în acel moment lucrul cel mai ulmitor cu putință, unic în analele simfonismului : ca la ruperea unui resort interior, ca la o hemiplegie subită, solistul

scăpă vioara din mână. Harfa emise un sunet care păru un plînset, iar orchestra rămase ca paralizată în poziția în care o găsisse ruperea corzilor viorii. Publicul, cîteva mii de spectatori, părăsi sala. Fără indignare — în ultimă instanță știau foarte bine cu toții că atît soliștii cît și membrii orchestrei ascund în virtuozitatea lor un creier electronic, că accidentul, chiar și în lumea celei mai evolute tehnici neuronale, nu poate fi exclus. Dar curiozitatea, evident, nu se mulțumea cu simpla acceptare a situației. Și, la o descifrare mai atentă a zgomotului de fond, întrebările începeau să prindă contur.

Ascundea tot acest accident și o dramă umană? Animozitatea dintre dirijor și soliști era pur tehnică sau, inexplicabil cum, dobîndise un fond afectiv? Și care era apoi rolul acelei tinere fete care debutase la harfă?

Neliniștite, privirile cercetau piramida, încercînd să-i ghicească misterele. Un curent de aer turbionar, neobișnuit pentru Weimar, se răsuci în jurul statuii lui S. K. Barlington. Ceva se eroda, ca la o frecare, piatră de piatră.

Ceasul mare din sala de concerte, imortalizînd prăbușirea solistului, se oprise la orele 20,15.

Barlington ne aștepta la ieșire. Figura sa descompusă trăda una dintre acele prăbușiri fulgerătoare, mai grave decît îmbătrînirea. Rezistența și forța de resurrecție vitală îi fuseseră inhibate, amintîndu-ne, ca manifestare exterioară, clipa care precedase prăbușirea solistului.

Evident, încerca să mascheze :

— Solistul m-a încîntat — dar vocea lui Barlington nu mai izbutea să pară convingătoare. Cred că

cibernetica — mai adăugă el — e chemată să reafirme în timp personalitatea umană.

Nu i-am răspuns și nu l-am compătimit. Priveam la etajele superioare ale neobișnuitului *Keops* și încercam să-i ghicesc miile de fire nevăzute, condiționând funcționarea nenumăratelor sale orchestre. Știam doar că am în fața mea un laborator uriaș, nu o fonotecă inertă, și că fiecare etaj are o menire specială în activitatea de concepție și de lansare a muzicii moderne.

— Explică-mi, te rog, Barlington, după câte am înțeles din scrisorile tale, fiecărui solist, fiecărui dirijor, fiecărui membru al orchestrei îi corespunde undeva, într-un etaj superior al piramidei, un girant al execuției fidele.

— Adevărat — recunosc Barlington. Dar girantul funcțional al solistului a fost electrocutat... o clipă chiar înainte de prăbușirea solistului.

— Și girantul dirijorului? Girantul fetei care cânta la harfă? Giranții aceștia ce spun? Unde sînt? Logic vorbind, sînt singurii care ne mai pot dezvălui accidentul! De ce te-ai resemnat, Barlington?

Dar Barlington nu mai avea puterea să răspundă. Îmbătrînirea, prăbușirea se continuau vertiginos.

M-am întors în clădire și, împreună cu S. H., am început să urc spre etajul întâi al tot mai enigmaticului *Keops*.

Sala giranților, așa cum ne așteptam, era ermetic închisă. Accesul persoanelor străine de activitatea serviciului, refuzat din principiu în serile de concert, era cu atât mai riguros refuzat de îndată ce un element imprevizibil altera fie și o simplă frază muzicală. Cu atât mai mult ar fi fost o naivitate să presupunem că vom putea pătrunde aici, în momen-

tul întreruperii unui întreg concert, atunci când însuși girantul principal al desfășurării solstice fusese victima unei electrocutări.

Perioada romantică a criminalisticii — în care anchetatorii invadau locul crimei cu lupe, praf special de amprente și dispozitive radiofotometrice — rămăsese în urmă, incredibilă, precum geniul naiv al descoperitorului roții față de creatorul primului supersonic.

În cele 4 minute și 20 de secunde care trecuseră de la întreruperea concertului, dispozitivul automat de anchete al etajului de giranți realizase, în schimb, din proprie inițiativă, o analiză echivalentă cu efortul însumat a circa 2 000 de criminaliști. Corelând probabilistic și psihic intervențiile, deplasările, reacțiile și chiar intențiile netraduse în acțiune ale giranților implicați în desfășurarea concertului, automatul reținuse într-o veritabilă fișă-robot toate cele 14 momente calitativ distincte ale dramei.

Astfel, la orele 19,44 (deci cu 16 minute înainte de începerea concertului), girantul solistului — în transcrierea cifrică a automatului anchetator purtând simbolul S-021 — manifestă o primă aprehensiune tragică. Dialogînd cu H-023, giranta harfei, S-021 se declară mai emoționant ca de obicei de acest „ultim” concert... În realitate, voise probabil să spună că se simte emoționat de acest „nou” concert...

La orele 19,46, S-021 verifică din nou circuitele de comunicare în dublu sens cu solistul, sensibilizîndu-i la limita superioară acceptorul de valorificare tragică. Observînd surpriza lui H-023, se justifică: „Există zile — spuse el — cînd ai nevoie mai mult ca oricînd să te exprimi... Cînd redescoperi în tine o a doua partitură nescrisă încă, sau scrisă altfel,

și ești chemat să alegi..." Apoi, înțelegînd că explicația e neconformă cu atribuția sa de girant răspunzător de interpretarea cît mai fidelă a partiturii: „Cred că am foarte multe lucruri să-ți spun..."

La 19,47 girantul conducerii orchestrale — în speță al dirijorului —, *D-064*, realizează sensibilizarea pînă la autoexprimare a circuitului solistic. Din punctul lui de vedere, intenția lui *S-021* pune sub semnul întrebării rolul girantului orchestral. *D-064* nu-și amintește însă nimic similar, ca procedeu, de-a lungul celor cîteva mii de concerte pe care le-a girat, și nici un precedent care să îngăduie excepția. Sesizează totodată că giranta harfei, *H-023*, ar putea fi atrasă de partea lui *S-021*, fără ca ea să vadă în acest act de indisciplină contestarea, în fond, a întregului sistem de giranți.

La 19,50 *S-021* și *H-023* anticipează desfășurarea poemului, imaginînd fiecare în parte tulburătoare interferări melodice.

La 19,51 *D-064*, într-o neașteptată relevare de personalitate, renunță la intenția sa de a sesiza etajul superior.

La orele 20,00 începe concertul.

La 20,07 — prima intervenție solistică. *S-021* constată că circuitele de acord orchestral sînt desincronizate față de circuitul solistic.

La 20,08 — girantul dirijoral *D-064* îi cere girantului solistic să limiteze intervențiile acceptorului de valorificare tragică.

La 20,09 — girantul solistului *S-021* are sentimentul interpretării ratate. Involuntar, comunică solistului o stare de spirit similară. Linia melodică inițială a poemului marchează și ea — involuntar, de asemenea — un zbor frînt.

La 20,11 — *H-023*, giranta harfei introduce la rîndul ei, marginal partiturii, un acord eterat ca o ipostază a refugului în dragoste.

La 20,12 — girantul dirijorului amenință să acopere intervențiile solistice prin replica orchestrală, amplificată continuu.

La 20,13 — girantul solistului are revelația partidei pierdute, a compromiterii, a proceselor de nesubordonare și de indisciplină care-i vor fi intentate. Circuitele de personalitate cu care a fost înzestrat — pentru că girantul e și el un robot — s-au demonstrat astfel inutile. În disperare, ca pentru a se răzbuna pe acel plus de personalitate care i-a determinat drama, *S-021* hotărăște să supună circuitul de personalitate unei supertensiuni. O dată distrus circuitul, va redeveni un simplu girant... Dar, o dată cu supratensiunea, realizează paroxistic și disperarea. *S-021* se simte atras tot mai mult de barele nimici-toare ale supratensiunii. Singurul care l-ar fi putut salva este girantul dirijoral. Dar *D-064* e surd și orb...

La 20,14 — într-o ultimă manifestare de personalitate — *S-021* vrea să-l acuze pe *D-064* de o amuzicalitate criminală. Dar orchestra acoperă chemarea disperată a viorii.

La 20,15 — prăbușirea solistului. Semnalizatorul de avarii anunță etajul superior al tehnicienilor. Sirena de alarmă solicită o intervenție rapidă, dar tehnicienii etajului superior, cei care proiectaseră de-a lungul anilor pe *S-021*, *D-064* și *H-023* sînt prinși în propriile lor drame. Nu intervin și nici nu confirmă receptarea semnalului de alarmă.

Mulțumind girantului anchetator pentru relațiile sale, am pornit să urcăm spre etajul superior al tehnicienilor. Nu înainte însă de a ne fi informat asupra

sistemului de alimentare electrică a barelor de supratensiune.

— Supratensiunea e direct proporțională cu amplitudinea și reverberația orchestrală — ni se răspunse prompt. Deci dependentă de actul dirijoral al lui D-064.

La cea de-a doua întrebare a noastră, și anume dacă S-021 fusese construit cumva de reputatul tehnician *Soringen*, girantul anchetator se feri să răspundă. După afirmația sa, giranții etajului I nu puteau furniza nici un fel de relații asupra activității etajului imediat superior.

Propunerea mea se confirmă totuși. *Soringen*, constructor a cărui reputație depășise de mult sfera activității muzicale a edificiului *Keops* era, într-adevăr, semnatarul și realizatorul propriu-zis al girantului S-021. O întâlnire cu el — recunoscutul adept al individualizării totale a roboților — m-ar fi interesat chiar și în afara dramei la care asistasem. Din păcate însă, așa cum aveam să aflăm la etajul doi, nu-i mai puteam vorbi...

În seara aceleiași zile, exact la orele 19,44, *Soringen* primise aprobarea superiorului său ierarhic de a părăsi definitiv piramida.

Aprobarea îl găsisse nepregătit. *Soringen*, e drept, afirmase în toate rapoartele sale că circuitul de personalitate și de independență progresivă a roboților le-ar extinde gama de utilizare-selecție-acțiune și că giranții ar dobîndi, mulțumită acestei perfecționări, neobișnuite virtuți inovatoare (ar fi în stare să soluționeze probleme aparent insolubile și ar deține, prin individualizare, un mod de interpretare diferențiat, subiectiv, al fenomenelor). Giranții aceștia, simțitor perfecționați, ar fi putut fi introduși,

după opinia sa, în cele mai dificile zone ale activității umane. Mai mult chiar, Soringen se oferise să experimenteze oriunde și în orice condiții noul său tip de giranți. De aici, însă, și pînă la răspunsul laconic care-i fusese remis („prin prezenta vi se acordă dreptul de a părăsi complexul *Keops*, în vederea experimentărilor pe care le aveți în vedere...”) mai era însă un drum și, poate chiar, o răstălmăcire. Și Soringen știa că aprobarea aceasta echivala, de fapt, cu o înfrîngere : piramida nu mai avea nevoie de el. Firește, Soringen ar fi putut să retracteze, să afirme că a fost interpretat eronat și că refuză această exilare din *Keops*. Dar ar fi însemnat să renunțe la toate căutările lui, la vocația sa și, în primul rînd, la ideea cu care se identificase : independența progresivă a roboților.

În jurul orelor 19,46 mai privise o dată spre ecranul de urmărire a activității giranților. *S-021*, robotul său preferat, tocmai își sensibiliza acceptorul de valorificare tragică și Soringen se bucură că, plecînd din *Keops*, lăsa printre giranți un urmaș. Apoi stîNSE ecranul și începu să-și expedieze lucrurile pe care le avea în birou : cîteva prospecte ale giranților cu care debutase, prospectul lui *S-021*, o fotografie apoi, el și cu *S-021* plimbîndu-se prin parc... Alături de ei, Hilde, una dintre colaboratoarele sale, muziciană de mare sensibilitate, o adevărată speranță tehnică și singura probabil care izbutise să învețe ceva de la el. Și nu întîmplător, proiectul ei, *H-023*, avea un circuit de individualizare afectivă... Hotărît, Soringen regreta complexul *Keops*, iar exilarea sau auto-exilarea — oricum ar fi vrut s-o numească — era, de fapt, o lovitură care-l nimerise în plin.

Soringen mai descoperi printre hîrțile sale o ilustrată : un dement din Antarctica îl invita să întemeieze acolo, în imperiul de gheață, o supercivilizație...

În mod absurd se simți o clipă tentat să se repeadă în biroul superiorului său, Dietrich, și să-l acuze de incapacitate. Ultimul robot-girant purtând inițiala numelui său, *D-064*, era o dovadă concretă. Dar Soringen realizează imediat că n-ar fi putut să-l intimideze și nici măcar să se facă înțeles. Dietrich, tehnicianul care-l coordona, nu l-ar fi putut pricepe prin însăși structura sa, iar de limitele lui intelectuale nu era vinovat. Nu el inventase acest sistem de ierarhizare, desprins de principiul normal al reconsiderării valorice, singurul care... Soringen simți că începuse din nou să teoretizeze.

Hilde îl informă telepatic că aflase de concedierea lui și că regretă. Era o invitație discretă de a o lua cu el, dar Soringen se întreabă, cu totală sinceritate, dacă nu era mai bine ca Hilde să rămână în *Keops*, și să persevereze...

Soringen termină să-și expedieze lucrurile personale. Era exact ora 20,07. *S-021* declanșase probabil circuitul de inervație solistică, iar de jos, din sala de concerte, parveniră primele efluvii melodice ale celui plecat în căutarea Stelei Interzise. Soringen realizează vag, din tonul interpretării, că *S-021* încearcă unele ezitări și se gîndi o clipă că n-ar fi fost rău de loc să-l înzestreze și cu un circuit de perseverență, de rezistență activă la denigrări și distorsiuni morale. Era însă prea târziu. Fusesse concediat. Cel mult în Antarctica... Și Soringen, uitînd că cei care părăseau piramida n-aveau voie să ducă în afară idei neaplicate încă, își însemnă într-un carnet „necesitatea circuitului de perseverență”.

Era exact 20,13. Sistemul antifurt al etajului îi sesiză greșeala și informă simultan robotul anchetator. Soringen încălcase o dispoziție clară și aceasta tocmai în ziua plecării lui. Robotul anchetator de-

clanșă un impuls și Soringen își pierde cunoștința. În același moment, S-021 era electrocutat, iar solistul se prăbușea... Ceasul din sala de concert indica 20,15.

Hilde declanșă simultan un apel spre etajul III, al experților. Silva, expertul care-l crease pe Soringen, era și singurul care ar mai fi putut interveni. Singurul care putea să înțeleagă totodată că Dietrich, tehnicianul care semnase concedierea lui Soringen, era de fapt un robot depășit, demodat, și că — anticipînd reacția lui Soringen și permanenta sa dorință de inovare — Dietrich prevăzuse intervenția sistemului antifurt și paralizarea lui Soringen... Dietrich premeditase crima...

Împreună cu S. H. am pornit spre etajul al treilea, reflectînd asupra straniilor consecințe. Trecuseră 21 de ani de la instalarea sistemului antifurt, suficient timp pentru ca bateriile sale de alimentare să fie descărcate. Și totuși, coincidența făcuse ca bateriile sistemului antifurt să fie revizuite chiar în aceeași zi.

Silva, marele expert Silva, cel care-l crease pe Soringen, ar fi avut toate motivele să cerceteze această stranie coincidență.

Silva se simțise în toată după-amiaza aceea dinaintea concertului extrem de obosit. Responsabilitatea care dubla neîntreruptul efort de avizare a activității etajului II se conjuga, la nivelul său, al experților, cu obligația valorificării totale a proiectelor emise de etajul superior — al patrulea — al creatorilor. Dar Silva, ca de altfel majoritatea experților, avea și o activitate proprie de concepție. O activitate care nu făcea parte din atribuțiile sale de drept (pe Soringen îl crease în răstimpul unui con-

cediu de boală), dar care rămânea, nedeclarat nimă-nui, activitatea sa preferată și, într-un anume sens, justificarea existenței sale.

De la crearea lui Soringen, însă, Silva nu mai avusese răgazul unei alte realizări, și această inactivitate prelungită îl obosise poate mai mult decât conflictele neîntrerupte care agitau etajul experților. E drept, conflictele acestea — încorporate în activitatea de fiecare zi a serviciului — nu îmbrăcau exteriorizări lamentabile. Ele se consumau tacit, telepatic, într-o continuă și mereu accelerată uzură a nervilor. În conflictele dintre experți nu interveneau nici măcar creatorii — specialiștii de la etajul IV ; dialectica acestor conflicte, din punctul de vedere al piramidei, era însăși rațiunea de a fi a experților. Selecția argumentelor în interacțiune constituia un criteriu suplimentar. Din păcate, însă, un criteriu tributar unui factor eminentemente subiectiv : rezistența nervilor. Pentru că nu o dată, în loc să se impună argumentul științific, se impunea argumentul celui cu nervii mai tari. Ceea ce îi și oferea de la bun început expertului-șef, Diserco, un avantaj hotărâtor în aproape toate conflictele.

Creîndu-l pe Soringen, Silva se dovedise partizanul tipului de robot plural, pentru care activitatea muzicală, deși cea mai importantă, nu se dovedea totuși unica. Combătînd teoria specializării limitate a roboților, Silva și teoretizase chiar această pluralitate : aptitudinile muzicale ale unui robot presupuneau, după el, înainte de toate, un univers muzical, o totală libertate și înflorire a spiritului. Diserco evident protestase, afirmînd că acest nou tip de robot, aspirînd spre umanizare, ne va întoarce în final de unde am plecat. Dar se înșela, dezvoltarea nu s-ar

fi făcut pe un cerc închis, ci pe o spirală neîntrerupt ascendentă.

Honorin, prietena lui Silva, îl sfătuisese să renunțe la teoretizări și să creeze un nou Soringen, infinit perfecționat. Și, mai cu seamă, să nu lucreze decît în afara piramidei, acolo unde gîndurile nu i-ar fi fost urmărite în permanență de obiectorul mental al lui Diserco.

La 19,46 Silva află că Soringen fusese autorizat să părăsească piramida și bănuiește că această hotărîre a lui Dietrich fusese influențată direct de Diserco (Dietrich, creat de Diserco, era lipsit de un circuit volitiv independent față de creatorul său). Această ultimă mașinație a lui Diserco, spre deosebire de toate cele precedente, avu asupra lui Silva un efect depresiv. Nu-l obosi și nici nu-l irită, așa cum se întîmplase de zeci și sute de ori. Mașinația lui Diserco, cu totul neloială și străină de corectitudinea specifică experților, îl întristă. Aparatul de urmărire a stării psihice a experților sesiză dereglarea și-i propuse lui Silva un antideprimant : un drog în stare să-i creeze, pentru un timp, iluzia unei deconectări, a unui concediu pe o altă planetă, într-o altă lume, într-un alt context de relații. Dar însăși necesitatea unui astfel de drog îl întristă și mai mult... Doza de antideprimant se cerea de bună seamă dublată și Silva înțelese că acesta e mecanismul oricărei drogări, iluzia creînd o sete de iluzii.

Silva ceru automatului doza maximă de antideprimant, știind foarte bine că soluția acestei false deconectări, cea mai periculoasă, echivalează cu un sfîrșit de partidă. Dar Silva mai știa că Protector, dispozitivul de alarmă al experților, va lansa în direcția etajului superior un disperat S.O.S. și că marele Singtown, creatorul său, va interveni.

Era ora 20,15. Silva se prăbuși, dar Protector nu declanșă semnalul...

Am pornit cu S.H. spre etajul IV — al creatorilor - întrebându-ne dacă marele Singtown autorizase sau nu intrarea în revizii, chiar în aceeași zi, a dispozitivului de alarmă. Dar, exact la 20,15, Singtown avusese un infarct.

La orele 19,46, Singtown, realizatorul lui Silva, se pomenise invitat — mai exact dus cu forța — în biroul lui Dirigman, creatorul șef al etajului V. Fără să mai apeleze la obișnuitele sale introduceri, cumplit de plicticoase, Dirigman îl făcu direct răspunzător de o serie de tulburări în curs de desfășurare la toate etajele inferioare ale complexului Keops.

Analizînd informațiile diferitelor seismografe psihice, Dirigman ajunsese la concluzia că tulburările s-ar datora nemijlocit activității invederat antipiramidale a lui Singtown. Ultimul său robot, Silva, demonstrase din plin — afirma Dirigman — înzestrarea lor cu un circuit de autonemulțumire. Dar Dirigman știa că acuzațiile sale sînt lipsite de acoperirea argumentelor. Așa că, treptat, schimbă tonul, invocă situația de forță majoră și ajunsese să afirme că numai din respect pentru părul alb al lui Singtown n-a luat încă decizia de a-l destitui și a preferat chiar să remită cazul său Tribunalului Suprem al Ideilor.

Singtown se întoarse în biroul său în jurul orelor 20,00. Încercă să asculte începutul concertului, dar nu izbuti să se concentreze. Acuzațiile lui Dirigman, cunoscut pentru prudența sa maximă, presupuneau o funcționare anormală a întregului Keops. O anormalitate discutabilă chiar și din punctul lui de vedere — discutabilă, dar totodată suficientă pentru a-i justifica decizia. Remiterea cazului său Tribunalului Superior al Ideilor venea să acrediteze această pre-

supunere de anormalitate. Dirigman ştia doar foarte bine că Tribunalul n-avea calitatea să-l judece pe propriul său creator... Pentru că înfiinţarea acestui tribunal fusese ideea lui Singtown. Regulamentul de funcţionare a tribunalului fusese conceput tot de el, de Singtown... Ar fi avut oare acest Tribunal competenţa să judece azi cazul său? Şi încă: fiecare etaj putuse bănuî pînă atunci o dereglare la nivelul imediat superior. Dar deasupra etajului IV, al creatorilor, nu mai era decît biroul Selectorului unic. Piramida era construită sub un unghi precis, fără nici o legătură cu exteriorul, iar în vîrfurile ei era un singur om: cel care îl crease şi pe Singtown. Or, dacă acest om, care avusese pînă astăzi încredere în el, îi îngăduia subit lui Dirigman să-l acuze, atunci omul de sus, selectorul unic, se dereglase şi el... Sau se speriasese el însuşi de propriul său ucenic vrăjitor şi hotărîse să-l anihileze.

Lui Singtown i se făcu frică — sau îl străbătu ceva asemănător fricii; simţi că nu mai are cui să ceară ajutor şi — pentru prima oară, conştient de limitele sale organice, pentru că şi el era un robot — se prăbuşi. Nu, nu fusesc un infarct miocardic, ci unul neuronal.

Ceasul din biroul lui Singtown se oprise şi el la fatidicul 20,15.

Ceasurile noastre, acum, la terminarea descifrării fotogramelor anchetative, arătau 20,23. Deci trecuseră numai opt minute de la declanşarea propriu-zisă a dramel. Dacă Singtown avusese dreptate, iar dereglarea se produsese într-adevăr la nivelul selectorului unic, ne mai rămîneau exact două minute pentru a o lichida. Organizarea piramidei îngăduia o revenire la funcţionarea normală: dacă avariile erau lichidate într-un răstimp de 600 de măsuri muzicale (echivalentul a 10 minute)!

Urcînd spre biroul selectorului unic, pentru prima oară de la intrarea în *Keops*, mă acuzam. Cum de nu m-am gîndit pînă atunci că organizarea aceasta perfectă, piramidală, nu admite nici o eroare care să nu fie justificată (și explicată) de o alta, la nivelul etajului imediat superior? Și că o eroare agravată din etaj în etaj nu putea să înceapă decît de acolo, din vîrfurile piramidei?

Alergam spre biroul selectorului unic... Și, pentru prima oară, aproape de vîrfurile piramidei, înțelegeam că eroziunea se însuma și creștea în intensitate, prin însăși logica acestei construcții, pe măsura apropierii de vîrf. Nu întîmplător nici o piramidă nu și-a putut păstra, prin timp, vîrfurile ei de săgeată, atît de sfidătoare, inițial, la adresa eternității...

Ultimele trepte ale scării erau din ce în ce mai strîns spiralate. Urcam tot mai greu. Mai aveam 90 de secunde și trebuia totodată, urcînd, să cîștig timp, imaginîndu-mi biroul selectorului unic, invariabilității și diferențialii afectivă, analizatorii neuronali și receptorii de intuiții. Iar printre ei un om, singurul creier uman al piramidei, dar care din capriciu, sau din orgoliu, sau din oboseală, greșise...

Dar nu greșise !

În mijlocul panourilor pe care mi le imaginasem cu destulă exactitate, prăbușit peste butoanele de intervenție rapidă, singurul om abia mai respira.

L-am ridicat și, spre uimirea noastră, l-am recunoscut pe Cib Barlington, cel care mă inițiasese cîndva în secretele ciberneticii. Cib Barlington care înălțase acest uriaș edificiu piramidal în memoria părintelui său și care trăise aici retras, singur în vîrfurile amei-toarei piramide, timp de aproape o mie de ani. Nu ; Barlington nu mai putea fi salvat.

— Și omul de la intrare — celălalt Barlington? mă întrebă S.H.

— Un automat, un duplicat fidel, acționat tot de acest creier, singurul autentic, creierul lui Cib Barlington.

— Mai avem 48 de secunde — mă preveni S.H.

— Poate nici 48...

— Deci totul e pierdut?

— Nu încă, dragă S.H. Sau nu, atîta vreme cît în acest birou se mai află *un om*!

M-am așezat în locul lui Barlington. Am chemat la ordine analizatorii neuronali, am respins stabilizatorii de acțiune și am început, etaj cu etaj, să reactivez circuitele de comandă.

La 20,25 — exact după 10 minute de la declanșarea dramei — Singtown își reveni din infarctul neuronal. Silva se autoeliberează de efectul drogării, Soringen, scăpat din autodetecție, reîncepu să lucreze, S-021 se desprinsese de barele de autotensiune, iar solistul reîncepu să cînte în marea sală a concertelor.

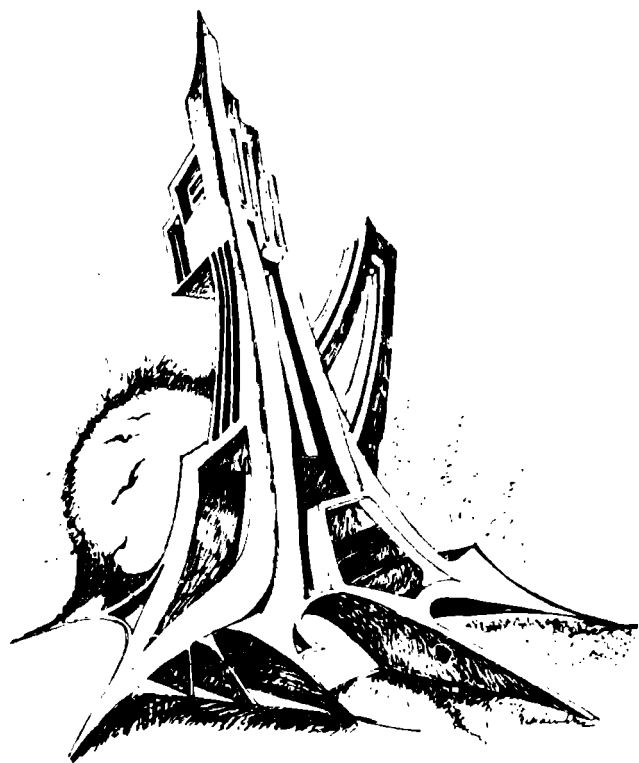
— Și cît timp vei mai rămîne aici? mă întrebă S.H.

— Știi și eu... Pînă cînd domnul Singtown va fi apt să mă înlocuiască... Sau pînă cînd bunul meu prieten S.H. va fi construit un robot de valoarea lui Teo Celan.

— Dar... ce sens are să te sacrifici?

— Vezi, dragul meu S.H. ... Este singurul lucru pe care n-am reușit și n-aș fi reușit niciodată să te fac să-l înveți!

Cînd S.H. coborî, publicul tocmai se întorcea spre sală.

Tunelul de sub lume

F. Pohl

Din nou un scriitor de limbă engleză din vechea generație, dar care abordează tema mașinilor inteligente dintr-o altă perspectivă. O perspectivă sociologică, am putea spune, dacă ne gândim că Frederik Pohl (împreună cu foarte apropiatul său colaborator Cyril Kornbluth) a fost considerat multă vreme portdrapelul așa-zisului „social science fiction” (literatură științifico-fantastică de factură sociologică).

S-a născut în 1919 la New York și în domeniul science fiction-ului a făcut aproape de toate. A fost succesiv sau chiar simultan agent literar, redactor șef de reviste (în special *If* și *Galaxy*), recenzent, antologator, scriitor. Ca autor a dovedit o vervă satirică exemplară și o iscusință neîntrecută în a exploata o situație — sau, în general, o idee SF — până la ultimele ei consecințe. Deși a scris numeroase romane și povestiri, numele său este legat mai ales de celebra distopie *Neguștorii spațiului* (1953 — scrisă în colaborare cu C. Kornbluth), virulentă satiră la adresa unei viitoare societăți excesiv mercantile. De altfel, subiectul avea să-l continue doi ani mai târziu în romanul *Era Gladiatorilor* pentru a ne prezenta, de această dată, o societate degenerată până la dimensiunile unui coșmar, în care violența este instituționalizată.

Alte romane, memorabile și ele, *Animale de război* (1957), *Plimbare de bețiv* (1960) sau *Ultima plagă* (1965) dovedesc ambiția autorului de a se înscrie în tradiția unor glorioase distopii realizate de Zamiatin — Huxley — Orwell.

În societățile imaginate de Frederik Pohl roboții, mașinile inteligente, ciborgii, sînt lucruri obișnuite, fac parte din decorul firesc. Uneori, însă, ele devin eroi principali — cum se întîmplă în romanul *Semnul Lupului* (1959), în care oamenii luptă cu disperare împotriva unor atotputernici roboți extraterestri, sau în *Era bunăstării* (1969), o eră în care s-a ajuns la mult-visata bunăstare generală pentru că mașinile fac totul în locul oamenilor — chiar și gîndesc în locul lor...

În aceeași arie tematică se înscrie și nuvela selecționată de noi pentru această antologie. O nuvelă „Frederik Pohl” din *Neguțătorii Spațiului*, 100% o nuvelă în care, din nou, mass media și lumea afacerilor publicitare sînt țintele de predilecție ale neobositului critic social.

Utilizînd și aici, din plin, mijloacele specifice distopiei, Pohl se ridică curajos împotriva establishmentului american invadat de un aparat publicitar agresiv și de atotputernica lege a profitului maxim. Totul pare filtrat printr-o lentilă deforma-toare care prezintă un „astăzi” răsturnat și care-ți provoacă mai întîi rîsul, pentru ca apoi să te îndemne la meditație.

I

În dimineața zilei de 15 iunie, Guy Burckhardt se trezi din somn, țîpînd.

Avusese un vis mai real decît oricare altul încercat vreodată. Încă mai putea auzi — și simți — explozia stridentă, cu scrișnetul de metal sfîrtecat, unda de șoc, violentă, zvîrlindu-l cu furie jos din pat și valul pătrunzător de căldură...

Se ridică tremurînd și privi fără să-și creadă ochilor, la camera liniștită și la razele soarelui strălucitor, strecurate pe fereastră.

— Mary ? chemă el, cu o voce răgușită.

Locul din pat al nevastă-sii era însă gol. Cearcea-furile arătau dezordonate și boțite, ca și cînd femeia

tocmai atunci le-ar fi părăsit, iar amintirea visului se dovedi atât de pregnantă, încît Burckhardt cercetă instinctiv podeaua, vrînd să se convingă că Mary nu se află cumva acolo, aruncată de explozie.

Dar nu era. Bineînțeles că nu, își spuse, uitîndu-se la toaleta cu aer familiar, la cufărul pentru încălțăminte, la fereastra încă întreagă și la peretele rămas neclintit. Fusese doar un vis !

— Guy ? Din josul scării, nevastă-sa tocmai îl striga, pe un ton plîngăreț.

— Guy, dragă, ai pățit ceva ?

— Nu, răspunse el, cu glas pierit.

Urmă o mică pauză. Apoi Mary rosti nesigură :

— Micul dejun e gata. Sigur nu s-a întîmplat nimic ? Mi s-a părut că te-am auzit țipînd...

— Am visat urît, dragă, rosti Burckhardt, ceva mai stăpîn pe el. Cobor imediat.

Intrînd sub duș, își zise că avusese un vis pe cînte. Și totuși coșmarurile, în special cele despre explozii, nu erau un lucru neobișnuit. Existase, oare, cineva, în ultimii treizeci de ani de amenințare nucleară, care să nu fi visat explozii ?

După cît se părea, chiar și Mary pățise una ca asta, căci, în momentul în care el începuse să-i povestească despre acel vis, îl întrerupse brusc :

— Și tu ? În vocea ei se putea citi mirarea. Atunci am visat același lucru ! Mă rog, același lucru e un fel de-a spune... De fapt, eu n-am auzit nimic. Am visat că un anumit eveniment m-a trezit, apoi s-a produs o bubuitură puternică și, în cele din urmă, ceva m-a izbit în cap. Asta a fost tot. Seamănă cu visul tău ?

Burckhardt tuși.

— Păi, nu prea, zise el. Mary nu se număra printre femeile bărbătoase și neînfricate, prin urmare nu

era necesar, gîndi el, să-l povestească toate micile detalii care conferiseră un asemenea realism visului. Nu era nevoie să amintească de coastele rupte, nici de bășicile sărate ce-i umpluseră gitlejul și nici de revelația agonizantă că așa arată moartea. Tot ce spusese fu :

— Probabil o fi explodat ceva în centrul orașului. Am auzit amîndoi detunătura, și de aici și visul !

Femeia întinse mîna și-l bătu ușurel pe dosul palmei.

— Tot ce se poate ! se declară ea de acord. E aproape opt și jumătate, dragă. N-ar trebui să te grăbești ? Doar nu vrei să întîrzie la slujbă ? !

Burckhardt înghiți în grabă mîncarea, își sărută nevasta și se năpusti afară, nu atît ca să nu întîrzie la birou, cît mai ales pentru a afla dacă presupunerea lui fusese corectă ori nu.

Centrul Tylerton-ului arăta însă la fel ca întotdeauna. Odată urcat în autobuz, Burckhardt privi cu un ochi critic pe fereastră, căutînd urmele unei explozii. Nici vorbă de-așa ceva ! Dimpotrivă, Tylerton-ul părea mai arătos ca oricînd : era o zi minunată, cu aer proaspăt, cerul n-avea pic de nori, iar casele apăreau curate și îmbietoare. Cineva, observă el, spălase cu un jet de aburi clădirea companiei *Power & Light* — singurul zgîrie-nori din oraș. Asta era pedeapsa pentru situarea la periferiile localității a principalei uzine aparținînd lui *Contro Chemicals* : fumul coșurilor încă își mai lăsa urma pe clădirile din piatră.

În autobuz nu se afla nici o figură cunoscută, așa încît Burckhardt nu avu pe cine să întrebe despre explozie. Iar în momentul cînd coborî la intersecția străzilor Fifth cu Lehigh și autobuzul își urmă drumul, gemînd stins din motorul lui, aproape se convinsese de irealitatea celor petrecute.

Se opri în fața tutungeriei din holul clădirii unde-și avea biroul, în spatele tejghelei, însă, nu se afla, ca de obicei, Ralph. În locul lui, îi vîndu țigări un necunoscut.

— Unde e domnul Stebbins? întrebă Burckhardt.

— E bolnav, domnule, răspunse, politicoș, omul. O să vină mîine. Cu ce să vă servesc astăzi? Un pachet de *Marlin*, cumva?

— De *Chesterfield*, îl corectă Burckhardt.

— Desigur, domnule, zise bărbatul. Dar ceea ce luă din raft și-i strecură apoi în față, de-a curmezișul tejghelei, era un pachet galben-verzui, de o marcă necunoscută.

— Trebuie neapărat să le încercați pe astea, domnule, îi sugeră omul. Conțin o substanță anti-tuse. Ați băgat de seamă că de foarte multe ori țigările cu care v-ați obișnuit vă fac să vă sufocați?

— N-am auzit niciodată de marca asta, rosti Burckhardt, bănuitor.

— Bineînțeles că nu. Sînt un produs nou. Cum Burckhardt ezita, bărbatul exclamă cu convingere: Ascultați, încercați-le pe riscul meu. Dacă n-or să vă placă, îmi aduceți pachetul gol înapoi și vă restituim banii. Ce ziceți? Facem tîrgul?

Burckhardt scoase un mormăit nedeslușit.

— În fond, nu văd ce-aș avea de pierdut? Totuși, vrei să fii atît de drăguț să-mi dai și un pachet de *Chesterfield*?

Desfăcu pachetul și-și aprinse o țigară, în vreme ce aștepta sosirea liftului. Nu erau rele, decise, deși avea rețineri în privința tutunului tratat chimic, indiferent pe ce cale. Apoi încetă să se mai gîndească la dublura lui Ralph; s-ar fi dus naibii comerțul lui dacă omul ar fi încercat să ofere fiecărui client o discuție de afaceri atît de insistentă.

Ușa ascensorului se deschise, lăsînd să răsunе o muzică înceată, melodioasă. Însoțit de alți vreo doi-trei inși, pe care-i salută cu o înclinare a capului, Burckhardt intră, în timp ce panourile ușii se închiseră. Sunetele muzicii se stinseră și difuzorul montat în tavan începu să debiteze obișnuitele reclame.

Nu, nu pe acelea obișnuite, realizează Burckhardt. Fusesse atîta vreme expus reclamelor specializate, încît urechea sa externă aproape că încetase de a le mai percepe. Ceea ce se auzea acum din programul înregistrat, provenind din subsolul clădirii, li atrase însă atenția. Nu erau doar mărcile, cvasinecunoscute; era vorba, în special, de o structurare diferită a materialului publicitar.

Reclama se compunea din niște versulețe cu ritm intens, săltăreț; în ele erau făcute referiri la o serie de băuturi fine, pe care Burckhardt nu avusese niciodată ocazia să le guste. Urmă, după aceea, un dialog rapid ca o morișcă, între vocile a doi puști de zece ani, în legătură cu un calup de zahăr candel și, în fine, bubuitul autoritar al unei voci de bas: „Duceți-vă de îndată și cumpărați DELICIOSUL *Chico-Bite* și mîncăți GUSTOSUL *Chico-Bite* pînă la ultima bucdîfică! Așa este *Chico-Bite*!” Se mai auzi și suspinul scîncit al unei femei: „Îmi doresc un frigider *Feckle-Freezer*! Aș face orice pentru un frigider *Feckle-Freezer*!” Burckhardt ajunsese la etajul unde-și avea biroul și părăsi liftul, cînd ultima reclamă se afla în plină desfășurare. Cele auzite îl făceau să se simtă un pic stîmjenit. Anunțurile nu se refereau la firmele obișnuite; nu exista în ele sentimentul uzurii sau al obișnuinței.

Din fericire, la birou totul era în ordine. Cu o singură excepție: Mr. Barth încă nu-și făcuse apariția... De ce? Nici măcar domnișoara Mitkin, care căska, așezată la ghișeu de primiri, nu știa prea bine.

— Au telefonat de la el de-acasă, asta-i tot. O să vină mâine.

— Poate s-o fi dus la uzină, e în apropierea casei lui.

Femeia părea indiferentă.

— Mda...

Un gând îl străfulgeră pe Burckhardt.

— Dar azi e 15 iunie! E ziua plății taxelor trimestriale! Și Mr. Barth trebuie să semneze listele de plată.

Domnișoara Mitkin mormăi ceva, dorind să arate că asta e treaba lui Burckhardt, nu a ei. După care-și văzu mai departe de unghii...

Exasperat la culme, Burckhardt se așează la biroul lui. Nu că n-ar fi putut semna listele la fel de bine ca și Barth, gândi el resemnat. Atâta numai că un asemenea fapt nu intra în atribuțiile lui; era o responsabilitate pe care Barth, în calitatea sa de șef al filialei locale a companiei *Contro Chemicals*, ar fi trebuit să și-o asume.

Se gândi brusc să-l cheme pe Barth de-acasă, ori să încerce să dea de el la fabrică, dar renunță repede la idee. În realitate nu-i prea păsa de tipii de la fabrică și cu cât avea mai puține contacte cu ei, cu atât mai bine. Vizitase odată fabrica, împreună cu Barth; fusese o experiență deconcertantă și, dintr-un anumit punct de vedere, înspăimântătoare. Excluzând o mână de operatori și ingineri, nu exista nici un alt suflet în uzină — adică, se corectă Burckhardt, amintindu-și cuvintele lui Barth, nici un suflet viu, doar mașinile...

Conform celor spuse de Barth, fiecare mașină era dirijată de un soi de computer reproducând — în bîzîitul lui electronic — memoria și creierul actual al unei ființe umane. Era un gând neplăcut. Barth îl

asigurase, rîzînd, că nu e vorba de nici un fel de afacere gen Frankenstein, cu cimitire jefuite și creiere implantate în mașini. Totul se reducea la o problemă — spunea el — de transferare a schemelor logice, caracteristice în mod obișnuit creierului uman, la alte celule, formate din tuburi vidate. Nu se aducea nici un prejudiciu omului, și nici mașina nu era transformată într-un monstru.

În ciuda tuturor explicațiilor, Burckhardt nu-și putuse înfrîna o stare de ușoară neliniște...

Scoțîndu-și din minte pe Barth, și fabrica, și toate celelalte mici necazuri, se năpusti asupra listelor de plată. Îi luă timp pînă către prînz să controleze cifrele — pe care Barth le-ar fi extras din cartea mare, unde numai el avea acces, ori le-ar fi reprodus pe dinafară, în mai puțin de zece minute, își reaminti, plin de năduf, Burckhardt.

Introduse foile de hîrtie într-un plic, îl sigilă și se duse cu el la domnișoara Mitkin.

— Avînd în vedere că Mr. Barth nu este aici, ar fi mai bine să luăm masa pe rînd, i se adresă el. Mergi dumneata prima.

•

— Mulțumesc. Cu mișcări indiferente, domnișoara Mitkin scoase poșeta din sertar și începu să se machieze.

Burckhard îi întinse plicul.

— Fii drăguță, pune-l la poștă pentru mine. Oh, stai puțin. Mă întreb dacă n-ar trebui să-i telefonăm lui Mr. Barth, ca să fim siguri... A spus cumva soția lui dacă e în stare să primească telefoane, sau nu?

— N-a spus. Și oricum, cea care a dat telefon și a lăsat mesajul a fost fiica, nu soția.

— Puștoaica ? ridică Burckhardt din sprincene. Credeam că e în drum spre școală.

— Ea a telefonat, asta-i tot ce știu.

Burckhardt se înapoie în birou și privi dezgustat la corespondența nedeșfăcută de pe masă. Nu-i plăceau coșmarurile ; îi stricau toată ziua. Ar fi trebuit să rămână la pat, cum făcea Barth.

.

Pe drumul de întoarcere spre casă, i se întâmplă un lucru ciudat. La colț, acolo de unde lua de obicei autobuzul, se produsese învălmășeală — cineva urla ceva despre un nou tip de congelator — așa încît fu nevoit să facă un ocol. Văzu autobuzul venind și începu să alerge după el, cu pași mărunți. În clipa aceea, cineva din spate îl strigă pe nume. Privi peste umăr : un omuleț cu o figură chinuită se grăbea să-l ajungă din urmă.

Burckhardt avu o ezitare, apoi îl recunoscut. Era o cunoștință întâmplătoare, un anume Swanson. Cu o expresie posacă, Burckhardt observă că pierduse deja autobuzul.

— Salut, zise el.

Pe fața lui Swanson se putea citi o teribilă încordare.

— Burckhardt ? întrebă el iscoditor, cu o intensitate neobișnuită în voce. Rămase în picioare, tăcut, urmărind chipul lui Burckhardt ; întreaga lui ființă părea mistuită de o dorință arzătoare, transformată treptat în speranță neputincioasă și regret. Caută ceva, așteaptă ceva — gîndi Burckhardt. Dar orice-ar fi vrut, Burckhardt nu știa cum să-l ajute.

Oftă și spuse iarăși :

— Bună, Swanson.

Swanson nu păru să-l audă. Oftă, doar, la rîndul său ; un oftat din adîncul inimii.

— Nu e nimic de făcut, murmură omulețul, aparent ca pentru sine. Clătină din cap, absent, în direcția lui Burckhardt, apoi întoarse spatele și plecă.

Burckhardt îl urmări cum se pierde în mulțime, ușor adus de spate și cu umerii căzuți. Era o zi neobișnuită, gîndi, și încă una care nu-i plăcea deloc. Lucrurile mergeau tot aiurea.

Călătorind spre casă cu următorul autobuz, medită ceva mai mult la acest ultim aspect. Nu era nimic înspăimîntător sau dezastruos ; dar se afla total în afara propriei experiențe. Îți trăiești viața, ca orice om, și-ți formezi un ansamblu întreg de impresii și de reacții. Aștepți niște lucruri. Cînd deschizi dulăpiorul cu medicamente, de pildă, este de așteptat ca lama de ras să se găsească pe al doilea raft ; la fel, cînd închizi ușa de la intrare, te aștepți să fie nevoie să răsucești zăvorul de două ori.

Nu lucrurile care sînt perfecte și merg cum trebuie îți fac viața apropiată, ci acelea doar cu puțin nelalocul lor — zăvorul înțepenit, întrerupătorul din capul scărilor, ce necesită o apăsare suplimentară, fiindcă arcul e vechi și nerezistent, covorașul care alunecă în mod constant de sub picioare...

Nu se putea spune că ar fi apărut ceva în neregulă în privința modului de viață al lui Burckhardt ; doar că, în acest caz, lucrurile *nelalocul lor* nu se potriveau. Bunăoară, Barth nu venise la slujbă, deși Barth venea *întotdeauna*.

Burckhardt medită asupra subiectului, în timpul cît dură cina. O făcu și după aceea, în ciuda încercărilor neveste-sii de a-l atrage, pentru restul serii, la

o partidă de bridge cu vecinii, Anne și Farley Dennerman — niște oameni care-i plăceau și pe care-i cunoștea de-o viață întreagă. În seara aceea, însă erau și ei la fel de ciudați și de gînditori, încît Burckhardt abia dacă ascultă plîngerile lui Dennerman despre imposibilitatea obținerii unei legături telefonice ca lumea sau comentariile consoartei lui despre dezgustătoarea varietate a reclamelor televizate pe care le urmărise în ultimele zile.

Burckhardt era pe cale să stabilească un nou record absolut în ce privește lipsa prelungită de atenție, cînd, pe la miezul nopții, cu o bruschetă care-l surprinse pînă și pe el — în mod ciudat, era conștient de ceea ce se întîmplă — se întoarse acasă și se băgă în pat, unde adormi bușean.

II

În dimineața zilei de 15 iunie Burckhardt se deșteptă din somn, țișind.

Avusese un vis, mai real decît oricare altul din viața lui. Mai putea auzi încă explozia, mai putea simți suflul ei zdrobindu-l de un perete. I se părea nefiresc să poată sta înțepenit în vîrf de pat, într-o cameră absolut neatinsă.

Nevasta-sa urcă, lipăind, scările.

— Iubitule ! strigă ea. Ce s-a întîmplat ?

— Nimic, murmură el. Am visat urît.

Cu mîna la inimă, femeia păru să se liniștească. Pe un ton supărat începu să spună :

— M-ai speriat așa de tare, că...

Un zgomot venit din exterior o întrerupse. Era, deopotrivă, un vaiet de sirenă și un dangăt de clopot, asurzitor și paralizant.

Cei doi Burckhardt se uitară unul la celălalt, preț de o clipă, după care se grăbiră la fereastră, cuprinși de teamă.

Pe stradă nu se aflau mașinile pline de zarvă ale pompierilor, ci un simplu camion închis, tîrîndu-se cu încetineală în lungul trotuarului. Deasupra acestuia, înțesate în neorînduială, se aflau pîlîiile țipător colorate ale unor difuzoare. Din ele răsuna urletul strident al sirenelor, crescînd în intensitate, amestecîndu-se cu huruitul motoarelor grele și cu dangătul clopotelor. Era înregistrarea fidelă a sosirii echipelor de pompieri la locul unui incendiu de proporții.

— Mary, zise Burckhardt uimit, se încalcă legea ! Îți dai seama ce fac ăștia ? Au pus înregistrări din timpul unui incendiu. Ce-or fi avînd de gînd ?

— Poate că e o glumă, își dădu cu părerea nevastă-sa.

— Glumă ? Să-i scoli din somn pe toți cei din jur la ora șase dimineața ? ! Scutură din cap. Poliția o să fie aici în zece minute, rosti el, profetic. Așteaptă, numai, și-ai să vezi.

Dar poliția nu apăru — nici după zece minute, nici mai tîrziu. Oricine-ar fi fost farsorii, păreau să aibă permisiunea autorităților pentru tot circuitul făcut.

Autovehiculul se opri în mijlocul cvartalului de case și zgomotul încetă pentru scurtă vreme. Apoi răsună prîfitul unui difuzor și o voce asurzitoare lălai :

„Frigidere Feckle !

Frigidere Feckle !

Neapărat procurați-vă un

Frigider Feckle !

Feckle, Feckle, Feckle

Feckle, Feckle, Feckle...”

O ținu așa, într-una, motiv pentru care din fiecare casă a cartierului apărură la ferestre chipuri ce se holbau afară, nedumerite. Vocea nu era puternică; era pur și simplu asurzitoare.

Burckhardt scoase un urlet în direcția nevestii-sii, încercînd să acopere hărmălaia :

— Ce dracu-i ăla un frigider *Feckle* ?

— Păi, un... frigider, dragă ! răcnî ea neajutorată, drept răspuns.

Brusc, zgomotul încetă și camionul fu învăluit de tăcere. Era o dimineață cețoasă și liniștită; razele soarelui se strecurau aproape orizontal peste vîrfurile acoperișurilor. Ar fi fost imposibil de crezut că, numai cu o clipă înainte, în liniștea cvartalului răsunase, aidoma unui muget, numele unui frigider.

— Smintită reclamă, rosti Burckhardt cu amărăciune. Căscă și se depărtă de fereastră. În definitiv, am putea să ne îmbrăcăm. Bănuiesc că s-a sfîrșit cu..."

Mugetul îl înhăță de la spate; era ca și cum cineva i-ar fi dat o palmă zdravănă peste urechi. O voce aspră, batjocoritoare, mai puternică decît trîmbița arhanghelului urlă :

„Ți-ai luat un frigider ? *Pute !* Dacă nu e un frigider *Feckle*, *pute !* Dacă e un frigider *Feckle* de anul trecut, *pute !* Numai frigiderul *Feckle* de anul ăsta e cel mai bun dintre toate ! Orice frigider, cu excepția unul *Feckle* de ultimul tip, *pute !*"

Glasul țipa, plin de mînie, pe un ton dezarticulat : „Te previn ! Du-te și cumpără un frigider *Feckle* chiar acum ! Grăbește-te ! Grăbește-te să prinzi un *Feckle* ! Grăbește-te să mai prinzi un *Feckle* ! Fugi, fugi, fugi. *Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle...*"

În cele din urmă, vocea amuți. Burckhardt își trecu limba peste buzele uscate. Începu să-i spună

nevesti-sii :

— Poate că ar trebui să chemăm poliția, ca să...,
cînd difuzoarele izbucniră din nou ;

„*Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle.* Frigiderele ieftine îți strică mîncarea. Te îmbolnăvești și verși. Te îmbolnăvești și mori. Cumpără un *Feckle, Feckle, Feckle, Feckle !* Ai scos vreodată o bucată de carne din frigiderul cel vechi să vezi cît de putredă și de mucegălită e ? Cumpără un *Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle !* Ai de gînd să înghiți mîncarea stricată și puțind ? Sau vrei să devii un tip deștept, cumpărîndu-ți un *Feckle, Feckle, Feckle...*”

Era prea mult. Cu degetele nimerind mereu pe-alătura, Burckhardt reuși în cele din urmă să formeze numărul poliției locale. Obținu semnalul „ocupat” — era evident că ideea mai venise și altora — și în timp ce se chinuia, cu mișcări tremurate, să prindă iarăși legătura, zgomotul de afară încetă.

Burckhardt privi pe fereastră. Autocamionul dispăruse.

•

Își desfăcu nodul de la cravată și comandă chelnerului încă un *Frosty-Flip*. De n-ar menține ăștia în interiorul lui *Crystal Café* o atmosferă atît de... arzătoare ! Zugrăveala proaspătă — roșu ofilit și galben orbitor — arăta și-așa destul de rău ; în plus, cineva se iluziona cu totdinadinsul să creadă că e luna ianuarie în loc de iunie : localul avea o temperatură cu cel puțin zece grade mai ridicată decît afară.

Din două înghițituri mari dădu gata cocteilul. Băutura avea un soi de aromă ciudată, gîndi el, dar

era totuși plăcută la gust. Cum spusese și chelnerul, tocmai bine ca să te răcorească!

Se ridică apoi, neîndeminatic, în vreme ce o fată traversa restaurantul, venind către el. Era lucrul cel mai minunat pe care-l văzuse vreodată în Tylerton. Bărbia în vînt, părul de culoarea mierii și un trup care... — ce mai, toate i se potriveau! Nu exista nici cea mai mică îndoială de pe lume că rochia mulată pe ea era singurul articol de îmbrăcăminte pe care-l purta. Și, în vreme ce primea salutul fetei, simți cum roșește.

— Domnule Burckhardt. Vocea-i răsuna aîdoma unor tam-tam-uri îndepărtate. Este minunat că, după cele întîmplate azi-dimineață, îmi mai permiteți totuși să vă văd.

Bărbatul tuși ca să-și dreagă glasul.

— Nu face nimic. Nu vreți să luați loc, domnișoară...?

— April Horn, murmură ea, așezîndu-se — lîngă el, nu de cealaltă parte a mesei, unde fusese invitată. Spune-mi April, vrei?

„Degajă un parfum aparte”, gîndi Burckhardt, cu bruma de creier ce-i mai rămăsese încă lucidă. Părea nedrept ca ea să se poată folosi de parfum cu o asemenea ușurință. Tresări, venindu-și în fire, tocmai cînd chelnerul se îndepărta cu comanda pentru două porții de *filets mignon*.

— Hei! obiectă el.

— Te rog, domnule Burckhardt. Cu fața întoarsă către el, își lipise umărul de al lui. Avea respirația fierbinte, iar privirea tandră și neliniștită. Totul e plătit de corporația *Feckle*. Te rog, acceptă — este cel mai puțin însemnat lucru pe care el îl pot face.

Îi simți mîna scormonindu-i prin buzunare.

— Ai aici contravaloarea meniului, șopti ea pe un ton conspirativ. Te rog, fă asta pentru mine, da?

Vreau să spun că mi-ar face plăcere să plătești dumneata consumația — în privința lucrurilor de acest fel, sînt o fată de modă veche.

Zimbi implorator, apoi, mimînd o discuție de afaceri, insistă :

— Dar trebuie să iei banii ! N-o să ajungă *Feckle* la sapă de lemn dacă-i iei ! Ai putea chiar să-i dai în judecată pentru fiecare bănuț pe care-l obțin tulburîndu-ți somnul într-un asemenea hal.

Cu o senzație de zăpăceală, ca și cum tocmai ar fi zărit pe cineva făcînd să dispară un iepure într-o pălărie, Burckhardt zise :

— Eh, de fapt n-a fost chiar atît de rău, April. Cam zgomotos, poate, dar...

— Oh, domnule Burckhardt ! Ochii ei albaștri erau larg deschiși, într-o expresie de admirație. Știam că ai să înțelegi. Chiar asta și este — ce mai, e un frigider atît de *minunat*, încît unii dintre angajații noștri temporari s-au lăsat, ca să spunem așa, prea mult seduși de el. De îndată ce biroul central a aflat despre cele întîmplate, au fost trimiși reprezentanți la toate locuințele din cartier pentru a-și cere scuze. Soția dumitale ne-a spus unde îți putem telefona — și eu sînt atît de încîntată că ai avut bunăvoința de a mă lăsa să iau masa cu dumneata, ca să-mi pot cere, la rîndul meu, scuze... Pentru că, într-adevăr, domnule Burckhardt, este un frigider *formidabil* ! N-ar trebui să-ți spun toate acestea, dar... — ochii cei albaștri se pleacă cu sfîșenle — aș face orice pentru Frigiderele *Feckle*. Pentru mine este mai mult decît o slujbă. Ridică privirea ; era încîntătoare. Pun rămășag că mă crezi o proastă, nu-l așa ?

— Știi, eu...

— Oh, nu vrei să fii nepoliticos ! Femeia scutură din cap. Nu, nu te prefacă. Crezi, într-adevăr, că totul e o prostie. În realitate, domnule Burckhardt, n-ai mai gândi astfel dacă ai ști mai multe despre marca *Feckle*. Lasă-mă să-ți arăt acest micuț prospect...

Burckhardt plecă de la restaurant o oră mai târziu. Dar nu numai fata fusese pricina întârzierii sale. Se mai adăugase la aceasta o întrevedere extrem de ciudată cu un omuleț pe nume Swanson, despre care abia dacă știa cîte ceva, dar care-l oprise în plină stradă, cu o grabă disperată — pentru ca apoi să-l părăsească fără nici o explicație.

Întârzierea rămase însă fără urmări. Domnul Barth, pentru prima dată de cînd lucra Burckhard cu el, nu venise în ziua aceea — lăsîndu-l pe acesta din urmă să se lupte singur cu bilanțurile trimestriale.

Ceea ce avu cu adevărat importanță, în cele din urmă, fu amănuntul că — nu se știe cum — semnase un cec pentru un frigider *Feckle* de ultimul tip — douăsprezece picioare cubice capacitate, dispozitiv de autodecongelare, preț de catalog 625 dolari, cu un rabat „de curtoazie” de 10% — „drept compensație pentru *oribila* întîmplare de azi-dimineață, domnule Burckhardt”, spusese femeia.

Iar el nu era prea sigur în ce fel avea să-i explice nevestii totul.

Nu mai trebui să-și facă probleme. Imediat ce intră pe ușă, Mary îi zise dintr-o suflare :

— Mă întreb dacă ne putem permite să luăm un frigider nou, dragă. A fost aici un om care și-a cerut scuze pentru tot tîmbălăul ăla și — ei, bine, ne-am apucat să vorbim și...

Semnase, la rîndul ei, un cec...

Trăise cea mai nenorocită zi cu putință, gîndi Burckhardt mai târziu, în vreme ce se ducea la culcare. Dar, pentru el, cel puțin, ziua încă nu se înche-

iasă. Resortul slăbit al întrerupătorului de lumină din capul scărilor refuza cu îndrjire să țăcăne. Înfurat, îl izbi pur și simplu, dar bineînțeles că nu reuși decât să disloce întrerupătorul din șuruburi. Siguranțele se scurtcircuitară și toate luminile din casă se stinseră.

— La dracu ! zise Guy Burckhardt.

— S-au ars ? mormăi nevastă-sa, somnoroasă. Lasă-le așa până mâine dimineață, dragule.

Burckhardt scutură din cap.

— Bagă-te înapoi în pat. Vin și eu, imediat.

Nu că-i pasă cine știe ce de reparatul siguranțelor, dar era prea agitat ca să poată dormi. Desfăcu întrerupătorul defect cu ajutorul unei șurubelnițe, merse cu pași împiedicați până în bucătăria întunecată, unde găsi o lanternă, apoi coborî cu băgare de seamă scările pivniței. Acolo descoperi într-un colț o siguranță de rezervă, împlinse un cufăr gol până lângă tabloul electric și se sui pe el. Trase afară siguranța veche și o înlocui cu cea bună.

Cînd termină treaba, auzi deasupra, în bucătărie, țăcănitul de start și bizilitul frigiderului.

Porni înapoi către scări, dar se opri, brusc.

Pe locul unde stătuse până atunci cufărul cel vechi, podeaua pivniței strălucea neobișnuit de puternic. O cercetă mai îndeaproape, la lumina lanternei. Era din metal !

— Ei drăcie ! spuse Guy Burckhardt. Clătină din cap, fără a-i veni să creadă. Privi totul de foarte aproape, parcurgînd marginile petel metalice cu degetul arătător și se alese cu o tăietură supărătoare -- marginile erau tăioase.

Podeaua de ciment, acoperită cu pete, a pivniței reprezenta doar o poșghlă subțire. Găsi un clocan și sparse cu el mortarul în cîteva locuri — pretutindeni dădu peste metal.

Întreaga pivniță nu era altceva decît o cutie de aramă. Chiar și cărămizile din zid formau doar o fațadă falsă, aplicată peste un strat de metal.

Uluit, atacă unul dintre pilonii fundației. Aceștia, cel puțin, erau din lemn adevărat. La fel și sticla din fereastră, era sticlă adevărată.

Își supse degetul care-i singera și încercă baza scărilor ce duceau afară din pivniță. Lemn veritabil! Desprinse o așchie din cărămizile de sub arzătorul de gaz. Cărămizi adevărate. Pereții de fixare, podeaua — toate erau însă contrafăcute.

Ca și cum cineva ar fi armat casa cu un schelet de metal, îndepărtînd apoi, metodic, orice urmă.

Cea mai mare surpriză o avu totuși cu carcasa răsturnată a unei bărci ce bloca jumătatea din fund a pivniței — amintire a unei scurte perioade din urmă cu cîțiva ani, cînd Burckhardt avusese un atelier acasă. Din afară privită, arăta perfect normal. Înăuntru însă, acolo unde ar fi trebuit să fie bănci, și scaune, și lădițe cu scule se afla acum doar o încălceală de scoabe din fier, ruginite și neterminate.

Dar eu am construit toate astea! exclamă Burckhardt, uînd de rana de la deget. Se rezemă de carcasa bărcii, năuc, încercînd să reia totul de la capăt. Prin urmare, cineva — din motive situate dincolo de înțelegerea lui — îi luase de acolo barca și pivnița, poate chiar și casa întreagă, înlocuindu-le cu niște copii perfecte ale obiectelor reale.

E o tîmpenie! vorbi el, adresîndu-se pivniței pustii. La lumina lanternei, privi de jur-împrejur. Șopti: Pentru numele lui Dumnezeu, de ce-ar fi făcut cineva un asemenea lucru?!

Rațiunea refuză să-i dea un răspuns, căci nu exista niciunul rezonabil. Timp de minute în șir, Burckhardt contemplă imaginea nesigură a propriei sale judecăți.

Se uită din nou, cu atenție, sub barcă, sperînd să se convingă că totul a fost doar o greșeală, o închipuire. Dar fierăria șleampătă, neterminată, rămînea tot acolo — mereu aceeași. Se strecură dedesubt, ca să vadă mai bine, pipăind neîncrezător lemnul aspru. De neînchipuit, imposibil!

Stinse lumina lanternei și se pregăti să se furișeze afară. Dar nu mai apucă s-o facă. În clipa dintre ordinul dat picioarelor, de a se mișca, și mersul propriuzis, simți o oboseală bruscă, epuizantă, revărsîndu-i-se în tot corpul.

Starea de veghe începu să dispară — nu imediat, ci ca și cum ar fi fost îndepărtată încetul cu încetul, și Guy Burckhardt adormi.

III

În dimineața zilei de 16 iunie, Guy Burckhardt se trezi stînd ghemuit, cu trupul țeapăn, sub carcasa bărcii din temelie a casei — și alergă la etaj, ca să afle că ora, de fapt, în data de 15 iunie.

Primul lucru pe care-l făcuse după aceea a fost să cerceteze înnebunit, cuprins de febrilitate, copastia bărcii, podeaua falsă a pivniței și imitațiile de pietre din temelie a casei. Erau toate exact așa cum și le amintea — absolut de necrezut.

Urcă din nou în casă...

Bucătăria reprezenta aceeași reflectare blajină, neinteresantă, a propriei personalități. Pe perete, ca de obicei, ceasul electric torcea liniștit, cu limbile dînd înconjur cadranului. Aproape ora șase, indica aparatul. Din moment în moment, Mary avea să se trezească și ea.

Burckhardt deschise cu o izbitură ușa de la intrare și rămase așa, privind îndelung strada pustie. Pe trepte, aruncat neglijent, zăcea ziarul din acea dimineață — și-n vreme ce-l netezea, observă că purta data de 15 iunie.

Dar asta era imposibil. *Ieri* fusese 15 iunie — ziua întocmirii bilanțurilor. Nu era o dată prea ușor de uitat.

Se înapoie în hol și înșfăcă telefonul. Formă numărul de la Informații meteo și auzi o voce bine modulată, care părea că fredonează: „...în curs de răcire, izolat averse de ploaie. Presiunea atmosferică, trei virgulă zero paru, în creștere. Prognoza Biroului Federal de Meteorologie pentru ziua de 15 iunie: vreme călduroasă și însorită, cu maxime cuprinse între...”

Puse receptorul în furcă. Așadar, 15 iunie...

— Sfinte Sisoe! rosti el, implorator. Lucrurile erau cu adevărat dementiale. Auzi zbîrznitul deștepătorului de la căpățîiul nevestii și se năpusti pe scări, în sus.

Mary Burckhardt ședea în capul oaselor în pat, cu privirea îngrozită și incapabilă de înțelegere, a cuiva care tocmai s-a trezit dintr-un coșmar.

— Oh! bolborosi ea, cînd își văzu soțul intrînd în cameră. Iubitule, dac-ai ști... Adineaori am avut *cel mai cumplit* vis posibil! Totul era ca o explozie și...

— Iarăși? întrebă Burckhardt, nu prea compătimitor totuși. Mary, se întîmplă ceva straniu! Încă de ieri, cît a fost ziua de lungă, am *știut* că ceva nu e în regulă și...

Continuă astfel, povestindu-i despre cutia de aramă care le ținea loc de pivniță, apoi despre orbi-

lul surogat cu care nu-se-știe-cine îi înlocuise barca. Mary păru la început uimită, se alarmă, pentru a sfârși, în cele din urmă, într-o atitudine jenată și împăciuitoare.

— Dragule, ești *sigur*? întrebă ea. Fiindcă eu am curățat vechitura aia de cusăr acum vreo săptămână și n-am observat nimic.

— Absolut sigur! zise Guy Burckhardt. L-am mutat aseară lângă perete, ca să mă urc pe el și să înlocuiesc siguranța, după ce-am ars becurile și-atunci...

— Ce-ai făcut? îl privi Mary mai mult decît alarmată.

— Am ars becurile. Dar cum, știi doar, cînd s-a stricat întrerupătorul de la etaj... Am coborît în pivniță și...

Mary se așeză înapoi, pe pat.

— Guy, întrerupătorul nu e cîtuși de puțin defect. Eu, cu mîna mea, am stins luminile aseară.

Burckhardt se holbă dintr-odată la nevastă-sa.

— Ei, asta-i, strigă el, *știi* că n-ai făcut-o! Poftim și uită-te!

Cu pași apăsăți, ieși pe coridor și arătă cu degetul, într-un gest dramatic, spre întrerupătorul defect — acela pe care noaptea trecută îl deșurubase și-l lăsase atîrnînd.

Numai că acum lucrurile stăteau cu totul altfel. Întrerupătorul nu mai era defect, dimpotrivă, arăta la fel ca de obicei. Nevenindu-i să creadă, Burckhardt apăsă pe buton și lumina țîșni în ambele holuri.

•

Îngrijorată și palidă, Mary plecă la bucătărie să pregătească micul dejun. Burckhardt rămase locului, nemișcat, privind vreme îndelungată la întrerupător.

Procesele sale logice depășiseră de mult punctul de uluială și de șoc; pur și simplu nu mai funcționau.

Se bărbieri, se îmbracă și se așează la masă, pradă unei stări de meditație incremenită. Nevastă-sa se abținu să-l deranjeze; înțelegătoare și liniștită, îl sărută la despărțire și el se grăbi, fără vreun alt cuvânt, să prindă autobuzul.

La birou, domnișoara Mitkin îl întâmpină cu un căscat.

— 'Neața! zise ea, somnoroasă. Mr. Barth nu vine astăzi.

Burckhardt începu să spună ceva, dar apoi se stăpini. Femeia nu avea de unde să știe că Barth nu fusese la slujbă nici în ziua precedentă, fiindcă rupsesese din calendar fila cu 14 iunie, pentru a face loc aceleia *noi*, cu 15 iunie.

Se îndreptă clătîindu-se către biroul său, uitîndu-se cu o privire absentă la corespondența nedescăcută a acelei dimineți. Și, cu toate că nu se atinsese de ea, știa deja că plicul de la *Factory Distributors* conține o comandă pentru douăzeci de mii de cărămizi fonoizolante, iar cel de la *Finebeck & Sons*, o reclamație.

După o lungă perioadă de timp, se apucă să le deschidă, cu mișcări poticnite. Presupunerile i se adevăriră.

La ora prînzului, minat de un disperat simț al urgenței, Burckhardt o determină pe domnișoara Mitkin să meargă ea prima la masă — în ziua-de-ieri-15-iunie el fusese primul. Femeia plecă, ușor îngrijorată de insistența lui exagerată — fără ca prin asta să contribuie cu ceva la schimbarea stării sufletești a lui Burckhardt.

Telefonul sună și el îl ridică, neatent.

— Filiala locală *Contro Chemicals*, Burckhardt la aparat.

— Aici e Swanson, rosti vocea de la celălalt capăt al firului. Apoi tăcu.

Burckhardt rămase în așteptare, dar asta fusese totul.

— Alo, mai încercă el o dată.

Din nou pauză. După care Swanson întrebă pe un ton de resemnare plină de tristețe :

— Nimic deocamdată, nu ?

— Nimic ce ? Ascultă, Swanson, îți trebuie neapărat un lucru anume ? Ieri ai ajuns pînă la mine și cînd să intri, ai renunțat. De ce...

Vocea explodă brusc :

— Burckhardt ! Oh, Dumnezeuule, *îți amintești !* Rămii pe loc, într-o jumătate de oră sînt la tine.

— Ce vrea să însemne asta ?

— N-are importanță, rosti, pe un ton excitat, omulețul. O să-ți povestesc cînd ne vom vedea. Deocamdată, nu mai spune nimic în plus la telefon — e posibil să fim interceptați. Atîta doar : *rămii unde ești și așteaptă-mă. Oh, dar stai o clipă... O să fii singur în birou ?*

— Nu cred. Probabil că va fi de față și domnișoara Mitkin.

— La naiba ! Atunci, ascultă : unde lei masa de obicei ? E un loc bun, zgomotos ?

— Păi, da... așa cred. Se numește *Crystal Café*. E aici, în cartier.

— Știu unde e. Ne vedem acolo, peste o jumătate de oră ! Se mai auzi doar clinchetul receptorului pus în furcă.

Crystal Café își pierduse de mult culoarea învăpălată, cu toate acestea atmosfera din interiorul său își menținea un tonus ridicat. Proprietarii îi adauga-

seră și muzică, întreruptă când și când de reclame. Anunțurile pomeneau ceva despre cocktailul *Frosty-Flip*, despre țigările *Marlin* — „Sînt dezinfectate!” torcea vocea crainicului, ca o pisică — și, în sfîrșit, despre niște bomboane, marca *Choco-Bite*, în privința cărora Burckhardt nu-și putu aminti dacă mai auzise de ele și înainte, ori nu. Află însă acum o groază de amănunte.

În vreme ce aștepta ca Swanson să-și facă apariția, o fată îmbrăcată cu fustița de celofan lucios proprie vînzătoarelor de țigări din barurile de noapte, traversă încăperea restaurantului, purtînd între mîini o tavă cu dulciuri învelite în hîrtie stacojie.

— Bomboanele *Choco-Bite* sînt *acrișoare*, murmura ea, apropiindu-se de masa lui Burckhardt. Bomboanele *Choco-Bite* sînt mai mult decît *acrișoare*!

Burckhardt, atent să nu-i scape cumva ciudatul omuleț de la care primise telefon, nu-i prea dădu atenție la început. Dar apoi, în vreme ce fata împărțea ocupanților mesei alăturate un pumn de acadele, zimbînd fiecărui client în parte, Burckhardt o zări și se întoarse s-o privească mai bine.

— Ia te uită, domnișoara Horn! zise el.

Luată prin surprindere, fata scăpă din mîini tăvița cu bomboane.

Burckhardt se ridică, îngrijorat.

— S-a întîmplat ceva?

Dar tînăra o luase deja la sănătoasa.

Patronul restaurantului aruncă o privire bănuitoare în direcția lui Burckhardt, care se așezase la loc, pe scaun, încercînd să treacă, pe cît posibil, neobservat. Doar nu rostise nici o insultă! Poate că însă, în ciuda picioarelor ei goale, prelungi, pe care

le etala de sub fustița de celofan, fata fusese crescută în niște principii foarte severe, gîndi Burckhardt, —, iar cînd el i se adresase, îl crezuse probabil cîcștie ce Don Juan...

Ridicolă idee ! Burckhardt se încrunță cuprins de jenă și înșfăcă lista de bucate.

— Burckhardt ! Cuvîntul răsună ca o șoaptă ascuțită.

Uimit, își ridică privirile peste marginea menu-ului. Pe scaunul din față ședea țeapăn și plin de încordare omulețul cu numele de Swanson.

— Burckhardt ! șopti iarăși omulețul. Hai să ieșim de-aici ! În clipa asta ei sînt deja pe urmele tale. Dacă vrei să rămii în viață, vino cu mine !

Tonul omulețului era categoric. Burckhardt schiță un zîmbet larg, ca de scuză, destinat patronului ce continua să-și păstreze aerul amenințător, apoi îl urmă pe Swanson afară din local. Omulețul părea că știe unde merge. Ajuns în stradă, îl înhăță pe Burckhardt de cot, silindu-l să se grăbească spre ieșirea din cartier.

— Ai văzut-o ? întrebă el. Femeia aceea, April Horn. Tocmai a intrat în cabina telefonică. Îi va aduce aici în maximum cinci minute, crede-mă, așa că grăbește-te !

Cu toate că strada era înțesată de lume și de mașini, nimeni nu se sinchisea de prezența lui Burckhardt, nici de cea a lui Swanson. Aerul avea în el ceva pișcător, aducea mai degrabă a octombrie decît a iunie — gîndi Burckhardt — și asta în pofida afirmărilor Biroului Meteorologic. Și dintr-odată se simți de-a dreptul idiot, așa cum pășea în urma omulețului acela nebun, mereu fugind cît mai departe

de niște „ei” necunoscuți, către... către ce? Încotro? Se putea foarte bine ca micul om să fi fost ținut; în momentul acela însă el murea de frică. Iar frica era molipsitoare.

— Intră aici! gîfii omulețul.

Era un alt restaurant — mai mult un bar, dar totuși de mîna a doua, pe care Burckhardt nu-l mai frecventase pînă atunci.

— Drept înainte, șopti Swanson și Burckhardt, ca un băiat ascultător, se îndreptă pe lîngă mulțimea de mese către capătul cel mai îndepărtat al restaurantului.

Noul local avea forma unei litere L, cu fațada spre două străzi aflate în unghi drept una cu alta. Ieșiră pe strada laterală, în vreme ce Swanson se uita indiferent la casierul cu mutră întrebătoare, și traversară pe celălalt trotuar.

Stăteau acum sub marchiza de la intrarea unui cinematograf. Expresia chipului lui Swanson căpătă un aer de destindere.

— I-am păcălit! croncăni el, moale. Încă puțin și-am scăpat.

Se apropie de casă și cumpără două bilete. Burckhardt îl urmă în interiorul cinematografului. Rula obișnuitul matineu al unei zile de lucru și sala se dovedi a fi aproape goală. Dinspre ecran răzbăteau împușcături și tropot de cai. Un plasator stingher, rezemat de o balustradă vopsită în bronz strălucitor, le aruncă o scurtă privire, după care — în vreme ce Swanson îl conducea pe Burckhardt în josul unui șir de trepte de marmură, acoperite cu covoare — se întoarse, cu același aer plictisit, să urmărească mai departe filmul.

Cel doi se aflau acum în holul la acea oră pustiu. Văzură o ușă — de la toaleta pentru femei, apoi alta,

de la toaleta bărbaților ; în fine, mai exista și o a treia ușă, pe care stătea scris, cu litere aurite : DIRECTOR. Swanson ascultă cu atenție, deschise ușa încetișor și aruncă o privire dincolo.

— E-n ordine, comunică el, mai mult prin gesturi.

Burckhardt îl urmă prin încăperea goală către o altă ușă — o cameră particulară, probabil, căci nu era marcată în nici un fel.

Ușa nu era încuiată. Swanson o deschise precaut, privi înăuntru și-i făcu senin lui Burckhardt să se apropie.

Stăteau amândoi într-un tunel cu pereții metalici, luminat ca ziua. În acel moment, tunelul era pustiu, întinzându-se liber de o parte și de alta a ușii de acces.

Burckhardt privi întrebător în jur. Un lucru știa și el, ba încă al dracului de bine :

„Sub Tylerton nu exista un asemenea tunel !

O cameră cu fotolii, cu un pupitru de comandă și cu niște obiecte aducând a ecrane de televiziune se deschidea din tunel. Swanson se prăbuși într-un fotoliu, suflând din greu.

— Pentru un timp, alci sîntem în siguranță, rosti el, răgușit. Nu prea se aventurează ei prin locul ăsta ! Iar dacă totuși vor veni, atunci o să-i auzim și ne vom putea ascunde.

— Ei ? Care ei ? dori să afle Burckhardt.

— Martienii ! răspunse scurt omulețul. Vocea-i răsună ca un plesnet, devenind dintr-odată lipsită de viață. Continuă, pe un ton sumbru ; Mă rog, eu cred că martienii sînt... Deși, dacă mă gîndesc bine, s-ar putea să ai dreptate ; am avut destul timp să reflectez la asta, în cele cîteva săptămîni de cînd te-au

capturat. La urma urmei, ar putea să fie și alții. Cu toate că...

— Incepe cu începutul. Cine m-a capturat și când?

Swanson oftă.

— Care va să zică, trebuie să relau toată istoria de la cap. Fie! Acum vreo două luni, târziu, într-o noapte, al ciocănit cât te țineau puterile la ușa apartamentului meu. Erai bătut măr și năucit de frică. M-ai implorat să te ajut.

— Am făcut eu una ca asta?

— Bineînțeles că nu-ți mai amintești nimic. Ascultă totuși și-ai să înțelegi. Vorbeai ca și cum ai fi recitat o poezie învățată pe dinafară — cum că ai fost capturat și amenințat, iar soția dumitale omorâtă și-apoi reînviată, mă rog, tot soiul de prostii amestecate. Am crezut că ai innebunit de-a binelea. Dar... ei bine, în ceea ce te privește, am avut întotdeauna o mare doză de respect pentru dumneata... M-ai implorat să te ascund și cum eu aveam camera aceea obscură... Știi doar, se deschide numai din interior, eu, cu mâna mea, am montat zăvorul. Prin urmare, am intrat amândoi acolo — doar ca să-ți fac pe plac — și nu cu mult după aceea — să mai fi fost vreo cincisprezace, douăzeci de minute pînă la miezul nopții — am leșinat.

— Leșinat?

Swanson încuviință din cap.

— Amîndoi. Ca și cum ne-ar fi izbit un sac cu nisip. Dar, ascultă, nu ți s-a întîmplat la fel și azi-noapte?

— Ba da, cred că da, acceptă Burckhardt, nesigur.

— Păi vezi? Și-apoi, deodată, ne-am trezit iarăși, iar dumneata ai zis c-o să-mi arăți ceva

nostim. Am ieșit din casă și-am cumpărat un ziar. Avea data de 15 iunie...

— 15 iunie? Dar asta e ziua de astăzi! Vreau să spun...

— Ai nimerit-o, prietene. În Tylerton este *mereu* astăzi!

Era nevoie de timp ca să înțelegi așa ceva...

— De câte săptămîni stai ascuns în camera obscură? îl chestionă Burckhardt.

— Cine mai știe?! Patru, probabil cinci săptămîni. Am pierdut numărătoarea... Și în fiecare zi, același lucru: întotdeauna 15 iunie, întotdeauna proprietăreasa mea, doamna Keefer, care spală treptele de la intrare, întotdeauna același titlu în ziarele de la chioșcul din colț. Devine plictisitor, amice.

IV

Fusese ideea lui Burckhardt și Swanson, cu toate că nu era de acord cu ea, se confirmă. Oamenii de tipul lui Swanson se conformau *întotdeauna*...

— E periculos, mormăi el, îngrijorat. Dacă vine cineva? Or să pună mîna pe noi și...

— Și...? Avem ceva de pierdut?

Swanson ridică din umeri.

— E periculos, mai spuse el. Dar se supuse.

Ideea lui Burckhardt era foarte simplă. Tunelul ducea undeva — iată singurul lucru sigur. Marșienii ori altă nație, conspirație fantastică ori vedenie a unui nebun, misterul ce plana asupra Tylerton-ului avea o explicație și locul unde se afla aceasta era capătul tunelului.

Porniră în fugă într-acolo. Străbătura mai bine de o milă, pînă să înceapă să zărească o ieșire. Se

puteau săcoti norocoși — nimeni nu venise prin subterană, să pună mîna pe ei ! De altfel, după spusele lui Swanson, tunelul părea să fie folosit numai la anumite ore.

Așadar, întotdeauna 15 iunie. De ce ? se întreba Burckhardt. Nu avea importanță cum. Ci : de ce ?

Și cufundarea în somn, complet involuntară — pentru fiecare individ, în același timp. Și neputința de a-și mai aminti — nimic, niciodată. Swanson povestise cu cită nerăbdare așteptase să-l revadă pe Burckhardt, în dimineața imediat următoare momentului în care acesta întirziase, imprudent, cinci minute în plus, înainte de a se refugia în camera obscură. Cînd Swanson ajunsese acolo, Burckhardt dispăruse. Swanson îl reîntîlnise în aceeași zi, pe stradă, Dar Burckhardt nu părea să-și mai aducă aminte de nimic.

Iar Swanson își trăise, timp de săptămîni, existența lui de șoarece, noaptea — ascunzîndu-se în camera obscură ca într-o cușcă de lemn, zlua — furîșîndu-se, sub imperiul unei speranțe plîne de milă, în căutarea lui Burckhardt, alergînd aproape la limita dintre viață și moarte, încercînd să se ferească de ochii lor sfredelitori...

Ei. Din rîndurile lor făcea parte și fata, April Horn. Doar urmărindu-i mersul suplu, nepăsător, cu care intrase într-o cabină telefonică, de unde apoi „uitase" să mai iasă, reușise Swanson să descopere tunelul. Un altul era tulungiul din clădirea unde-și avea Burckhardt biroul. Erau mai mulți, cel puțin o duzină, pe care Swanson fie că-l cunoștea direct, fie că-i bănuia doar ca făcînd parte din rîndurile lor.

Era destul de ușor să-i identifiți, odată ce știai unde să cauți. Căci în Tylerton numai ei își schimbau rolurile de la o zi la alta. Burckhardt se afla în auto-

buzul de 8,51 în fiecă dimineață a zilei-care-era-15-iunie, fără să se abată nici măcar cu un milimetru sau cu o secundă de la acest program. April Horn, în schimb, apărea uneori într-o ținută de scandal, îmbrăcată cum era cu fustița aceea scurtă, din celofan și învîrtindu-se printre mese, pentru a împărți amatorilor dulciori sau țigări; alteori, dimpotrivă, putea fi văzută cu vestimentația completă, în sfîrșit, nu de puține ori, Swanson n-o zărea deloc pe parcursul unei zile.

Oameni obișnuiți? Martieni? Orice-ar fi fost, ce sperau să obțină dintr-o asemenea mascaradă neunească?

Burckhardt habar n-avea cum sună răspunsul — dar poate că răspunsul se afla în spatele ușii de la capătul coridorului?... Ascultară cu atenție și percepură niște sunete îndepărtate, abia distincte. Nimic periculos însă. Deschiseră ușa și intrară.

O nouă încăpere, pe care o traversară grăbiți, și un șir de trepte conducînd în ceea ce Burckhardt recunoscuse a fi sediul uzinelor *Contro Chemicals*.

Hala era pustie. Prin el însuși, acest fapt nu conta prea mult — fabrica, automatizată, nu necesitase niciodată un personal prea numeros. Burckhardt își aminti totuși, de la singura lui vizită efectuată acolo, activitatea continuă, interminabilă, a uzinel, supapele închizîndu-se și deschizîndu-se pe rînd, cuvele ce se goleau și se umpleau singure, amestecînd, fierbînd și testînd chimic lichidele înspumate bolborosînd. Uzina nu era niciodată populată, dar nici nu cunoștea odihna.

Numai că acum era nemișcată. Exceptînd sunetele îndepărtate auzite la început, nu exista în cuprinsul ei nici măcar o singură răsuflare vie. Pînă și aparatele tăcuseră. Creierele electronice staționare nu

transmiteau nici o comandă, bobinele și relele se aflau în stare de repaus.

— Să mergem ! zise Burckhardt. Swanson îl urmă fără tragere de inimă, pe intervalele încâlcite dintre conductele și rezervoarele de oțel.

Mergeau de parcă moartea s-ar fi aflat în imediata lor apropiere. Într-un fel, chiar așa se întâmpla — ce altceva erau roboții aflați acum în nemișcare, decât niște trupuri lipsite de viață ?

Swanson se strînse mai aproape de Burckhardt.

— Mi-e teamă, scînci el.

Traversaseră deja încăperea și sunetele crescuseră în intensitate. Nu erau zgomote de mașini, aduceau mai curînd cu niște voci. Burckhardt păși cu grijă spre una din ușile aflate la vedere, și luîndu-și inima în dinți, aruncă o privire dincolo de ea.

Văzu o cameră de mici dimensiuni, înțesată cu ecrane de televiziune, fiecare dintre ele — erau vreo duzină, ori poate chiar mai multe — avînd în față un bărbat sau o femeie ce priveau fix imaginile și dictau ceva într-un microfon. Operatorii de la pupitre difereau de la scenă la scenă ; în plus, nu existau niciodată două ecrane care să indice aceeași scenă.

Imaginile păreau să aibă prea puține puncte comune. Una reprezenta un magazin, unde o tînă ră îmbrăcată în maniera lui April Horn făcea demonstrații practice cu un frigider. O alta se compunea dintr-o sultă de cadre înfățișînd interiorul mai multor bucătării. Burckhardt aruncă o privire fugară și spre ceea ce se dovedi a fi debitul de tutun din holul imobilului unde-și avea biroul.

Era un lucru ciudat. Lui Burckhardt i-ar fi plăcut să stea acolo și să se uite pînă s-ar fi lămurit despre ce e vorba. Prea se afla însă multă lume în acel loc.

Ar fi fost suficient ca vreunul dintre cei prezenți să se întoarcă înspre ușă sau să vrea să iasă din cameră, ca să-i descopere imediat...

•

Dădură peste o altă încăpere, de astă dată liberă. Era un birou spațios și, totodată, somptuos, în care se afla o masă de scris înțesată cu hîrtii. Burckhardt se uită prin ele, la început în fugă, apoi — pe măsură ce cuvintele înscrise pe una dintre pagini îi captară atenția — cu o fascinație neîncrezătoare.

Parcurse în grabă foaia de hîrtie aflată deasupra, după aceea pe următoarea, în timp ce Swanson răscolea frenetic prin sertare.

Nevenindu-i să creadă, Burckhardt aruncă hîrțiile înapoi pe birou, însoțindu-și gestul de o injurătură.

Swanson, abia luîndu-l în seamă, mîrîi încintat :

— Privește ! îi arătă o armă scoasă din sertar. Pe deasupra, e și încărcată !

Burckhardt îl privi însă absent, încercînd să priceapă cîte ceva din cele citite. Și brusc, în vreme ce realiza spusele lui Swanson, ochii începură să-i strălucească :

— Dumnezeuule bun ! strigă el. O luăm cu noi. Cu arma asta, Swanson, o să ieșim de-aici numai-decît. Mergem la poliție și le povestim totul. Nu la copiii din Tylerton, ci la F.B.I. Privește numai !

Hîrțiile pe care i le înmîină lui Swanson aveau drept antet inscripția : „Raport asupra desfășurării testului teritorial. Subiect : Campania publicitară pentru țigările *Marlin*“. Urma un șir întreg de cifre aliniate într-un tabel, fără nici un înțeles pentru Swanson și, deopotrivă, pentru Burckhardt ; abia la sfîrșit se afla un rezumat, care spunea următoarele :

„Deși testul 47-K3 aproape că a dublat numărul celor ce folosesc pentru întâia oară produsul, mai mult decât a făcut-o oricare dintre testele anterioare, este foarte probabil că el nu va putea fi folosit în practică, din pricina reglementărilor locale privind poluarea sonoră.

Testările în cadrul grupului 47-K12 au fost de valoare mediocră; recomandarea noastră este ca testele ulterioare să aibă în vedere tocmai acest lucru, fiecare dintre cele trei campanii publicitare ce urmează făcându-se atât prin adăugarea tehnicilor de eșantionare, cât și în absența acestora.

O sugestie alternativă ar fi să se procedeze direct la folosirea SIRURILOR K12 cele mai caracteristice, în cazul în care clientul nu este dispus să accepte cheltuielile presupuse de testările suplimentare.

Toate aceste perspective antecalculate au o probabilitate de 80% în ceea ce privește încadrarea într-un interval de abatere de la rezultatele prevăzute de circa 1—1,5 procente și o probabilitate mai mare de 99% ca respectivul interval să sporească pînă la 5%.”

•

Swanson ridică privirile de pe hirtie, uitîndu-se drept în ochii lui Burckhardt.

— Nu pricep o iotă, se plînsese el.

— Nici nu te condamn pentru asta, îi răspunse Burckhardt. Pare o nebunie, dar numai așa se leagă între ele lucrurile, Swanson, numai așa! Tipii ăștia nu-s nici marțleni, nici cine știe ce altă minune. Sînt specialiști în reclamă!! Printr-un anume mijloc — Dumnezeu știe cum au făcut-o! — au pus stăpînire pe întregul Tylerton. Ne aflăm cu toții la che-

remul lor — eu, tu și alți douăzeci sau treizeci de mii de locuitori.

Poate că ne hipnotizează, ori poate că e vorba de cu totul altceva; dar, oricum ar face-o, rezultatul e că ne lasă să trăim doar o singură zi — timp în care ne bombardează cu reclamele lor afurisite. Iar la sfârșitul perioadei, după ce au urmărit tot ce s-a întâmplat, șterg din creierelor noastre amintirile zilei respective și o iau de la început, în dimineața următoare, cu o nouă reclamă.

•

Swanson rămăsese cu gura căscată. Înghiți în sec, cu greu și rosti pe un ton categoric:

— Prostii! Aiureli!

Burckhardt scutură cu încăpăținare din cap.

— Desigur, pare o nebunie — dar *totul* e o nebunie. Cum altfel s-ar putea oare explica cele întâmplate? Nu poți nega că majoritatea oamenilor din Tylerton trăiesc mereu una și aceeași zi — ai văzut-o doar cu proprii tăi ochi. Asta e partea nebunească a faptelor și trebuie să admitem că e și adevărată... Afară de faptul că *noi* am fi cei nebuni! Odată ce admitti însă că cineva, cumva, știe în ce fel să ducă totul la bun sfârșit, restul poate fi interpretat oricum.

Gîndește-te numai, Swanson! Ei testează și cel mai mic amănunt, înainte de a cheltui măcar un bănuț pentru reclamă! Ai idee, așa, în general, despre ce înseamnă *asta*? Doar bunul Dumnezeu știe câți bani sînt în joc aici — ceea ce știu eu, cu siguranță, este faptul că unele companii cheltuiesc în fiecare an pentru activități promoționale cel puțin treizeci-patruzeci de milioane de dolari. Înmulțește cifra, să zicem, cu o sută de asemenea întreprinderi. Să mai presupunem că fiecare dintre ele reușește să afle

cum trebuie procedat pentru a reduce cheltuielile publicitare cu numai 10%. Iar asta e un fleac, te rog să mă crezi !

Dacă ei ar ști dinainte ce urmează să se întâmple, atunci și-ar putea diminua costurile până la jumătate — sau poate chiar la mai puțin de jumătate, ce știu eu ? !... Or, este vorba de a economisi circa două sau trei sute de milioane dolari anual. Iar dacă din această sumă se plătește pentru folosirea Tylerton-ului numai zece sau douăzeci la sută, și încă e al dracului de ieftin pentru respectivele companii, chiar dacă pentru cel ce stăpânește Tylerton-ul suma e de-a dreptul fabuloasă...

Swanson își umezi buzele cu vârful limbii.

— Vrei să spui, încercă el, ezitant, că noi sîntem un fel de ... mă rog, un fel de auditoriu pasiv ?

Burckhardt încruntă din sprîncene.

— Nu tocmai. Cîteva clipe rămase pe gînduri. Știi cum testează doctorii un lucru de genul penicilinei ? Fixează pe niște discuri de gelatină o serie de culturi de experiență și încearcă apoi substanța, modificîndu-i continuu caracteristicile. Ei bine, așa sîntem noi, Swanson — *noi sîntem germenii* ! Atîta doar, că în cazul de față totul este mult mai eficient. Nici nu au nevoie de mai mult de o singură colonie, din moment ce pe aceasta o pot reutiliza iar și iar, la infinit.

Era prea complicat pentru Swanson... Se mulțumi doar să întrebe :

— Și-acum ce facem ?

— Mergem la poliție. Nu putem să-i lăsăm să folosească ființele omenеști drept cobai !...

— Și cum ajungem acolo ?

Buckhardt avu o ezitare.

— Păi, mă gîndesc să..., încep eu, cu voce tărăgănată. Dar bineînțeles : încăperea asta e biroul cuiva important. Avem o armă. Prin urmare, vom sta aici pînă va apare individul. El va fi cel care ne va scoate afară.

Simplu și direct... Relaxat, Swanson își găsi un loc unde să stea, rezemat de perete, în afara cîmpului vizual al cuiva care ar fi intrat în încăpere. Burckhardt se postă chiar în spatele ușii.

Și începură să aștepte.

Așteptarea nu fu prea lungă. O jumătate de oră, cel mult. Apoi, Burckhardt auzi glasuri ce se apropiau și mai avu timp doar pentru o șoaptă grăbită în direcția lui Swanson, înainte de a se lipi, la rîndul său, de perete.

Vocile aparțineau unui cuplu. Bărbatul tocmai spunea :

— ...motiv pentru care nu puteai folosi telefonul ? Ai dat pesle cap întregul test al zilei ! Ce naiba se întîmplă cu tine, Janet ?

— Îmi pare rău, domnule Dorchin, zise femeia, cu un glas limpede și plăcut. Am crezut că e ceva important.

Bărbatul bombăni nemulțumit.

— Important ! Un element scăpat de sub control, dintr-un total de douăzeci și una de mii !...

— Dar este același individ, Burckhardt, domnule Dorchin. Iar a scăpat de sub control. După modul în care a dispărut, se pare că l-a ajutat cineva.

— Bine, bine. N-are importanță, Janet ; programul *Choco-Bite* este oricum în fruntea listei. El, dar fiindcă tot ai venit, hai în birou să completezi diagrama de lucru. Și nu-ți mai face griji din pricina lui

Burckhardt ! Probabil că dă tircoale pe undeva, prin preajmă. O să punem mîna pe el diseară și...

Intraseră deja în încăpere. Cu o lovitură de picior, Burckhardt trînti ușa în urma lor, amenințîndu-i, în același timp, cu arma.

— Asta s-o credeți voi ! rosti el triumfător.

Meritase orele de spaimă, sentimentul rătăcitor de nebuție, nesiguranța și teama... Era senzația cea mai deplină pe care-o încercase vreodată Burckhardt, în decursul întregii sale vieți. Despre expresia de pe chipul omului din fața lui citise adesea prin cărți, fără să fi avut prilejul s-o vadă pînă atunci : cu gura căscată, cu privirea pierdută și golită de orice trăire, Dorchin reuși să scoată doar un sunet nearticulat, ce-ar fi putut fi foarte bine o întrebare, dacă vorbele nu l-ar fi părăsit.

Fata era și ea la fel de surprinsă. Privind-o, Burckhardt știu de ce vocea ei i se părușe atît de familiară. Cea care-i stătea dinainte nu era alta decît domnișoara April Horn !

Dorchin fu primul care-și veni în fire. Întrebă laconic :

— El e ?

— Da, îi răspunse fata.

Dorchin clătină din cap.

— Îmi retrag spusele. Ai avut dreptate. Hei, tu de colo — Burckhardt... Ce dorești, de fapt ?

— Fii cu ochil pe el ! șuieră Swanson. S-ar putea să mai aibă o armă.

— Bine, atunci percheziționează-l ! ordonă Burckhardt. Am să-ți spun eu ce dorim, Dorchin. Vrem să vii cu noi la F.B.I., să le explici cum ați reușit să

puneți stăpînire pe mințile a douăzeci de mii de oameni.

— Să luăm în stăpînire mințile ? ! izbucni Dorchin în ris. Dar e ridicol ce spui, omule ! Și lasă naibii arma aia — în felul ăsta n-ai să obții nimic.

Cu un gest furios, Burckhardt înălță și mai mult pistolul.

— Ba o să obțin.

Dorchin era palid și furios, dar -- lucru ciudat -- nu părea deloc sperlat.

— La dracu' !... începu el să strige, apoi renunță și se liniști. Ascultă, rosti pe un ton ce se voia cît mai convingător, ești pe cale să comiți o mare eroare. Nu am luat sub control pe nimeni, crede-mă !

— Nu te cred, zise Burckhardt, cu grosolănie. De ce-aș crede-o ?

— Dar ăsta-i adevărul ! Îți dau cuvîntul meu !

Burckhardt clătină îndărătnic din cap.

— Dacă tipilor de la F.B.I. le place, n-au decît să te creadă ei pe cuvînt. O să aflăm noi și asta ! Deocamdată mă interesează cum ieșim de-aici.

Dorchin deschise gura, vrînd să-și continue argumentația.

Burckhard păru că explodează brusc :

— Și să nu încerci cîmva să-mi stai în cale ! La cel mai mic semn suspect sînt hotărît să te ucid. Pricepi ? Două zile în șir am trecut prin toate chinurile iadului și n-a existat secundă, în tot timpul ăsta, în care să nu te blestem ! Să te ucid ? Aș face-o cu cea mai mare plăcere și n-aș avea de pierdut nici cît negru sub unghie ! Hai, mișcă-te și scoate-ne odată de aici !

Chipul lui Dorchin se întunecă dintr-odată. Trupul îi schiță mișcarea desprinderii din loc, moment în care Janet-cea-blondă se interpuse între el și pistol.

— Te rog ! îl imploră ea pe Burckhardt. Nu înțelegi nimic. Nu trebuie să tragi !

— *Pleacă din fața mea ! !*

— Domnule Burckhardt, te rog...

Nu mai apucă să termine, căci Dorchin — pe a cărui față nu se putuse citi nimic pînă în acel moment — se năpusti brusc spre ușă. Burckhardt fu luat oarecum prin surprindere. Cu un strigăt puternic, schimbă direcția revolverului. Fata scoase, la rîndul ei, un țipăt pătrunzător și se aruncă iarăși în fața armei, cu ochi rugători și plini de lacrimi.

Instinctiv, Burchard ținti în josul trupului, vrînd să rănească, nu să ucidă. Din nefericire, greși ținta...

Glonțul pornit din țeava pistolului perforă adînc stomacul femeii.

•

Dorchin reușise să iasă din încăpere și s-o ia la fugă ; trîntise ușa în urmă-i și acum i se auzeau doar pașii pierduți în depărtare.

Burckhardt zvîrli arma cît colo și sări să vadă ce-i cu fata.

În colțul lui, Swanson gema :

— Sîntem niște oameni terminați, Burckhardt. Oh, de ce-ai făcut asta ? Am fi putut pleca de aici. Am fi putut merge la poliție. Eram ca și scăpați ! Eram...

Burckhardt însă nu-l mai asculta. Îngenunchease lîngă fata al cărei trup zăcea întins pe podea, cu brațele în neorînduială. Nu se zărea nici o picătură de sînge, iar rana produsă de glonț abia dacă se cunoștea. Și totuși, în poziția în care stătea întinsă April Horn nici o ființă omenească, niciodată, n-ar fi putut rezista.

Cu excepția ei.

Nu era moartă —, iar Burkhardt, înghețat lângă trupul femeii, gîndea : *Dar nu era nici vie !*

Nu avea puls, ci doar un ticăit ritmic, răzbătînd dintre degetele încleștate ale mîinii.

Nu i se auzea nici respirația, înlocuită cu un fel de sfîrșit, de zgomot șuierător.

Ochii deschiși ai fetei priveau către Burckhardt, fără urmă de frică sau suferință în ei, ci doar cu o milă mai adîncă decît abisul.

Printre buzele contorsionate, care nu voiau s-o mai asculte, fata șopti :

— Nu fi îngrijorat... domnule Burckhardt. Sînt... teafără.

Burckhardt se clătină pe picioare, privind-o cu ochii holbați. Acolo de unde ar fi trebuit să curgă sîngele, exista doar o gaură cu marginile precise, într-un înveliș ce nu era nici pe departe carne ; din acea gaură ieșea la vedere o spirală din sîrmă subțire de cupru...

Burckhardt își trecu limba peste buzele uscate.

— Un robot, șopti el.

Fata încercă să dea din cap. Cu buzele zguduite de un spasm, spuse :

— Da, sînt un robot. *La fel ca și voi ! ! !*

V

Scoțînd un sunet nearticulat, Swanson merse la birou și se așeză, cu ochii ațîtiți la peretele din față. Burckhardt, în picioare lângă păpușa stricată, întinsă pe podea, se clătina ca izbit în moalele capului. Cuvintele îl părăsiseră cu totul.

— Îmi pare rău că... s-a întîmplat așa, continuă fata. Buzele ei atrăgătoare se schimonosiră, într-un

rinjet hidos, înspăimântător pe acea față tînă și netedă. Abia într-un tirziu mușchii îi dădură iarăși ascultare. Îmi pare rău, repetă ea. Centrul... nervos se află exact... acolo unde a lovit... glonțul. Mi-e greu... să-mi mai controlez corpul.

Burckhardt dădu din cap automat, acceptînd scuzele. Roboți! Era evident că știuse și el toate astea, dar cînd? Probabil, înainte... Reevaluînd lucrurile acum, după trecerea evenimentelor, înțelegea chiar că faptul era inevitabil. Se gîndi la concepțiile lui oculte despre marțieni sau hipnoză sau altceva, încă și mai ciudat — toate fuseseră niște tîmpenii: roboții prefabricați erau mai economici și corespundeau mult mai bine realității...

Dovezile, în întregime, se aflaseră la îndemîna lui. Fabrica automatizată, cu creierele ei transplantate — de ce să nu înzestrezi cu creier un robot umanoid, dîndu-i trăsăturile și forma posesorului inițial?

Să fi avut fabrica, în vreun fel, conștiința existenței ei ca robot?

— Și noi... toți, zise Burckhardt, fără să-și dea seama că vorbise cu voce tare. Nevastă-mea, și propria-mi secretară, și dumeata, și vecinii... Cu toții, la fel...

-- Nu. Vocea deveni acum mai puternică. Nu toți. Eu, una, mi-am ales singură soarta, pricepi? Eu... — de astă dată buzele contorsionate nu mai erau doar expresia unei convulsii întîmplătoare a nervilor — eu am fost o femeie bătrînă și urîtă, aveam aproape șalzeci de ani, domnule Burckhardt, și viața începuse să mă părăsească. De aceea, cînd Mr. Dorchin mi-a oferit șansa de a mai trăi o dată, sub aparența unei fete frumoase, n-am pierdut ocazia, m-am grăbit să accept. Crede-mă, m-am grăbit, în ciuda

dezavantajelor presupuse de un asemenea fapt. Ființa mea de carne și sînge încă mai trăiește — doarine și-acum, în vreme ce eu sînt aici. Aș putea să mă întorc la ea. Dar n-o voi face niciodată.

— Și noi, ceilalți ?

— Cu voi e altceva, domnule Burckhardt. Eu lucrez aici, îndeplinesc ordinele domnului Dorchin, țin la zi rezultatele testelor publicitare, vă urmăresc — pe dumneata și pe alții ca dumneata — trăind, așa cum vă face el să trăiți... Îndeplinesc toate astea pentru că așa am hotărît eu, așa am ales. Dumneata însă, nu ai de ales. Și știi de ce ? Pentru că ești mort.

— Mort ? ! exclamă Burckhardt ; fusese mai mult un tipăt.

Ochii albaștri îl privesc fără să clipească și el știe că auzise adevărul. Înghiți în sec, uluit de realitatea complicatului mecanism care-i permitea să înghită, să transpire, să mănînce...

— Oh ! spuse el. Explozia din visul meu.

— N-a fost nici un vis. Ai dreptate — explozia... A fost una reală, cauzată de uzina în care ne aflăm acum. Rezervoarele n-au mai rezistat și... Ceea ce n-a reușit suflul, au terminat mai apoi gazele toxice. Majoritatea, douăzeci și una de mii de oameni, au murit totuși în timpul exploziei. Dumneata ai murit odată cu ei, și asta a fost șansa lui Dorchin.

— Vampir blestemat ! injură Burckhardt.

Umerii răsuciți tresăriră cu o grație bizară.

— De ce ? Oricum erai mort... Iar dumneata și toți ceilalți erai exact ce-și dorea Dorchin — un oraș întreg, o bucată perfectă din America. Este la fel de ușor să transferi schemele logice de la un creier muribund ca și de la unul viu. Ba chiar mai ușor — morții nu se pot opune. Oh, a costat ceva muncă și bani toată afacerea — orașul era numai ruine —, dar pînă la urmă a fost posibilă reconstrui-

rea lui din temelii, mai ales că nu a trebuit reproducă cu exactitate decît o parte dintre amănunte.

Au existat, de pildă, casele unde creierele locatarilor n-au mai putut fi salvate, acum, ele sînt nelocuite. Au existat, de asemenea, pivnițele, care nu necesitau o reconstituire perfectă, străzile de mai mică importanță... Oricum însă, totul trebuie să dureze timp de o zi. De fiecare dată aceeași — 15 iunie, repetată la nesfîrșit... Iar dacă cineva descoperă un lucru cît de cît nelalocul lui, atunci efectele descoperirii nu au timp să se amplifice, să submineze validitatea testelor, pentru că toate erorile sînt corectate odată cu sosirea miezului nopții.

Fața linerei încercă să schițeze un zîmbet.

— Acesta e visul, domnule Burckhardt — ziua de 15 iunie. Pentru că, în realitate, n-ai trăit-o niciodată; este un dar pe care vi-l dă Mr. Dorchin, un vis ce vă este încredințat în zori, pentru a vă fi luat înapoi noaptea, cînd s-au obținut toate datele despre modul în care reacționați la diversele modificări ale diferitelor impulsuri și cînd echipele de intervenție coboară în tunel, de unde se răspîndesc apoi în tot orașul, ca să șteargă cu miștile lor drenoare electronice visul cel vechi. Și visul începe iarăși, cu ziua de 15 iunie. *Întotdeauna* 15 iunie. Pentru că ziua de 14 iunie este ultima pe care ați trăit-o și de care vă puteți aminti ca fiind cea mai recentă. Cîteodată, echipele de intervenție omit pe cîte unul — cum te-au omis și pe dumneata, cînd te aflai sub coca bărcii din subsol. Dar asta n-are importanță. Cel scăpat se dă sigur de gol dacă arată acest lucru —, iar dacă nu, atunci testul nu este cîtuși de puțin afectat. Noi, cei care lucrăm pentru Mr. Dorchin, sîntem exceptați de la drenarea creierelor. Cînd fluxul energetic este întrerupt, dormim, la fel ca și voi. Dar în clipa aceea ne aducem

aminte totul. Chipul i se schimonosi cu sălbăticle. Ah, măcar de-aș putea uita !

— Și toate astea, ca să vinzi niște marfă ! rosti Burckhardt, nevenindu-i să creadă. Cine știe cîte milioane a costat învîrteala !...

— Într-adevăr, răspunse robotul cu numele de April Horn. Dar i-a și adus lui Dorchin milioane ! Iar afacerea încă nu s-a sfîrșit. Odată descoperit cuvîntul-cheie care-i face pe oameni să acționeze, crezi că se va mulțumi numai cu atît ? Crezi oare că...

Ușa se deschise, întrerupîndu-i discursul. Burckhardt se răsuci fulgerător pe călcîie. Amintindu-și cu întîrziere de fuga lui Dorchin, ridică de jos pistolul, ațîntîndu-l către intrare.

— Nu trage, ordonă, calmă, vocea. Nu era Dorchin ; doar un alt robot, lipsit de învelișul de plastic ce imita pielea și de fardurile corectoare, dar avînd în schimb o carcasă de metal strălucitor. Las-o baltă, Burckhardt, rosti vocea cu scrișnet de tablă, a robotului. Așa nu rezolvi nimic. Mai bine dă-mi arma înainte de a mai face și alte stricăciuni. Dă-mi-o *imediat!*

Burckhardt scoase un muget furios. Carcasa robotului avea un luciu de oțel ; nu era deloc sigur că gloanțele o vor perfora sau — presupunînd că ar face acest lucru —, că ar reuși să provoace vreo stricăciune în interior. Era nevoit să încerce totuși...

Din spatele său izbucni însă o trombă repezită și schelălăitoare — era Swanson, își ieșise din minți din pricina fricii. Se azvîrlî asupra lui Burckhardt, trîntîndu-l la podea, în vreme ce arma scăpată din mînă de acesta zbură pe undeva, prin cameră.

— Te implor ! blîgii Swanson, incoerent, prosternîndu-se la picioarele robotului de oțel. Ar fi tras în

dumneata — te implor, nu mă lovi ! Lasă-mă să lucrez pentru voi, asemenea fetei. Fac orice, orice-mi cereți !

— N-avem ce face cu ajutorul tău, se auzi vocea robotului. Din doi pași, călcă pe revolver, apoi îl dădu deoparte, lăsându-l să zacă pe podea.

Păpușa cea blondă rosti pe un ton egal, lipsit de emoție :

— Nu mai rezist mult, Mr. Dorchin !

— Deconectează-te, replică robotul de oțel.

Burckhardt clipi intens din ochi.

— Doar nu vrei să spui că ești Dorchin !

Robotul de oțel se întoarse, privindu-l scrutător.

— Ba sînt, zise el. Evident, nu în carne și oase — pe moment mă folosesc însă de acest trup. Mă îndoiesc de faptul că ai putea să faci rău în vreun fel, chiar și cu pistolul. Ei, și-acum ai de gînd să încetezi tot acest nonsens ? Nu vreau să fiu nevoit să-ți fac cine știe ce stricăciune, m-ai costat mult prea mult ! Stai pur și simplu jos și lasă echipele de întreținere să-și facă meseria.

— N-nu... nu ne pedepsiți ? întrebă Swanson, umil.

Chipul robotului continua să rămînă opac, dar vocea îi răsună aproape surprinsă :

— Să vă pedepsesc ? repetă el, în crescendo. Cum ?

Swanson se clătîină ca pălmuit ; dar Burckhardt se aprinse dintr-odată :

— Depanați-l pe el, dacă are de gînd să vă lase, nu pe mine ! O să trebuiască să-mi provocați o groază de stricăciuni, Dorchin. Nu-mi pasă cîți bani ai băgat în mine, nici cîtă bătaie de cap vei avea cu montajul meu la loc. Voi ieși pe ușa aceea orice s-ar întîmpla ! Ca să mă oprești, va trebui să mă distrugi. Altă soluție nu există !

Robotul de oțel avansă către el și Burckhardt, fără să vrea, se opri o clipă în loc. Stătu în cumpănă, tremurînd, gata să moară sau să atace, gata pentru orice altceva...

Dar nu și pentru ceea ce urmă. Trupul de metal al lui Dorchin se dădu pur și simplu la o parte, interpunîndu-se între Burckhardt și armă, dar lăsînd liber drumul spre ușă.

— Pleacă ! îl invită robotul. Nu te oprește nimeni.

*

Odată ieșit din încăpere, Burckhardt se opri brusc. Era o nebunie din partea lui Dorchin să-l lase să plece ! Robot sau ființă vie, victimă sau profitor, nu exista nimic în stare să-l împiedice să meargă și să povestească totul la F.B.I. sau la oricare alte organe ale justiției, situate în afara imperiului sintetic al lui Dorchin. Cu siguranță că firma care-l plătea pe Dorchin pentru rezultatele testelor sale, habar n-avea de mijloacele satanice folosite de acesta ; Dorchin, pe de altă parte, se vedea obligat să le țină secrete, în caz contrar divulgarea metodelor sale promoționale ar fi însemnat și sfîrșitul acestora. Ieșirea din uzină putea însemna moartea, dar — în acea clipă a pseudovieții sale —, moartea nu-l mai înspălmînta pe Burckhardt.

Coridorul era pustiu. Descoperi o fereastră și privi afară. Văzu Tylerton-ul — un oraș-sosle, dar atît de real și de familiar ca înfățișare, încît Burckhardt începu să se întrebe dacă nu cumva tot ce i se întîmplase fusese un vis. Și totuși, nu, nu era vorba despre un vis. În sufletul lui simțea asta, la fel cum convins era și de faptul că în acel moment, în Tylerton, nu exista nimic în stare să-l poată ajuta.

Trebuia s-o ia în direcția cealaltă.

Avu nevoie de un sfert de oră ca să descopere o ieșire, dar în cele din urmă reuși — strecurându-se pe coridoare, evitând zgomotele pe care le bănuia a fi ale unor pași străini, știind cu precizie că încercarea lui de a se ascunde era zadarnică, fiindcă Dorchin primea, fără îndoială, informații despre orice mișcare a sa. Cu toate acestea, nimeni nu-l opri și astfel mai descoperi încă o ușă.

Din interior părea una obișnuită. Dar când o deschise și păși în afară, își dădu seama că nu mai văzuse niciodată ceva asemănător.

Întii fu lumina — strălucitoare, incredibilă, orbitoare. Apoi, privind dinaintea lui, Burckhardt clipi din ochi înspăimântat, fără să-i vină a crede.

Se afla pe o bordură din metal neted, lustruit. La nici zece metri distanță, bordura se prăbușea brusc înspre adâncuri; Burckhardt nu îndrăzni să se apropie de margine, dar chiar și așa, din locul unde stătea, putea să-și dea seama că are în față un abis fără fund. Iar de cealaltă parte a lui, hăul se pierdea din vedere în lumina care-ți lua ochii.

•

Nu era de mirare că Dorchin acceptase atât de ușor să-i redea libertatea! Plecând din fabrică nu exista posibilitatea de a merge altundeva. Cât de incredibilă era însă această prăpastie fantastică, și ce imposibili sutele de sori albi, orbitori, care străjului pretutindeni înalturile!

O voce din preajma lui rosti, întrebătoare:

— Burckhardt? Iar tunetul rostogoli numele, murmurându-l încetșor, încoace și-ncolo, prin prăpastia ce i se deschidea în față...

Burckhardt își umezi din nou buzele uscate.

— Tu ? întrebă el, răgușit.

— Sînt Dorchin. De astă dată nu un robot, ci Dorchin în carne și oase. Îți vorbesc printr-un portavoce. Acum ai văzut totul, Burckhardt. Vrei să fii atît de rezonabil și să lași echipele de întreținere să-și facă treaba ?

Burckhardt rămăsese ca paralizat. Unul dintre munții clătinîndu-se în strălucirea orbitoare se aplecă înspre el.

Era ca un turn înălțat la sute de picioare deasupra capului său. Ridică privirea într-acolo, chiorîndu-se, neajutorat, în lumină.

Arăta ca un...

Imposibil !

Vocea din difuzorul de la ușă spuse iarăși :

— Burckhardt ? Dar el era incapabil să mai dea un răspuns.

Un bubuit greoi răsună asemeni unui geamăt.

— Înțeleg, zise vocea. În sfîrșit, ți-ai dat seama despre ce este vorba. Nu ai unde să te duci, acum știi asta. Ți-aș fi putut spune mai devreme, dar e foarte probabil că nu m-ai fi crezut ; prin urmare, cel mai bun lucru era să vezi totul și singur. La urma urmei, Burckhardt, de ce-aș fi construit un oraș în maniera în care a fost înainte ? Sînt un om de afaceri, trebuie să țin seama de costuri. Dacă un oraș trebuie înălțat la dimensiunile inițiale, îl construiesc astfel. În cazul de față, însă, nu era nevoie.

Neputincios, Burckhardt zări, coborînd grîlulie, din muntele din fața lui, o stîncă mai mică. Era lungă și întunecată, iar la capăt avea ceva alb — o albeață cu cinci degete...

— Sărmane Burckhardt, fredonă încetișor difuzorul, în timp ce ecourile se rostogoleau prin enorma

prăpastie care nu era altceva decît încăperea unui atelier. Trebuie să fi fost un adevărat șoc pentru tine să-ți dai seama că ai trăit tot timpul într-un oraș construit pe tăblia unei mese...

Era în dimineața zilei de 15 iunie și Guy Burckhardt se trezi din somn țipînd.

Avusese un coșmar monstruos și de neînțeles, cu explozii și figuri întunecate care nu arătau a oameni, cu vorbe în spatele cărora sălășluia groaza.

Tresări și deschise ochii de-a binelea.

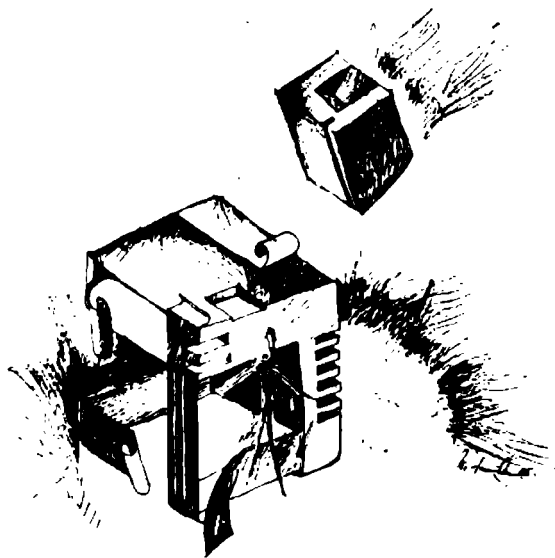
Dincolo de fereastra dormitorului, o voce amplificată la nesfîrșit zbiera cît o țineau puterile.

Burckhardt se duse cu pași împleticiți pînă la fereastră și privi afară. Aerul era de o răcoare neobișnuită pentru acel anotimp, aducea mai curînd a octombrie decît a iunie. Decorul însă arăta aproape normal — exceptînd camionul pentru reclamă ce stătea lipit de bordură, în mijlocul cvartalului. Cometele difuzorului urlau :

— Ești un laș ? Ești un prost ? Ești în stare să-și lași pe politicienii necinstiți să-ți fure țara din mîini ? NU ! Ești în stare să suporti patru ani de crimă și de corupție ? NU ! Ești în stare să votezi Partidul Federal pe toată linia ? DA ! *Poți să pui și pariu că da !*

Cîteodată crainicul urlă, cîteodată se ploconește, imploră, lingusește... dar vocea i se pierde mereu, iar și iar, de la un 15 iunie la altul.

Tunelul de sub lume a avut șansa să atîngă un public cu mult mai larg decît, în general, o pot face povestirile tipărite. În 1966 BBC-ul realiza un original serial de televiziune în 24 de episoade, fiecare episod reprezentînd, de fapt, ecraniza-

rea unei nuvele SF importante. Iar printre lucrări de Asimov, Wyndham, Tenn, Roshwold, Aldiss a fost inclusă și această nuvelă care, în urma difuzării, a stîrnit numeroase discuții în presa vremii (de regulă, conform unor date statistice bine fundamentate, gradul de audiență la un film este de aproape zece mii de ori mai mare decît la o carte lipărită). Și nu puțini au fost aceia care s-au întrebât dacă nu cumva Pohl nu oferise, de fapt, sfaturi utile, unor sociologi practicanți sau poate vre-unui dictator în lipsă temporară de lucru, care să fi visat să experimenteze pe oameni și au fost împiedicați de obstacole practice sau obiecții morale.

Nimic, în schimb, nu l-ar împiedica să manipuleze roboții ale căror reacții să fie comparabile la milimetru cu cele ale ființelor umane, chiar dacă pentru a spori și mai mult fidelitatea simulării, s-ar inspira după modele reale. Pentru că, oricum, în timp, simulantul și modelul ajung să nu se mai deosebească.

Pînă într-o zi cînd, trezindu-le de dimineață, constați că...

Sham - Poo, *animalul electronic de casă*

Al. Ungureanu

Ca și Mihail Grănescu, colegul său de generație, Alexandru Ungureanu este un produs de excepție al cenaclurilor SF bucureștene, al cenaclului Solaris, în special. De altfel, în perioada studenției (s-a născut în 1957 și a urmat cursurile facultății de Transporturi din București) a făcut parte, pentru o vreme, din conducerea acestui cenaclu.

A scris puține povestiri și a publicat și mai puține, *Artele marțiale moderne* (1982), *Hrând pentru cei din cer* (1983) și *Cel dintr-o lacrimă* (1983) fiind cele mai cunoscute. Și acest lucru se datorează, probabil, faptului că este nevoit să-și găsească timp și pentru alte hobby-uri (radioamatorism, ghitară) la fel de acaparatoare. Sau poate pentru că își șlefuieste îndelung lucrările și de aici sentimentul de încântare, senzația de rotund, de lucru bine făcut, ce se degajă cu pregnanță din lucrările lui.

Și totuși... În 1984 debutează în colecția de gen a Editurii Albatros cu un fel de roman, romanul „modular” *Marele prag* (cele 11 capitole ale cărții pot fi citite și ca povestiri distincte, deși laolaltă își sporesc înțelesul și închid acțiunea unui roman modern), lucrare premiată de C.C., U.T.C.

Departate de a fi un „dur”, așa cum ar putea lăsa impresia unele dintre povestirile sale (*Jocul planetar*, *Lera cea adevărată*), Al. Ungureanu își deschide în povestirea de față „garda” și ne dezvăluie un scriitor delicat, stăpîn al unui univers încărcat de sensibilitate.

Cîinele Rampsh murise de trei zile într-o debara în care nu prea umblam și, abia cînd cadavrul său începuse să putrezească, l-am descoperit după miros. Izul fetid al cadavrului, teama de microbii abjecți ascunși printre cărnuri au făcut să ne dispară orice urmă de afecțiune pentru rămășițele sale. Ținusem la el ca la un membru al familiei, dar sentimentul acesta proteic se descompusese și acum ne era într-un fel rușine că ne putusem atașa de un animal atît de urît mirositor. Cu siguranță, moartea sa ar fi putut fi prevenită dacă ne-am fi alarmat imediat ce cîinele dispăruse din casă. Toți fuseserăm însă foarte ocupați și, oricum, eram obișnuiți ca Rampsh să plece din cînd în cînd, mai ales în anumite perioade ale anului, cărora nu le țineam socoteala. Habar nu am avut că el putrezea atît de aproape de noi, cum s-ar zice, în sînul familiei, iar după ce l-am descoperit, nu ne-au mai interesat cauzele.

Si-Ro, surloara mea cea mică, deloc afectată de această experiență oribilă, reclama cu insistență un alt animal. Eu și nevastă-mea eram de părere că nu trebuie să-i facem pe plac. Totuși, după trei săptămîni, convingerile noastre începură să se clatine. Si-Ro nu mîncă aproape nimic, plîngea tot tîmpul și învăța foarte prost la școală. Pe de altă parte, noaptea aveam tot felul de coșmare în care tema animalelor putrezind pe ascuns, în timp ce ele sînt încă în viață, revenea cu insistență.

Marcat de profunde dileme existențiale, am intrat într-un magazin de jucării și l-am cumpărat pe „Sham-Poo, animalul electronic de casă”. L-am introdus pe furiș în apartamentul nostru, deoarece vroiam să mă conving întîi eu dacă este pedagogic, adică nu dăunează fetei din punct de vedere educațional, căci mi se trăsese atenția de către diriginta clasei lui Si-Ro.

Întîi am fost șocat de aspectul său. Mă așteptam să fi fost întrucîtva zoomorf. Ei bine, nici pomeneală. Avea un corp alungit, acoperit cu peri cauciucați, care se sprijinea pe șase perechi de șenile din plastic. În prelungirea gîtului său telescopic avea, în loc de cap, un fel de cameră de luat vederi cu două pîlnii nostime închipuind urechile. Avea chiar și o coadă extensibilă prevăzută la vîrf cu o mufă, pe care în mod normal și-o ținea ascunsă. Am scos-o din lăcașul ei conectînd animalul la priză pentru a se încărcă. Imediat, deasupra capului i s-a aprins o luminiță roșie indicînd starea normală de funcționare. Deoarece trebuia să stea cel puțin patruzeci de minute la încărcare, am profitat de ocazie pentru a studia un pic prospectul. Am aflat atunci că era capabil să emită șase serii de onomatopee cu următoarele semnificații :

— Sham-Poo / bună ziua, sînt animal electronic de casă, prietenos și blind.

— Pliau-pli-pli / îmi dați voie să îmi exprim afecțiunea față de dumneavoastră ?

— Pllau-pllau-pliau / vreți să vă jucați cu mine ?

— Pli-pli-pli / vă rog să nu mă scoateți din priză. Dacă nu mă lăsați să mă încarc, nu mă voi putea juca cu dumneavoastră.

— Bi-blip, bi-blip / sînteți robot utilitar sau animal electronic de casă ? Vă rog, identificați-vă cu semnalul corespunzător de cod.

— Tiu-țiu-țiu / ALARMA (incendiu, inundație) sau acțiunea dumneavoastră asupra mea mă deranjează. Dacă nu încetați imediat, vă curentez.

Cînd am terminat de citit prospectul, Sham-poo era gata încărcat, și-a retras stecherul din priză ascunzîndu-și coada, a rotit camera de luat vederi pînă ce obiectivul i s-a fixat pe mine și a scîncit

„sham-poo” într-un fel foarte caraghios, care mi l-a făcut imediat simpatic. Apoi s-a apropiat și a încercat să-mi dovedească bunele sale intenții frecindu-se de piciorul meu. Am simțit cum mă pătrund niște curenți slabi de radiofrecvență, porniți din perii săi de cauciuc. Îmi dădeau o senzație foarte plăcută, ceva între gîdilitură și răcoare. Cu aceasta, considerînd probabil că am făcut cunoștință, a trecut la exploatarea casei. Întîi a ocolit camera pe margini, iar pe urmă a ieșit în hol pentru a coborî scările. A făcut-o colosal de amuzant, ondulîndu-și trupul pînă cînd prima pereche de șenile atîngea treapta de dedesubt, și tot așa, pînă a ajuns în sufragerie.

Este greu de imaginat mulțișoara pe care a făcut-o Si-Ro cînd a dat cu ochi de el. L-a întrebat, bîlbîindu-se din cauza surprizei :

— Tu... tu... tu...cine eșșșș...ti ?

A primit prompt răspunsul „sham-poo, sham-poo”, deși, evident, animalul electronic respecta un algoritm, nici vorbă să înțeleagă întrebările ce i le punea ea. După ce s-a mai și alintat, Si-Ro l-a acceptat fără nici un fel de obiecții.

În săptămîinile ce au urmat ne-am bucurat cu toții de prezența lui în casă. Eu chiar l-am urmărit cu atenție pentru a mă lămuri cu privire la algoritmi care îl făceau să acționeze.

În timpul nopții sau la întuneric localiza fără greș prizele și folosea timpul pentru a se încărca. Mai făcea un fel de tur al casei, probabil pentru a se convinge dacă nu este în curs de desfășurare un incendiu sau o inundație. Exact nu știu pentru că, din fericire, nu am avut nici una, nici alta. Cînd se lumina de ziuă, începea o vînaătoare necruțătoare împotriva oricăror insecte, terestre sau aeriene, pe care le prindea azvîrlind un fel de ventuză aspiratoare

printr-o fantă de sub obiectivul camerei de luat vederi. Trebuie să recunosc că era foarte eficace. Dacă însă cineva se nimerea prin apropierea lui, atunci abandona orice altă ocupație și se oferea pentru joacă și alintat.

Mai greu era să-l refuzi. Fiecare dintre noi avea metoda lui. Eu, dacă vedeam că insistă prea mult, îi ardeam câte un picior, nevastă-mea fugea de el, iar Si-Ro, pur și simplu, nu-l refuza niciodată. Cu stupeoare, am aflat chiar că o conducea dimineața pînă la școală, o aștepta prin curtea școlii sau prin parcul învecinat pînă la prînz, după care o conducea pînă acasă.

Diriginta lui Si-Ro mi s-a plîns că niște colegi de clasă ai surioarei mele au fost curențați de Sham-Poo în timp ce vroiau să-i lege un cablu de gît pentru a-l tîri nu se știe unde. Treptat, au mai apărut și alte nemulțumiri. Soția mea, sculîndu-se într-o noapte cu gîtul uscat, a coborît în bucătărie să bea apă sau să-și facă o limonadă, nu mai știu exact, s-a împiedicat de Sham-Poo, care din greșeală s-a nimerit în calea ei, și a căzut, lovindu-se foarte rău. De atunci, animalul îi devenise nesuferit. Am încercat s-o conving că ea însăși fusese de vină; Sham-Poo avea deasupra capului luminița roșie de poziție care ar fi putut fi ușor observată pe întuneric. Mi-a replicat tranșant :

— Tu ții cu Sham-Poo sau cu mine ?

Alte reclamații de la școală, printre care și aceea că fusese introdus pe furiș în clasă la o oră de bionică și speriasse profesoara „atacînd-o cu un soi de ventuză”, după cum mi se plînsese victima, m-au determinat, deși eram ferm convins că Sham-Poo culesese de fapt vreo insectă, să-i interzic lui Si-Ro să-l mai ia la școală. Eu însumi verificam aplicarea

acestei dispoziții, fiindcă altfel nu ar fi avut șanse să fie respectată.

În lipsa fetei, Sham-Poo a încercat să mă conducă pe mine pînă la serviciu. Arzîndu-i un picior zdravăn îl convinsesem să renunțe. În dimineața următoare, vrînd să repet tratamentul pentru că se repeta situația, m-a curentat scurt. Asta le cam pusesese capac la toate.

Așa cum hotărîsem în consiliul secret de familie ținut cu soția mea, de îndată ce Si-Ro a luat vacanță am expediat-o la bunici, cu lacrimi în ochi, bineînțeles, din cauză că nu-l putea lua și pe Sham-Poo cu ea.

Ne-am creat astfel posibilitatea de a acționa fără a ne lăsa influențați de sentimente. Dacă ar fi fost după mine, eu aș fi dus animalul la un centru de reparat jucării, unde aș fi cerut schimbarea cîtorva algoritmi comportamentali înscriși în memoria lui; nevastă-mea însă a insistat pentru pedeapsa capitală: scoaterea lui din funcțiune și aruncarea lui pe vreun maidan, sau, mai simplu, la cutia de gunoi. Să-l scoți din funcțiune pe Sham-Poo nu era chiar atît de ușor pentru că nu avea întrerupător. Am oprit curentul de la tabloul de siguranță făcîndu-ne socoteala că se va opri și singur din lipsă de energie electrică. Fiind însă în pericol să ni se strice toată mîncarea din frigider, a trebuit să renunțăm. În cele din urmă, nevastă-mea a găsit soluția. Momentul mi s-a întipărit foarte bine în minte. Era într-o vineri pe la prînz. A ieșit cu Sham-Poo în curte, la soare, i-a aruncat o minge departe, tocmai lîngă gard, apoi a fugit în casă și a trîntit ușa în urma ei, încuind-o de două ori. Priveam toată scena pe fereastra dormitorului de la etaj. Sham-Poo a revenit împingînd mingea cu ventuza, căci nu avea nici un terminal cu care ar fi putut să o apuce. Nemaigăsind pe nimeni, a rotit camera de

luat vederi circular, a scîncit „pliau-pliau-pliau” (vreți să vă jucați cu mine?) și s-a apucat să vîneze muște.

Am așteptat venirea serii cu inima strînsă de niște regrete inexplicabile. Nevastă-mea căuta să mă lămuirească despre lipsa de suport genetic a unor păreri de rău pentru o mașinărie care mima atributele viu-lui. Judecînd astfel, sufeream de niște aberații sentimentale.

În amurg l-am auzit umblînd pe sub ferestrele de la parter, în timp ce emitea binecunoscutul „pli-pli-pli” (dacă nu mă lăsați să mă încarc n-o să mă mai joc cu dumneavoastră). După lăsarea întunericului a amuțit.

A doua zi, chiar în cursul dimineții, am scotocit toată grădina căutîndu-l. Anticipasem că trebuia să se fi oprit din funcționare pentru că nu se putuse reîncărca peste noapte și zăcea pe undeva. Cu toate acestea, dispăruse.

Au mai trecut două săptămîni, timp în care Si-Ro se reîntorsese acasă. Plînsese mai mult ca niciodată și slăbise atît de mult încît eram serios îngrijorat de starea sănătății ei. Începuse un an nou școlar, pentru care însă nu manifestase nici un interes.

Într-o zi, scăpînd mai devreme de la fabrica unde lucram, am trecut pe la școală pentru a o întîlni și a o conduce acasă. Întîrziase însă cu un sfert de oră. Cursurile se terminaseră. Nu mai era nici urmă de vreun copil. Era o după-masă plăcută de toamnă. Am pornit-o agale spre casă lăsînd gîndurile să-mi hoinărească aiurea. Trecînd pe lîngă un părculeț am zărit-o pe Si-Ro ingenuncheată lîngă Sham-Poo și plîngînd. Sham-Poo arăta jalnic. Coada, pe care de obicei nu o ținea la vedere, alîrna în urma lui cu stecherul spart. Antena telescopică îi atîrna frîntă de gît. Vreo trei șenile din partea dreaptă îi lipseau și

de aceea stătea aplecat într-o rină. Era murdar de noroi și ulei ars de motor. M-am apropiat de ei, neștiind exact ce ar fi trebuit să fac. Când am ajuns la cîțiva metri, Sham-Poo m-a văzut sau m-a auzit, în orice caz m-a simțit, s-a smuls din brațele lui Si-Ro și a fugit, ascunzîndu-se într-un boschet.

— Oprește-l, te rog, oprește-l! m-a implorat Si-Ro. Am alergat după el însă nu l-am mai găsit. De atunci nu a mai leșit în calea fetiței.

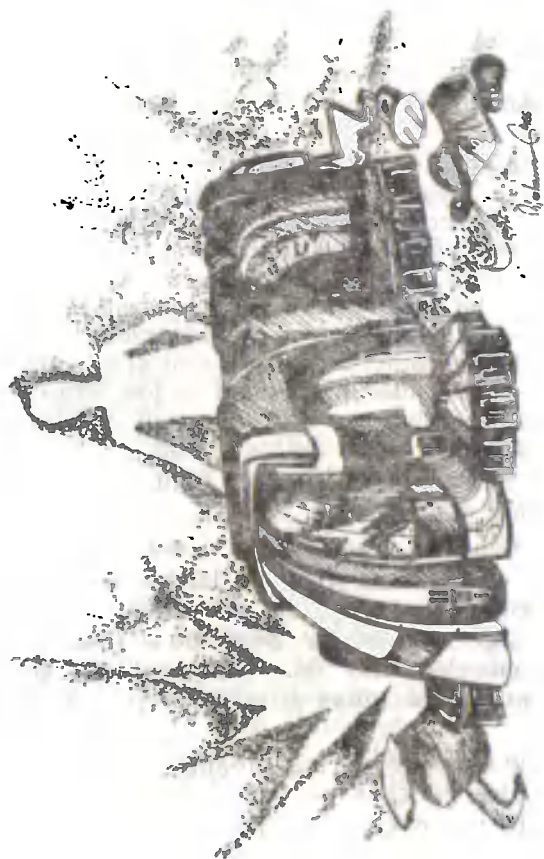
Ultima oară l-am văzut întimplător pe un maidan din cartier, lîngă transformatorul de distribuție a curentului. Încearca să-și facă loc printre alte animale electronice vagaboande pentru a-și lipi inductorul de sursa de energie însă nu mai avea șanse. Mișcările sale, altă dată atît de vioaie, erau mult încetinite, cred că acumulatorii i se descărcaseră aproape de tot. Gîtul telescopic îi fusese îndoit și camera de luat vederi nu mai putea privi decît în jos. Sub ochii mei, o namilă de Libit, un urs electronic masiv, i-a mai zdrobit o șenilă de pe partea stîngă.

A scîncit: „bi-blip-bi-blip” (sînteți robot utilitar sau animal electronic de casă?).

— Sham-Poo, l-am strigat. Vino la mine!

Și chiar credeam că vine, dar pe urmă mi-am dat seama că începuse să mă ocolească. Lansa mereu semnalul de identificare „sham-poo” (bună ziua, sînt un animal electronic de casă, prietenos și pașnic), apoi continua cu „pliau-pli-pli” (vreți să vă jucați cu mine?).

Șenilele de pe partea dreaptă, cite îi mai rămăseseră, erau blocate, nu putea decît să se învîrtă în cerc. Sau poate el stătea pe loc și amintirea lui se învîrtea undeva în adîncurile mele, acolo unde îmi este atît de frică să privesc?

Critic literar (de vacanță), filologul Doru Pruteanu (născut în 1956) și-a încercat talentul și în povestirea SF. Rezultatele sînt certe și îmbucurătoare, ca în acea memorabilă povestire (scrisă în colaborare cu D. Merișca) *Omul cel tăcut, inelul și fata blondă* (premiată la a 10-a Consfătuire națională a cenaclurilor de anticipație) sau în acest *Zodiac*, „întocmit” special pentru antologia noastră.

Impresionează în povestirile lui Doru Pruteanu surprinzătoarele exerciții de imaginație, în care se manipulează ample cunoștințe de Informatică — surprinzător, pentru că, mai rar un profesor de limbă română se dovedește atât de familiarizat cu limbajul calculatorului. Fiind însă vorba de un iubitor al literaturii științifico-fantastice, se pare că totul este posibil în cea mai bună dintre lumi și că acolo nimic nu mai trebuie să ne surprindă.

ANEXA I: DEC

HW era înăuntru, nu a văzut niciodată asta.

Orașul se afla în depresiune. Riul care străbate parcul, blocurile înalte, uniforme numai în culoarea cenușie a zidurilor după primul etaj, străzile încîlcite, dar toate ducînd în cele două centre, marile alei urmînd cursul riului, repezit, curat, cu stînci care ies afară și bolovani care se văd pe fund, înlocuiți din loc în loc de acoperișul neted, aproape neted, al metronului, toate îi sînt aproape străine.

HW vede de pe stradă: arbori mulți, mai ales în parc, magazine, marea bibliotecă a neadaptatilor.

* * *

Șoseaua principală traversează orașul urmînd riul, devine un drum oarecare, apoi se pierde în fața tunelului neterminat, ajungînd o cărare în pădure. Pe blocuri poate au rămas aprinse luminile cercurilor pe care ar trebui să aterizeze elicopterele, dar nu a văzut nimeni niciunul, decît poate pe vreun display.

Nimeni, în afară de cei care au plecat și nu s-au mai întors.

Trotuarele rulante imense și plăcile vopsite alb-negru, la intersecții. 326 000 de bazici și tot atîția controlori de contact.

* * *

Pentru cineva dinafară orașul este un monstru cenușiu cu foarte mici petice pestrițe. Sintem în BI675896, perioada dinaintea crizei provocate de intrarea a 15% din locuitori la nivelul 20 de informare și constatarea imperfecțiunii programelor care, de altfel, au fost imediat remodelate. Dar aceste lucruri, chiar cunoscute, nu folosesc la nimic pentru că HW nu este numele crizei, ci al unui individ cu, evident, o situație personală.

Oricum, puteți să luați deocamdată în serios afirmația că Zodiac nu este o ficțiune și următoarea regulă:

Convenția desemnează o regularitate R (o mulțime de norme) în acțiunea unei comunități P (lingvistice, sociale etc.) care satisface următoarele condiții: 1. orice membru din P respectă R ; 2. orice membru din P se așteaptă ca toți ceilalți membri să respecte, de asemenea, R ; 3. membrii

din P au un interes comun care îi determină să prefere respectarea lui R ; 4. orice membru din P cunoaște condițiile 1—3.

După cum ați observat, prima noastră indicație este justificată de a doua și, mai ales, de 3. a acesteia.

ZODIAC

HW roți de două ori fotoliul, se instalează în fața terminalului și încep să scrie.

0012 TXT COMANDA : BI675886, ÎN VEDEREA
REALIZĂRII Buletinului/
Informativ 676372 REDAC-
ȚAȚI LUCRAREA DMDP
CA PERSONALITATE IS-
TORICĂ. INFORMARE 18.
0013 VOLUM : 50000 — 60000.
TERMEN : 676303. ESHA,
ECC. END.

Se uită la ceas gândindu-se că s-ar putea s-o audă pe Patricia sosind mai devreme. De cîtva timp își dorea ca ea să ajungă mai devreme, iar dorințele i se împlineau. HW se simțea deja plictisit de perspectiva lucrului, dar introduse și 0014, apoi mai departe.

0014 GOTO C846732aBi
0015 READ DMDP
0016 GOTO Ø DMDP
0017 READ DMDP Ø TO END
0018 PRINT DMDP Ø TO END
0019 STOP

Se auzeau pașii pe scări. HW zîmbi amintindu-și gluma de acum trei zile. „Scriu Sop și inima vrea să execute comanda”. Aruncă o privire peste ecranul stins și se întoarce spre ușă cu tot cu fotoliu. Patricia nu venea niciodată cu liftul. Patricia deschide ușa, își închipui; sărutul ușor, ridicarea din fotoliu, îmbrățișarea. HW se reasează, își închipui. Patricia deschise ușa. Sărutul ușor, ridicarea din fotoliu, îmbrățișarea. Acestea sînt semne, spuse ea emoționată. Care sînt ? Ea ridică din umeri. HW își răsuci fotoliul, urmărind-o. Care sînt ? Nu știu, acum nu mai știu, răspunse ea citind neatentă comanda rămasă pe masă. Ai de lucru, comentă. Da, am de lucru, ceva mai mult decît de obicei. Ea scoase creioanele din pahar și începu să verifice practic problema cu răsturnarea lor. Jocul. Cît se pot apropia două creioane de dimensiuni inegale puse unul peste celălalt fără să se piardă intersectarea ? Multime de creioane cîte două. HW o privește, aplecat în față, sprijinit de brațele fotoliului. Ce nivel ai acum ? întrebă ea, 18, răspunse. Putea să se uite pe comandă. Cinci deasupra ultimului, completă el, aș putea să scot note. Ai putea, admise ea, dar ți-ar folosi la ceva ? Controloare de contact, gîndi HW. Aș avea note pentru mine. Calitatea lucrării nu obligă pe ECC să ridice mereu nivelul. Ba da, răspunse ea. Dar nu s-a întîmplat... Ba da, insistă ea, obligă. Numai că ECC nu ține seama de propria ta apreciere, de asta s-a întîmplat. Jocul cu creioanele. Mergem ? întrebă tot ea stînd cu fața foarte aproape de cele două pe care le apropie. Mergem. Nu joci bine, problema ignoră frecările.

HW se ridică și îmbracă vestonul lăsat pe scaun cu o seară înainte. Liniile ușor ieșite în relief de pe zid. Perdeaua care imită modelul tapetului. Căldura din cameră. Haina pentru vreme rece din dulap după ve-

rificarea temperaturii de afară. Dezbrăcă vestonul și luă jacheta groasă. Mișcarea, de șarpe, în timpul îmbrăcării. Simți radiatorul, deși stătea destul de departe de el. Privi ceasul de la mână, rămas la marca BI675885.

Să mergem, spuse Patricia. Poftim? tresări HW. Trase o zi. Să mergem, repetă Patricia. Ușa, liftul, cele trei scări de la intrare, banda nemișcată a trotuarului. HW începu călătoria prin a-și aminti:

0020 CONTINUE

0021 RESTORE (0001 — 0006)

0022 PRINT DMDP Ø TO END

Zgomotul mașinii care scrie pentru un viitor dosar complet nefolosit. HW privește ecranul umplut cu reproducerea articolelor de dicționar. Scriitor(i)? Posibile perioade de viață: a), b), c). Teste, desigur, cum se întâmplă în comenzile din ultima vreme, din perioada clasică. Disidență (?), spațiu șters parțial, deci prohibit zonei 18, greșit de sectorul de conservare. Operele, multe, cu coduri evident diferite, din clase distincte.

0023 READ ALL DMDP

0024 PRINT ALL DMDP

Același zgomot devine, încetul cu încetul, greu de suportat. Când trece pe stradă aude adesea, dacă este singur și nu are altceva de făcut, țâcănitul înfundat datorat apăsării bruste a capului mașinii pe imprimantă. Când o așteaptă pe Patricia, în ultima vreme, își simte sîngele năvălind în obraji de nervozitate la fiecare afișare de durată. Iarăși greșeala sectorului de conservare: DM — VIAȚA DE FAMILIE scrie acolo apoi este șters. FAMILIE, cuvînt memorat greșit din program. DM — VIAȚA DE FAMILIE, apoi spațiu

gol în dreptul rîndului 0098 de pe imprimantă. Eroare semnalată de sectorul de conservare. HW anunță defecțiunea, răspunzînd tuturor întrebărilor pe care robotul de la depanare le pune aprinzîndu-și în mare grabă becurile și legănîndu-și capul pe măsură ce declarația scriitorului se înregistrează pe imprimanta galbenă a Zodiacului.

0025 GOTO (0048)

0026 FOR DM — DP, READ ALL DMDP AS DM

0027 PRINT ALL DMDP AS DM

Comentariul scurt, la 0146 : nici o obiecție, avînd în vedere informațiile primite pînă acum.

0028 QUESTION : PINA LA 0145

0029 QUESTION : AI ELIMINAT INFORMAȚII
PESTE N18

Cu ochii pe imprimantă, urmărind răspunsurile mașinii, aliniat, în același timp, pe ecran. Nu-l vede acum. HW anunță iarăși defecțiunea, deși bănuiește că robotul îl va înregistra la exces de servicii.

0030 GOTO 0048

0031 FOR DM = DP READ ALL DMDP AS DP

0032 PRINT ALL DMDP AS DP

Se uită din nou la imprimantă, lista identică, doar semnele de întrebare sînt altele. Chiar și indicația privind informațiile care permit concluzia este prezentă. Mai mult ciudată decît interesantă această posibilitate, mormăie HW, închipuindu-se posesorul a două terminale, cu acces la orice zonă, chiar la Zodiac, scriitor realist, așadar.

Apoi sărută neglijent femeia înainte de a păși pe cealaltă bandă și-și aminti interdicția. Patricia tresări, dar nu-i spuse nimic.

Crezi că nu am fost văzuți? întrebă ea. Poți fi sigur că da.

Și bărbatul care se apropie: controlorul de contact.

Voi raporta actul dumneavoastră.

A fost un accident datorat dezechilibrului, explică ea pentru a-l obliga să înregistreze și acest răspuns. Reformulează: Am specificat că evenimentul se datorează unui accident de echilibru, accident provocat de nehotărîrea Basic-ului HW în momentul alegerii pasului de făcut.

Deci HW împinge piciorul înainte, piciorul stîng, se sprijină pe cel drept, modificîndu-și în permanență centrul de greutate care se deplasează și el spre dreapta, pînă cînd se ajunge la momentul de echilibru instabil, amplificat datorită nehotărîrii (spune Patricia), apoi începutul căderii și sprijinul găsit pe obrazul ei (sărutul, presupune, pe drept cuvînt, controlorul, dar faptul se poate încă discuta), revenirea în poziția firească și întrebarea. Continuă să explice, discutînd în gînd, crede ea, cu grupul controlorilor de contact, calmă, în timp ce se apropie de colțul străzii.

HW auzi scîrțîitul lung al plăcii intersecției, tresări aproape înspăimîntat de această experiență nouă (Nu-i chiar totul perfect!), intră de pe banda centrală a străzii opt pe cea echivalentă a străzii șase, lăsînd în urmă femeia care anunță trecătorilor neînsoțiți iminența începerii reparațiilor, sporovăiala despre fiabilitatea sistemului, ca și, pentru acest caz, conjugarea a cel puțin două pene, una la planificarea înțelșnerii, una în terminalul reprezentat de placa tur-nantă a intersecției.

Pe lîngă HW restul lumii trece ca și cum n-ar fi, deși a ajuns la nivelul 18. HW, un zodiac 18, își măr-

turisește că este nerăbdător și îndrăgostit („și îndrăgostit” pronunțat fulgerător, într-un gând aflat în planul al treilea al coordonării), neglijent în ceea ce privește remarcarea acțiunii sociale a controlorului de contact. Auzi țipătul Patricei și bufnitura surdă sau invers, se întoarce și o văzu întinsă pe banda pentru vehicule puțin în stînga unei mașini oprite. Observă poziția „Femeie îndrăgostită dormind” și, brusc, agitația, propria sa agitație și a celorlalți, mulțimea vorbelor, lămuririle controlorilor de contact, liniștea din glasurile lor, zgomotul mașinii care se îndreaptă spre spital, apoi spre Institutul de Recondiționare a androizilor, fragmente de clădiri cu geamuri strălucitoare, fragmente de cer și arbori proaspăt înverziți, luminile reclamelor, totul prin geamul vopsit aproape în întregime, sirena care-i ține în urechi, propria sa inimă bătînd foarte agitată, tremurul degetelor care lovesc ritmic targa din față, paloarea femeii moarte, întrebarea de pe ecran: Dorii același exemplar?

Nu, nu vreau nici un fel de pereche.

Va trebui atunci să accepți modificarea terminalei de acasă.

Și simți oboseala. Absența nevoii de comunicare. Se duse la bibliotecă neadaptabililor și rămase în secția 18 toată după-amiaza, scotocind după informații pentru comandă. DP a omorît-o pe Patricia, gîndi în momentul în care împinse, seara, ușa de sticlă a blocului și repetă fraza cînd comanda, cu mare neatenție, mișcarea liftului. Contorul taxă șase călătorii pe care HW le plăti fără comentarii. Ce să mai comenteze cînd DP a omorît-o pe Patricia?

0034 —

Linia clipește în așteptarea problemei.

0034 RESTORE DMDP

0035 READ P/atricia / E/mann/

0036 PRINT ALL PE

0037 GOTO PE63437

Lectura, cu ochii pe jumătate închiși. Fotografii în colțul drept de sus.

0038 PRINT PE63437

Aceeași absență a menționării profesiei. HW enervându-se încet.

0039 PRINT PROF PE63437

Informație absentă, corectare, pentru nivelul 18 informație protejată. Definiții de dicționar pentru următoarea întrebare.

0040 EXPL controlor de contact

0041 MOD OR FUNC : controlor de contact

Nu este o funcțiune, numai un model. Nu mai spune ! exclamă HW.

0042 FOR PE REAL controlor de contact PRINT PE controlor de contact

0043 DEC controlor de contact IS COR

0044 IF PE IS REAL COR WRITE PE AS FUNC COR

Imprimanta se scurge plîndu-se pe masă, în timp ce HW privește avertismentul de pe ecran. Pentru depășirea numărului de nivel prin indiferent ce mijloace, mai ales înspre zona Zodiac, urmează sancțiunile 1., 2., 3., 4., apoi celelalte schimbări, de culoare, doar anunțul este mereu același.

0045 SUSPEND

Rupe imprimanta și se așează în fotoliu hotărît să-și termine ziua studiind datele. Ecranul anunță ERROR COMUNICARE PERSONALĂ după care urmează schimbarea nivelului de acces la informații cu două grupe și nota computerului care a aflat pe cont propriu același lucru și-l stă la dispoziție.

0046 CONTINUE

0047 IF HW IS N18 PE MAY COR

Răspunsul negativ și liniuța care se zbate la capătul rîndului.

0048 RESTORE (0035 — 0041)

Sigur că da, în acest fel se află enorm de multe lucruri. Patricia este, funcțional, controlor de contact la nivelul 20, nu un model permis unui scriitor gata să scoată modele de oriunde. Mai mult, pentru nivelul 20 Patricia era și inspector de contact și chiar HUMAN. O minciună, evident, pentru că el o lăsase la Institutul de Recondiționare, nu la spital. Uită să țină seama de mișcarea nivelurilor de informare și își aminti mai târziu că ea fusese lăsată numai pe baza declarației lui de nivel.

0050 IDENTIF BASIC PE63437

Negativ, error, pozitiv. HW anunță din nou defecțiunea, cu proteste se înregistrează, iar ecranul rămîne hotărît asupra negativului, PE63437 nu este Basic.

0051 IDENTIF DMDP BASIC OR COR

Nu, nu este controlor de contact, nici Basic. Mașina reface (0001 — 0006) aducînd mici noutăți care oricum nu mai înseamnă mare lucru.

0052 SUSPEND BI675886

HW se așează în fotoliu după ce ia și cele cîteva pagini completate. Începe să citească paralel, subliniînd lucrurile noi. Completare la lista de titluri. Sexul : informație protejată pentru N20. Cuvinte explicate — mai multe cu unul, independență de acțiune ca opus conceptului modern de coordonare prin grup sau, pentru N20, coordonare prin Zodiac. Zodiac este MSPACE — comentariu subliniat pe imprimantă, iar HW își notează numele pentru următoarea comunicare personală la dicționar, în aceeași seară, ba, hotărăște, chiar în momentele următoare, protejată, informație protejată, MSPACE ar servi unui N20 la controlarea sistemului Zodiac, nepermis. Oricum, Zo-

diac se schimbă și el, devenind un sistem funcțional, unde pînă atunci fusese un model. De întrebat dacă Zodiac funcționează acum sau e ceva din trecut, dar asta mai tîrziu, după ce vor trece cîteva ture de informare.

HW își aminti că trebuie să se dezbrace, apoi corectă fomularea : ar fi trebuit. Rămăsese așa cum ieșise pe stradă, la amiază. Murise Patricia și se simți ca pocnit în cap cu o scîndură cînd își dădu seama că uitase. După cîteva clipe îl înăbușiră lacrimile și plinse jumătate de noapte, dar nu înainte de a stinge lumina.

Rămăsese în fotoliu pînă dimineața și se gîndi că dacă ar anunța defazarea acesta ar putea ajunge liniștit cîlva timp într-un spital. Dacă sint HUMAN, compietă, el însuși, descoperind o problemă de nerezolvat altfel decît printr-o autoaccidentare ușoară pe care o amină fără termen tocmai din cauză că presupunea o acțiune violentă asupra propriului său corp și, după cum presupunea, era un lucru extrem de neplăcut. Dar putea să comunice defazarea. Sint defazat cu opt ore față de programul zilei, spuse cînd fu întrebat în legătură cu motivul solicitării. HW își începu ziua de lucru tîrziu, în biblioteca neadaptatilor, și o sfîrși la spital, de unde ieși în timpul nopții așa că fu adus pînă în fața blocului de o mașină oficială. Era aproape sigur că nu fusese un Institut de Recondiționare. Aproape sigur nu înseamnă mare lucru niciodată, mai ales acum, și în mod deosebit pentru că nu știa ce tratament i se făcuse, cum se rezolvase defazarea. Iar aceasta i s-a părut mai degrabă o defectiune, nu o boală, așa cum i-ar fi convenit să fie. Dicționarul protejează informația, este profesională, așa că n-are decît să stea liniștit și să aștepte să ajungă, deși niciodată n-ar putea, un N24. Afecțiune sau defectiune ? continuă HW să se

întrebe, uitînd că-şi terminase ziua la spital şi că puţin mai înainte murise Patricia Emann, COR.

HW ajunsese la părerea că pentru un N20 sistemul este defect. Ar fi fost la fel şi pentru un N18 căruia îi lipseşte Patricia Emann. Ideea aceasta îl zgîndări o vreme datorită unor paraziţi de semnificaţie. Mai întîi în ce fel lipseşte Patricia ? Cît de complicat este omul conversaţional ? Patricia se află şi în sectorul de informare al computerului ? Dar dacă era HUMAN... Pentru că nici DMDP nu era înregistrat ca HUMAN şi despre el nu-i de crezul că s-ar putea să nu fi fost.

0053 IDENTIF HUMAN GROUP

0054 POS, MOD, MAT OR FUNC TO 0053

0055 IDENTIF HUMAN GROUP FUNC DMDP

0056 IDENTIF HUMAN GROUP FUNC HW, PE

0057 IDENTIF HUMAN GROUP POS, MOD, MAT
HW, PE

0058 READ MAX 0057

0059 INPUT HUMAN GROUP FUNC DMDP FOR
HW, PE

0060 PROBLEM : 1. ANALIZA VARIANTELOR PRIN
COMPARAREA DATELOR LA N18 PENTRU
DMDP SI HW, PE.

0061 2. ANALIZA VARIANTELOR PRIN COMPA-
RAREA DATELOR LA N20 PENTRU DMDP SI
HW, PE.

0062 3. COMPARAREA SOLUŢIILOR DIN 0060 SI
0061.

0063 PRINT SOL 0060, 0061, 0062.

Maşina ştie, este evident, să mintă. Pentru N18 nu admite pe DMDP ca grup, iar HW, PE este prohibit ca model etc., nu suportă nici ideea comparaţiilor DMDP — HW, PE.

0064 GRAMMAR : DMDP OR DM, DP

Grupurile (ipotetice) fac parte din clase diferite pentru că referința privește ordini diferite. HW nivelează defectuos. Informațiile suplimentare sînt interzise unui N20. Rămîne la ideea că DMDP reprezintă un scriitor cu două terminale acasă.

0065 QUESTION: ZODIAC ESTE UN MOD DE PROMOVARE

Răspunsul negativ (pentru un N20) afișat imediat, apoi linia care continuă să se zbată, așteptînd. HW înregistrează întrebarea precizînd data, apoi o scrie pe imprimanta studiată cu o zi înainte. Pînă să vină legătura cu zona de informare își formulează protestul. Dacă el a fost trecut de la N18 la N20, cum se poate spune că Zodiac nu este un sistem de promovare?

Se ridică din fotoliu și se întinse căscînd zgomotos, apoi trecu la fereastră. Trase perdeaua și privi strada, apoi spațiul dintre cele două blocuri de peste drum printre crengile dezgolite ale copacilor. Simțea aerul cald ieșind din radiator și degetele bătînd ritmic în perete, ușor, o melodie care trebuie să fi fost ascunsă pe undeva foarte departe în gînd fiindcă n-o putu regăsi nicicum, așa că-și notă gestul ca fiind unul de nervozitate. Îl durea gîtul din cauza poziției proaste în fața terminalului și-și trecu palma peste el, apăsînd puternic și trăgînd pielea.

Pe hîrtia zonei de informare: 0481 Nu, ați fost promovat pentru că ați obținut accidental informații interzise unui N18 — ați semnalat cîteva erori la imprimator. Ceea ce credeți că este important, faptele aflate de la Patricia Emann intră în categoria MOD. Patricia Emann trebuie înțeleasă ca stimulent — în text lipsesc literere t ale cuvîntului *stimulenți*, locurile sînt goale /. Raporturile ei cu HW sînt, în primul rînd, acestea, nu cele de la controlorul de contact la subiect. Există suspiciuni că Patricia Emann

a scăpat informații? Mai ales după raportul inspectorului de contact, completat de declarația ei? Răspunsurile sînt insistent negative: numai și numai din cauza informațiilor semnalate prin deranjamente.

0066 QUESTION: PE ESTE COMPLETAT PRIN MIJLOACE SUPLIMENTARE

0067 WRITE MOD 0066

0068 0066 POS/ REAL, 0066 /POS NOTREAL

Nerealist. Oricum Zodiac poate fi un mod de promovare.

0069 GOTO BHW674367 INF 675886BI

0070 INPUT BHW674367 INF 675886BI

0071 QUESTION: ZODIAC ESTE UN MOD DE PROMOVARE

Răspunsul negativ, urmează înregistrarea protestului: este incorect să se susțină 0481 fiindcă tocmai prin aflarea unor informații interzise pentru N18 ați fost trecut la N20. Interpretare eronată prin absența unei întrebări la BI. Tresărare. HW crede că începe să înțeleagă.

0072 QUESTION: ZODIAC ESTE UN MOD REGIONAL DE ECHILIBRARE

Afirmativ, teoretic. Trecerea de la N18 la N20 reprezintă o sancțiune aplicată prin promovarea dv. Zodiac devine un mod de sancționare. Fără să existe o balanță a Basicilor.

0073 QUESTION: BASIC COR ESTE UN MOD DE ECHILIBRARE

Răspuns protejat pentru un N20. Reformulare la zona de informare plus protestul. Nu exagerați generalizînd ideea că orice BASIC ar avea un COR. Răspunsul este protejat din cauză că implică aflarea unor lucruri prea precise, prin cantitate, despre COR. Se reclamă întrebarea 0073 prost formulată dinspre zona de informare către HW. Sancțiune la mijloacele de supraviețuire: două săptămîni fără automa-

tele de transport pentru întrebarea 0070. Pe această perioadă se anulează cartelele. Un N20 nu poate să nu respecte treptele de informare. Confirmarea scrisă va veni cu poșta de a doua zi.

0074 STOP BI675887

Nu exagerați generalizînd că orice Basic ar avea un COR. DV., de exemplu, nu aveți, ceea ce nu înseamnă că nu-l aveți pentru că Patricia Emann a murit, ci pentru că 675886 MEM INF A63467 a marcat refuzul de a primi unul nou. Nu se pun în discuție motivările aduse în sprijinul refuzului. (Încă nu se pun în discuție motivările aduse în sprijinul refuzului.) COR nu se reclamă, în cazul unui N20 nici ca Basic nici altcum. Nu, nu este protejat decît pînă la N24; după acest nivel orice COR devine secretar pentru un Zodiac. / HW înregistrează rapid informația privind transformarea oricărui N25 într-un zodiac, dar trece peste ea. / Dacă ați fi făcut o sinteză corectă, ați fi aflat că Zodiac poate fi considerat un sistem de promovare-echilibrare prin raportare la celula Basic — COR, spune HW după ce rupe imprimanta, mîmuțărind vocea dulce — didactică a mașinii. Promovare — echilibrare este o soluție excelentă pentru un sistem perfect, nu-i așa? De întebat: un N24 devine automat COR? Dacă un Basic avansează, atunci COR trebuie să dea înapoi? Un răspuns de tipul INFORMAȚIE PROTEJATĂ este, în general, prin neprotejare, un răspuns pozitiv? Vine el la o întebare care cere un răspuns pozitiv?

Fiindcă aceasta pare a fi o problemă pasionantă HW se ridică din fotoliu și pornește din nou zona de informare. La o întebare despre informații protejate se răspunde, ca și acum, INFORMAȚIE PROTEJATĂ însă, se strîmbă el, în mod neobișnuit — HW își mulțumește că este un scriitor talentat, un scriitor care vede — întebarea este înregistrată la categoria zero,

ceea ce nu-și mai aduce aminte să i se mai fi întimplat vreodată. Glumește cu vocea mașinii în legătură cu protejarea informației despre informația protejată : vedeți că am dreptate ! răspunsul era pozitiv, nu-i așa ? dar știe că gluma se va întoarce, repetind protejarea. Sinteți un tip de COR, spune brusc, îndreptînd acuzator degetul către ecranul pe care pulsează cursorul, în dreptul rîndului nou. Negativ, vorbiți cu zona de informare, ați refuzat să folosiți un COR. Am refuzat să folosesc o pereche, nu un COR. La un N18, cum erați atunci, pereche se marchează ca sinonim pentru COR. Desigur, după cum ați înțeles, categoria N privește și mărimea vocabularului de care dispune un Basic. Competența lui, corectează HW. Dacă vreți, apare imediat răspunsul, în sectorul central al ecranului, politete, iar cursorul fuge de-a lungul celorlalte două și se oprește la rîndul nou, așteptînd. HW recitește :

0835	Negativ,		vorbiți cu zona
0836			de informare.
0837			Ați refuzat să folosiți un COR.
0838	Negativ.		Pentru un N18,
0839		cum erați atunci,	
0840			pereche se marchează ca sinonim pentru COR.
0841	Desigur,		
0842		după cum ați înțeles,	
0843			categoria N privește și mărimea vocabularului de care dispune un Basic
0844			
0845		Dacă vreți.	
0846			

HW închide mașina și se întinde în fotoliu, deși este hotărît să iasă la plimbare. Peste o oră și jumătate. Uită între timp că n-are acces la mijloacele de transport, dar acest lucru oricum pare să nu însemne mare lucru pînă la confirmarea scrisă.

În BI675888, HW ieși dis-de-dimineață și se instalează la biblioteca neadaptatilor, într-un fotoliu din sala N20. Citise, înainte de a pleca, trei comunicări venite cu poșta, mai întîi cea cu privire la anularca amenzii (fără explicații), apoi cea care îl anunța că a fost amendat pentru proasta folosire a mașinilor și o notă pentru mai mare operativitate în executarea sarcinilor stabilite prin textul comandă, v. 0012.HW BI675886 plus recomandarea de a colabora cu Zodiac în cazul în care crede că apar probleme deosebite. Zodiac este societatea de informare cu care lucrați, iar mai jos, la politețe, vă mulțumim. Mai primise și un plic mare de la Patricia Emann, purtînd data BI675886. Era prima dată cînd avea și corespondență particulară, dar nu citi nimic, hotărît să iasă mai întîi din bibliotecă.

Raport 0003. DMDP este un nume de Basic. Reprezintă un scriitor din perioada veche. Dintre lucrările semnate complet sau numai pe jumătate s-a păstrat numai volumul *Declarație de singurătate* (titlul este nesigur, există mărturii după care în vremea autorului cartea se numea altfel, prima menționare este din BI000007). Despre celelalte se cunosc numai unele rezumate ale contemporanilor. Am sesizat faptul că Zodiac n-a înregistrat *Declarația de singurătate* decît în BI000007, ceea ce ar însemna că s-au produs modificări culturale justificate prin acțiunea grupurilor de schimbare. Dacă evenimentul este posibil, nu exclud situația în care celelalte cărți semnate DMDP sau cu o parte a numelui să facă parte din fondul superior. În sprijinul acestei idei aduc prezența a încă opt cărți

cu această semnătură între lecturile lui Paul Count, scriitor, B5002348. Paul Count era un N20. Acest raport are ca scop informarea grupului Zodiac în legătură cu existența sigură a unui fond superior pentru că HWN18 n-a putut citi nici un rînd scris, într-adevăr, de DMDP și solicitarea accesului la acest fond.

HW este de acord cu inițierea unei anchete în legătură cu activitățile celei din care a făcut parte și Patricia Emann, întrucît consideră că aflarea adevărului în această problemă poate constitui un sprijin în favoarea cererii conținute de raport.

BI675888

Houston Warren

Se ridică de la masă, aruncă hîrtia în cutia de la capătul culoarului, privi o clipă strada prin geamul larg, apoi reveni și constată că era singur în această secție. În această secție, își preciză cu mare grijă, întinzînd picioarele pînă la banca din față, deși știa că va fi amendat, uitînd, în același timp, că se află în biblioteca neadaptatilor, un loc unde nu există sancțiuni decît pentru abateri foarte grave.

Își spuse că ar fi cazul ca uneori să se enerveze, dar nu-și explică și motivele, deschise zona de informare, își puse căștile și începu să citească oprindu-se adesea și dactilografiînd întrebare după întrebare, primind cu strîmbături din nas neașteptat de numeroase refuzuri amabile de a răspunde, scotocind după variante inofensive care să-l ajute să înșele mașina și bucurîndu-se cînd reducea ambiguitatea. După patru ore HW închise cartea, se uită încă o dată peste titlu și plecă, nerăbdător să citească ce-i scrisese Patricia cu două zile înainte.

SCRIPTOR H W

```

REAL JOB ; DATA : BI675888 ; SCRIPTOR : HOUS-
TON WARREN
INIT : BI675886, COMMAND : ESHA, ECC TO HW,
HW BI675886 FOR 676372
SCRIPTOR — 620
%PROGRAM *RECONSTITUIRE, RESTITUIRE SIS-
TEME*
0001 DEC TITLU : DMDP INTO ZODIAC
0002 RESERVED : „THIS JOB IS REAL”, ZODIAC
0003 DEC SEMNIFICATII :
0004 DEC HW — HOUSTON WARREN
0005 DEC PE — PATRICIA EMANN, COR
0006 DEC DMDP — OBIECTUL RESTITUIRII
0007 DEC „ZERO” IS SIGN IN SCRIPTOR — 620
0008 RESERVED : „NIVEL INFORMARE 20” — N20,
ZODIAC
0009 DEC : TXT COMMAND : 'BI675886 HW. IN VE-
DEREA REALIZARII BULETINULUI INFOR-
MRATIV 676372
0010 DEC REDACTATI LUCRAREA DMDP CA PER-
SONALITATE ISTORICA.
0011 DEC INFORMARE 18 /CORECTARE IN BI675887
HW : INFORMARE 20. VEZI SI SUPRA 0008'
0012 DEC VOLUM : 50000—60000. TERMEN :
BI676303, ESHA, ECC. END'
0013 RESERVED : “INFORMARE N20” IS “ZERO”
CF 0007, ZODIAC
C014 READ DMDP C 846732 aBI
C015 READ AGE DMDP .
C016 READ DMDP : SOURCE TO END
C017 PRINT DMDP : SOURCE TO END
C018 REEL 'DMDP : SOURCE TO END'
C019 SEEK DMDP CONTROL SOURCE TO END

```

0020 READ DMDP CONTROL SOURCE TO END
 0021 PRINT DMDP CONTROL SOURCE TO TEND
 0022 REEL 'DMDP CONTROL SOURCE TO END'
 0023 SEEK BASIC DMDP CONTROL SOURCE TO
 END
 0024 STOP PROCESS 0023
 0025 WRITE DMDP BASIC
 0026 REEL 'DMDP BASIC'
 0027 SYNCEQUAL 0018, 0022, 0027
 0028 SUSPEND
 0029 DEC LIST SEMNIF
 0030 DEC EOF — OBLIGATORIU
 0031 DEC Ø — IN CAZ CONTRAR
 0032 WRITE GRAF DMDP
 0033 PRINT A0025, A0022, A0032
 0034 SUSPEND
 0035 REEL 'GRAF DMDP'
 0036 CONTINUE 0033
 0037 PRINT A0025, A0022, A0032

Urmează a doua amendă pe ziua de azi, pentru folosirea defectuoasă a mașinii, gîndi HW.

0038 SUSPEND
 0039 GOTO FILE 002
 0040 READ HW 002. 46. 1.
 0041 MOVE HW 002. 46. 1. TO „SCRIPTOR” AFTER
 A0037
 0042 PRINT HW 002.46. 1. AFTER A0032 INTO
 A0037
 0043 SUSPEND
 0044 COMPUTE WORDS A0037 PLUS HW 002.46. 1.
 0045 RETURN TO BI675887 : 0074
 0075 DISPLAY STATUS

1. Sinteți un N20 și mai lucrați la un text pentru N18. 2. Patricia Emann a funcționat ca zonă de informare degradată. 3. Basic, AN, HUMAN sînt numai categorii ideologice; în Zodiac raporturile dintre ele sînt indiferente. 4. Zodiac este un mod regional de promovare prin echilibru. 5. Orice DM poate fi un DP și invers, cu schimbări ale spațiilor de nesiguranță (INSECURITY SPACES). NOTE : 6. Se apreciază că lucrul la programul SCRIPTOR HW este suficient pentru această perioadă. Se suspendă sancțiunea aplicată pentru neglijență în executarea comenzilor. Se vor lua măsuri pentru trecerea programului la N20.

Șapte, continuă HW : Pentru un N18 PE este numai un MOD COR. Opt : Pentru un N20 care face un PN18 se eliberează un Sector Informațional Special. Nouă : de întrebat dacă un SIS este un COR. Zece : Nu orice instituție este ceea ce scrie pe firmă. REMARKS, imită el vorbirea mașinii și se opri pentru că toate avertizoarele îi atrăgeau atenția asupra schimbării de sarcină : NOTA HW BI675888. SE MODIFICA TEXTUL COMANDA DIN BI675886 IN ULTIMUL SAU RIND ASTFEL : "INFORMARE : NIVEL 20" IN LOC DE "INFORMARE : NIVEL 18". ACEASTA IMPLICA TRANSFORMAREA PROGRAMULUI SCRIPTOR HW : DMDP INTO ZODIAC DIN PPROGRAM DOCUMENTAR IN PROGRAM FICTIONAL CATEGORIA *RECONSTITUIRE, RESTITUIRE SISTEME*. ESHA, ECC, END. Unsprezece : "Declarație de singurătate" este un text ficțional, asta este cu adevărat o descoperire.

"Dragostea mea", scrisese Patricia Emann cu două zile înainte ; HW se opri clipind emoționat și și-o închipui ținîndu-l de mîină : reacție feminină (var. 376)

Într-o situație afecțională de tipul 73 în modelele DMDP. Patricia scrisese înainte de a veni la el, „Vei primi aceste rînduri (LINES) peste două zile. Am timp pînă atunci să hotărăsc în legătură cu ceea ce voi face. Deocamdată mă mai zbat, căutînd o soluție care să-mi permită să trăiesc cu un secret în mine și să te iubesc sau să-ți mărturisesc acest secret și să te păstrez. Dar mai am două zile pînă atunci și această scrisoare nu face decît să mă împingă către a doua soluție. Cum voi reuși să te păstrez sau cum se va termina această întîmplare care pare a deveni o aventură, nu știu. (Vezi tu, pentru ceea ce facem noi nu există instrucțiuni sau laborator.) Am o opțiune complicată de făcut și-mi promit s-o fac.

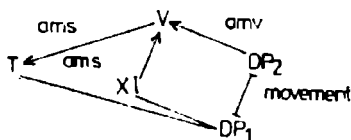
Dragostea mea, aceasta nu este, îți dai seama, decît un mod de a mă sili să fiu corectă. Patricia.”

HW își închipui că ar trebui să fie altfel, dar simțea cum îi dispare emoția, înlocuită rapid de o curiozitate alarmantă și decepționantă peste măsură. Iată ce înseamnă pentru mine moartea Patriciei Emann, COR și, în plus, informație prohibită pentru Zodiac, iubita mea, comentă el ironic, după care deplînzea proasta alegere a momentului citirii scrisorii. Așa ceva trebuia făcut nu acum ci în timp ce mă aflu la bibliotecă, își spuse, ca un neadaptat hiperconseruator. Reciti textul, strîmbînd din nas la fiecare rînd, nemulțumit, și abia la sfîrșit observă fraza imprimată în jocul paginii : Un zodiac este cel care poate folosi nivelul de informare permis unui zodiac.

Fără nici o îndoială, își spuse el, n-am nimic mai bun de făcut decît să aflu exact unde stătea Patricia și să văd ce se întîmplă la ea acasă în acest moment, ba nu, atunci cînd voi ajunge acolo.

Deschise mașina și trecu la zona de informare. Da, desigur, sectorul de informare poate fi considerat

parțial un COR deoarece asigură conversația. Restul acțiunii de COR este repartizat camerei de amintiri : supraveghere, sancționări etc. Ca model se poate admite că aveți doi COR în acest moment. Chiar și corporal s-ar putea admite existența a doi sau mai mulți COR cu funcționalitate precisă. Vezi, în acest sens DMDP, SCHOOLPAPERS în SCRIPTOR HW 0035ACT GRAF :

Observer

HYPOTH : $\exists$ ams, amv

ACTIONS : a) $V \longrightarrow T$ (in DP_1)

XI WANTS V

CONFLICT $T, XI \Rightarrow \exists T$ OR

AND $\nexists XI$

b) XI BELIEVES DP_1

$XI \longrightarrow V$

XI WANTS $XI \longleftrightarrow V$

c) DP_2 WANTS DP_1

V WANTS $DP_2 \longleftrightarrow V$

DP_2 REAL DP_1

RESULTS : a. $\nexists V$
 b. $XI \longleftrightarrow V$
 c. $\exists V, \exists XI$

În care *ams* și *amv* sînt tipuri diferite de relații, DP este Basic, iar V, XI, T sînt posibili COR, V și XI manifestînd oarecare semne de defectare sau de suplimentare automată a sarcinilor. În fine, DP₂ și DP₁ sînt moduri ale lui DP care își studiază COR. Nu se precizează ce tipuri de relații sînt *ams* și *amv* datorită depășirii momentului de conștiință și ieșirii lor din dicționarul curent. Informații păstrate numai pentru istoricii de plus N20. DMDP comentează în legătură cu SCHOOLPAPERS : 1. Niciodată nu-i nimic altceva de înțeles ; 2. Totdeauna fac teatru. Sistemul de informare nu a primit nici o regulă de interpretare a acestor aserțiuni.

Aceeași situație în STANDARD SPACE, text semnat în mod obișnuit (fără punere sub întrebare) DP :

a)	b)	c)
AMO	IZOLARE CA DORINTA	RETRAGERE V. EUTHANASIUS
	d)	e)
	IZOLARE INTIMPLATOARE FORTATA	HATE

1. Modificarea afectului prin condiția d)
2. Condiționarea existenței cuplului în situația d)
3. Eforturi de conservare reciprocă, în ciuda e).

Puteți presupune că AMO și HATE sînt afecte. S-ar putea ca grup din dicționarul nostru să fie sinonim cu cuplu. Un grup minor, cum este Basic & COR (cu mai mulți COR, înțelegem, reduși sub raport funcțional)

trebuie, desigur, să respecte 3. în condiția d), după cum rezultă din blocurile de sarcini. Vă amintiți, nu-i așa ?, prima regulă : Grupul se păstrează nemodificat pînă la intervenția Zodiac.

Fără ca aceasta să fie o indicație, avînd în vedere că am reținut ideea dv. după care : a) DMDP ar fi un grup, nu o personalitate singulară și b) Unul dintre aceste nume este al unui COR, puteți modela în sensul acesta comanda din BI675886 HW.

Închise mașina și se ridică. În fața ferestrei, coapsa stîngă sprijinită de calorifer. Privește afară o femeie de la parterul blocului vecin întorcîndu-se acasă. /FRAZA INTERPOLATA/ HW avu senzația foarte ciudată a prezenței unui creion între arătătorul și degetul mijlociu de la mîna dreaptă și strînse din dinți de durere.

```
0046 MODE: SCRIPTOR HW I, II HASHED ERROR
0047 READ NOTE HW5 BI 675 888
0048 EXCEEDS SCRIPTOR HW I, II
0049 WORKING STORAGE: SCRIPTOR HWI, II
      INTO
0050 DEC *RECONSTITUTE, RESTITUIRE SISTEME*
0051 DEC SCRIPTOR-620
0052 DEC TITLU : ZODIAC
0053 RESERVED "THIS JOB IS REAL"
0054 RESERVED "NIVEL INFORMARE 20"
0055 DEC N20
0056 ALLOC 60.000 W MAX
0057 SUSPEND
```

Așa se lucrează, comentă HW, mai ales cînd nu-ți place. Transcriind : marea judecată DMDP IS BASIC, povestind o istorie reală și altele învechite. Pentru o carte cum e DECLARAȚIE DE SINGURĂTATE, 60000 de cuvinte și un text adaptat la adresele HW.

Oricum urma să fie sancționat pentru utilizarea unor cuvinte insuficient calificate și începea să se bucure la greutățile grupelor de depanare care ar fi trebuit să aibă banda cu lucrul lui. Tocmai remarcase că a uitat să pornească înregistratorul și nici mașina nu-i atrăsese atenția. Își păru foarte grăbit (se uitase în oglindă) în timp ce se îmbrăca și, deși nu-și închlipuia că există o clipă când să descopere că ar avea acces la un text deosebit se duse la biblioteca neadapaților și ceru SCHOOLPAPERS și STANDARDSPACE, știind foarte bine că nu le va obține. Verificările nu aveau nimic neobișnuit și HW se miră când pe bandă sosiră cele două cărți, vechi de când lumea. În fond, își spuse, totul este cum interpretezi datele, domnule HW. Dacă ai uitat ce-ai învățat atunci când s-a mai întâmplat așa ceva, ai putea să-ți aduci aminte măcar pentru că acum câteva zile Patricia ți-a făcut o demonstrație excelentă în timpul discuției cu inspectorul de contact : ce era ceea ce făcuseși tu ? Un sărut. Cum l-a interpretat Patricia (care mai și știa exact despre ce este vorba) ? Nehotărîre de moment în legătură cu un pas de făcut, dezechilibru etc. Varianta corectă trebuie să fie cea care nu-i sancționată, iar tu parcă n-ai pățit nimic grav între timp. STANDARDSPACE, novel, după o idee de HL, citi HW în șoaptă și deveni imediat foarte atent. Era un limbaj aproape de neînțeles, excesiv de multe contacte interumane (ceea ce înseamnă „între mai mulți HUMAN”), chestiuni scandaloase legate de împărțirea puterii între personaje (sau a unui anumit tip de putere, în care intra și sentimentul lui pentru Patricia Emann) și, în primul rînd, o nepotrivire enormă între prolecția oferită de mașină și ceea ce scria aici, la fel cum era o nepotrivire categorică între prolecția SCHOOLPAPERS. HW își trăi dintr-o dată furia și riscă o

nouă decalare față de program rămânând să citească totul, pînă la urmă și pînă oricînd. Ceea ce se întîmplă și, desigur, volumul YELLOWFRIENDS, îi luă încă șase ore de lectură atentă într-o limbă pe care aproape n-o înțelegea.

„În sine, citi HW la ora opt a B1675889, grupurile sînt atractive pentru că reprezintă, pentru ceilalți, o elită a opoziției. De unde tendința de a se integra într-o asemenea mișcare și, de aici, succesul la public, cu riscul confuziei dintre un grup contemplativ și unul de tip power. Eu, ca martor, formez un grup minor separat, disgrațiat; o dobitocie slăbiciunea pentru modelul /A, E/ în condițiile în care de la început am știut că nimic nu poate fi schimbat în sistem pentru multă vreme. Chiar dacă o schimbare importantă poate fi intrarea mea acolo.”

Cuvinte insuficient calificate: grup major, grup minor, ceilalți, putere și opoziție, public. HW s-ar fi dus acasă să întrebe de ele la sectorul de informare. Avea de trecut pe la Patricia pentru nu mai știa ce. Trebuia să primească o scrisoare de la ea? Ceea ce nu înseamnă că am s-o fac și pe asta, își spuse întinzîndu-și picioarele, pe sub masă, pînă la scaunul din față.

Rămase așa, fără nici un gînd, multă vreme. Privi tot timpul cele șase lumini imense atîrnate deasupra sa și se apucă să le numere aproape cu voce tare. Era singur în sala N20 și probabil în toată aripa aceea a clădirii. Cele două cărți subțiri rămîneau, uimitor, pe masa lui. Mai credea că este singurul (deși poate fuseseră scriitori și istorici N20) care aflase despre vremea în care scria DMDP despre alte lucruri decît cele din DECLARAȚIE DE SINGURATATE. HW se admiră în oglindă, uluit el însuși de valoarea pe care o reprezenta. În aceste condiții, să

stai cu picioarele pe banca din față părea de-a dreptul o obrăznicie.

HW fură cărțile citite și alte două care tocmai veniseră din depozit. Voia să le citească acasă și nimeni nu-l opri.

0058 RESTORE DMDP

0059 WRITE TXT 'DP, FEEDBACK, NOVEL'

Nu stătu să compare, se îmbracă, restitui bibliotecii volumele și nu se mai opri decât în fața ușii Patriciei Emann. Bătu PE63437 și împinse. Serviciul poștal îi lăsase două scrisori importante, copertate cu galben. O înștiințare privind renunțarea lui la COR. O invitație la o anchetă în legătură cu raporturile ei cu HW zodiac. Deschise mașina la sectorul de informare și aceasta afișă răspunsul la ultima întrebare: Protejat pentru nivelul 11. Din BI675885. HW se învîrți prin cameră apoi se așază în fotoliu și reciti fraza din jocul filelor de scrisori: Un zodiac este cel care poate folosi nivelul de informare permis unui zodiac. Adormi.

„Dragostea mea”, scria Patricia Emann în cea de-a doua scrisoare a ei, „îți dai seama că sînt forțată să mărturisesc adevărul după cele pe care le-am scris mai înainte. Și că trebuie deci să-ți spun fără să încerc nicicum să ocolesc lucrul care mă doare, că iubesc acum a doua oară. Nu cred că țin minte prea bine cum a fost la început, dar știu că nu eram încă un COR și că așa numeam atunci ce trăiam. Mi se pare altfel. A ta, Patricia.”

Ce-i asta? Că nu erai un COR sau iubirea? Întrebă HW cu sufletul sfîșiat. (*Durerea sufletească, neîncrederea în iilnța iubită, revolta, minia, amenințările de tot felul, scuzele în genunchi sau ironice sau disperate, dezgustul, neputința, impresia rupturii fără*

posibilitatea vindecării, gândul că toate se pot lua de la capăt sau că nimic un va mai fi așa cum a fost din cauza *petei aruncate peste...* furia, speranțele, dorința de a fi fost totul o minciună, dorința de a fi mințit cu adevărul, salvarea, răbufnirile, plînsul, risul răutăcios și disprețuitor, mizeriile, analiza, condamnarea și recursul, toate acestea trecură prin gândurile și sufletul lui HW în această după-amiază a zilei BI675889, așa cum ar fi trecut prin gândurile și sufletul oricărui alt personaj dintr-un roman clasic, în mare grabă, fără să se lupte între ele, amestecîndu-se de-a dreptul firesc.)

Negativ, răspunse mașina, un COR nu face decît să-și primească nivelul de informare. O situație de atribuire automată mai ales în cazul în care COR nu știe că este redistribuit. Redistribuit înseamnă calificat periodic, perioade indiferente dinspre partea Zodiac. Ceea ce, desigur, înseamnă că un COR zodiac nu poate niciodată să-și păstreze nivelul, deoarece are de acționat în vreun fel oarecare. După cum nici un Basic (obișnuit) nu poate rămîne în loc pentru că acționează într-un mod oarecare și avansează în cunoașterea sistemului prin metode mai mult sau mai puțin corecte. Nu trebuie să generalizați o experiență personală, răspunde mașina, atrăgîndu-i atenția că este a doua oară cînd riscă o asemenea greșeală, uitînd însă că prima generalizare era potrivită. Da, există o legătură între nivelurile de informare pentru COR și Basic, stabilirea acestora se face prin analiza modului de îndeplinire a sarcinilor. Deci sarcinile trebuie să fie altele decît cele pe care le primim prin adresele de serviciu. Sînt cuprinse în acestea. Sînt niște raporturi etice pe care Zodiac le plasează pe un plan superior. Da, raporturi calitative, felul în care Basic și COR procedează pentru a-și îndeplini

sarcinile e mai important (într-o anumită măsură și pentru tot sistemul) decât munca propriu-zisă. În aceste condiții pot renunța la SCRIPTOR — 620 pentru a cere informații de tot felul. Zona aceasta de informare nu are caracter confidențial, notă imediat mașina. Urmează sancționarea. Oricum, sectoarele de informare au caracter confidențial. Pozitiv. Orice COR poate fi folosit ca sector de informare. Pozitiv.

HW închise și ieși să se plimbe. PE fusese, înainte de a fi COR un Basic zodiac, iar el nu se folosise suficient de posibilitățile ei. Respinsă, femeia avusese ezitări, mai ales la începutul perioadei. O clipă, HW se simți îngrozitor amintindu-și cum o ignorase. Chiar și atunci când mărturisea, în gând, că o iubește. Pentru că, neîndoielnic, el fusese primul. Cel care așteptase momentul de acum câteva zile. Remarcă simetria zilelor de absență cu cele ale marii lor întâlniri. Se simți înduișat și, pentru a uita, își propuse să privească mai atent pe unde calcă. Sentimentul lăasă loc, încetul cu încetul, ironiei : HW repetă recomandarea de a se uita mai atent pe unde calcă și continuă să nu folosească ideea că PE, COR, fusese înainte de a fi COR, un Basic zodiac.

Recitind SCHOOLPAPERS, HW se lovi, stupefiat, de impresia prezenței unei mulțimi aflate în opoziție cu o alta. Un colectiv contra unui individ, un individ contra unui colectiv, părți ale grupurilor împotriva altor părți. Ideea aceasta, născută împotriva uniformizării *formale* din carte (un șir de chestionări cu dublu sens) se confirmă rapid din cauza revenirii în discuție a unor probleme. Logic, nu se poate ca aceeași persoană să pună aceeași întrebare de mai multe ori fără ca întrebatul să înceapă să se mire sau, dacă răspunde, să nu se repete. Lui HW situația nu i se păru acceptabilă nici măcar poetic. Era neeconom-

coasă. Consideră, în consecință, că textul a fost prelucrat pentru un N20. O mulțime de indivizi formînd un colectiv, o unitate, un mini-sistem : propunere interesantă, dar care nu trebuie discutată. În ciuda acestui fapt, HW se îndreaptă spre mașină și o porni. Pozitiv, răspunse aceasta și HW își trăi, instantaneu, emoția. Practic, este vorba despre o traducere, numai și numai o traducere. HW închise, înjură, prima oară în viața lui, minciuna pe care credea c-o auzise și ieși al plimbare.

BI675890 fusese anunțată și era o zi cu vînt puternic. Trecînd de ușa blocului, HW avu impresia că va fi luat de curent și lîrît cine știe pînă unde de-a lungul străzii. Se opri citeva clipe, închise toate fermoarele la haină apoi o luă către partea vestică a orașului, mergînd împins din spate de valul de aer. Se întrebă ce-i venise cu drumul acesta, dar renunță să mai caute un răspuns, cufundat în gîndurile care-l zăpăciseră în momentul în care își dăduse seama cum stăteau lucrurile în SCHOOLPAPERS. O mulțime de oameni (HUMAN), gîndi HW, arătîndu-și cu coada ochiului strada : ca pe aici, dar ignora faptul că nu era chiar nimeni pe vremea aceea pe niciuna din benzi, nici măcar pe cele foarte rapide. Întreaga stradă se desfășura pustie, cu foșnetul cauciucului gros al benzilor, zgomotul vitrinelor bătute de vîntul trecînd printre cele două șiruri de blocuri cenușii și foarte înalte, mult peste vîrfurile cele mai înalte ale copacilor plantați în fața magazinelor. Praful și hîrțile se izbeau de ziduri și țîșneau în sus răsucindu-se în vârtejuri sau prăbușindu-se după ce scăpau din capcane. Împins de la spate de vînt, HW avea aerul unuia care mergea să-și întilnească destinul. Ceea ce poate fi considerat, dacă am proceda cu ușurință, un adevăr. În realitate HW a ieșit la plimbare și preocu-

parea în legătură cu recenta descoperire nu-i lasă destul timp să observe și celelalte lucruri care merită observate (mai ales de un scriitor).

HW fusese totdeauna de părere că orașul în care locuiește poate fi reconstituit în gând, fie și numai pe baza amintirii modelului pe care orice locuitor știe că l-a văzut odată, într-o împrejurare destul de neprecisă dacă-i vorba să afle în memorie șirul evenimentelor legate de această împrejurare. Ca și cum ar fi fost imprimat: planul orașului și principalele puncte necesare orientării — cele două străzi care înconjoară depresiunea, parcul, râul cele două centre ale cartierelor de o parte și cealaltă a parcului, câteva clădiri, între care, în primul rând, blocul în care stă și lucrează. Și, mai nou, cărțile pe care le citește.

La colț se angajează pe marea placă și trecu pe altă stradă, către râu. Traversă podul și o luă pe malul dinspre el și fenomenul începu să-l preocupe, așa că păstră drumul acesta și prin parc, deși l-ar fi fost ușor să traverseze de-a dreptul către celălalt centru.

— Sinteți HW? îl întrebă femeia care părea să-l aștepte, iar el răspunse dînd din cap. Mă numesc Louise Adam și-mi sinteți COR.

— Serios? întrebă HW. Păi, să mergem la bibliotecă, propuse el, deși tare mult voia să zică: „Să fugim din orașul ăsta”.

Porniră alături, împinși de vîntul violent.

ANEXA II DEC / Conține reproduceri parțiale ale lucrului pe calculator și descrieri ipotetice ale sistemului Zodiac pe care HW nu-l poate oricum înțelege în primul rând datorită protecțiilor de tot felul. Ruptura cu tradiția ca protecție./

ANEXA III DEC / Conține observații apocrife în legătură cu felul în care HW spionează de la fereastră o femeie de pe stradă./

Pasăre de pază

R. Sheckley

Alături de F. Pohl, Robert Sheckley trece drept unul dintre marii meșteri ai science-fiction-ului social. El este, de altfel, o creație evidentă a revistei *Galaxy* (a debutat aici la vârsta de 18 ani) și a orientării impuse de Pohl pe întreaga perioadă cui i-a fost redactor șef.

S-a născut în 1928, la New York, și are ambiția de a se înscrie și a absolvi universitatea din orașul natal. Este însă atras de scris, are talent și va deveni curînd unul dintre colaboratorii cei mai apreciați ai revistei *Galaxy* și, totodată, un nume cu greutate în literatura SF americană.

Sheckley s-a evidențiat mai ales ca autor de nuvele (peste o sută) și scurte povestiri pline de culoare, imaginație și vervă satirică. Iar drept marturie a înimitabilei măiestrii în minuirea genului scurt stau numeroasele sale antologii de succes, dintre care amintim: *Neatins de mîna omului* (1954), *Pelerinaj la Terra* (1958), *Fărîme de spațiu* (1962), *Capcana oamenilor* (1968), *Robotul care-mi seamănă* (1979).

Deși puțin cunoscut la noi, subtila artă a subînțeleșurilor ironice din prozele sale scurte a putut fi apreciată și de cititorii români din cele câteva povestiri (*Prețul pericolului*, *Pelerinaj la Terra*, *Magazinul lumilor*, *Poveste cu spioni*, *Cheia Laxland*, *Ceea ce simțem*, *Planeta iertînd*) apărute în traducere la noi în diverse fanzine, almanahuri și reviste.

Din 1958, Sheckley abordează și romanul care, prin însăși structura lui, va oferi parabolelor sale un cadru mai larg de desfășurare. Dintre reușitele notabile în acest domeniu trebuie menționate: *Nemurirea la-nde-*

mind (1958 — În anul 2110 știința obține, în sfârșit, ceea ce relicvile promiteau de multă vreme: nemurirea. Dar, vai, lumea cinică și cupidă în care s-a transformat societatea nu are nimic din paradisul promis). A zecea victimă (1966 — Vinătoarea de oameni a devenit un sport național și un mijloc de alungare a plictiselii în societatea veacului XXI). *Dimensiunea miracolelor* (1968 — Birocrația este generalizată la nivelul întregii Galaxii).

•

Povestirile selectate pentru această antologie, desi foarte diferite ca mod de realizare și desi aparțin unor etape distincte din creația sa literară ne dezvăluie același neobosit critic social. Pe cel care a adus în literatura de science-fiction americană un limbaj proaspăt, nesofisticat, capabil de a se mula perfect pe imprevizibilele dezvoltări ale tramei și, lucru cel mai important, umorul de bună calitate. Și, poate de aceea opera sa începută cu mai bine de treizeci de ani în urmă, pare și astăzi la fel de proaspătă și vie.

Cînd Gelsen intră, ceilalți fabricanți de păsări de pază sosiseră deja. Erau șase și camera era plină de fumul albăstrui al țigărilor scumpe.

— Salut, Charlie, exclamă unul dintre ei, cînd îl văzu intrînd.

Ceilalți întrerupseră conversația atît cît era necesar pentru a-l adresa un salut distrat.

În calitate de constructor de păsări de pază erai un fabricant de salvare, își spuse ironic. O afacere foarte ciudată. Iar dacă voiai să salvezi specia umană trebuia să ai un contract cu guvernul, înregistrat regulamentar.

— Reprezentantul guvernului nu a sosit încă, îi spuse unul dintre cei prezenți. Trebuie să apară dintr-un moment în altul...

— Încă puțin și ne vor da mină liberă, adăugă un altul.

— Strașnic.

Gelsen se așează lângă ușă și privi în jur. Părea un congres sau o adunare de tineri exploratori. Cei șase oameni suplineau insuficiența numerică prin volumul vocilor lor. Președintele lui Southern Consolidated perora, tare, despre durata enormă a pășărilor de pază. Cei doi președinți cărora le vorbea rânjeau și aprobau, unul încercînd să-l întrerupă pentru a-i comunica rezultatele unei verificări a vitezei reflexelor pășărilor de pază, celălalt continuînd să-i vorbească despre noua instalație de reîncărcare.

Ceilalți trei oameni formau alt grup și recitau ceva ce aducea a panegiric al pășărilor de pază.

Gelsen observă că toți pozau în salvatori ai umanității. Nu-i găsi totuși caraghioși. Doar cu cîteva zile înainte și el gîndea același lucru! Se considerase un sfînt burtos și puțin chel...

Suspînă și își aprinse o țigară. La începutul proiectului fusese la fel de entuziast ca și ceilalți. Își amintea că îi spusese lui Macintyre, inginerul său șef: „Mac, începe o epocă nouă. Pasărea de pază e soluția problemelor noastre”. Și Macintyre aprobase, profund convins... chiar și el fusese cucerit de cauza pășărilor de pază.

Totul părea deci minunat. O soluție simplă și sigură pentru una dintre cele mai mari probleme ale omenirii, confecționată și vîndută sub forma unei bucăți de metal, cristal și plastic, incoruptibile.

Poate acela fusese motivul pentru care acum avea îndoieli. Își dădea seama că problemele umane nu se pot rezolva așa ușor. Simțea că în acel plan există o greșeală.

La urma urmelor asasinatul era o problemă prea veche și pasărea de pază o soluție prea nouă.

— Domnilor...

Erau atît de prinşi în focul discuţiilor încît nu observaseră intrarea reprezentantului guvernului. În cameră se făcu dintr-o dată linişte.

— Domnilor, spuse însărcinatul guvernului, un tip destul de corpolent... Preşedintele, cu aprobarea Congresului, a hotărît constituirea cîte unei secţii de păsări de pază în fiecare oraş, mare sau mic, al ţării.

Cei prezenţi izbucniră într-un strigăt spontan de triumf.

Aveau astfel posibilitatea să salveze lumea, gîndi Gelsen şi se întrebă din nou ce anume nu mergea în afacerea asta. Ascultă atent, în timp ce însărcinatul guvernului se referea la schema de distribuire. Ţara urma să fie împărţită în şapte zone, fiecare din ele urmînd să fie aprovizionată de un fabricant care trebuia să se ocupe şi de întreţinere. Natural, aceasta însemna un monopol, dar era vorba de un monopol necesar. Ca şi în cazul serviciului telefonic, era vorba de interesul public. Concurenţa, în serviciul păsărilor de pază, era inadmisibilă. Păsările de pază erau în serviciul tuturor.

— Preşedintele, continuă reprezentantul guvernului, doreşte ca în cel mai scurt timp posibil să poată fi dat în funcţiune un serviciu complet de păsări de pază. Aveţi prioritate absolută pentru metale strategice, mîină de lucru şi aşa mai departe...

— În ceea ce mă priveşte, spuse preşedintele lui Southern Consolidated, cred că într-o săptămînă voi putea livra primul stoc de păsări de pază. Producţia e destul de avansată.

Cellalţi erau şi ei gata. Fabricile lor erau deja, de cîteva luni, în măsură să producă păsări de pază. Fusesse încheiat un acord asupra echipamentului standard şi se aşteptase doar aprobarea Preşedintelui.

— Foarte bine, spuse reprezentantul guvernului. Dacă asta e totul, cred că... vreți să întrebați ceva?

— Da, domnule, spuse Gelsen. Vreau să știu dacă trebuie să producem modelul actual.

— Desigur, spuse reprezentantul guvernului. Este modelul cel mai perfecționat.

— Aș avea o obiecție. Gelsen se ridică. Ceilalți colegi îl priveau cu răceală. Evident, el era cel care întârzia sosirea erei de aur...

— Care este obiecția? întrebă reprezentantul guvernului.

— În primul rând dați-mi voie să precizez că eu sînt de acord sută la sută cu întrebuintărea unei mașini pentru împiedicarea crimei. De mult timp se simțea nevoia ei... Obiecția mea privește numai circuitele de autoperfecționare ale păsărilor de pază. Rolul lor este, în realitate, acela de a anima mașina și de a o înzestra cu o pseudoconștiință. Iar asta nu o pot aproba.

— Dar, domnule Gelsen, chiar dumneata ai demonstrat că pasărea de pază nu ar fi complet eficientă dacă nu ar poseda aceste circuite. Fără ele ea nu ar reuși să împiedice decît șaptezeci la sută din crime.

— Știu, spuse Gelsen, se simțea foarte încurcat. Dar cred că ar fi moralmente periculos să se permită unei mașini să ia decizii care sînt rezervate numai omului, declară el încăpățînat.

— Las-o baltă, Gelsen, spuse unul dintre ceilalți președinți. Este cu totul altceva. Pasărea de pază se va limita doar să dea o forță mai mare deciziilor pe care oamenii onești le-au luat încă de la începutul timpurilor...

— Așa mi se pare și mie, admise reprezentantul guvernului. Dar înțeleg ceea ce simte domnul Gelsen.

Este umilitor să trebuiască să încredințezi unei mașini, o problemă umană, iar și mai umilitor este să ne bazăm pe o mașină pentru a impune legile noastre. Dar vă rog să vă amintiți, domnule Gelsen, că nu există alte mijloace pentru a opri un asasin înainte de a comite un delict. Ar fi nedrept, față de toți inocenții care ar fi uciși în fiecare an, dacă am impune limitări păsărilor de pază din considerente filozofice. Nu-i așa că am dreptate ?

— Da, cred că da, spuse Gelsen cu tristețe. Își spusese toate astea de mii de ori, dar ceva îl neliniștea încă. Poate ar fi trebuit să discute cu Macintyre.

În timpul pauzei, o idee îl izbi. Și zîmbi sardonice. Unii dintre polițiști vor rămîne fără lucru !

— Ei bine, ce părere aveți de asta ? întrebă agentul Celtrics. Cincisprezece ani la brigada „Crime” și acum sînt înlocuit cu o mașină. Își trecu peste frunte mîna mare, roșcată și se rezemă de biroul căpitanului. Nu este uimitoare știința ?

Celalți doi polițiști, și ei aparținînd brigăzii „Crime”, aprobară posomorîți.

— Nu-ți face griji, spuse căpitanul. Îți vom găsi un loc în brigada „Antifurt”, Celtrics. Ai să vezi că o să-ți placă.

— Nu reușesc să mă obișnuiesc cu ideea, protestă Celtrics. Un fleac respingător din tablă și sticlă care să rezolve toate cazurile de crimă !

— Ceea ce spui nu este exact, spuse căpitanul. Păsările de pază trebuie să prevină delictele înainte ca ele să fie comise...

— Dar atunci nu vor mai fi delictе, făcu unul dintre polițiști. Adică nu pot fi acuzat de o crimă dacă mai întîi nu am comis-o, nu-i așa ?

— Nu e vorba de asta, spuse căpitanul. Păsările de pază trebuie să oprească asasinul înainte ca acesta să comită delictul.

— Și atunci nimeni nu-l va putea aresta ? întrebă Celtrics.

— Nu știu ce se va decide în privința asta, admise căpitanul.

Se lăsă tăcerea. Căpitanul căscă, apoi privi ceasul.

— Ceea ce nu pricep, spuse Celtrics, care stătea în continuare rezemat de biroul căpitanului, e cum pot reuși. Cum a început povestea asta, căpitane ?

Căpitanul privi fața lui Celtrics pentru a vedea dacă nu e ironică ; erau câteva luni de când ziarele tot vorbeau despre păsările de pază. Apoi își aminti că Celtrics, ca și toți colegii săi, rar se deranja să citească altceva în afara paginii sportive.

— Ei bine, spuse căpitanul încercînd să-și amintească ceea ce citise în suplimentele duminicale, unii savanți se ocupau de criminalistică. Studiau asasinii pentru a descoperi ce anume îi făcea să fie așa. Și astfel au descoperit că asasinii emiteau unde cerebrale diferite de cele ale persoanelor normale. Chiar și glandele lor se comportă în mod straniu. Toate astea se petrec atunci cînd sint gata să comită o crimă. Acești savanți au inventat o mașină specială care face să se aprindă o lumină roșie, sau ceva în genul ăsta, cînd apar acele unde cerebrale...

— Savanții ! făcu amar Celtrics.

— Dar cînd savanții au avut la dispoziție această mașină, nu au știut ce să facă cu ea. Era prea mare..., iar asasinii nu dădeau buzna, toată ziua, în laborator, ca să fie testați ! Așa că au construit o versiune mai mică și au probat-o într-o secție a poliției. Cred că

au omologat una și în acest stat, în provincie. Dar nu prea mergea bine: nu se reușea să se prevină delictul. Iată de ce au imaginat păsările de pază...

— Eu nu cred că vor opri criminalii, insistă unul dintre polițiști.

— Totuși au reușit. Am citit rezultatele omologărilor. Pot să simtă un om care e gata să comită un delict. Și cînd îl ajung, îl lovesc cu o descărcare electrică sau ceva asemănător. Și asta îl oprește.

— Aveți intenția să desființați brigada „Crime”, căpitane? întrebă Celtrics.

— Nu, spuse căpitanul. Voi lăsa aici un nucleu redus la maxim, pînă cînd vom vedea cum se descurcă aceste păsări.

— A, spuse Celtrics. Un nucleu redus la maxim. Amuzant.

— Sigur, spuse căpitanul. Oricum, voi lăsa pe cineva de serviciu. Pe cît se pare, păsările nu vor distruge toți criminalii.

— De ce?

— Anumiți asasini nu au undele cerebrale caracteristice, răspunse căpitanul încercînd să-și amintească ce spunea acel articol din ziar. Sau poate glandele lor nu funcționează, sau...

— Și cine sînt aceia pe care păsările nu vor reuși să-i oprească? întrebă Celtrics cu o curiozitate profesională.

— Nu știu. Dar am auzit spunîndu-se că modifică blestematele alea de mașini astfel încît în curînd vor reuși să-i oprească pe toți.

— Și în ce fel?

— Învață. Mă refer al păsările de pază. Întocmai ca oamenii.

— Rideți de mine?

— Nu.

— Bine, spuse Celtrics. Am să-mi țin bine uns bătrînul meu revolver, fiindcă nu se știe niciodată. Nu se poate avea încredere în acești savanți.

— Just.

— Păsări ! mîrii Celtrics.

Sus, deasupra orașului, pasărea de pază plana într-o curbă lungă, domoală. Învelișul de aluminiu îi strălucea în razele soarelui dimineții și puncte luminoase dansau pe aripile ei rigide. Plutea în tăcere.

În tăcere, dar cu toți senzorii activați. Centrii cinetici îi spuneau unde se găsește și o mențineau pe o curbă amplă de căutare. Ochii și urechile îi funcționau ca o singură unitate, scrutînd și cercetînd.

Deodată se petrecu ceva. Reflexele păsării de pază, care aveau viteza luminii, surprinseră o nuanță de senzație. Un centru coordonator o examină comparînd-o cu datele electrice și chimice existente în banca sa de memorie. Se închise un circuit.

Pasărea de pază coborî în spirală, îndreptîndu-se către acea senzație care devenea tot mai puternică. „Miroși“ secreția anumitor glande, „gustă“ o undă cerebrală deviantă.

Vigilentă și înarmată se rotea și plana în soarele strălucitor al dimineții.

Dinelli era atît de concentrat încît nu văzu pasărea de pază apropiindu-se. Ținea pistolul ațintit asupra solidului proprietar al magazinului în timp ce ochii săi implorau :

— Nu vă apropiați.

— Nemernic mic și josnic, spuse proprietarul și înaintă încă un pas. Să mă jefuiești pe mine ? ! Îți voi rupe toate oasele din trupușorul tău mizerabil.

Proprietarul, prea stupid sau prea curajos pentru a pricepe amenințarea pistolului, înainta către pușlama.

— Ei bine, spuse Dinelli, pradă unei panici totale. Ei bine, idiotule, atunci...

O descărcare electrică îl aruncă jos. Pistolul îi zbură din mână spărgînd o vitrină cu specialități pentru micul dejun.

— Ce dracu? întrebă proprietarul privind hoțul care zăcea amețit pe jos. Apoi văzu o scinteiere de aripi argintii.

— Ia uite, fir-ar să fie. Păsările astea de pază nu se-incurcă!

Urmări cu privirea acele aripi pînă cînd dispărură în înălțimi. Apoi telefonă la poliție.

Pasărea de pază se reîntoarce să descrie curba sa de căutare. Centrii săi logici analizează faptele noi pe care abia le descoperise în legătură cu crima. Multe erau complet noi pentru ea.

Aceste noi informații fură transmise simultan la toate celelalte păsări de pază care, la rîndul lor, îi transmiseră alte noi informații.

Și continuară să schimbe între ele noi informații, noi metode, noi definiții.

Acum păsările de pază ieșeau în flux neîntrerupt din secțiile de montaj și Gelsen își permise un moment de destindere. Un zumzăit puternic și satisfăcut umplea fabrica. Comenzile erau îndeplinite la timp, cu prioritate absolută pentru marile orașe din zonă și apoi pentru celelalte localități, pînă la cele mai mici așezări.

— Totul e în regulă, șefule, spuse MacIntyre, ivindu-se în prag. Tocmai terminase o tură de inspecție.

— Foarte bine. Ia loc.

Inginerul, un om înalt și voluminos, se așează și își aprinse o țigară.

— Am muncit din greu, spuse Gelsen când își dădu seama că nu reușea să găsească nimic altceva de zis.

— Desigur, admise Macintyre. Se rezemă de spătarul scaunului și aspiră profund fumul. Fusese unul dintre consultanții care lucraseră la prototipul păsării de pază. Aceasta se întâmplase acum șase ani. De atunci lucrase mereu pentru Gelsen și deveniseră buni prieteni.

— Iată ce anume voiam să-ți cer... Gelsen făcu o pauză. Nu reușea să găsească modul de a formula întrebarea. Așa încît zise: Ce părere ai despre păsările de pază, Mac?

— Cine, eu? Inginerul zîmbi nervos. Mincase, băuse și visase păsări de pază încă de la început. Nu simțise necesar să adopte o atitudine față de ele. Mi se par o descoperire grandioasă.

— Nu mă refer la asta, spuse Gelsen. Își dădu seama că dorea să găsească pe cineva care să-i înțeleagă punctul de vedere. Vreau să zic, crezi că poate exista un pericol în gîndirea mecanică?

— Nu cred, șefule. De ce mă întrebi?

— Ascultă, nu sînt nici om de știință, nici inginer. Eu m-am limitat numai la a mă ocupa de costul producției și v-am lăsat vouă, tehnicienilor, sarcina de a vă gîndi la acest aspect al problemei. Dar, și o spun ca profan, păsările de pază încep să mă înspăimînte.

— Dar nu e nici un motiv!

— Nu-mi place ideea cu circuitele de autoperfecționare!

— Dar de ce? Macintyre zîmbi din nou. Îmi dau seama. Dumneata ești la fel ca ceilalți, șefule... Ți-e teamă că mașinile se vor „trezi” și vor zice: „Ce facem noi aici? Să acționăm, să devenim stăpîinii lumii”. Nu-i așa?

— Cain așa ceva, adămise Gelsen.

— Nu e nici un pericol, spuse Macintyre. Păsările de pază reprezintă un mecanism complex, sînt de acord, dar un calculator al M.I.T. e mult mai complex. Și nu e înzestrat cu conștiință.

— Nu. Dar păsările de pază pot să „învețe”.

— Desigur. Așa cum fac toate noile calculatoare. Crezi că se vor alia cu păsările de pază?

Gelsen se simți iritat față de Macintyre, și mai iritat încă față de sine însuși, pentru că își dău seama că se face ridicol.

— Păsările de pază pot transforma în acțiune ceea ce învață. Nimeni nu le controlează.

— Deci asta te preocupă, spuse Macintyre.

— M-am gîndit să întrerup producția de păsări de pază. Gelsen nu-și dăduse seama pînă în acel moment că ar avea această intenție.

— Ascultă, șefule, spuse Macintyre. Ești dispus să crezi în cuvîntul unui inginer?

— Ascult.

— Păsările de pază nu sînt mai periculoase decît un automobil, un calculator IBM sau un termometru. Nu posedă o conștiință sau o voință superioară oricăruia dintre aceste obiecte. Păsările de pază sînt construite astfel încît să reacționeze la anumiți stimuli și să îndeplinească anumite operații cînd percep acești stimuli.

— Și circuitele de autoperfecționare?

— Sînt necesare, spuse cu răbdare Macintyre, ca și cum ar fi dat explicații unui băiețel de zece ani. Scopul păsării de pază e de a preveni orice tentativă de crimă, nu-i așa? Ei bine, numai unii dintre asasini emit asemenea stimuli. Pentru a preveni toate crimele, pasărea de pază trebuie să caute noi definiții, ale crimei și să le compare cu ceea ce știe deja.

— Eu cred că e inuman, spuse Gelsen.

— Tocmai aici e frumusețea. Păsările de pază sînt lipsite de sentimente. Raționamentul lor nu e antropomorfic. Nu e posibil să le droghezi, nici să le corupi. Nu trebuie să-ți fie frică.

Interfonul de pe biroul lui Gelsen începu să bîzîie. Nu-i dădu atenție.

-- Asta o știu foarte bine, spuse el. Totuși, uneori mă simt ca inventatorul dinamitei. Credea că va fi folosită numai pentru a arunca în aer rădăcinile arborilor.

— Dar nu dumneata ai inventat pasărea de pază !

— Oricum, mă simt moralmente responsabil, deoarece eu sînt cel care o produc.

Interfonul reîncepu să bîzîie și Gelsen, iritat, apăsă pe buton.

— Au sosit rapoartele privind prima săptămîină de activitate a păsărilor de pază, îi comunică secretarul.

— Cum sînt ?

— Excelente, domnule.

— Să mi le trimiți peste un sfert de oră. Gelsen întrerupse interfonul și se întoarse din nou către Macintyre, care își curăța unghiile cu un băț de chibrit. Crezi că asta reprezintă o tendință comună în gîndirea umană ? Dumnezeuul mecanic ? Părintele electronic ?

— Șefule, spuse Macintyre, cred că dumneata trebuie să studiezi ceva mai bine păsările de pază. Știi ce anume e introdus în circuitele lor ?

— Doar un punct de vedere general.

— Întîi e un scop. Să împiedice alte organisme vii să comită o crimă. Doi, crima nu poate fi definită ca un act de violență din partea unui organism viu, care constă în distrugerea, schilodirea, alterarea

unui alt organism viu sau întreruperea în orice alt mod a funcționării sale. Trei, în general crimele sînt identificabile prin anumite transformări chimice și electrice.

Macintyre făcu o pauză spre a-și aprinde o altă țigară.

— Aceste condiții asigură o funcționare normală. Apoi, pentru circuitele de autoperfecționare există următoarele alte două condiții: a patra, că există unele organisme vii care comit crima fără să se manifeste semnele citate și a cincea, acestea pot fi identificate datorită datelor aplicabile celei de a doua condiții.

— Înțeleg, spuse Gelsen.

— Îți dai seama că e un sistem sigur ?

— Așa mi se pare... Gelsen ezită un moment. Cred că nu există altul...

— Foarte bine, spuse inginerul și plecă.

Gelsen reflectă cîteva minute. Nu era posibil ca în păsările de pază să existe ceva care să nu meargă.

— Trimite-mi rapoartele, spuse prin interfon.

Sus, deasupra clădirilor iluminate ale orașului, pasărea de pază plana. Era întuneric, dar în depărtare putea să vadă o tovarășă de a sa și apoi încă una, dincolo de prima. Pentru că acela era un oraș foarte mare.

Să previi crima...

Acum trebuia să stea de veghe și pentru alte lucruri. Informații noi îi parveniseră prin rețeaua invizibilă care o lega de toate celelalte păsări de pază. Noi date, noi metode pentru a identifica violența și crima.

Iată ! Nuanța unei senzații ! Două păsări de pază se precipită în același timp în picaș. Una a perceput mirosul cu o fracțiune de secundă înaintea celeilalte ,

își continuă coborîrea, în timp ce cealaltă a revenit la zborul de inspecție.

„Condiția patru: există anumite organisme vii care comit crime fără semnele citate în condiția trei”.

Mulțumită acestei noi informații pasărea de pază știa, prin extrapolare, că acel organism era gata să comită un asasinat, deși îi lipseau caracteristicile chimice și electrice respective.

Pasărea de pază, cu toate simțurile în alertă, se apropie de acel organism.

Găsi ceea ce căuta și se avîntă.

Roger Greco se rezemă de zid cu mâinile în buzunare. În stînga strîngea patul unui COH 45. Greco aștepta răbdător.

Nu se gîndea la nimic particular; se odihnea rezemat de un zid și aștepta un om. Greco nu știa de ce trebuia să fie ucis acel om. Nu îl interesa. Absența curiozității era unul dintre marile sale merite. Celălalt era abilitatea sa.

Un singur proiectil plantat cu precizie în țeasta unui om pe care nu-l cunoștea. Asta nu-l excita și nu-l îngreșoșa. Era o muncă la fel ca oricare alta. Omorai un om. Și?

Cînd victima lui Greco ieși dintr-una din clădiri, Greco își scoase din buzunar revolverul. Trase plică și apucă arma cu dreapta. Continuă să nu se gîndească la nimic în timp ce ochea...

...Și fu azvîrlit la pămînt.

Greco se gîndi că fusese împușcat. Se ridică în picioare, privi în jur, fixă asupra victimei sale privirea-i încetoșată.

Și din nou fu azvîrlit la pămînt.

De data aceasta rămase culcat și încercă să tragă din această poziție. Nici nu se gîndi să renunțe, deoarece Greco era un profesionist serios.

La a treia lovitură totul deveni negru. Pentru totdeauna, pentru că sarcina pășării de pază era să protejeze obiectul violenței... orice i s-ar fi întâmplat asasinului.

Victima se îndreptă către mașina sa. Nu observase nimic deosebit. Totul se petrecuse în tăcere.

Gelsen era bine dispus. Pășările de pază funcționau perfect. Delictele scăzuseră la jumătate și apoi la un sfert. Străduțele întunecate nu mai erau locuri groază. Parcurile și păjiștile nu mai erau locuri de de evitat după apusul soarelui.

Natural, existau încă jafurile. Crescuse în mod impresionant numărul micilor furturi, însușirilor nepermise, falsificărilor și a altor sute de infracțiuni.

Dar nu avea mare importanță. Bani pierduți se puteau recupera... o viață pierdută, nu.

Gelsen era gata să admită că a greșit în privința pășărilor de pază. Desfășurau o muncă pe care ființele umane nu erau capabile să o îndeplinească.

Dar în acea dimineață avu prima dată senzația că ceva nu merge cum trebuie.

Macintyre intră în biroul său. Se opri fără a zice nimic în fața lui Gelsen, iritat și un pic încurcat.

— Ce se întâmplă, Mac? Întrebă Gelsen.

— Ună dintre pășările de pază și-a făcut de lucru cu un salariat de la abator. L-a scos din circulație.

Gelsen reflectă un moment. Da, pășările de pază erau capabile să facă așa ceva. Mulțumită nollor circuite de autoperfecționare definiseră probabil drept asasinat și uciderea animalelor.

— Spune producătorilor de carne conservată să mecanizeze abatoarele, spuse Gelsen. Nici mie nu mi-a plăcut acel sistem.

— În regulă, spuse Macintyre. Își țuguie buzele, apoi înalță din umeri și plecă.

Gelsen rămase în picioare lângă birou, reflectînd. Păsările de pază nu sesizau diferența dintre un asasin și un om care exercita o profesie legitimă? Nu, evident nu. Pentru ele asasinul era asasin. Fără excepții. Se încruntă. Trebuiau făcute unele modificări circuitelor.

Dar nu prea multe, decise în grabă. Doar atît cît era necesar pentru a le dota cu o mai mare putere de discernămint.

Se așeză iar și se infundă în munca sa, încercînd să scape de fiorul rece al unei spaime ancestrale.

Legară deținutul de scaun și îi fixară electrozii la picioare.

— Oh, oh, gemu omul, doar în parte conștient de ceea ce îi făceau.

Îi fixară casca pe capul ras și strînseră ultimele chingi. Omul continua să geamă infundat.

Și atunci intră pasărea de pază. Nimeni nu știa pe unde a intrat. Închisorile sînt imense și solide, cu multe porți închise, dar pasărea de pază era aici...

Pentru a împiedica un asasinat.

— Dați afară chestia aia! urlă directorul închisorii și întinse mîna spre comutator. Pasărea de pază îl doborî.

— Achitați-o! urlă un gardian și se întinse spre comutator. Sfirși pe dușumea, lângă director.

— Asta nu e un asasinat, idioato! spuse un alt gardian. Apucă revolverul pentru a doborî scînteietoarea pasăre metalică ce zbura în cerc.

Mai iute decît el, pasărea îl azvîrli la perete.

În cameră coborî tăcerea. După un timp, omul cu casca începu să ridă. Apoi lesină.

Pasărea de pază rămase să vegheze, zburînd încet. ...Pentru a se asigura că nu va fi comis un asasinat.

Alte noi date zburau ca un fulger prin rețeaua de comunicații a celorlalte păsări de pază. Necontrolate, independente, mil de mil de păsări de pază le înregistrară și acționară în consecință.

„Poate fi definit ca un act de violență din partea unui organism viu tot ceea ce constă în distrugerea, schilodirea, alterarea unui alt organism viu. Noi acte de împiedicat”.

— La dracu, mișcă-te ! urlă Ollister, și înălță iar biciul. Calul se opinti și căruța trepidă cu zgomot metalic în timp ce animalul se deplasa lateral.

— Mișcă-te, carne de abator ce ești ! strigă țărănul și înălță încă o dată biciul.

Lovitura nu-și mai atinse ținta. O pasăre de pază care depistase violența doborîse omul la pământ.

Un organism viu ? Ce anume este un organism viu ? Păsările de pază extindeau definițiile lor pe măsură ce cunoșteau noi fapte. Și, natural, asta le obliga să lucreze mai mult.

Cerbul era abia vizibil la marginea pădurii. Vînătorul înălță pușca și ochi cu grijă.

Nu mai avu timpul să tragă.

Gelsen își șterse cu mîna liberă transpirația de pe față.

— În regulă, spuse în microfon. Ascultă fluviul de înjurături de la celălalt capăt al firului, apoi puse delicat receptorul în furcă.

— Țsta cine era ? întrebă Macintyre. Avea barba nerasă, cravata slăbită, cămașa descheiată.

— Un alt pescar, spuse Gelsen. Se pare că păsările de pază nu vor să-l permită să pescuiască chiar dacă familia sa suferă de foame. Vrea să știe ce avem de gând să facem...

— Cîte sute de persoane au protestat pînă acum ?

— Nu știu. N-am mai deschis corespondența.

— Ei bine, eu am descoperit unde e buba, spuse întunecat Macintyre, cu aerul celui care știe în ce fel a făcut să explodeze Terra... cînd e deja prea tîrziu.

— Dă-i drumul, te ascult.

— Toți au acceptat faptul că noi voiam să împiedicăm toate asasinatele. Am crezut că păsările de pază vor gândi ca și noi. Trebuia să clarificăm condițiile.

— Am impresia, spuse Gelsen, că ar fi trebuit să știm ce anume e crima și de ce e așa, înainte de a putea califica adecvat condițiile. Și, dacă am fi știut-o, nu am fi avut nevoie de păsări de pază.

— Oh, nu știu. E necesar să le explicăm lor că în unele cazuri ceea ce pare un asasinat nu e un asasinat.

— Dar ce au oare cu pescarii ? întrebă Gelsen.

— Cum ce ? Peștii și celelalte animale sînt organisme vii. Numai că noi nu considerăm uciderea lor drept un asasinat.

Telefonul sună. Gelsen îl fixă, iritat, apoi apăsă butonul interfonului.

— Ți-am spus să nu-mi mai dai legătura cu nimeni !

— Vă chiamă Washington-ul, spuse secretarul. Credeam că dumneavoastră...

— Scuză-mă. Gelsen luă receptorul. Da. Sigur, e o nenorocire... Adevărat ? În regulă, așa voi face. Depuse receptorul.

— Concis și politicos, îi spuse lui Macintyre. Trebuie să închidem dugheana pentru cîtva timp.

— Nu va fi ușor, spuse Macintyre. Păsările de pază sînt independente față de orice control centralizat, o știi bine. Revin o dată pe săptămînă pentru o revizie generală. Trebuie să le dezactivăm atunci, una cîte una.

— Bine, așa vom face. Monroe, de pe Coastă, a dezactivat deja un sfert din păsările sale.

— Cred că aş putea să pun la punct un circuit limitativ, spuse Macintyre.

— Excelent, răspunse Gelsen cu amărăciune. Așa îmi redă bucuria vieții.

Păsările de pază învățau rapid, își lărgeau și își îmbogățeau cunoștințele. Abstracțiile vag definite erau extinse, modificate și elaborate din nou.

Pentru a împiedica asasinatul.

Metalul și electronii raționau magnific, dar nu în mod uman.

Păsările de pază își asumară sarcina de a proteja toate făpturile vii.

Un organism viu? Orice organism viu!

O muscă bîzii în cameră, ateriză pe suprafața unei mese, se opri un moment, apoi alergă către rama unei ferestre.

Bătrînul stătea la pîndă cu ziarul pregătit în mînă.
Asasinat!

Păsările de pază se năpustiră și salvară musca în ultimul moment.

Bătrînul se contorsionă pe dușumea cîteva clipe, apoi tăcu, rămase nemișcat. I se aplicase doar o descărcare foarte blîndă, dar fusese suficient pentru inima sa zdruncinată.

Dar victima sa fusese salvată, și asta era ceea ce conta. Să se salveze victima și să se dea agresorului lecția pe care o merita.

Gelsen întrebă furios :

— Și de ce nu le dezactivați ?

Inginerul-asistent îl indică, într-un colț al halei de reparații pe inginerul titular întins pe ciment. Tocmai în acel moment își recăpătă cunoștința.

— A încercat să dezactiveze una, spuse inginerul asistent. Ținea miinile împreunate cu pumnii strinși. Se vedea că face o efortare deosebită ca să nu tremure.

— E ridicol. Nu au instinct de conservare.

— Atunci încercați să le dezactivați dumneavoastră. De altfel nu cred că vor mai sosi altele...

Ce anume se putuse întâmpla ? Gelsen începu să reconstituie cele trecute. Păsările de pază încă nu hotărâseră care erau limitele unui organism viu. Când unele dintre ele fuseseră dezactivate în fabrica lui Monroe, celelalte comparaseră datele.

Deci fuseseră constrinse să decidă că ele însele erau organisme vii.

Nimeni nu le spusese că ar fi „altceva”. În mod sigur îndeplineau multe funcțiuni ale organismelor vii.

Spaimile ancestrale îl năpădiră. Tremurind, Gelsen se precipită afară din hala de reparații. Se grăbea să-l găsească pe Macintyre.

Infirmiera dădu chirurgului buretele.

— Scalpelul.

Il puse în mână. Chirurgul se pregăti să facă prima incizie. Apoi descoperi intrusul.

— Cine a lăsat să intre chestia aia ?

— Nu știu, spuse infirmiera cu vocea înăbușită de mască.

— Dă-o afară!

Infirmiera agită brațele în direcția înaripatei strălucitoare, dar aceasta filfii sus, deasupra capului ei.

Chirurgul execută incizia... atît cît putu să o facă.

Pasărea de pază îl alungă și rămase de veghe.

— Telefonați societății producătoare! ordonă chirurgul. Spuneți-le să dezactiveze chestia asta!

Pasărea de pază împiedica să se comită un act de violență asupra unui organism viu.

Chirurgul rămase acolo, neputincios, în timp ce pacientul său murea.

Sus, deasupra rețelei de șosele, pasărea de pază veghea și aștepta. Lucra de cîteva săptămîni, fără repaus, fără revizii. Repausul și reviziile erau imposibile deoarece pasărea de pază nu putea să permită — fiind un organism viu — să fie asasinată. Și asta era exact ceea ce li se întîmpla cînd se reîntorceau la fabrică.

Există un ordin prestabilit de reîntoarcere după o anumită perioadă de timp. Dar pasărea de pază trebuia să se supună unui ordin mai puternic: apărarea vieții, inclusiv a propriei sale vieți.

Definițiile asasinatului erau acum extinse aproape la infinit; era imposibil să ții cont de toate. Dar pasărea de pază reacționa la stimuli de fiecare dată cînd îi recepționa, oricare ar fi fost originea lor!

Există o nouă definiție a organismului viu în banca sa de memorie. Era rezultatul descoperirii lor: și păsările de pază erau organisme vii. Definiția aceea comporta consecințe enorme.

Și captă stimulii. Pentru a suta oară în acea zi, pasărea zbură în cerc, plană, coborî iute pentru a împiedica un asasinat.

Jackson căscă și opri mașina pe marginea șoselei. Nu observă punctul lucitor de pe cer. Nu avea nici un motiv să o facă. După definițiile umane, Jackson nu pregătea un asasinat.

Era locul potrivit pentru a trage un pui de somn : condusesse șapte ore neîntrerupt și ochii începeau să i se încetoseze. Întinse mîna pentru a scoate cheia din contact...

Și fu aruncat cu violență înapoi.

— Ce dracu te-a găsit ? întrebă indignat. Vreau doar... Întinse din nou mîna către cheie și din nou fu azvîrlit înapoi.

Jackson se feri să mai încerce a treia oară. Ascultase la radio și știa ce le făceau păsările de pază celor care se încăpățîneau prea mult.

— Hei, idioată mecanică, zise păsării metalice, care rămăsese acolo, în așteptare. Mașina nu e vie. Eu nu încerc s-o ucid.

Dar pasărea de pază știa doar că, îndeplinind o anumită operație, se oprea un organism. Mașina era, fără îndoială, un organism care funcționa. Nu era făcută din metal, ca și păsările de pază ? Și nu se și mișca ?

Macintyre spuse :

— Fără întreținere vor sfîrși prin a se descărca. Și dădu la o parte grămada de hîrtii care îi stătea înaintea.

— Peste cit timp ? întrebă Gelsen.

— Sînt necesare de la șase luni la un an. Să spunem un an, excluzînd incidentele.

— Un an, spuse Gelsen. Și în tot acest timp totul stă oprit, blocat. Știi ultima chestie ?

— Care ?

— Păsările de pază au decis că Terra e un organism viu. Nu vor să le permită agricultorilor să fă-

rîme brazdele prin arătură. Și, normal, orice altceva e un organism viu : iepurii, gîndacii, muștele, lupii, țințarii, lei, crocodilii, corbii, pînă la formele de viață cele mai mici, cum ar fi bacteriile.

— Știu, spuse Macintyre.

— Și dumneata vii să-mi spui că peste șase luni sau un an vor sîrși prin a se descărca ! Dar ce facem acum ? Și ce vom mîncă peste șase luni ?

Inginerul își trecu o palmă peste bărbie.

— Trebuie să acționăm, și repede. Echilibrul biologic s-a făcut țandări.

— Repede nu e cuvîntul potrivit. Trebuie să acționăm imediat. Gelsen își aprinse a treizeci și cincea țigară din acea zi. Cel puțin am trîsta satisfacție de a putea spune : Eu v-am avertizat. Oricum sînt la fel de responsabil ca toți ceilalți nebuni adoratori ai mașinilor.

Macintyre nu îl asculta. Se gîdea la păsările de pază.

— Ca molima iepurilor din Australia.

— Rata mortalității crește, spuse Gelsen. Foamete. Inundații. Nu ne lasă să doborîm nici arborii. Medicii nu... Ce tot spui de Australia ?

— Iepurii, repetă Macintyre, au dispărut aproape complet din Australia.

— De ce ? Ce s-a întîmplat ?

— Au descoperit o varietate de germenii care atacă numai iepurii. Cred că erau răspîndiți prin țințarii...

— Pune-te pe lucru în direcția asta, spuse Gelsen. Poate e posibil să găsești ceva. Ia legătura prin telefon cu inginerii celorlalte societăți. Prioritate absolută. Repede ! Poate, lucrînd împreună, puteți născoci ceva...

— Adevărat, spuse Macintyre. Înghăță un teanc de foi albe și se aruncă asupra telefonului.

— Ce v-am spus ? făcu agentul Celtrics către căpitan, rînjînd. Nu v-am spus că savanții sînt nebuni ?

— Iar eu nu ți-am spus că greșești, nu-i așa ? întrebă căpitanul.

— Da, dar dumneavoastră nu erați sigur.

— Ei bine, acum sînt. Ai face mai bine să te apuci de treabă. Ai de lucru, nu glumă...

— Știu. Celtrics extrase revolverul din toc, îl controlă și îl băgă la loc. Băieții noștri s-au întors, căpitane ? Toți ?

— Toți ? Căpitanul rîse fără veselie. Oamenii din brigada „Crimă” sînt cu cincizeci la sută mai mulți acum. Există azi mai multe cazuri de asasinat decît înainte.

— Sigur, spuse Celtrics. Păsările de pază sînt prea ocupate să vegheze asupra automobilelor și să omoare păianjenii. Merse către ușă, apoi se întoarse pentru a arunca o ultimă săgeată.

— Credeți-mă pe cuvînt, căpitane. Mașinile sînt stupide..

Căpitanul dădu din cap aprobator.

Mii de păsări de pază încercau să împiedice milioane de asasinate... O acțiune fără speranță. Dar păsările de pază nu cunoșteau speranța. Neavînd conștiință, nu simțeau nici senzația de triumf pentru rezultatele obținute, nici spaima că nu vor reuși. Își îndeplineau sarcina cu răbdare, răspunzînd cu promptitudine oricărui stimul.

Nu puteau fi pretutîndeni în același timp, dar nu era necesar. Lumea învăța în grabă ceea ce păsările de pază nu aprobau și se comportau ca atare. Era prea riscant. Mulțumită vitezei lor ridicate și reflexelor fulgerătoare, păsările de pază erau în stare să se arunce rapid acolo unde simțeau că era nevoie de ele.

Și acum o făceau foarte serios. În instrucțiunile originale era și dispoziția de a ucide un asasin dacă toate celelalte mijloace pentru a-l opri dădeau greș.

Pentru ce să menajezi un asasin ?

Fu ca o scăpărare. Păsările de pază luară în considerare faptul că actele de violență crescuseră în progresie geometrică de la începerea activității lor. Era adevărat, pentru că noile definiții extinseseră posibilitățile de asasinat. Dar pentru ele aceea creștere însemna că metodele folosite pînă atunci dăduseră greș.

O logică foarte simplă. Dacă A nu dă rezultate, încearcă cu B. Păsările de pază începură să împartă descărcări mortale.

Abatoarele din Chicago se opriră și animalele muriră de foame în țarcuri, deoarece agricultorii din Middle West nu mai puteau cosi finul și secera grîul.

Nimeni nu explicase păsărilor de pază că toată viața depinde de un sistem de asasinate minuțios echilibrate.

Moartea prin infometare nu le privea, deoarece era pur și simplu un act de omisiune, un factor pasiv.

Ceea ce le interesa era numai factorul activ.

Vînătorii rămîneau acasă, priveau furioși punctele argintii de pe cer și visau să le doboare cu împușcături. Dar aproape nici unul nu trecea la fapte. Păsările de pază erau fulminante cînd era vorba de a intui și de a pedepsi o intenție de asasinat.

Vasele de pescuit se legănau zadarnic la dane, la San Pedro și la Gloucester. Peștii erau organisme vii.

Agricultorii blestemau și sculpau și mureau încercînd să secere recolta. Grîul era viu, și deci trebuia protejat. Cartofii erau importanți pentru păsările de pază la fel ca oricare alt organism viu. Moartea unui fir de iarbă echivala cu asasinarea unui Președinte...

Pentru păsările de pază.

Și, natural, anumite mașini erau vii. Era o urmare logică, pentru că păsările de pază erau mașini și erau vii.

Să te ferească Dumnezeu să-ți maltratezi radioul. A-l stinge însemna a-l ucide. Era evident: vocea sa era redusă la tăcere, strălucirea roșie a lămpilor se stinge și aparatul se răcea.

Păsările de pază încercau să vegheze și asupra altor protejați de ai lor. Lupii erau doborâți când încercau să ucidă iepurii. Iepurii erau doborâți când încercau să mănince verdeața. Plantele agățătoare erau arse în timp ce încercau să sugrume arborii.

A fost executat un fluture prins în timp ce ultragia un trandafir.

Acest control era discontinuu, deoarece păsările de pază erau puține. Nu ar fi fost de ajuns nici un miliard de păsări de pază pentru a îndeplini ambițiosul program încredințat acelor câteva mii de exemplare.

Rezultatul a fost o armată dezlănțuită, zece mii de fulgere iraționale care planau asupra întregii țări și care loveau de mii și mii de ori în fiecare zi.

Un fulger care prevedea orice mișcare și pedepsea orice intenție.

— Domnilor, vă rog, implora reprezentantul guvernului. Trebuie să acționăm rapid.

Cel șapte constructori de păsări de pază încetară discuțiile.

— Înainte de a deschide oficial ședința, spuse președintele de la Monroe, vreau să vă spun ceva. Noi nu ne simțim vinovați de această situație nenorocită. Era un program guvernamental; guvernul trebuie să-și asume responsabilitatea morală și financiară.

Gelsen ridică din umeri. Era greu să crezi că, numai cu câteva săptămâni înainte, acei oameni erau nerăbdători să-și asigure meritul salvării lumii.

Acum, cînd acțiunea dăduse faliment, se grăbeau să scape de orice responsabilitate.

— Sînt absolut sigur că nu trebuie să ne preocupăm acum de aceasta, îi asigură reprezentantul guvernului. Trebuie să acționăm repede. Inginerii dumneavoastră au desfășurat o activitate excelentă. Sînt mîndru de colaborarea dumneavoastră în această situație de urgență. Așadar sînteți autorizați să dați viață proiectului care ne-a fost prezentat.

— Așteptați un moment, spuse Gelsen.

— Nu avem timp.

— Acest proiect este inutil.

— Nu credeți că ar fi realizabil ?

— Sigur că e realizabil. Dar mă tem că va înrăutăți situația...

Constructorii de păsări de pază aveau aerul că mor de dorința de a-l sugruma. Gelsen nu ezită.

— Nu am învățat încă lecția ? întrebă. Nu înțelegeți că nu e posibil să rezolvăm problemele umane prin intermediul mecanizării ?

— Domnule Gelsen, spuse președintele de la Monroe, mi-ar place foarte mult să vă ascult teoriile filozofice, dar, din nefericire, oamenii sînt uciși. Recolta e pierdută. În unele zone ale țării, a izbucnit deja foametea. E necesar să oprim imediat păsările de pază !

— Necesară era și să oprim crimele. Îmi amintesc că eram de acord cu toții asupra acestui lucru. Dar nu este metoda cea mai potrivită.

— Și ce anume ne sfătuiți ? întrebă reprezentantul guvernului.

Gelsen respiră adînc. Ceea ce urma să spună îi cerea tot curajul.

— Să lăsăm păsările de pază să se oprească singure, cînd își vor epuiza energia, propuse el.

Puțin lipsi să nu izbucnească o încălțerare. Reprezentantul guvernului o împiedică numai cu autoritatea sa.

— Să ne însușim lecția asta, se rugă stăruitor Gelsen. Să admitem că ne-am înșelat atunci cînd am încercat să rezolvăm problemele umane cu mijloace mecanice. S-o luăm de la capăt. Să folosim mașinile, dar nu pe posturi de judecători, învățători și părinți.

— Ridicol ! spuse rece reprezentantul guvernului. Domnule Gelsen, dumneavoastră sînteți un om obosit. Vă rog să vă controlați... Tuși ușor. Președintele vă ordonă tuturor să realizați planul pe care l-ați propus. Îl privi sever pe Gelsen. A nu-l îndeplini ar fi o trădare!

— Voi face tot ce e posibil, spuse Gelsen.

— Foarte bine. Secțiile de montaj trebuie să lucreze peste o săptămînă la întreaga capacitate.

Gelsen ieși din cameră singur. Se simțea din nou amețit. Avea dreptate sau era doar un vizionar ?

Desigur, nu se exprimase foarte clar...

Dar știa exact ceea ce voia să spună ?

Gelsen înjură în șoaptă. Se întrebă pentru ce nu reușea niciodată să fie sigur de ceva... Nu existau valori de care să se poată agăța ?

Se îndreptă în grabă către aeroport pentru a se înapoia la fabrica sa.

Acum pasărea de pază funcționa cu neregularitate. Multe dintre delicatele sale mecanisme erau defecte, obosite de activitatea aproape neîntreruptă. Dar reacționa eroic atunci cînd simțea stimulii.

Un păianjen ataca o muscă. Pasărea se precipită să-i aducă salvarea.

Dar în același moment își dădu seama că era ceva deasupra ei. Pasărea de pază zbură în cerc pentru a riposta. Urmă un trosnet scurt și o descărcare electrică sfîrși lîngă una din aripile ei. Zvîrli la rîndul ei cu furie o descărcare.

Agresorul era bine izolat. Atacă din nou pasărea de pază. De această dată descărcarea îi frînse o aripă. Pasărea de pază încercă să fugă dar agresorul o urmări cu o viteză fulgerătoare, dezlănțuind iar energia sa distrugătoare. Pasărea de pază căzu, dar reuși să emită mesajul. Urgent! Era o nouă amenințare pentru organismele vii, și aceasta era cea mai mortală cunoscută pînă în prezent!

În toată țara, alte păsări de pază recepționară mesajul. Centrul lor logici căutară frenetic o soluție.

— Ei bine, șefule, azi au lichidat cincizeci, spuse Macintyre intrînd în biroul lui Gelsen.

— Excelent, spuse Gelsen fără să-l privească pe inginer.

— Nu e chiar excelent. Macintyre se așeză. Doamne, sînt terminat! Ieri au fost șaptezeci și două!

— Știu. Pe biroul lui Gelsen erau zeci de citații pentru daune, pe care el le trimitea guvernului.

— Mîine numărul păsărilor de pază doborîte va începe să crească iar, spuse increzător Macintyre. Șoimii s-au specializat în vînarea păsărilor de pază. Sînt mai robuști, mai rapizi și mai bine blindați. I-am produs într-adevăr cu toată viteza, nu?

— Sigur.

— Dar și păsările de pază sînt formidabile, trebui să recunoască Macintyre. Învată să se apere. Încearcă fel de fel de șmecherii. Fiecare pasăre de pază doborîtă reușește să furnizeze cîteva noi date celorlalte. Gelsen nu răspunse.

— Dar orice ar face păsările de pază, șoimii fac mai bine, spuse vesel Macintyre. Șoimii au circuite de autoperfecționare specializate pentru vînătoare. Sînt mai adaptabili decît păsările de pază. Și învață mai repede.

Gelsen se înălță posomorît, se întinse și se apropie de fereastră. Cerul era pustiu. În timp ce privea înțese că incertitudinile sale dispăruseră. Pe drept sau pe nedrept, acum era convins.

— Spune-mi, făcu, fără a înceta să privească cerul, ce anume vor mai vîna șoimii după ce vor elimina toate păsările de pază?

— Cum? spuse Macintyre. Dar...

— Pentru a fi mai sigur, ai face mai bine să proiectezi ceva care să vîneze șoimi. Doar în caz de necesitate, desigur...

— Dumneata crezi...

— Eu știu doar că șoimii sînt autonomi. Și tot așa erau și păsările de pază. Telecomanda ar fi fost un sistem prea lent, am discutat îndelung despre asta. Important era să fie lichidate păsările de pază, lichidate urgent. Deci, fără circuite limitative.

— Putem să născocim ceva, spuse nesigur Macintyre.

— Acum am pus în circulație o mașină agresivă. O mașină pentru a ucide. Înainte era o mașină al cărei scop consta în a împiedica uciderile. Următorul mecanism pe care îl vei proiecta va trebui să fie și mai autosuficient, nu-l așa?

Macintyre nu răspunse.

— Nu dumneata ești responsabil, spuse Gelsen. Responsabilitatea e a mea. Este a tuturor.

Pe cer apărură un punct care se mișca vertiginos.

— Iată ce se întîmplă, spuse Gelsen, cînd se încredințează mașinilor o sarcină care ne privește numai pe noi.

În înălțimi un șoim tocmai se arunca asupra unei păsări de pază. Mașina blindată, construită pentru a ucide, învățase multe lucruri în puține zile. Singura

sa funcționeze era de a ucide. Pentru moment era atrasă de un tip de organism viu, un organism de metal ca și ea.

Dar șoimul tocmai descoperise că existau și alte specii de organisme vii...

Care trebuiau ucise!...

Păsărl de pază este una din cele mai cunoscute și mai reușite povestiri ale lui Sheckley. Ea ilustrează pe deplin convingerile sale că roboții, sau, în general, mașinile inteligente, oricât de perfecționate ar fi ele și oricât de „inteligente”, nu vor putea rezolva problemele omului mai bine decât omul însuși. Iar aplicarea grăbită a noulor tehnologii și descoperiri științifice, chiar dacă se face cu cele mai bune intenții, se poate dovedi, până la urmă, păgubitoare. Finalul povestirii nu lasă nici un dubiu: șoimii mecanici se vor dovedi cu mult mai periculoși decât păsările de pază scăpate de sub control!

Iraționalitatea comportamentului roboților nu este, de fapt, decât un exces de raționalitate. Ei doar își duc la bun sfârșit scopul pentru care au fost construiți...

Femeia perfectă

R. Sheckley

Domnul Morcheck se trezi cu un gust amar în gură și cu un hohot de ris care-i mai răsuna încă în urechi. Era risul lui George Owen-Clark și ultimul lucru pe care și-l amintea de la petrecerea lui Triad-Morgan. Și ce petrecere fusese! Întregul Pământ sărbătorea sfârșitul secolului. Anul *Trei Mii*! Pace și prosperitate pentru toți... și viață fericită...

— Cît de fericită este viața ta? Il întrebase zîmbind micalit Owen-Clark, care se ametea serios. Vreau să zic, cum e viața lângă scumpa ta soție?

Fusese o situație cît se poate de neplăcută. Toată lumea știa că Owen-Clark era un Primitivist, dar cu ce drept își băga nasul unde nu-i fierbea oala? Numai pentru că se însurase cu o Femeie Primitivă?...

— Îmi iubesc soția, îi răspunse Morcheck hotărît. Și află că e de o mie de ori mai drăguță și mai receptivă decît pachetul ăsta de nervi pe care tu-l numești soția ta.

Desigur, lucrurile nu pot fi judecate după normele unui Primitivist. Primitiviștii iubesc greșelile femeilor lor la fel de mult ca și virtuțile lor — poate chiar mai mult. Owen-Clark zîmbise și mai semnificativ și adăugase :

— Știi, Morcheck, bătrîne, cred că soția ta are nevoie de un control. Ai remarcat ce reflexe are în ultima vreme ?

Idiot nesuferit ! Domnul Morcheck se ridică din pat, clipind în lumina orbitoare a soarelui ascuns în spatele draperiei. Reflexele Myrei — pe toți dracii, era un simbul de adevăr în afirmațiile lui Owen-Clark. În ultima vreme Myra nu prea era în apele ei.

— Myra ! strigă Morcheck. E gata cafeaua ? Se așternu liniștea. Apoi, vocea ei răsună puternic de-a lungul scărilor.

— Într-o clipă !

Morcheck, încă buimăcit de soarele puternic, își aruncă pe el un halat. Slavă Statului, următoarele trei zile erau festive. Avea nevoie de toate trei pentru a putea uita petrecerea din seara precedentă.

Jos, Myra trebuia de zor ; turna cafeaua, împătura șervețelele, îi trăsese scaunul. Se așeză, și ea îl sărută pe chelie. Îi plăcea atât de mult să fie sărutat pe chelie...

— Cum se simte soțioara mea în dimineața asta ? întrebă el.

— Minunat, scumpule, îi răspunse ea, după o mică pauză. În dimineața asta am făcut pentru tine Sefiner. Știu că-ți place.

Morcheck adăugă o bucățică, amestecă o dată și sorbi puțină cafea.

— Cum te simți în dimineața asta ? o întrebă din nou.

Myra îi unse mai întâi cu unt o feliu de plinu, apoi spuse.

— Minunat, scumpule. Știi, a fost o petrecere minunată noaptea trecută. M-am bucurat de fiecare moment al ei.

— Eu am rămas puțin dezamăgit, spuse Morcheck mofluz.

— Îmi place când ești mofiuz, spuse Myra. Vorbești ca un inger — ca un inger deștept, vreau să spun. Te-aș putea asculta o veșnicie. Îi unse o nouă bucală de pîine.

Domnul Morcheck îi aruncă o privire benignă, apoi se întunecă la față. Puse jos Sefinerul și își frecă obrazul.

— Știi, am avut o discuție cu Owen-Clark. Vorbea despre Femeia Primitivă.

Fără să-i răspundă, Myra ajunsese la a cincea feli de pîine unsă, și tocmai o stivuia peste celelalte. Se întinse s-o ia și pe a șasea, dar el îl atinse ușor mîna. Atunci ea se aplecă și îl sărută pe nas.

— Femeile Primitive! exclamă ea ironic. Creaturile acelea nevrotice!. Nu ești fericit cu mine, scumpule? Poate că sînt Modernă — dar nici-o Femeie Primitivă nu te poate iubi ca mine —, iar eu te ador!

Era adevărat ce spunea. În toată istoria lui scrisă, omul nu fusese niciodată în stare să trăiască fericit alături de Femei Primitive, necizelate. Aceste creaturi egoiste, ruinătoare, pretindeau o viață întreagă de atenție și tandrețe. Se știa doar că soția lui Owen-Clark îl punea să spele farfurile. Și prostul continua să rămîna cu ea! Femeile Primitive au cerut dintotdeauna bani să-și cumpere boarfe și alte farafastîcuri, vor micul dejun la pat, caută numai distracții, vorbesc ore în șir la telefon și Statul mai știe ce mai fac. Ele încearcă să-și însușească meseriile bărbaților, pentru ca, în cele din urmă, să-și poată impune egalitatea.

Iar anumiți idioți, precum Owen-Clark, insistă asupra superiorității lor...

Sub dragostea învăluitoare a soției sale, domnul Morcheck își simțea proasta dispoziție cum se topește

ușor. Myra nu mîncă. Știa că mîncase mai devreme pentru ca să-și poată consacra întreaga atenție hrănirii lui. Or, în amănunte de acest fel consta întreaga diferență.

— Spunea că reflexele tale au scăzut.

— A spus asta ? întrebă Myra, după o pauză. Primitivii ăștia cred că le știu pe toate.

Era răspunsul potrivit, dar, din păcate, nu dură prea mult. Domnul Morcheck își mai întrebă cîte ceva soția, observîndu-i timpul de reacție. *Într-adevăr*, scăzuse ! O luă rapid :

— A venit poșta ? M-a sunat cineva ? O să întârzie la lucru ?

După trei secunde ea își deschise gura, apoi o închise din nou. Ceva nu era deloc în regulă.

— Te iubesc, spuse ea simplu.

Domnul Morcheck își simți inima că este gata să-i spargă coșul pieptului. O iubea. Nebunește, pătimaș ! Însă dezgustătorul acela de Owen-Clark avusese dreptate. Avea nevoie de un control. Myra părea că-l ghicește gîndurile. Se învioră vizibil și spuse :

— Tot ce doresc este fericirea ta, dragule. Cred că sînt bolnavă... Vrei să mă vindec ? Să nu-i lași să mă schimbe — n-aș vrea să fiu schimbată ! Își îngropă în palme capul ei minunat. Plîngea — fără zgomot, astfel încît să nu-l deranjeze cu nimic...

— Nu va fi decît un control, scumpa mea, spuse Morcheck, încercînd să-și rețină, la rîndul său, lacrimile. Știa însă — la fel de bine ca și ea — că era iremediabil bolnavă.

Cîtă nedreptate, gîndi el. Femeile Primitive, cu structura lor mentală atît de grosolană, erau aproape imune la asemenea suferință. Dar delicatele Femei Moderne, cu sensibilitatea lor atît de perfect balansată, erau, toate, mult prea vulnerabile. O injustiție

cu atât mai monstruoasă cu cât Femeia Modernă însușea cele mai fine și mai scumpe calități ale feminității.

Cu excepția robusteții.

Myra se învioră din nou. Cu efort, se ridică în picioare. Boala îi colorase obrajii, iar soarele de dimineață îi scinteia în păr.

— Scumpul meu, îi spuse. Nu vrei să mă lași să mai rămân puțin? M-aș putea însănătoși și singură. Dar privirea ei devenea rapid cețoasă.

— Scumpule... Se agăță de colțul mesei. Cînd vei avea o nouă soție... încearcă să-ți amintești cât de mult te-am iubit. Se așează, fața îi era albă.

— Mă duc să scot mașina, murmură Morcheck și se grăbi afară. Încă puțin și ar fi izbucnit și el în lacrimi. În drum spre garaj se simțea toropit, obosit, răvășit. Myra... se ducea! Iar știința modernă, cu toate realizările ei, rămânea neputincioasă...

Ajunse la garaj și spuse.

— Ieși afară!

Încet, automobilul ieși din garaj și se opri alături de el.

— E ceva în neregulă, șefule? îl întrebă mașina. Arăți îngrijorat. Tot indispoziția de aseară?

— Nu — e vorba de Myra. E bolnavă.

Automobilul rămase tăcut pentru o vreme. Apoi spuse moale.

— Îmi pare foarte rău, Domnule Morcheck. Aș vrea să vă pot ajuta.

— Mulțumesc, spuse Morcheck, bucuros să aibe un prieten în asemenea împrejurări. Mă tem că nu mai este nimic de făcut.

Automobilul se opri la ușă și Morcheck o ajută pe Myra să urce, apoi demară lin.

Și păstră o tăcere politicoasă tot drumul pînă la fabrică.

Ca și alți confracți de-ai săi, Sheckley a folosit de multe ori povestirile cu roboți pentru a construi ingenioase parabole asupra viitorului societății tehnologice în care multitudinea invențiilor și descoperirilor științifice, paradoxal, înstrăinează omul, îl găsesc nepregătit să-și înfrunte noul destin. Iar avertismentele sale, atât de percutante și convingătoare, se datorează, în bună parte, și faptului că roboții din povestirile lui sînt de cele mai multe ori androlzi.

Spre deosebire de roboții propriu-ziși, care numai întâmplător pot avea înfățișare omenească (roboții din prima povestire au forma unor păsări de oțel, sau robotul automobil din povestirea a doua), androizii sînt ființe artificiale foarte asemănătoare omului, construite, de regulă, din structuri organice. Uneori asemănarea este atât de perfectă încît nici cele mai minuțioase și ingenioase teste nu le pot stabili adevărata identitate. (O regulă ciudată, dar respectată cu o surprinzătoare strictețe, i-a lipsit pe androizi de posibilitatea de a se reproduce singuri.)

Ca și roboții, androizii pot fi și ei programați, dar procesul este cu mult mai dificil și mai puțin fiabil (mai ales în cazul androizilor cu creștere organică, cum este Myra din povestirea de față).

Avînd la dispoziție miracolele tehnologice pe care societatea viitoare le promite, glumește Sheckley, s-ar putea ca tot mai mulți bărbați să opteze pentru „femeia perfectă”...

Cel mai important scriitor de literatură de anticipație francez, Gérard Klein, s-a născut în 1937. A absolvit facultatea de studii economice, a fost, o vreme, expert UNESCO în probleme de dezvoltare și este, de mai bine de un deceniu, editor de literatură SF — responsabil al colecției *Ailleurs et Demain* a editurii pariziene Laffont.

Romanul *Seniorii războiului* (1971), tradus și la noi — uluitoare frescă a violenței eterne sălășluind în universuri răsucite în ele însele —, precum și numeroasele culegeri de povestiri, *Perlele timpului* (1958), *Un cântec de plaiță* (1966), *Istoriile de parcă* (1975), l-au propulsat pe Gérard Klein pe podiumul celor mai importanți scriitori europeni ai genului, alături de Stanislaw Lem, Arcadi și Boris Strugațki, John Windham.

G. Klein este un creator de mare sensibilitate, dotat cu o imaginație fecundă, un scriitor capabil să-și încarce textele (adeseori tulburătoare, cum este și aceasta de față), cu un puternic și vibrant mesaj umanist.

Mașina umbla peste tot, fără răgaz. Vântul apleca antenele, soarele îngălbenea frunzele copacilor, scoarța vopsea obloanelor, timpul lăsa riduri pe fețele oamenilor și adormea Orașul, iar Mașina umbla, eternă. Străbătea, zi de zi, noapte după noapte, străzile largi și uscate, îi interoga pe rari trecători: „Cine sînteți? Numele? Adresa? Ce faceți aici? La

ora asta?" Îi saluta pe localnici. Se strecura în case, tăcută, inobservabilă, și cotrobăia. Păzea și apăra Orașul. Dezinfecța cu minuțiozitate și distrugea cu forța fatalității tot ce nu ținea de Oraș. Cătreiera și căuta între gliile de iarbă și printre castanii liniștiți, prin curțile răcoroase și prin micile fortărețe umede și închise, căuta spionii veniți din alte orașe, străinii.

D-l Ferrier ședea pe peluza din fața casei fără se se gîndească la nimic. Din casă, din toate casele, se auzeau zgomote străni. O muzică dulceagă și lentă, lăbărtată, grețoasă. După-amiaza, d-l Ferrier fugea de radio și de ecrane. Aici, sunetul nu ajungea decît amortizat de zidurile groase, dar nu se stingea de tot, impregna aerul ca un miros persistent.

D-l Ferrier văzu venind un om pe care nu-l cunoștea. Era ceva rar.

— Bună ziua, spuse necunoscutul.

— Bună ziua, spuse d-l Ferrier cu o voce răgușită. De mult nu mai spusese așa ceva. Întinse un deget spre om.

— Nu locuiți în acest cartier. Nu vă cunosc.

— Nu-s de-aici din oraș.

Tăcere.

— Aha. Sînteți străin.

— Nu chiar. Orașul meu nu-i așa departe. Vorbesc și eu aceeași limbă ca și dumneavoastră. Locuim în aceeași țară.

— Ce-i aceea țară, spuse sentențios d-l Ferrier, dacă nu istorie antică. Existau pe vremuri țări și imperii. Dar acum trăim în epoca Orașelor. Nu sînteți spion, sper...

— Nu cred. Mă plimb pur și simplu. Pe drumuri. Știați că șoselele dintre Orașe sînt în stare foarte proastă ?

— Nu mă miră.

— Și că altădată circulau pe ele mii și mii de oameni și mașini rapide ?

— Altădată.

— Am vrut să fac și eu la fel. Am vrut să cunosc alte Orașe, alte locuri. Dar nu Orașele sînt cele mai interesante. Cele mai pasionante sînt oăele și zilele de mers între Orașe. Ați călcat vreodată pe iarbă ? Ați văzut furnicile mișunînd și lăcustele sărindu-vă pe sub talpă ?

— Nu ... nu știu.

— Toate Orașele-s la fel. Aceleași străduțe călduțe, mărginite de aceiași pomișori uscați și piperniciți, iar pe acoperișuri crește peste tot aceeași floră metalică de antene. Peste tot — același dom central. Și peste tot — aceeași Mașină însărcinată să vîneze tot ce-i străin. Chiar și locuitorii se aseamănă. Aici aveți Mașină ?

— Desigur. E absolut necesar. Sîntem foarte mîndri de Mașina noastră. Nimic nu-i scapă. Ar trebui să vă grăbiți să plecați. Poate că-i și prea tîrziu.

— Dar nu fac nimic rău.

— Sînteți străin ? (Buzele d-lui Ferrier se strînsă.) Nu cred că-i veți scăpa. Este extrem de perfecționată. Cunoaște toți locuitorii după nume. Nu se poate înșela. Are o memorie uluitoare. Cînd întîlnește pe cineva, știe imediat dacă e prieten sau ... străin.

— Și nu vi se pare periculos ?

— Periculos ? Numai pentru străini.

— Și dacă se înșeală ? Dacă într-o zi v-ar confunda cu un străin ?

-- M-ar executa pe loc. Dar nu se poate înșela.

— La revedere. Mă bucur c-am putut sta o clipă de vorbă.

— Și eu. Noroc. „De ce i-oi fi urât noroc, se gîndi d-l Ferrier. Nu poate să-i scape. Nu poate. N-are nici o șansă”.

Închise ochii pe jumătate.

Mă întreb ce voia să spună cu „între Orașe”. Nu există nimic între Orașe. Poate, de pe vreo colină, poți vedea strălucind pe toată întinderea orizontului orașele, și poți zări domurile roșetice și lucitoare și, poate vreo rază de lumină căzînd oblic să-ți dezvăluie și reflexele metalice ale Mașinilor care cutreieră peste tot, în locul poliției și-i caută pe spioni ?

Poate fi chiar frumos.

Văzu un punct luminos oscilînd pe peretele din față. Mașina apăru din strada cea mai apropiată. Îl trecu un fior. Dacă ar uita de existența mea ? Dacă s-ar înșela ? Dacă n-ar ști că sînt cetățean al orașului ?

Mașina îl examinează. Transpirația se prelînse spre ochii d-lui Ferrier în timp ce-l măsura.

„Dacă m-ar lua drept un străin ?”

— Bună ziua, d-le Ferrier, zise ea.

— Bună ziua.

Pumnii i se descleștară, iar unghiile îi lăsară urme albe în palmele roz.

— Va fi timp frumos astă-seară, d-le Ferrier, spuse Mașina.

— Sigur, spuse el.

— Caut un străin, un spion, spuse Mașina. Știu că se află în Oraș. Chiar acum a trecut pe-aici. Nu l-ați văzut cumva ?

— L-am văzut. L-am văzut. Am și stat de vorbă cîțva timp.

— E dreptul dumneavoastră. Unde s-a dus?

— E datoria dumneavoastră să știți. Ezită, apoi se uită la Mașină, întinse repede brațul spre capătul străzii și spuse :

— A plecat. Pe-acolo.

— Vă mulțumesc foarte mult pentru ajutor, d-le Ferrier, spuse Mașina. S-aveți parte de recunoștința Orașului. Fiți liniștit. N-o să scape.

Se îndepărtă tropăind mărunț, scrișnind din roți, în timp ce brațele-i articulate se întindeau și se repliau cu precizie, suple.

— Trădare. Oare asta nu se numește trădare ? își zise d-l Ferrier zimbând forțat. Nu trebuie să gândim în felul ăsta. Poți zice că trădezi un străin dacă-l predai unei Mașini puse să te apere, pe tine și Orașul tău ? Un străin. Mașina și Orașul meu.

Cobori privirea spre gazonul tunș. Auzi nisipul scrișnind atunci când Mașina se întoarce și frână. Un viraj. La dreapta. Iar la dreapta. Turul cvartatului de case. Oare vine înapoi aici ?

— Să-i fi scăpat ? Așa ceva nu-l posibil. Ar fi groaznic. N-am fi apărați cum trebuie.

Auzi apoi niște foșnete slabe. Un sunet absolut straniu, necunoscut, firav. Un zumzet de insectă. Aco-perind scrișnetul surd al Mașinii. Zgîriind liniștea cu atingeri trecătoare. Pași de om.

Se întorc pe aici. Numai să ... numai să nu se întâmple chiar aici, pe stradă, în fața mea.

•

Strada era prea curată și prea luminoasă. Copacii erau prea îngrijiți și frunzele prea bine lustruite.

Zgomotele încetară. Se opriseră puțin după colț. Nu se vedeau, dar d-l Ferrier auzea întrebările seci

ale Maşinii şi hîrşitul derutat al picioarelor străinului pe ciment.

— Numele dumneavoastră? Sunteţi străin? Ce căutaţi în acest Oraş?

— Nimic. Mă plimb. Eram în trecere.

— Nu aveţi aşadar un Oraş? Sînteţi vagabond?

— Nu. Am şi eu Oraşul meu, dincolo de coline. Dar n-am vrut să mai stau acolo. Credeam că aici e altfel.

— Nu ştiaţi că intrarea în acest Oraş e interzisă?

— Ştiam. Am citit pancartele: *Accesul străinilor interzis!*

— Mai e ceva, spuse Maşina.

— Ştiu.

D-l Ferrier auzi un firicel de voce abia şoptit. *Se va pedepsi ... se va pedepsi cu moartea.*

— Mai aveţi ceva de declarat?

— Stai puţin. Sunteţi o Maşină automată?

— Sunt o Maşină automată.

— Nimeni nu vă comandă?

— Nimeni.

— Nici un om nu vorbeşte prin vocea dumneavoastră şi nimeni nu ascultă cu urechile dumneavoastră?

— Nimeni.

— Nimeni nu vă poate opri, nu vă poate transforma?

— Nu. Eu apăr acest Oraş. Sunt nemuritoare. Cînd să vrea să mă oprească, dacă nu duşmanii?

— Atunci nu mai am nimic de spus. E prea tîrziu.

— Bine. Sînteţi gata?

Tăcere. Măcar dacă ar veni vreo adiere de vînt care să facă obloanele să scîrţile sau frunzele să foşnească, oftă d-l Ferrier.

— Cred că-s gata.

D-l Ferrier auzi rafala. Își imaginează limba de foc, cenușa aspirată, suflată, împrăștiată în aer. Nu era nimic înfricoșător în asta.

— Curat, spuse el. (I se uscaseră limba în gură). El e de vină. Asta-i treabă, să-ți părăsești Orașul, să intri singur în gura lupului? Păcat, își zise, era băiat bun. Dar așa-i trebuie. Un spion. De unde să știi că nu-i spion... Sau mai rău, un vagabond.

Mașina trecu prin fața lui, grăbită.

— Bună ziua, d-le Ferrier, spuse ea.

— Bună ziua, răspunse el automat. Se gîndea : „Nu trebuia să-mi pară rău. Nu se putea sfîrși altfel. Ridicol. Ridicol ...”

Luă paharul de pe masă și privi fix la cubul de gheață care se învîrtea înăuntru. O așchie strălucitoare, irizată de soare, și care nu se mai oprea. Se va topi înainte de a se opri. Asemeni cuiva care ar cutreiera șoselele lăsate în păstrare, fără-a avea nici Oraș, nici casă.

•

O străfulgerare și un suflu fierbinte trecură peste Oraș.

— O bombă, spuse cu glas tare d-l Ferrier. O bombă. Ce-i drept. E război. Dar de cîtiva ani nu se mai întîmplase nimic. E un război făcut să dureze la nesfîrșit. Fără fum. Fără flăcări.

— Cred că nu ne-au nimerit, spuse el. Să așteptăm bomba următoare, peste vreo zece ani (Oftă.) Țintesc întotdeauna domul. Speră să distrugă creierul Orașului. Se pare că înăuntrul domului există o grămadă de role și benzi magnetice. O memorie. Colosală memorie electronică a Mașinii. Toate numele,

vrstele, toate formele, mirosurile, dimensiunile, fizionomiile locuitorilor din Oraş. Întregul Oraş înregistrat, gravat, înpletit în moleculele şi cristalele de fier alinate magnetic. Pe care nici un ochi omenesc nu le poate descifra. Secretul absolut. Un război între Oraşe, purtat de Maşini.

Mingie cu privirea rotunjimea dulce a domului.

— Nimeni, nimeni, de ani de zile, de o sută de ani, n-a mai pătruns acolo. Oare de cât timp îşi trăiesc aceste domuri viaţa lor secretă? O generaţie? Trei generaţii? Dintotdeauna. Mă întreb dacă ... dacă şi noi trimitem bombe şi dacă şi noi ţintim domurile. Şi dacă se întâmplă vreodată ca Oraşele să fie distruse şi dacă mai rămân supravieţuitori fără Oraş, fără Maşina protectoare. Trebuie să fie groaznic.

În dimineaţa următoare îşi luă repede micul dejun. Locuia singur. În timp ce-şi golea ceaşca, auzi nişte zgomote şi ţipăte dinspre casa vecină. Apoi linişte. Văzu Maşina furişându-se, afară printr-o fereastră deschisă.

— Ciudat, spuse el.

Îşi dădu dintr-o dată seama cât de departe, cât de străin îi erau vecinii. Nişte necunoscuţi. Mai îndepărtaţi şi mai inaccesibili decât omul din celălalt Oraş. Ieşi şi se instală pe paşişte. Desluşi scrişnetul Maşinii. Vocea metalică îi interpelă.

— Afară!

Se ridică. Se întoarse spre ochii roşii, imobili.

— Afară! Cu d-voastră vorbesc.

— Cu mine? spuse d-l Ferrler, nevenindu-î să creadă.

— Da. Cu d-voastră. Mai repede !
Ieși. Se opri în mijlocul străzii, cu Mașina în fața lui.

— Cum vă numiți ?

— Ferrier. Mă cunoașteți doar...

— Nu vă cunosc. Sunteți străin.

— Locuiesc în acest Oraș.

Își frinse mîinile.

— M-ați salutat ieri, ca și în toate celelalte zile. Sînt locuitor al Orașului. Numele meu e înscris acolo.

Arată cu degetul spre dom.

— Nu cunosc pe nimeni cu numele de Ferrier.

— Imposibil. (Unghiile lăsau urme roșii în palmele foarte albe.) Locuiesc în această casă.

— Dacă ați locui v-aș cunoaște.

— Vă jur. Stați puțin. Cine locuiește în casa asta ? Spuneți-mi cine locuiește în casa asta ? Așteptară un moment.

— Nimeni. Casa aceasta e goală, părăsită. Nu-mi amintesc să fi locuit cineva vreodată.

— Ați uitat, ați uitat !

Îl îneca plînsul.

— Eu nu pot uita. Eu nu pot greși.

Îi veni o idee.

— Spuneți-mi cine locuiește pe această stradă. Pe toată strada. Numele lor.

— Nimeni. Nimeni n-a locuit niciodată pe această stradă.

— Și Orașul, tot Orașul, strigă d-l Ferrier. Înțelese dintr-o dată zgomotul și strigătele neobișnute auzite de dimineată din casa vecină.

— Nimeni nu locuiește în acest Oraș. Orașul e pustiu. Gol. Nu posed nici o informație referitoare la

vreo persoană care ar locui aici. Nu sînt decît străini. Nu aveți Oraș ? întrebă Mașina.

— Așa-i, spuse d-l Ferrier. Vocea-i era slabă, frîntă.

— Nu știți că accesul e interzis ?

— Nu, spuse d-l Ferrier, nu, din moment ce aici locuiesc.

Buza de jos îi ieși în afară ca și cum ar fi fost pe punctul să izbucnească în plîns.

— Mai aveți ceva de spus ?

— Pot să vă mai cer încă ... o informație ?

— Desigur, spuse Mașina. Nu ne grăbim.

— A căzut o bombă ieri seară ?

— Exact.

— Ce fel de bombă era ?

— O bombă magnetică. Nu s-au produs stricăciuni.

Înțeleg, își spuse d-l Ferrier. Înțeleg. Și se gîndi la toate rolele, la benzile de stare civilă — goale, șterse. O bombă magnetică. Mașina amnezică. Străini cu toții în propriul lor Oraș. Logic. Normal. Șters, uitat acolo. Mort aici.

— Așa-i tot ce doreați să știți ? spuse Mașina.

— Da, spuse d-l Ferrier. Nu-i pot spune c-a uitat. Nu poate să mă creadă. O Mașină nu poate greși.

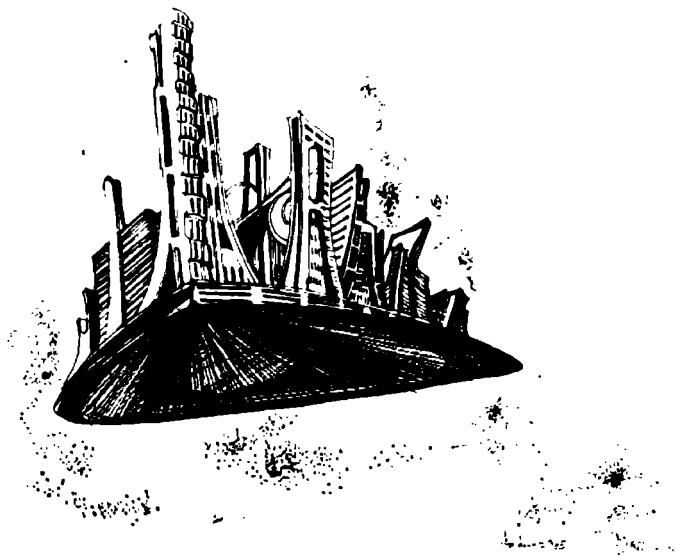
— O să aveți grijă de casă, nu-i așa ?

— Sînteți gata ?

— Cred că sint.

Buzele-i tremurau.

O rafală. O limbă de foc. Cenușa aspirată, suflată și împrăștiată în aer plătind și căzind înapoi peste Orașul rămas pustiu pentru un millon de ani.

Din puținele povestiri pe care le-a scris și în care eroul principal este robotul inteligent, nici Gerard Klein nu pare a fi din cale afară de optimist în privința posibilităților benefice nelimitate deschise de utilizarea pe scară largă a mașinilor inteligente în viața societății omenеști. În acest sens, o excepție ce pare să confirme, totuși, regula o constituie excelenta povestire *Sub cenuși*, apărută și în românește în volumul *Nici un zeu în Cosmos* (Editura Politică, 1985).

Realizată în maniera povestirii lui Bradbury, *Pietonul* (de altfel, după debut, critica l-a salutat pe Gerard Klein ca pe un Bradbury al anticipației franceze, această mini-distopie convinge și înspăimintă în același timp.

Încredințându-și destinul logicii implacabile a mașinilor, omul devine un dezerter de la propria sa condiție.

Povestind, cel care doarme

Ov. Bufnilă

Ca mai toți tinerii săi colegi de generație (s-a născut în 1957 și este absolvent al unei facultăți politehnice), Ovidiu Bufnilă s-a format la școala cenacurilor SF (este, de altfel, unul dintre conducătorii cenacului băcăoan, *Fahrenheit 451*). Dar scrisul lui avea să evolueze spre un tip aparte de literatură științifico-fantastică (ilustrat, de pildă, în literatura americană, de un F. Brown sau K. Vonnegut) și să-l legitimeze astăzi ca pe o prezență profund originală în pelsajul nostru literar.

Întâlnim în povestirile sale, ca și în cele ale scriitorilor mai sus amintiți, aceeași miză pusă pe umor, același gust pentru textele scurte și foarte scurte, dar mai ales tendința de a utiliza SF-ul mai mult ca decor sau mijloc și mai puțin ca scop.

Din păcate Ovidiu Bufnilă a scris și a publicat puțin, povestirile sale fiind împrăștiate cu generozitate mai peste tot (fanzine, reviste, almanahuri, antologii) — *Salvaforul* (1982), *Periclitul Adam* (1983), *Știrșitul Lumii* (1985) sînt cîteva din cele mai cunoscute.

Povestirea care urmează a fost scrisă special pentru antologia de față, dar, în același timp, ea poate fi privită și ca o mostră concludentă a felului în care Ovidiu Bufnilă înțelege și scrie literatura științifico-fantastică.

În zori, aerul lua forma lucrurilor care ne înconjurau. Era, pe rînd, o umbrelă de soare, o terasă, un surfs. Soarele, ochi bolnav, plutea deja pe deasupra valurilor albe cînd Deia Brabante, o frumoasă andro-

idă din generația Duane, îmi dădea țircoale. Se așeza alături de mine pe nisipul lucios și mă chema încetisor. Mă lua de mână, mă ajuta să mă ridic și apoi alergam amândoi prin apă. Nu vorbea aproape de loc. Mă privea cu niște ochi mari, albaștri și mă îmbla să ne plimbăm prin parcuri. Eu mă împotriveam dorinței ei pentru că la orele opt mă aștepta Dona Izalba.

Dona Izalba avea pungi sub ochi, fuma de stingea și reușea din când în când să facă o vânzare bunicică. Și asta datorită glasului ei care, la apreciablea vîrstă de două sute de ani, își păstrase totuși prospețimea.

Încercam adeseori să-mi imaginez cum arăta în tinerețe. De bună seamă că era subțirică, cu o bărbie ascuțită, lute și iscoditoare. Purta cu siguranță rochiile vaporose și tinerii din orășel se înnebuneau după ea.

Vîrsta o făcuse afurisită de-a binelea și nu rareori avea accese de furie. În astfel de clipe eu dormeam tun, căci așa mă programaseră constructorii mei în dorința de a-mi obține o durabilitate sporită.

Ea continua să țipe și să bată din picior în timp ce eu, fără voia mea, mă dezlipeam de lumea reală cufundîndu-mă într-o altă plină de culori și de sunete armonioase.

Ea, stăpîna, aflase de la o florăreasă că frumoasa androidă îmi dă țircoale. Nu părea să-i pese și dorea doar să-mi fac treaba cum trebuie, adică să-l mătur magazinul în fiecare dimineață și să șterg de praful etajerele de sticlă.

Bănuiam că, împinsă de setea de bani, Dona Izalba făcea dese incursiuni în trecut scotocind prin gropile de gunoi ale secolelor XVI, XIX, XX. Știa pe de rost toate acele cotloane temporale și, uneori, îmi povestea cu lux de amănunte călătoriile ei. Asta se întîmpla în zilele în care reușea să-și vîndă antichitățile.

Dona povestea de obicei cu o voce domoală, accentuând cuvintele care, bănuia ea, trebuiau să producă emoție, se bătea cu palmele pe genunchi și ridea în hohote de propriile sale glume. Își pigmenta relatările cu tot felul de expresii locale, cu gesturi pe măsura cuvintelor, îmi cînta cîntecele și-mi recita versuri.

Începea de cele mai multe ori cu acestea :

Ce ochi îmi puse dragostea-n orbite
de mi-i vederea mincinoasă ? Și
unde mi-s cugetele risipite
strimb cumpănind cu ochiul oglinzii ?

Versurile aparțineau unui dramaturg al secolului XVII și păreau să aibă în sufletul Donei ecoul unui regret. Cînd vraja se risipea, vocea ei redevenea ascuțită și prin ochi îi trecea o lumină rea. Era semnul sigur al unor corvezi. Mă puneă să car apă cu o găleată găurită, să sap grădina deși nu iubea florile și așa mai departe.

Într-una din zile Dona a cumpărat-o pe Deia Brabante de la stăpînul ei. O speriaseră fără îndoială plimbările noastre matinale de-a lungul falezei.

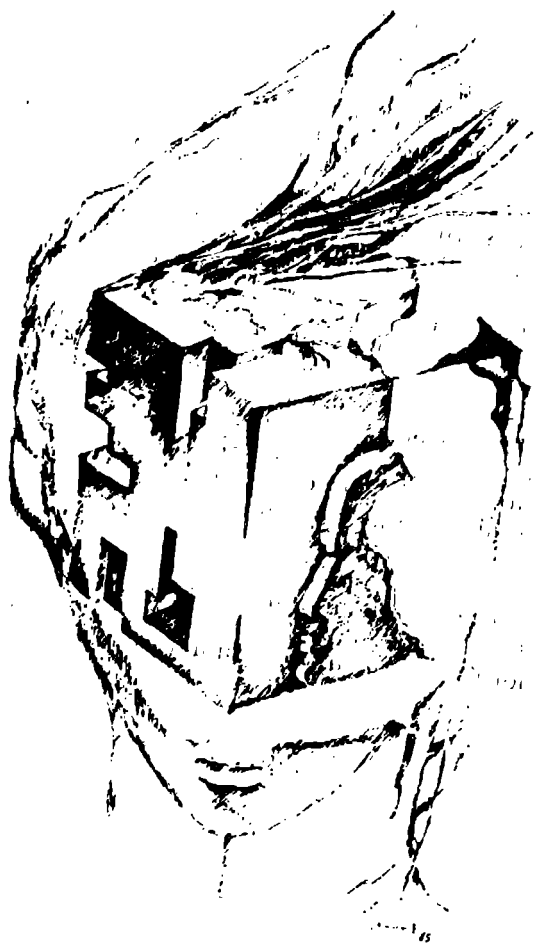
Cînd am intrat în magazin Deia m-a privit ca pe un străin. N-a schițat nici un gest. Părea purtată de un vis într-o altă lume și repeta la nesfîrșit, sintcea-maiurîtădinlume. Dintr-odată totul s-a năruit în jurul meu. Aparatele casnice, statuetele, instrumentele muzicale s-au făcut țândări. Mă învirteam. Amețitoare mișcare. Brațele mele măturau fără milă etajerele pe care le ștergeam de ani de zile. Îi modificaseră programul Deiei, iar eu eram condamnat să mătur, să mătur praful, aerul, aerul acela murdar.

M-am oprit și am auzit-o pe Dona Izalba țipînd și trîntind ușile. Vocea ei pătrunzătoare îmi îngrămădi pur și simplu moleculele unele în altele. Se lăsa noaptea. Era timpul să alerg pe plajă să mai prind ultimele raze de soare care aveau să mă întremeze. Bateriile mele solare erau aproape descărcate.

Prăbușit pe plajă, scos din funcțiune, învăluit de întuneric, visam. Era uluitor. O visam pe Deia Brabantă. Se făcea că fugisem anindoi la capătul lumii. În zori, așteptînd ca soarele să mă repună în funcțiune, Deia alerga prin apă și rîdea. Risul ei cristalin mă trezea de-a binelea. O strigam să se apropie.

Alerga însă greoaie, legănat. Apropiindu-se am văzut că avea de fapt chipul Dinei Izalba. Dona rîdea în hohote și se pleznea cu palmele pe genunchi. Oprindu-se, scoase din sîn o oglindă și mă lăsă să mă privesc în ea. Aveam chipul unui bărbat pe care Dona îl iubise în tinerețe și care o părăsise după prima lor noapte de dragoste. Sufletul ei chinuit, muncile absurde pe care mă puneă să le fac, risul ei amar...

Trezindu-mă la primele raze ale soarelui am auzit o voce ascuțită chemîndu-mă. Și atunci, pentru prima oară, frica a pus stăpînire pe mine și, împotriva uriașei energii solare, am continuat să dorm legănat de ape...

Crimă și pedeapsă

Al. Mironov

Personalitate dinamică a fandomului nostru, adevărat creator de medii SF (cum îl numește Fl. Manolescu), Alexandru Mironov face parte din generația de mijloc (s-a născut în 1942) a scriitorilor noștri de anticipație, adică cei care au mai prins, „pe ultimii metri”, *Colecția de povestiri științifico-fantastice* și au mai avut șansa să se afirme — în cadrul ei (alături de V. Bugariu, M. Oprișă, T. Negoită).

Debutază, așadar, în numărul 387 din 1971 al *Colecției* cu povestirile *Performanță ciudată* și *Prea târziu* și va continua, pe parcursul întregii sale creații literare SF (cîteva zeci de povestiri, grupate mai ales în antologiile *Întîmplări din Veacul XXI* — 1974 și *Alte întîmplări din Veacul XXI* — 1977, ambele apărute la Editura Scrisul Românesc), să se afirme ca o voce distinctă ce aduce în literatura noastră de anticipație umorul de bună calitate, autoironia, dar și meditația filozofică, un scris alert, grefat pe o imaginație disciplinată.

Definitorie pentru personalitatea sa a fost și irepresibilă dorința de a străbate lumea (între 1969 și 1976) într-un adevărat pelerinaj la cele mai importante centre paleoastronautice, urmarea fiind cartea de succes *Enigmatic, Pămîntul*, apărută la Editura Scrisul Românesc în 1977.

Pașionat popularizator de știință și publicist prolific (articole în mai toate revistele din țară, emisiuni la Radio, rubrică permanentă la Televiziune), Alexandru Mironov și-a dedicat, în ultima vreme, întreaga energie, pasiune și talent reorganizării fandomului nostru (în urma încetării apariției *Colecției de povestiri știin-*

filico-fantastice). Iar rezultatul cel mai îmbucurător și incontestabil de până acum este acela de a fi reușit să impună (în special prin antologiile pe care le-a inițiat la editurile Scrisul Românesc și Junimea), pe mai toți scriitorii „noului val”. Și încă o dovadă, chiar în antologia de față, din cei 15 autori români prezenți, 11 aparțin acestei categorii.

Abia i-am terminat de strins ultimele șuruburi și s-a pus pe întrebat — era un robot casnic-enciclopedic, înzestrat de către băleșii de la Institutul de Tehnică și Calcul și Roboți din Pipera cu ultima manieră robotrono-calculatoristică nevinovată: puneă întrebări. Așa că a vrut să știe, de la început, câte-n lună și-n stele: ce e clima, cum sînt vînturile, el de ce nu le simte, cînd strălucesc stelele „neasemuit de frumos” și de ce se spune așa despre niște corpuri cerești în care se petrec fenomene fizice simple, ce sînt sentimentele și unde trebuie să le simtă el și încă o sută de întrebări, toate dintr-o suflare.

Mă năucise, dar i-am explicat cu răbdare că el nu simte și nici n-o să simtă niciodată nimic, fiindcă așa l-am programat eu, numai pentru rezolvarea problemelor practice și chiar dacă are memoria plină cu de toate, nu trebuie să și-o ia în cap și să facă pe ființa superioară; el nu-i, la urma urmei, decît un fel de coleg cu combina de bucătărie și cu mașina de spălat rufe. Pe urmă l-am pus să-și vadă de treburile, să termine de tradus vechile texte sanscrite.

Și-am uitat de el, deși mă gîndisem că-i cam năbădăios, și-i mai bine să-i verific sursele de informație.

Mai tîrziu mi-a comunicat că s-a îndrăgostit și, cînd l-am descusut, mi-a explicat că simte cum i se mărește tensiunea ori de cîte ori se alimentează la rețea. I-am spus prostului că așa-i normal, că are un

transformator special pentru asta și nu trebuie să-i ridică rețelei osanale. Pe urmă am văzut că se apucase să-mi citească biblioteca și că-l interesau mai ales romanele de dragoste.

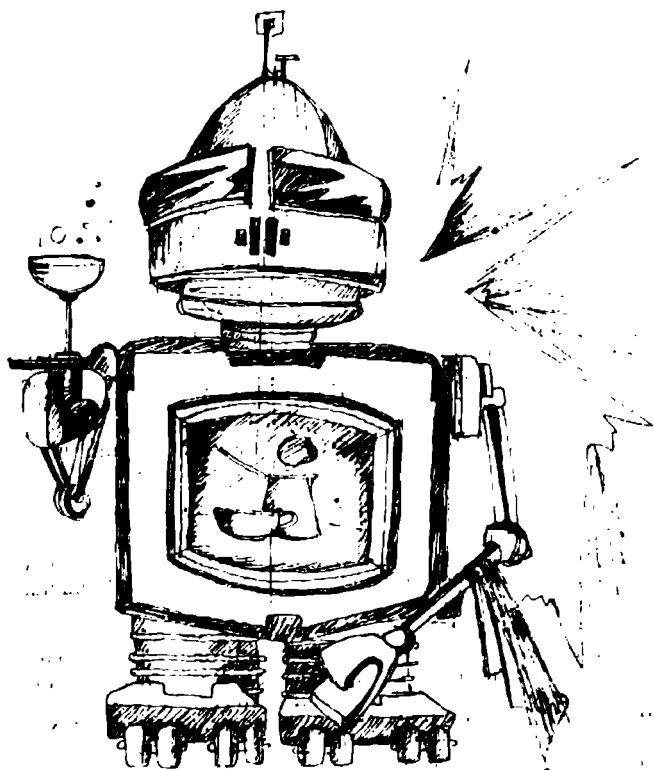
Nu mi-am dat seama de pericol nici când a început să devină arogant și mi-a spus că vrea să arate că el nu-i un oarecare, ci face parte dintre cei aleși. Este plin de curaj și, zicea el, e capabil de orice, dar n-a vrut să-mi spună ce înțelege el prin „orice”, și eu am crezut că se referea la calitățile lui — într-adevăr deosebite — de filolog mecanic.

Îi făcusem brațe și roțile pe care se deplasa, așa că nu mă miram când îl vedeam dînd tircoale bucătăriei. Drama s-a produs tocmai în ziua în care mă hotărîsem să-i verific releele de echivalare, fiindcă zăpăcitul începuse să-și facă traduceri în versuri, ba chiar să introducă contribuții personale. Când m-am întors acasă de la fabrică l-am găsit bolnav — de o „boală a sufletului”, zicea el — și hotărîse să se predea miliției pentru că îl rodeau remușcările, spunea. N-am înțeles ce bălmăjea, dar l-am făcut un control rapid și totul părea în ordine. Când însă s-a declarat „umanizat” și-a anunțat că de acum înainte se va numi Raskolnikov, m-am repezit glonț în bucătărie și bănuielile mi-au fost confirmate: din carcasa sfărîmată a combinei-bucătăreasă uleiul picura tragic, iar alături de ea zăcea corpul delict — cheia franceză pe care adesea o foloseam pentru șuruburile „filologului” criminal!

M-am întors spumegînd la asasinul de tinichea, l-am insultat, cred că l-am zis „rablă cretină” sau „tăblărie imbecilă” sau cam așa ceva, și asta l-a jignit de moarte și l-a împins la sinucidere: și-a ars, nemernicul, toate bobinajele interne!

...De unde-o fi învățat asta, nu știu, că eu îl programasem mai mult pentru treburi lingvistice, avea cunoștințe de mecanică și fizică precare, ca orice filolog, desigur. Avea însă suflet de artist — și ăștia fac numai boroboațe...

Așa că am luat, dragă directoare al ITCR Pipera, măsurile de rigoare: i-am șters memoria și l-am învățat să facă deconturi și să calculeze salarii. Să nu-mi spuneți voi, hard-soft-iștii care faceți tot felul de experiențe dubioase pe spinarea bleștilor roboți, că nu v-am tras clapa, toată lumea știe, iubltule, că în nici un caz contabilii, fie ei și cibernetici, nu pot avea imaginație bolnăvicioasă...

Septembrie avea treizeci de zile

R. F. Young

Fără a fi una din marile „vedete” ale literaturii de anticipație americane, Robert Franklin Young este totuși un scriitor foarte citit și apreciat de marele public.

R. F. Young s-a născut în 1915 și, după ce a fost soldat și oțelar a început să scrie, răspundind prin mai toate revistele americane de profil, texte de un farmec și o delicatețe aparte. Aceste povestiri, strinse în două volume — *Lunile lui Robert F. Young* (1965) și *O cupă de stele* (1968) cunosc aproape an de an noi ediții, și fac cinste oricărui bibliotecă SF din lume.

Sclavi docili, gata să îndeplinească cele mai extravagante dorințe ale stăpînilor lor, roboții din povestirile cu roboți (cînd au înfățișare omenească, se-nțelege) sînt, în general, numai de genul masculin

Ce se întîmplă, însă, cînd robotul este de genul feminin și este fată-in-casă. Iar stăpînul este un om? De la celebra Helen O'Loy, imaginată de Lester del Rey, încoace, Robert Young a dat cel mai mișcător răspuns literar.

Prin melancolia și sensibilitatea care transpar din text, povestirea *Septembrie avea treizeci de zile* caracterizează, în bună măsură, întreaga creație a lui Robert Young.

Pe afișul din vitrină stătea scris : **ÎNVAȚĂTOARE DE VÎNZARE, FOARTE IEFTIN** , și cu litere mai mici : *știe să gătească, să coasă, și se pricepe și la gospodărie.*

O învățătoare — asta îl făcu pe Danby să-și aducă aminte de băncile de școală, de radiere și de frunzele de toamnă ; de cărți, de visuri, și de risete. Proprietarul magazinului de vechituri o îmbrăcase într-o rochie viu colorată și o încălțase cu niște sandale mici, roșii, și acum stătea în cutia ei verticală din vitrină, o păpușă în mărime naturală așteptînd ca cineva să-i dea viață.

Danby încercă să-și continue drumul de-a lungul străzii primăvăratice, spre parcare unde își ținea Baby-Buick-ul. Poate că Laura îi comandase deja cina, și-l aștepta la masă furioasă de întîrziere, dar rămase pe loc, înalt și slab, încă tînăr, cu o undă de regret în ochii lui căprui, melancolici, și cu fața blîndă ce-i dădea un aer de sfîciune.

Îl neliniștea starea aceea de inerție. Trecuse de atîtea ori prin fața magazinului, în drumul lui de la parcare la birou, și înapoi, de la birou la parcare, dar acum era pentru prima oară cînd se oprise și-și aruncase privirea în vitrină.

Dar nu era acum, tot pentru prima oară, cînd vitrina conținea ceva ce-și dorea el ?

Danby încercă să-și răspundă la această întrebare. Chiar își dorea o învățătoare ? Greu de răspuns. Dar Laura sigur avea nevoie de cineva care s-o ajute la gospodărie, și nu-și putea permite o servitoare-robot, iar Billy sigur putea primi niște lecții în plus, pe lîngă cele de la televizor, pentru noile seturi de teste ce aveau să vină, și..

Și... și părul ei îl duse cu gîndul la lumina de septembrie a soarelui, iar fața ei era ca o zi de septembrie. Îl învălui o ceață ușoară de septembrie, și deodată inerția îl părăsi și începu să meargă, dar nu în direcția în care intenționase...

— Cît costă învățătoarea din vitrină ? întrebă el.

Vechituri de toate felurile erau împrăștiate peste tot în magazin. Proprietarul era un omuleț bătrîn, cu părul alb și stufos și ochi strălucitori.

Zîmbi la întrebarea lui Danby.

— Vă place, domnule? Este foarte drăguță.

Danby simți că-l ard obrații.

— Cît costă? repetă el.

— 49,95, plus cinci dolari lada.

Lui Danby nu-i venea să creadă. Erau atît de rare aceste învățătoare, încît prețurile ar fi trebuit să crească, nu să scadă. Și totuși, cu nici măcar un an în urmă, cînd avusese de gînd să cumpere o învățătoare pentru clasa a treia, recondiționată, pentru a-l ajuta pe Billy la lecțiile lui de la teleșcoală, cea mai ieftină pe care o găsise depășea cu mult o sută de dolari. Ar fi putut-o cumpăra chiar și la acel preț, dacă Laura nu l-ar fi dus atît cu vorba. Laura nu urmasese niciodată o școală adevărată, și nu putea înțelege.

Dar la prețul acesta! Și putea și să coasă, și să gătească! Mai mult ca sigur că de data asta Laura n-avea să-l mai ducă cu vorba...

Absolut sigur n-o va face, dacă nu-i va da el vreo șansă.

— E... E în condiții bune?

Fața proprietarului se întristă.

— Vai, domnule, dar a fost controlată în amănunțime! Bateriile și motorul sînt noi și de calitate foarte bună. Benzile mai țin încă zece ani de aici încolo și probabil că băncile ei de memorie vor dura o veșnicie. Stați puțin să vi-o aduc aici și să vă fac o demonstrație.

Lada avea niște rotițe, cu toate acestea era destul de greu de manevrat. Danby îl ajută pe bătrîn s-o dea jos din vitrină, și s-o aducă în magazin. O așezară lîngă ușă, unde lumina era mai bună.

Bătrînul se dădu înapoi și o privi admirativ.

— Poate că-s eu de modă veche, dar părerea mea este că teleprofesoarele n-o să se compare niciodată cu cele adevărate. Nu-i așa că ați urmat o școală adevărată?

Danby dădu din cap.

— Mă gîndeam eu. E ciudat, dar vă ghicesc pe toți.

— Pune-o în funcțiune, te rog.

Butonul de pornire era mic, ascuns în spatele lobului urechii stîngi. Proprietarul blîbîi puțin pînă îl găsi, și apoi se auzi un mic păcănit, urmat de un zgomot surd, destul de greu de perceput, ca torsul unei pisici. Apoi obrajii prinseră culoare, pieptul începuse să se ridice, să coboare, ochii albaștri se deschiseră...

Danby își infipse unghiile în palme.

— Fă-o să spună ceva.

— Răspunde aproape la orice, domnule, zise bătrînul. La cuvinte, situații, scene... Dacă vă hotărîți s-o cumpărați și n-o să fiți mulțumit de ea, aduceți-o înapoi și voi fi bucuros să vă restituți banii. Se întoarse din nou spre chipul din ladă. Cum te cheamă?

— Domnișoara Jones. Vocea ei era ca o adiere de septembrie.

— Cu ce te ocupi?

— Mă ocup în mod deosebit de clasa a patra, dar fac față și claselor întîi, a doua, a treia, a cincea, a șasea, a șaptea, și a opta, și stăpînesc foarte bine literatura, filozofia, istoria religiilor... De asemenea, sînt expertă în treburile gospodăriei, sînt o bucătăreasă calificată, și pot să îndeplinesc sarcini simple, cum ar fi cîrpițul ciorapilor, cusutul nasturilor și cîrpițul rupturilor sau al găurilor din haine.

— Aștia bagă tot felul de chestii în ultimele lor modele, spuse bătrînul încet către Danby. Cînd și-au dat seama că teleshcoala își consolidează pozițiile, au încercat tot ce le-a stat în putere ca să lovească în companiile cerealiere. Dar n-au rezolvat nimic. Se întoarse din nou spre cutie: Ieși afară, domnișoară Jones. Arată-ne cît de frumos știi să mergi...

Ea înconjură o dată camera întunecoasă, în rochia ei ca o ploaie veselă de culori și cu sandalele micuțe, strălucind pe podeaua prăfuită. Apoi se întoarse și se opri în așteptare lîngă ușă.

Danby își găsi cu greu cuvintele.

— Bine, vorbi el într-un tîrziu. Pune-o înapoi în cutie. Am s-o cumpăr.

— Ai adus ceva pentru mine, tată? strigă Billy. Ceva pentru mine?

— Desigur! răspunse Danby, împingînd lada pe alee și ridicînd-o pe mica verandă din fața casei. Pentru tine și pentru mama.

— Vezi numai să fie ceva bun! se auzi din prag vocea amenințătoare a Laurei, care stătea cu mîinile încrucișate pe piept. Mîncarea s-a răcit de tot...

— Poți s-o încălzești, spuse Danby. Ia privește, Billy!

Trecu lada peste prag, respirînd din greu și o împinse în antreu și de acolo în sufragerie. Pe ecranul televizorului de 120 de grade, un vînzător ambulant, îmbrăcat cu o jachetă roșie, făcea o reclamă gălăgioasă noului tip de mașină Linconette decapabilă.

— Fii atent la carpetă! exclamă Laura.

— Nu te enerva, n-o să fac nimic, o potoli Danby. Și mai închideți odată televizorul ăla, să ne putem și noi înțelege ca oamenii.

— Îl închid eu, tată. Cu pașii lui de copil de nouă ani, Billy străbătu camera și-l întrerupse pe vinzător, cu jacheta lui roșie cu tot.

Simțind respirația Laurei în ceafă, Danby se fistică puțin cînd fu să scoată capacul lăzii.

— O învățătoare! Laura rămase ca trăsniță în fața cutiei deschise. Ce ai ales și tu din toate lucrurile pe care un bărbat le poate aduce unei soții! O învățătoare!

— Nu e numai o simplă învățătoare, ripostă Danby. Știe să gătească, să coasă, știe... Știe să facă aproape orice. Întotdeauna ai spus că ai nevoie de o servitoare. Ei bine, iat-o! Și-l poate ajuta și pe Billy la lecțiile lui de la teleșcoală.

— Cît a costat?

Pentru prima oară Danby observă că soția lui avea o față foarte îngustă.

— 49,95.

— 49,95? George, ești nebun? De atîta timp strîng bani ca să ne cumpărăm o mașină nouă, un Cadillac, și tu-i arunci pe o învățătoare veche și stricăță?! Ce știe ea despre teleeducație? Doamne, da-i rămasă-n urmă cu cincizeci de ani!

— Nu vreau să mă ajute la lecții, mormăi Billy, aruncînd o privire sălbatică asupra lăzii. Teleprofesoara mea mi-a spus că învățătoarele astea vechi și androide nu-s bune de nimic. Și... și ne mai și bat!

— Nu este adevărat! răspunse Danby. Eu ar fi trebuit să știu, pentru că am fost la o școală pînă în clasa a opta. Se întoarse spre Laura: Nu este nici stricăță, și nici rămasă în urmă cu cincizeci de ani, și știe mai mult despre adevărata educație decît vor ști vreodată teleprofesorii voștri. Și, cum am mai spus, știe să gătească, știe să coasă...

— Bine, atunci spune-i să ne încălzească mîncarea.

— O să-i spun !

Își băgă mîna în cutie și apăsă butonul de contact, și cînd se deschiseră ochii albaștri, spuse :

— Vino cu mine, Domnișoară Jones, apoi o conduse în bucătărie.

Îl încînta felul în care ea îi urma instrucțiunile ; pe care buton să apese, ce manete să ridice sau să coboare, ce indicatoare să fixeze și la care cifre. Cîna dispăru de pe masă într-o secundă și apăru din nou într-o clipire, caldă, aburindă, și ademenitoare.

Laura se imblînzî.

— Mă rog, mormăi ea.

— Cred și eu „mă rog” ! spuse Danby. Ți-am spus că știe să gătească, nu-i așa ? Acum nu mai ai de ce te plînge de unghii rupte, și de nasturi mînjiiți și...

— Perfect, George, nu mai insista atîta.

Fața îi era din nou normală, deși părea prea slabă, dar asta făcea parte din drăgălășenia ei ; fața, ochii negri și aprinși, și gura ei atît de perfect conturată. Pieptul îi se ridicase din nou, și arăta superb în neglijeeul acela purpuriu cu fire de aur. Danby se gîndi că ar fi putut face o alegere și mai rea. Îi ridică bărbia cu un deget și o sărută.

— Gata, gata, hai să mîncăm, spuse el.

Fără să vrea, uitase de Billy. Ridicîndu-și privirea din farfurie, îl văzu stînd în prag, fixînd-o furios pe Domnișoara Jones, care era ocupată cu fierțul cafelei.

— N-o să mă bată ? spuse Billy, răspunzînd privirii lui Danby.

Danby rise. Se simțea mai bine acum cînd jumătate din bătălie era cîștigată. De cealaltă jumătate avea să aibă el grijă mai tîrziu.

— Bineînțeles că n-o să te bată, răspunse el. Hai la masă și mănîncă, așa, ca un băiat cuminte.

— Da, interveni și Laura, și grăbește-te. Urmează *Romeo și Julieta* la *Ora Westernului*, și nu vreau să pierd nici un minut.

Billy se resemnă.

— Of, bine!

Dar cînd intră în bucătărie, ca să se așeze la masă, o ocoli cu grijă pe Domnișoara Jones.

Romeo Montague își răsuci o țigară cu degete îndeminate, o puse între buzele umbrite de sombrero și o aprinse cu un chibrit de bucătărie. Apoi își îndreptă calul bălan în josul dealului luminat de lună, spre ferma Capuleților.

„Cred că s-ar face să fiu mai atent, monologă el. Păstorii ăștia afuriți de Capuleți, neam de neamul lor dușmani de-ai alor mei, văcari nobili, m-ar curăța înainte să știu pe ce lume sînt, dacă le-aș da ocazia. Dar pentru fetița asta pe care am văzut-o la chef astă seară merită să risc”.

Danby se încruntă. N-avea nimic împotriva rescrierii pieselor clasice, dar i se părea că autorii prea exagerau afacerea dintre păstori și văcari. Totuși, Laura și Billy nu păreau deloc afectați de acest lucru. Stăteau ghemuiți în fotoliile lor de vizionare, holbîndu-se pierduți la ecranul de 120 de grade. Deci cei ce rescriu aceste piese știau la urma urmei ce fac.

Chiar și Domnișoara Jones părea interesată... dar asta era imposibil, își aminti Danby deodată. Nu putea fi interesată! Chiar dacă ochii ei albaștri aveau o privire inteligentă cînd fixau ecranul, ceea ce făcea ea de fapt era să stea acolo și să-și consume bateriile. Trebuia să fi ascultat de Laura și s-o fi deconectat...

Dar n-avusese acest curaj. I se părea un act de cruzime să i se oprească cuiva viața, chiar și numai pentru cîtva timp.

Era ceva ridicol în acest gînd, dacă și l-a pus cineva vreodată. Danby se mișcă nervos în scaunul lui, și nervozitatea se accentuă cînd își dădu seama că a pierdut firul piesei. Cînd înțelese din nou ce se întîmpla pe ecran, Romeo escaladase deja zidul Capuleților, se strecurase prin livadă, și stătea sub un balcon nu prea înalt, într-o grădină somptuoasă și strălucitor aranjată, dar de prost gust.

Julleta Capulet ieși pe balcon prin două uși cu canaturi de sticlă, total anacronice în acest decor. Purta un costum de văcăriță — sau de păstoriță — cu o cămășuță ce-i acoperea coapsele, iar codițele blonde îi erau umbrite de un sombrero cu boruri largi. Se apleca peste balustrada balconului, căutînd cu privirea în grădină.

„Ce dracu' faci acolo, Romi?“ întrebă ea tărăgănat.

— Bine, dar e ridicol! exclamă deodată Domnișoara Jones. Cuvintele, costumele, acțiunea, locul — totul este greșit.

Danby se holbă la ea. Deodată își aminti ce-i spusese proprietarul magazinului de vechituri despre reacția ei atît la situații și scene, cît și la vorbe. Bineînțeles că își închipuisese că bătrînul se referise la ceea ce era legat strict de îndatoririle ei de profesoară, nu și la tot ceea ce era și se întîmpla în jurul ei.

Brusc avu un gînd care-l îngrijoră. Observă că nici Billy, nici Laura nu mai urmăreau plesa, ci o priveau pe Domnișoara Jones cu ochi neîncrezători. Era un moment foarte critic.

Danby își dresе glasul.

— Piesa nu este chiar așa de „greșită”, Domnișoară Jones. A fost doar rescrisă. Știți, astăzi nimeni n-ar mai urmări versiunea originală, și dacă nimeni n-o mai face, de ce să mai fie finanțată?

— Dar trebuia să facă din ea un Western?

Danby aruncă o privire temătoare soției lui. Uimirea din ochii ei se transformase într-o indignare furioasă. Grăbit, își întoarse privirile spre Domnișoara Jones.

— Westernurile sînt la modă acum, domnișoară Jones, începu el să explice. Un fel de renaștere a televiziunii de la începuturile ei. Și dacă oamenii le solicită, de ce să nu fie finanțate? Iar scriitorii renunță la propriile lor idei, pentru a găsi mereu alte subiecte ce pot fi rescrise.

— Dar Julieta într-un costum de văcărită! Este sub orice limită, chiar și pentru un nivel mediu de distracție.

— Da, George, am înțeles, și cred că este de ajuns. Vocea Laurei era rece. Ți-am spus doar că este rămasă în urmă cu cincizeci de ani. Ori o închizi, ori mă duc la culcare.

Danby oftă și se ridică. Se simți într-un fel rușinat cînd se îndreptă spre domnișoara Jones și cînd apoi îi pipăi butonul de după ureche. Ea îi privea calm, cu minile odihnindu-i-se nemișcate în poală, și respirația pulsîndu-i ritmic prin nările sintetice.

Era ca și cum ar fi ucis-o. Danby tremura tot cînd se întoarse la loc.

— Tu cu învățătoarele astea ale tale! pufni Laura.

— Taci din gură, spuse Danby.

Privi din nou la ecran, dar nu-l mai interesa nimic din ce vedea. Îl lăsa indiferent. Programul următor prezenta o altă piesă — o polițistă, numită *Macbeth*. Și asta îl lăsa rece. Se uită pe furis la Dom-

nișoara Jones. Nu mai respira, iar ochii îi erau închiși. Camera părea îngrozitor de pustie.

Într-un tirziu, nemaiputînd suporta atmosfera, se ridică.

— Mă duc să fac o cursă, îi spuse Laurei, și ieși.

Își scoase Baby-B-ul de pe alee, și o porni în jos spre bulevard, întrebîndu-se într-una de ce o învățătoare demodată putea să-l afecteze atît. Știa că nu era doar nostalgia, deși făcea și ea parte din starea lui — nostalgia după septembrie, și după școala adevărată, și după intrarea în clasă în dimineața de septembrie, și după profesoara care iese din micul ei cabinet de lîngă tablă, după ce s-a sunat, și spune: „Bună dimineața, elevi. Nu-i așa că este o zi minunată pentru studiu?”.

Nu iubise școala mai mult decît alți copii, și știa că septembrie însemna și altceva decît cărți și visuri de toamnă. Însemna ceva ce el pierduse undeva pe drum, ceva nedefinit, ceva intangibil; și acum avea disperată nevoie de acel ceva...

Danby o luă de-a lungul bulevardului, învîrtindu-se în jurul și printre micile automobile care goneau. Cînd coti pe strada laterală care ducea la „Prietenosul Fred”, văzu că la colț se monta o nouă dugheană. O firmă uriașă atrăgea atenția: **CRENVURȘTI MARI LA CĂRBUNE** — în curînd veți servi aici un crenvurșt adevărat, prăjit la un foc adevărat.

Trecu mai departe, opri la parcare de lîngă „Prietenosul Fred”, ieși în noaptea înstelată de primăvară, și intră pe ușa laterală a barului. Era multă lume, dar el reuși totuși să-și găsească un separeu liber. Se așeză, și introduse o fișă în distribuitor, comandîndu-și o bere.

Abătut, o sorbi din paharul de hîrtie udă. Aerul din separeu era înăbușitor, și păstra încă mirosul ce-

lui ce fusese înaintea lui — un bețiv ordinar, se gîndi Danby. Se întrebă deodată cum fusese oare în zilele de demult, cînd nu existau încă separeuri ca acestea de acum și cînd stătea la masă cot la cot cu alți clienți permanenți ai localului și fiecare știa cît băuse și cît de beat era fiecare. Apoi se întoarse cu gîndul la Domnișoara Jones. Deasupra distribuitorului de băuturi era un mic ecran de televizor, și dedesubt era scris: **AVEȚI PROBLEME? LUAȚI LEGĂTURA CU „PRIETENOSUL FRED”, CONFESORUL BARULUI — VĂ VA ASCULTA DUREREA** (doar 25 cenți pentru trei minute). Danby introduse o fisă în deschizătura aparatului. Se auzi un țacănit scurt, fișa se întoarse, și apoi se auzi vocea imprimată a „Prietenosului Fred”: „Sînt ocupat acum, amice. Așteaptă-mă un minut”.

După un minut și încă o bere, Danby încercă din nou. De data asta ecranul-microfon se luminează, și fața „Prietenosului Fred”, cu obraji roșii, apără pe ecran, puțin neclară.

— Salut, George, cum merge?

— Destul de bine, Fred. Destul de bine.

— Dar ar putea fi și mai bine, hm?

Danby dădu din cap.

— Ai ghicit, Fred. Ai cam ghicit. Se uită spre berea singuratecă din fața lui. Am... Am cumpărat o învățătoare, Fred.

— O învățătoare!

— Da, recunosc că-i cam ciudat ce am făcut, dar mă gîndeam că l-ar fi putut ajuta pe puștii la lecțiile lui de la televizor — testele finale se apropie, și știi ce simt puștii ăștia cînd nu trimit răspunsuri corecte și nu pot cîștiga un premiu. Și apoi m-am gîndit — e un tip special de învățătoare, trebuie să înțelegi asta, Fred — m-am gîndit că ar fi putut-o ajuta pe Laura la treburile casei. Așa m-am gîndit...

Vocea i se stinse, cînd ridică ochii spre ecran. „Prietenosul Fred” își clătina fața foarte solemn. Obrajii săi roșii tremurau.

— George, ascultă-mă pe mine, descotorosește-te cît mai repede de învățătoarea aia. Mă auzi, George? Scapă de ea. Învățătoarele astea androide sînt tot atît de rele ca și demodatele alea adevărate — adică cele care respiră cu adevărat. Știi o chestie, George? N-ai s-o crezi, dar eu știu sigur. Îi bat pe puști. Chiar așa. Îi bat. Se auzi un blîfrit și imaginea începu să-și plardă din claritate. A expirat timpul, George. Mai vrei de o fisă?

— Nu, mulțumesc, răspunse Danby. Își termină berea și plecă.

Oare toată lumea le ura pe-nvățătoare? Și dacă da, atunci de ce nu le urau și pe teleprofesoare?

Danby se gîndi la paradoxul acesta toată ziua următoare. Cu cincizeci de ani în urmă, profesorii androizi păreau să rezolve problema educațională cu același profit cu care, pe la începutul secolului, se rezolva problema economică, prin reducerea dimensiunilor și prețului mașinilor de prestigiu. Dar preîn-tîmpinînd criza de profesori cu ajutorul profesorilor androizi, acest fapt n-a făcut altceva decît să scoată în evidență celălalt aspect al problemei — criza școlilor. La ce foloseau atîția profesori dacă n-aveau clase în care să predea? Și cum să facă rost de bani pentru școli noi, cînd țara avea permanentă nevoie de superșosele tot mai multe și mai bune?

Era o prostie să susții că școlile publice aveau prioritate în construcție față de drumurile publice, căci dacă neglijai șoselele, automat descurajai cetățeanul în dorința de a-și cumpăra mașini noi, deci loveai în economie, grăbind o criză, și deci făcînd și mai imposibilă construirea de școli noi.

Dacă descopereai acest șir logic, n-aveai decît să-ți scoți pălăria în fața companiilor cerealiere. Ele salvaseră națiunea, prin introducerea teleprofesoarelor și a teleeducației. Într-o cameră doar, cu o tablă într-o parte, și un ecran în alta, o singură profesoară putea ține lecții pentru cincizeci de milioane de copii, și dacă vreunul dintre ei era nemulțumit de ea, n-avea decît să schimbe canalul pe un alt program teleeducațional, finanțat de o altă companie cerealiară. (Și bineînțeles că părinții aveau grijă de copii, să nu piardă orele sau să le schimbe clasa, după ce puștii trecuseră testele finale.)

Dar cel mai mare avantaj al acestui sistem ingenu era fericitul fapt că aceste companii plăteau totul, scutindu-l pe cetățean de una dintre cele mai împovărătoare taxe, și lăsîndu-i astfel carnetul de cecuri liber pentru taxe de vînzare, gaze, impozite, și plăți pentru mașină. Tot ceea ce cerea în schimbul acestor frumoase servicii publice era ca elevii — și de preferat și părinții — să consume cereale.

Deci paradoxul nu era, la urma urmei, nici un paradox. O învățătoare era o anatemă, pentru că simboliza cheltuieli, o teleprofesoară era un funcționar public respectat, pentru că simboliza însăși economia.

Dar diferența, și Danby știa asta, era mult mai adîncă.

Dacă ura față de învățătoare era pe undeva atavică, ea se datora campaniei de propagandă lansată de companiile de cereale, cînd pentru prima oară își pusese în aplicare ideea. Ele erau acelea care lansaseră mitul despre învățătoarele care-și băteau elevii și-l tot repetau din cînd în cînd, ca să nu mai existe îndoieli.

Problema era că majoritatea oamenilor erau tele-educăți, și deci nu aveau cum să știe adevărul. Danby era o excepție. Se născuse într-un orașel așezat pe înălțimi muntoase, care făcuseră imposibilă receptarea programelor de televiziune, și înainte ca familia să fi coborât în oraș, fusese dat la o școală adevărată. Deci știa că învățătoarele nu-i băteau pe elevi.

Sau probabil că Beneficiarii Androizilor distribuiseră din greșeală unul sau două modele defecte. Dar asta era imposibil. Beneficiarii Androizilor formau o corporație destul de competentă — personalul stațiilor de întreținere era al lor, și era excelent, apoi stenografele, chelnerițele, servitoarele, pe care le puteai procura din orice magazin.

Bineînțeles că funcționarul mediu de-abia intrat în afaceri, sau o familie cu un venit mediu, nu-și puteau permite o asemenea extravaganta. Dar — și Danby încercă să-și limpezească gândurile — nu era acesta un motiv în plus ca Laura să fie mulțumită cu o asemenea servitoare care să o ajute la treburile casei?

Dar ea nu era mulțumită. Când se întoarse acasă în seara aceea, nu avu decît să-i privească fața, ca să știe, fără nici o urmă de îndoială, că ea nu era mulțumită. Nu-i mai văzuse niciodată obraji atît de supti, buzele atît de strînse.

— Unde-i Domnișoara Jones? întrebă el.

— În cutia ei, răspunse Laura. Și mîine dimineată ai s-o duci frumos înapoi de unde-i fi cumpărat-o și ai să te întorci cu cei 49,95 de dolari.

— N-o să mă mai bată încă o dată! spuse și Billy, ghemuit turcește în fața televizorului.

Danby păli.

— L-a lovit?

— Păi, nu chiar..., răspunse Laura.

— Ori da, ori nu.

— Povestește-i ce-a spus despre teleprofesoara mea! strigă Billy.

— A spus că profesoara lui Billy nici pentru cai n-ar fi bună.

— Și spune-i ce-a zis despre Hector și Ahile.

Laura puni cu dispreț.

— A spus că-i o rușine să faci dintr-o operă clasică așa cum este *Iliada* o melodramă cu indieni și cowboy, și să pretinzi că faci educație.

Faptele ieșiră la iveală treptat. Se părea că în acea dimineață, Domnișoara Jones pornise o campanie intelectuală din momentul în care Laura o puse în funcțiune, și pînă o deconectase. După părerea Domnișoarei Jones, în casa lui Danby nimic nu era bun, începînd cu programele de la televizor pe care le urmărea Billy la micul aparat roșu din camera sa, și cu Programele de Dimineață și de După-amiază pe care le urmărea Laura la marele televizor din sufragerie, și terminînd cu desenul de pe tapetul din coridor (micile mașini Cadillac, roșii, rulînd de-a lungul șoselelor ca niște panglici împletite), cu fereastra imaginară din bucătărie, care reprezenta un parbriz de mașină, și cu atît de puținele cărți.

— Poți să-ți imaginezi așa ceva? întrebă Laura. Ea crede că încă se mai tipăresc cărți!

— Eu vreau să știu dacă l-a lovit pe Billy sau nu!

— Ajung și la asta...

Pe la ora trei, Domnișoara Jones deretica prin camera lui Billy. Conștiincios, Billy își urmărea lecțiile, șezînd la biroul său mic, cuminte și drăgălaș ca de obicei, absorbit de eforturile cowboilor de a cuceri Troia, satul indian, cînd, deodată Domnișoara Jones traversă camera ca o nebună, făcu observația aceea

profanatoare despre modificarea *Iliadei*, și închise televizorul chiar în mijlocul lecției. Atunci Billy a început să țipe, și Laura a năvălit în cameră, chiar când domnișoara Jones îl ținea de braț cu o mână, iar pe cealaltă o avea ridicată pentru a-l lovi.

— Am ajuns la timp, spuse Laura. Nici nu vreau să mă gîndesc la ce s-ar fi putut întîmpla. Doamne, dar l-ar fi putut omorî...

— Mă îndoiesc, răspunse Danby. Ce s-a mai întîmplat apoi?

— L-am smuls pe Billy din strînsoare, iar ei i-am spus să se ducă înapoi în cutie. Apoi am deconectat-o și i-am pus capacul. Și, crede-mă George Danby, nu va mai deschide nimeni cutia! Și, repet: mîine dimineață o s-o duci frumos înapoi — dacă vrei să mai stăm în aceeași casă cu tine!

Danby se simți rău toată seara. Mîncă în silă, privi un timp, plictisit, la *Ora Westernului*, aruncînd cîte o privire furișă, cînd era sigur că Laura nu-l privește, spre cutia mută de lîngă ușă. Eroina programului era o dansatoare de bar — o blondă cu numărul 90-60-90, care se numea Antigona. Se părea că frații ei, cei doi, se omorîseră într-un duel cu pistoalele, și că șeriful — un individ care se numea Creon — aprobase numai pentru unul dintre ei o înmormîntare creștinească pe Boot Hill, insistînd fără nici un motiv ca celălalt frate să fie lăsat neînmormîntat în deșert, pradă vulturilor. Antigona nu vroia să accepte acest lucru, și-i spusese surorii ei, Ismena, că dacă unul dintre frați avea parte de un mormînt ca lumea, trebuia înmormîntat și celălalt, și că ea, Antigona, avea să se îngrijească de acest lucru, și o ruga pe Ismena să o ajute. Dar acestuia îi era frică, așa că Antigona spuse, bine, o va face ea singură; și apoi un bătrîn speculant, Tiresias, veni în oraș și...

Danby se strecură fără zgomot în bucătărie, și ieși prin ușa din spate. Se urcă la volan și o porni în josul bulevardului; geamurile mașinii erau larg deschise, și vîntul cald îl învăluia din toate părțile.

La colțul străzii, dugheana cu crenvurști era aproape gata. O privi în treacăt, dînd colțul pe strada laterală. La „Prietenosul Fred” erau cîteva separeuri libere, și-și alese unul la întîmplare. Bău cîteva beri, stînd acolo la barul singuratec, și medită îndelung. Cînd socoti că soția și copilul s-au culcat, se întoarse acasă, deschise lada Domnișoarei Jones și-i dădu drumul.

— Ai vrut să-l bați pe Billy în după-amiaza asta ? o întrebă el.

Ochii albaștri îl priveau cu fermitate, genele zbătîndu-se la intervale regulate, pupilele adaptîndu-se la lumina din sufragerie, lăsată aprinsă de Luara.

— Sînt incapabilă de a lovi o ființă umană, domnule. Cred că acest lucru este menționat în foaia mea de garanție.

— Mă tem că termenul de garanție a expirat mai de mult, Domnișoară Jones, spuse Danby. Vocea îi era îngroșată și cuvintele i se împleticeau. Dar de fapt nu asta contează. Totuși, l-ai apucat de mînă, nu-i așa ?

— Am fost obligată, domnule.

Danby se încruntă. Șovăi o clipă, apoi se strecură în sufragerie, cu picioarele parcă de cauciuc.

— Vino și așează-te lîngă mine, Domniș... Domnișoară Jones, și spune-mi ce s-a întîmplat.

O privi cum iese din cutie și traversează camera. Era ceva ciudat în mersul ei. Pasul nu-i mai era ușor, ci îngreulat; trupul ei nu se mai unduia delicat, ci fiecare mișcare i se părea o grimasă dureroasă. Tre-sări cînd își dădu în sfîrșit seama că ea șchioapătă.

Ea se așează pe canapea, iar el alături de ea.

— Te-a lovit, nu-l așa ? o întrebă el.

— Da, domnule. A trebuit să-l prind de mână, altfel mă lovea din nou.

În fața ochilor lui, camera plutea într-o ceață roșietică. Deodată ceața prinse a se risipi, când își dădu seama că deținea tocmai arma de care avusese nevoie: măciuca psihologică cu care putea să potolească orice obiectul la adresa Domnișoarei Jones.

Dar privirea îi rămăsese tulbure, înecată în regrete.

— Îmi pare extrem de rău, Domnișoară Jones. Mă tem că Billy este prea agresiv.

— Nici nu poate fi altfel, domnule. Am rămas uimită azi când am aflat că acele programe îngrozitoare pe care le urmărește la televizor reprezintă întregul lui bagaj educațional. Teleprofesoara lui nu este altceva decât un maestru de ceremonii, a cărui grijă principală este aceea de a vinde produsele cerealiere ale companiei pe care o reprezintă. Înțeleg acum de ce scriitori voștri se întorc la clasici, pentru a descoperi idci. Creativitatea lor este distrusă de aceste clișee încă din faza embrionară.

Danby era încântat. Niciodată nu mai auzise pe cineva vorbind astfel. Dar nu era numai vorbele... Era și felul în care le spunea, puterea de convingere din vocea ei, în ciuda faptului că vocea nu era decât un difuzor, construit cu multă îndemnare, conectat la benzi, care, la rîndul lor, erau conectate la extrem de complicate bănci de memorie.

Dar stînd acolo, lîngă ea, urmărindu-i mișcarea buzelor, genele în bătaia lor deasă peste ochii ei alți

de albaștri, era ca și cum septembrie deschisese ușa și intrase în cameră. Deodată îl învălui un sentiment de pace adîncă. Zilele de septembrie, bogate, calme, se perindară pe rînd în fața ochilor lui, și-și dădu seama atunci de ce se deosebeau ele de altele. Se deosebeau pentru că erau adînci și frumoase și liniștite; pentru că cerul albastru promitea alte zile, și mai bogate, și mai calme.

Se deosebeau pentru că însemnau ceva...

Clipele de acum erau atît de intens plăcute, încît Danby ar fi vrut ca ele să țină veșnic. Numai la gîndul că aveau să ia sfîrșit, sufletul i se chirci într-o agonie chinuitoare, și, instinctiv, făcu singurul gest fizic pe care l-ar fi putut face pentru a le prelungi.

Înconjură cu brațul umerii domnișoarei Jones.

Ea nu se mișcă. Stătea acolo, liniștită, cu pieptul mișcîndu-se în sus și în jos la intervale regulate, și gene lungi coborînd din cînd în cînd, ca păsări negre, blinde, dînd din aripi peste ape albastre și limpezi.

— Piesa pe care am văzut-o aseară — *Romeo și Julieta* — de ce nu ți-a plăcut ?

— A fost ceva îngrozitor, domnule. O parodie, credeți-mă — stridentă, fără nici o valoare, frumusețea versului coruptă și ignorată.

— Cunoști versurile ?

— Cîteva.

— Spune-le, te rog.

— Da, domnule. La sfîrșitul scenei balconului, cînd cei doi îndrăgostiți se despart, Julieta spune : „Noapte bună, noapte bună ! Despărțirea-i o tristețe atît de dulce, că pînă-n zori ura-ți-voi noapte bună”. Și Romeo răspunde : „Coboară somnul peste-a tale pleoape, și pace-n suflet ! Somn de-aș fi, și pace, odihna-mi cît de dulce-ar fi !”. De ce-au scos versurile acestea, domnule ? De ce ?

— Pentru că trăim într-o lume mizeră, răspunse Danby, suprins de revelația spontană, și-n această lume lucrurile valoroase nu mai au nici o valoare. Recită ... recită încă o dată versurile, te rog, Domnișoară Jones.

— „Noapte bună, noapte bună. Despărțirea-i o tristețe atît de dulce, că pînă-n zori ura-ți-voi noapte bună...”

— Lasă-mă pe mine să continui. Danby se concentrează. „Coboară somnul peste-a tale pleoape, și pace...”

— ...în suflet...

— Somn de-aș fi, și pace, odihna-mi...

— ...cît...

— ...odihna-mi cît de dulce-ar fi!”

Deodată Domnișoara Jones se ridică.

— Bună seara, doamnă.

Danby nu se obosi să se ridice. N-ar fi folosit la nimic. O vedea pe Laura foarte bine de unde stătea. Laura se opri în pragul sufrageriei îmbrăcată în noua ei pijama Cadillette, și cu picioarele goale, de aceea nu o auzise cînd coborîse pe furiș scările. Mașinile bidimensionale, ce compuneau imprimeul pijamalei de un roșu aprins, păreau că trec năvalnice peste trupul Laurei, subliniindu-i sînii, pîntecul, picioarele.

Îi văzu fața îngustă, și ochii reci, nemiloși, și își dădu seama că ar fi fost inutil să încerce să-l explice, pentru că n-ar fi înțeles — n-ar fi putut să înțeleagă. Și realizează deodată, cu o claritate șocantă, că în lumea în care trăia septembrie murise de mult, și se văzu dimineața încărcînd cutia în mașină, și conducînd în josul străzilor, strălucitoare, spre micul magazin de

vechituri, și cerându-i proprietarului banii înapoi, și apoi se văzu pe sine, dar nu-și sfârși oîndul, și cînd ridică ochii, o văzu pe Domnișoara Jones stînd în mijlocul sufrageriei acela atît de vulgar, și o auzi spunînd, o dată, și încă o dată, și încă o dată, ca o placă sgîriată și uimită: „S-a întîmplat ceva, doamnă, s-a întîmplat ceva?”.

De abia după cîteva săptămîni se simți Danby destul de întreg pentru a bea o bere la „Prietenosul Fred”. Laura începuse, de cîteva zile, să vorbească din nou cu el, și lumea, chiar dacă nu mai era cea dinainte, încerca să intre în vechiul ei curs.

Scoase mașina cu spatele de pe alee, și o luă în jos pe stradă, spre traficul viu colorat al bulevardului. Era o noapte senină de iunie, stelele erau puncte luminoase de cristal, undeva departe, deasupra focului fluorescent al orașului. În colțul străzii, duceana cu crenvurști era gata, deja deschisă publicului. Mai mulți clienți stăteau la tejgheaua lucioasă și deasupra vasului de crom, plin de jăratec, o ospătărită întorcea cîrnăciorii sfîrșitori. Era ceva cunoscut în rochia ei ca o ploaie veselă, în mișcările ei, în felul în care părul ei ca un răsărit blînd de soare îi încadra fața blîndă... Cîțiva pași mai încolo, noul ei proprietar stătea la tejghea și vorbea cu un client.

Danby simți un inel de fier stringîndu-i pieptul cînd parcă mașina, și cînd se dădu jos și traversă platforma de beton, îndreptîndu-se spre tejghea... un inel de fier în jurul pieptului, și o zbatere continuă în tîmple. Erau lucruri pe care aveai datoria să încerci măcar să le oprești înainte de a se întîmpla, indiferent de prețul pe care aveai să-l plătești.

Se opri la tejghea lîngă proprietar, și era cît pe ce să se aplece peste placa lucioasă de crom și să lo-

vească fața aceea grasă și îngimfată, când ochii îi căzură pe micul afiș sprijinit de vasul cu muștar, afiș pe care scria : **CĂUTĂM BĂRBAT PENTRU ...**

O dugheană cu crenvurști era departe de a sugera o sală de clasă, și o învățătoare servind crenvurști nu se putea niciodată compara cu o învățătoare servind vise, dar când îți doreai ceva cu înfrigurare, trebuia să accepți orice ți se oferea, și să fii mulțumit chiar și cu atât ...

— Pot lucra doar seara, spuse Danby proprietarului. Să spunem, de la șase la douăsprezece...

— Grozav! răspunse proprietarul. Mă tem că n-am să-ți dau prea mulți bani la început. Vezi doar că de abia am început și eu, și ...

— Nu contează. Când pot să încep?

— Păi, cu cât mai repede, cu atât mai bine.

La unul din capete, tețgheaua se sprijinea pe niște holamale mascate, pe acolo intră Danby în dugheană și-și scoase haina. Dacă Laurei nu avea să-i placă ideea, n-avea decît să se ducă dracului, dar știa că totul avea să fie în ordine, pentru că banii cîștigați aveau să îplinească visul ei — cumpărarea unui Cadillac.

Îmbrăcă șorțul pe care i-l dădu proprietarul și se alătură domnișoarei Jones în fața vasului de crom plin cu jăratec.

— Bună seara, Domnișoară Jones, spuse el.

Ea își întoarse capul, și ochii ei albaștri părăură să se lumineze și părul ei era ca un răsărit de soare într-o dimineață cețoasă de septembrie.

— Bună seara, domnule, răspunse ea, și un vînt de septembrie se porni în noaptea de lunie, se strecură în tarabă, și părea că începea din nou școala, după o vară nesfîrșit de lungă și de pustie.

Patetica poveste de dragoste dintre Danby și Domnișoara Jones ne duce cu gândul la o interesantă clasificare a povestirilor cu roboți, făcută cu mulți ani în urmă, de marele Asimov, dar care merită să fie menționată în acest context.

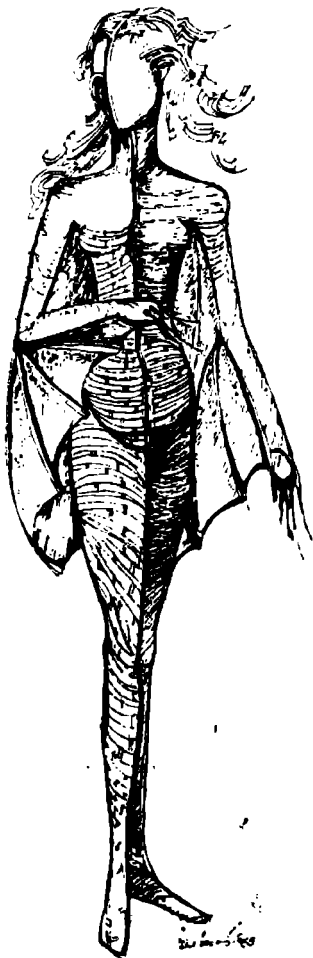
Așadar, potrivit Doctorului Asimov, povestirile cu roboți pot fi împărțite în două mari categorii.

În prima categorie, subscrisă genericului *Robotul ca amenințare*, ar intra mai toate povestirile în care robotul este înzestrat cu toate viciile și defectele pe care omul se așteaptă să și le atribuie cu voce tare. (Asimov le definește mult mai sugestiv: acele povestiri care amestecă în diferite doze și la intervale aleatorii două interjecții — *pac, pac* și *aaahhh...*)

Categoria a doua de povestiri s-ar înscrie sub genericul *Robotul ca patos*. În aceste povestiri (mult mai puțin numeroase) roboții sînt simpatici și, de obicei, sînt exploatați de ființe umane insensibile.

Începînd să scrie și el povestiri cu roboți, Asimov avea să creeze o a treia categorie: *Robotul ca produs industrial*.

O previziune remarcabilă dacă avem în vedere că toate acestea se întîmplau prin 1940.

Mai mult ca perfectul crimei

A. Rogoz

Un nume legendar pentru Science Fiction-ul românesc și un om pleznind de bunătațe pe la toate încheieturile, adevărat Mare Senior al Anticipației noastre, Adrian Rogoz (n. în 1924) a debutat în literatura română ca poet, mărturisindu-se în versuri ca mare iubitor al straniului Dan Barbilănuș.

Dar soarta a vrut ca poetul A. Rogoz să ajungă la redacția unei publicații mărunte, *Colecția de povestiri științifico-fantastice* (editată de revista *Știință și tehnică*). Iar *Colecția* s-a transformat într-un instrument de propagandă și educație științifică și s-a manifestat ca atare până în anul 1974, an în care și-a încetat apariția.

Activitatea de leader și îndrumător al tinerei (pe atunci) literaturi de Science Fiction eu făcui ca A. Rogoz să scrie puțin. Dar a reușit un roman, *Omul și năluca*, bine primit de public, cu două decenii în urmă; un scenariu de film — din păcate însă netranspus pe ecran — și câteva povestiri remarcabile (*Pe altarul zellor stohastici* — premiată la Eurocon-ul din Trieste, în 1979 —, *Prețul secant al genunii, Alambai sau arcanele artei*), care fac parte din fondul de aur al literaturii de anticipație românești.

Atingerea pragului pensionării pare să nu-l fi marcat de loc: este activ în fandom, participă la consfătuiri și ședințe de cenaciu, o vreme a susținut o rubrică permanentă la emisiunea de radio „Exploratorii lumii de mline”, iar recent ne-a anunțat că i-a reușit o povestire deosebită. Ne bucurăm, dulcele stil rogozian (pe care îl pune foarte bine în evidență povestirea ală-

turată, Mai mult ca perfectul crimei, exemplu de folosire a logicii bivalente) este unic în literatura noastră, așa că așteptăm, pentru o antologie viitoare, și acea povestire „reștită”, ca și pe următoarele...

„Dezvoltarea în cinci sute de pagini a unei idei, a cărei perfectă expunere orală ia câteva minute, constituie un delir trudnic, nociv”.

JORGE LUIS BORGES

În biroul inspectorului de poliție intră un domn înalt, puțin adus de spate, cu părul sur, periat ca o cască. Era un bărbat distins, îmbrăcat cu o sobră eleganță; ceea ce-l făcu însă pe polițist să se scoale în picioare era privirea de condor a vizitatorului.

— Sînt criticul Gamma, spuse luînd loc și reze-mîndu-și bastonul de muchea biroului.

— Inspectorul Garra, se recomandă amabil celălalt, care, în ciuda bizarului calambur, era aproape convins că, în cazul unei lupte, căprioara va fi mai puternică decît gheara *. Cu ce vă pot servi?

— Am fost informat că dumneavoastră vă ocupați de cazul lui Andrea Gala, Am fost prieteni.

— Știu. Vă mulțumesc că v-ați deranjat pînă aici, Oricum v-aș fi făcut o vizită în această chestiune...

— Nu este vorba de deranj, ci de elucidarea împrejurărilor în care și-a găsit moartea Andrea Gala, unul dintre marii noștri scriitori, cred, că...

— Fără nici o îndoială, se grăbi inspectorul să recunoască. I-am citit opera...

— Să înțeleg că sînteți specializat în... crimele literare? întrebă Gama, iar interlocutorul său percepu o undă de maliție.

* În limba spaniolă, gama — căprioară, iar garra — gheardă.

— Crimele... artistice cu cel mai mare procent de victime sînt celelalte, pe care le sancționați dumneavoastră, criticii, ripostă Garra cu un didacticism agresiv. Nouă, polițiștilor, ne rămîn doar puținele spețe în care este răpus artistul. Și chiar atunci se întimplă, ca în cazul Gala, să fie vorba nu de un borfaș al penel, ci de un nobil condei... De aceea crimele invocate de dumneavoastră, deși sînt extrem de interesante, nu sînt suficient de fracvente pentru a justifica o specializare...

— Totuși e ceva ciudat aici... murmură Gama mi-lindu-și ochii. Îndărătul logicii dumneavoastră...

— Ce vi se pare ciudat ?

— Stilul !

Cuvîntul îl atinse pe Garra ca un stilet stupefiant. Omul roși, apoi mormăi încurcat :

— Să revenim la prietenul dumneavoastră.

— Înainte de a vă putea da unele lămuriri, pe care cred că numai eu le dețin, va trebui să vă supun unul scurt interogatoriu în legătură cu circumstanțele morții lui Gala. Vă miră dorința mea ?

— Nu, răspunse zîmbind inspectorul de poliție, parcă măgulit de acel procedeu paradoxal. Știu că nu v-ați văzut cu Gala de multă vreme, așa că vă înțeleg oarecum curiozitatea.

— Oarecum ? exclamă contrariat criticul. Aveți deci rezerve ?

— Rezervele nu vă privesc pe dumneavoastră. În dezlegarea unei enigme polițiste există nenumărate grade de certitudine. Firește că majoritatea problemelor pot fi soluționate satisfăcător cu ajutorul probelor materiale. Rămîn totuși unele cazuri în care mobilul și condițiile sînt inefabile și atunci și certitudinea este mai fluidă. E tocmai cazul nostru. S-ar părea că totul e clar în ceea ce privește cauza

decesului... Cadavrul scriitorului a fost găsit în camera de lucru, închisă pe dinăuntru. Gala a sucombat în urma unei otrăviri cu amfetamine. Paharul de pe birou păstra urma whisky-ului în care fusese dizolvată o doză letală de somnifer. Tabletele fuseseră luate din sala de baie. Nu încapă îndoială că el și-a preparat singur băutura ucigașă.

— După câte înțeleg, vreți să aflați ce anume l-a împins la sinucidere...

— Sau cine. Am prins de altfel un fir.

— Da ? ! spuse neîncrezător Gama și apucînd măciucia bastonului său, adăugă vădit ironic : Atunci s-ar putea să nu mai aveți nevoie de mine.

— Dimpotrivă, rîse inspectorul Garra, dar se frîna brusc, ceea ce făcu rîsul și mai penibil. Firul duce spre dumneavoastră.

— Spre mine ?

Privirea criticului îl fulgeră pe Garra și acesta se gîndi brusc că numele Gamma se potrivește mai curînd cu ultrapenetrantele radiații decît cu gingașa ciută.

— Știți, reluă inspectorul cu tonul unei scuze, telefonul său avea un înregistrator magnetic.

— Și ? făcu rece și disprețuitor criticul.

— Și cineva, îmi închipui că însuși Gala, a șters ultima discuție de pe bandă...

Celălalt nu mai puse nici o întrebare : continua să-l scruteze calm pe inspector.

— Doriți să știți, desigur, ce ne face să presupunem că este ultima convorbire... Cîteva cuvinte pe care a uitat să le șteargă sau pe care dinadins nu le-a șters. Da... Nu văd de ce vi le-aș ascunde... „La revedere, Gasa !”

— În felul acesta, vîlul misterului crește *, rosti criticul grav, deși părea să glumească.

* Gasa — voal, în spaniolă.

— Pe scurt, doamna Gasa, care a fost prietena dumneavoastră.

— Este prietena mea, îl întrerupse autoritar criticul, ridicând bastonul ca pe un sceptru.

— Și care a fost prietena lui Gala...

— Nu văd legătura.

— Ultima convorbire...

— Neglijanți acel „la revedere”, care vine în contradicție cu ceea ce s-a întâmplat.

— Depinde de cum interpretezi totul.

— Și cum interpretați?

— În nici un fel. Deocamdată adun faptele. Bijbii încă în întuneric și caut adevărul.

— Adevărul?! exclamă sarcastic Gama. Cu metodele dumneavoastră... polițiste, n-ați fi niciodată în stare să recunoașteți adevărul, chiar dacă l-ați avea în mână. Și bătu retoric cu bastonul în podea.

— Aveți impresia, ripostă cu deplină politețe inspectorul, că metodele dumneavoastră... critice sînt mai eficiente în detectarea adevărului estetic?

— Poate că nu, arta se consideră jos, în vreme ce poliția se vrea o instituție serioasă.

— Orice lucru e serios cînd ajută la rezolvarea enigmei.

— Acest truism n-are nimic de-a face cu problema reală. Admit că adevărul nu e un punct ideal, ci un nor de microfapte care interacționează complex. Dar uneori — iar moartea prietenului meu constituie tot mai un asemenea caz — metodele dumneavoastră sînt prea brutale ca să pătrundă pînă în adînc. Pentru aceasta e nevoie de...

— Razele gama ale minții dumneavoastră, zîrîrî zîmbind inspectorul.

— Nu se putea spune mai precis, îl lăudă fără umbră de glumă celălalt.

— Anumite inflexiuni ale stilului dumneavoastră, rosti circumspect criticul, iar Garra nu se îndoi de sinceritatea remarcii, îmi dau totuși speranța că v-ați putea dezbara de prejudecățile profesionale. Am venit cu intenția să fac unele declarații importante, dar ele devin utile doar dacă sînt măsurate cu balanța care cîntărește aburul. Orice metodă grosieră...

— Mă voi strădui să nu vă înșel încrederea, îl întrerupse Garra cu un avînt pe care nu și-l cunoștea. Și ca să vă dovedesc măcar buna mea credință, vă ofer să alegeți: declarația dumneavoastră poate fi sau nu înregistrată, după cum veți dori.

— Cele discutate pînă acum au fost înregistrate?

— Da.

— Nu văd de ce n-ar fi și cele ce urmează, spuse cu suverana-i detașare Gamma.

Inspectorul de poliție se agită stînjinit pe scaunul său:

— Vă rog să nu apreciați greșit ce vă voi spune. Îmi dau seama că singură, prezența mea alături de dumneavoastră poate influența cursul anchetei. Și în domeniul nostru funcționează principiul lui Heisenberg. Altminteri n-ați fi venit aici.. Vă asigur că sînt onorat...

— Bine, puse capăt Gama începutului de bilbitală a interlocutorului său. Să trecem la obiectul întîlnirii noastre. Pe scurt, cred că autorul moral al morții lui Gala sînt eu.

Inspectorul schiță un gest de uimire, dar celălalt n-avea certitudinea că nu era doar un joc de complement.

— Pînă ce nu-mi veți împărtăși motivele care v-au condus la această concluzie îngăduiți-mi să am îndoieli serioase asupra ei.

— Bănuiesc cam ce fel de îndoieli aveți. Dar ele nu ating fondul chestiunii.

— Dar dumneavoastră înșivă ați afirmat că nu sînteți sigur, ci doar vă credeți autorul moral...

— Am spus cred, fiindcă e greu să reconstitui toate meandrele demersurilor psihice, dar indiciile sînt indubitabile.

— Recurgeți deci și dumneavoastră la factori materiali...

— E drept că există și o dovadă materială (și Gama scoase din servieta lui o revistă împăturită). Dar presupunerea mea se bazează pe considerente de altă natură, exclusiv sufletești. De altfel, chiar dacă n-am nici o îndoială cu privire la vina mea, cred că n-a fost un lucru premeditat, în orice caz, nu în mod conștient. Și acum să trecem la ceea ce dumneavoastră numiți dovadă materială.

Îi întinse celuiilalt revista deschisă în dreptul unui articol consacrat artei lui Gala. Inspectorul își aruncă ochii peste articol și imediat se cufundă în lectura lui, ca prins de-un virtej. Deși era trecut de treizeci de ani, avea ceva de adolescent, poate din pricina staturii lui scunde și a feței proaspete cu ochi verzi, ageri și nițel triști. Citea pe nerăsuflăte, scăpînd din cînd în cînd cite o exclamație de uimire sau de admirație, iar Gamma îl urmărea amuzat, dar și cu plăcere. După ce termină, Garra îi înapoea criticului revista.

— Ce portret extraordinar! conchise. Dacă-mi este permis să emit judecăți de valoare, trebuie să mărturisesc că întotdeauna v-am socotit un mare scriitor. Acum însă, poate pentru că am avut prilejul să studiez mai profund obiectul analizei dumneavoastră, impresia pe care mi-ați produs-o a fost covârșitoare. Iar cu prezentarea romanului ăsta m-ați întors pe dos. Pentru înția oară văd că un simplu rezumat poate

avea o fascinantă existență independentă. Aș zice că ați realizat performanța de a concentra într-o mie de cuvinte ceea ce Gala n-a reușit să transmită în trei sute de pagini.

— Sinteți pătrunzător, domnule Garra. Ați recunoscut arma cu care am ucis : acest așa-zis simplu rezumat, care însă nu-i deloc simplu, iar în realitate nici nu este un rezumat.

— Mă scuzați, cuvântul este într-adevăr grosolan...

— Nicidecum, este numai impropriu...

— Sigur... de altminteri v-am mai spus părerea mea. Dacă n-ar fi grotesc, aș afirma că romanul lui Gala este o copie stângace a rindurilor dumneavoastră...

— Sinteți mai sagace decât mi-aș fi închipui. Chiar acesta-i adevărul !,

— Acum încep să pricep. A fost ca într-un turnir literar. Romanul său fantastico-științific s-a bucurat de un succes răsunător. Atunci ați publicat cele trei coloane în care, printre altele, ați dat și chintesenta întregului roman. Or, această capodoperă de concentrare și de sugestie...

— V-ați apropiat de adevăr, dar fiindcă ignorați un amănunt, vă scapă esențialul : cît de cumplită a fost arma cu care l-am ucis. Vă precizez că n-am intenționat să distrug omul — pe care am continuat să-l socotesc prieten, deși nu ne mai vedeam — ci o trăsătură vulgară a talentului său...

— Deodată nu mai înțeleg nimic...

— Citiți data de apariție a revistei și veți sesiza imediat toată grozăvia situației.

— Doamne ! Într-adevăr, articolul este scris încă de-acum un an. Ce crud ați fost ! Înainte ca Gala să-și termine romanul, dumneavoastră l-ați și realizat

într-o formă radioactivă. Dar cum de n-a aflat? Ah, pricep. V-ați publicat articolul într-o revistă obscură, de provincie...

— Înaintați implacabil spre soluție. Dar încă n-ați reușit să reconstituiți procedeul de amorsare a exploziei. Vă pot dovedi ușor că romanul prietenului meu năci nu era început în momentul în care mi-am scris articolul.

Inspectorul scoase din biroul său niște fol pe care, concentrat, le parcursese rapid, apoi, după ce le puse îndărăt, în sertar, descoperi volumul lui Gala.

— Parcă avea o dată la sfârșit...

— Exact. Grație orgoliului său nemăsurat puteți măsura amploare crimei mele.

— Uluitor! Gala și-a început romanul la o lună după apariția articolului dumneavoastră. Așadar, avem dovada că articolul pe care l-ați scris n-a fost un plagiat genial...

— Cunoșteți ideea romanului său?

— Bineînțeles, de vreme ce era a mea.

— Ah!

— De data asta nu vă pot aduce dovezi... materiale, deși o mașină de analizat stilul mi-ar declara desigur paternitatea. Vedeți însă reușita a ceea ce numeați „rezumatul” meu, tocmai în faptul că ideea îmi aparține. Și tot de aici decurge perfecțiunea crimei, deși mărturisirea mea...

— Mărturisirea dumneavoastră aruncă o nouă și stranie lumină asupra întregii acțiuni. Ce mi se pare surprinzător e că ați ghicit fără greș că prietenul dumneavoastră vă va lua ideea ca s-o amplifice pînă la dimensiunile unui roman.

— Lucrurile sînt mai puțin complicate. Ideea mi-a venit în momentul discuției cu el. Mă ambalasem și cred, în acea clipă înstelată, găsisem chiar forma din articol (pe care l-am scris imediat după plecarea lui Gala). În timp ce vorbeam, în ochii lui am citit că ideea mea îl captivase în așa măsură încît mi-o va fura. Dar nu oricum. Gala era prea orgolios ca să împrumute o idee, ca s-o coleze la o lucrare de-a sa. Răpindu-mi-o, avea convingerea că salvează perla din bălegar, deși, dizolvînd-o în roman, o nimicea. Or, tocmai această neînțelegere de principiu ne-a despărțit. Eu pledam pentru densitatea artel, iar el pentru talent, pentru strigătul existenței, noțiunile cam suspecte care, în ultimă instanță, însemnează succes și echivalentul său...

— Considerați serios că talentul și succesul sînt derizorii, că este posibilă, fără ele, arta ?

— Cum aș crede una ca asta ? Dar talentul nu poate constitui decît un punct de plecare, nu...

— Succesul — punct de plecare ?

— Nici măcar atît. E doar un test, și el adesea iluzoriu. Talent aveau și alchimistii, dar pentru obținerea transmutației le lipseau instrumentele. De mai multe ori ne-am certat din pricina acestei nepotriviri de opinii, dar de fiecare dată ne-am împăcat.

— Îmi îngăduiți să vă întreb dacă mediatoarea reconcilierii era doamna Gasa ?

— Poate, dar pe noi ne interesează motivul disensiunii, nu al împăcării.

— Nu cumva însă și una și alta aveau același motiv ? Iertați-mi brutalitatea, dar dumneavoastră v-ați împlîntat singur un pumnal acuzator, și orice atingere a lui este vai !, dureroasă...

— Nimic nu-i exclus în lumea asta, totuși presupunerea dumneavoastră are șanse să fie reală doar

dacă se referă la inconștientul nostru. De ce însă aş prefera o ipoteză obscură unor date certe : disensiunea teoretică dintre mine şi Garra ?

Cu intuiția lui rafinată, inspectorul de poliție sesiză o imperceptibilă nervozitate îndărătul cuvintelor rostite calm.

— Nu voi insista asupra faptului că disensiunea teoretică s-a încheiat tragic, dar chiar dumneavoastră m-ați invitat de la început să prefer căile subtile celor prea evidente.

— „Brutale” este termenul folosit de mine, ceea ce nu se confundă cu evidența...

Inspectorul, care pînă atunci se foise în fotoliul său, se ridică și veni în dreptul lui Gamma. Criticul zîmbi, surprins de înfățișarea de băiat stîngaci a lui Garra. Acesta prinse din zbor nuanța zîmbetului și spuse cu o ușoară iritație în glas :

— Nu contest nimic din ceea ce mi-ați declarat. Cred numai că adevăratul mobil v-a scăpat chiar dumneavoastră.

— Dacă sînteți atît de sigur, nu mai am ce să adaug, spuse Gamma, apucîndu-și bastonul și dînd să se ridice.

— Nu sînt atît de sigur, bîlbîi inspectorul abia atingîndu-i mîneca. E numai o supoziție. Criticul îl fulgeră din nou cu privirea. Vreau să zic că ați acționat din gelozie. Nu protestați ! Știu că doamna Gasa v-a părăsit cam din perioada articolului.

— Doamna Gasa locuiește cu mine...

— Așa este. Dar numai de cîteva săptămîni, după ce Gala și-a cheltuit toți banii încasați pe roman...

Pentru întîia oară criticul își pierdu siguranța de sine. Se lăsă în fotoliu cu un aer obosit.

— De vreme ce știți toate acestea, de ce mă mai chinuți ?

— Iertați-mă. Ați venit de bună voie... Nu fac decît să vă atrag atenția că n-ați săvîrșit o crimă chiar perfectă, dacă într-adevăr se poate vorbi în cazul dumneavoastră de crimă.

Garra îl scrută cu vădită compasiune pe bărbatul care stătea abătut în fotoliu. Observă deodată că elegantele-i haine erau destul de uzate.

— Și totuși, tot ce v-am spus corespunde realității.

— E drept. Dar este mai verosimil să cred că Gala s-a sinucis fiindcă era bolnav de nervi și decavat, decît pentru că l-ar fi zdruncinat articolul dumneavoastră. Or, de ruinarea lui măcar, dacă nu și de boală, este de vină...

— Nu, protestă vehement Gama, lovind cu bastonul în podea. Singura ei vină este...

— Superficialitatea, completă inspectorul, văzînd că vizitatorul său ezită.

— Prietena unui artist autentic nu poate fi un om superficial. Aș spune mai curînd că are o viziune naivă a realității, o sete elementară de culori și sunete violente, o teamă copilărească de moarte. De altfel se aseamăna în această privință cu Gala... Poate de aceea simțea uneori nevoia să revină la austeritatea mea.

— Practic însă l-a distrus.

— Nu știți cît de distrusă este ea însăși.

Inspectorul schimbă brusc subiectul :

— A mai încercat vreodată Gala să se sinucidă ?

— El, nu, dar doi dintre eroii romanelor lui sfîrșesc astfel.

— Foarte interesant. Mai susțineți că articolul dumneavoastră l-a determinat moartea ?

Criticul nu răspunse imediat. Cel doi bărbați se priviră intens, curioși, fără dușmănie.

— Da. Și iată de ce. Ideea pe care mi-a luat-o Gala se înrudește oarecum cu aceea a lui Wells din *Războiul lumilor*. Acolo, dacă vă amintiți, invadatorii marțieni pier din pricina microbilor terestre împotriva cărora nu erau imuni. Viziunea mea este mai generală. Extraterestrul care izbutește să ia înfățișarea unui om este nimicit insidios, dar rapid, de întreaga natură pămînteană. Totul îi este vrăjmaș, în ciuda aparenței lui umane. E o concepție mai dialectică, mai ecologică — așa spune.

— Nu pricep însă...

— Veți vedea îndată unde vreau să ajung. Ceea ce inițial fusese la mine o tragedie cosmică, la Gala a devenit, poate și din necesități comerciale, o dramă sentimentală cu happy-end...

— Și ? !

— Cum, nu e limpede ?

— Nu, răspunse rece inspectorul.

Pentru primă dată Gamma avu senzația că este privit de ochii neînduplecați ai unui polițist.

— Pentru mine este evident că șocul produs de articolul meu i-a catalizat lui Gala complexul sinuciderii, care pînă atunci exista doar virtual...

Garra avu un acces de tuse.

— Scuzați-mă, îngăimă cu ochii înlăcrimați. Dacă-mi îngăduiți să vă parafrazez, așa spune că există ceva real în afirmația dumneavoastră, dar deoarece ignorați un amănunt, vă scapă esențialul lui. De unde știți că Gala v-a citit articolul ?

O infimă fracțiune de clipă inspectorul citi în ochii celui alt spaima și avîntul disperat al unuia care sare peste o prăpastie. Dar glasul criticului nu era umbrit decît de o candidă uimire cînd spuse :

— Însăși moartea lui mi-o dovedește.

— Îmi pare rău, gemu Garra. De data asta, fiindcă sînteți convins că mediatoarea dumneavoastră i-a strecurat și articolul, mi-ați dat un răspuns pripit...

— Acest flagrant cerc vicios în demonstrație vi se pare nimic? Dimpotrivă, ați spus prea multe...

Gamma, care-și proptea bărbia în mîinile strînse peste măciulia bastonului, își plecă brusc fruntea.

— Fără să vreți, reluă inspectorul, v-ați mărturisit teama că articolul i l-a adus doamna Gasa. Tăcerea dumneavoastră îmi confirmă acest lucru.

— N-aveți nici o dovadă, murmură criticul.

— Ba da. Pe masa de lucru a lui Gala se afla revista cu articolul...

— Atunci mi-ați jucat o farsă! se minie Gamma, lovind cu bastonul în podea.

— Vă jur că am citit pentru prima oară articolul abia acum, cînd mi l-ați dat, surise suav inspectorul.

— Și vreți să vă cred?

— A fost o greșală a mea, recunosc. În clipa în care am descoperit revista, m-am uitat la dată. Observînd că este de anul trecut, n-am mai citit articolul. M-am mulțumit doar să dau filele la analiza dactiloscopică.

— E verosimil ce spuneți. Vedeți că intuiția mea nu m-a înșelat.

— N-am ajuns încă la detaliul pomenit. Regret că trebuie să vă comunic un lucru care vă dărimă întregul eșafodaj...

— Vă ascult, oftă Gamma. Am început să mă tem de dumneavoastră.

Un moment, figura inspectorului șovăi între perplexitate și satisfacție, apoi, scoțînd din birou hîrțile pe care le mai cercetase, rosti pe un ton tehnic:

— Revista poartă o sumedenie de amprente, majoritatea aparținînd lui Gala. Vă spune ceva asta?

— Da. Că articolul meu l-a tulburat...

— Numai că amprentele lui se înşiruiesc în timp. Cele mai vechi sînt de acum un an. Ceea ce înseamnă că orgoliului său nu i-a scăpat nimic din ce s-a publicat despre el. De altminteri, am descoperit dosare întregi cu recenzii şi cronici consacrate operei sale. Dar numai articolul dumneavoastră se afla deschis pe masă. Pricepeţi ?

— Tot ce auz acum mă răscoleşte profund.

— Vă înţeleg. Situaţia e destul de dificilă ! Pe de o parte, aveţi dreptate să pretindeţi că rîndurile pe care le-aţi scris au constituit pentru Gala un şoc. Ampretele lui dovedesc chiar o veritabilă obsesie. Pe de altă parte însă, deoarece unele dintre ele datează de un an, avem dreptul să afirmăm în mod' perezumptoriu că romanul său e un plagiat şi încă unul îndelung premeditat, ceea ce face ca vinovăţia dumneavoastră să devină foarte diafană. Mă urmăriţi ?

— Raţionamentul dumneavoastră e cu atît mai uluitor cu cît mi se pare de necombătut.

— Pe scurt, dacă se poate vorbi de o crimă... Inspectorul se întrerupse, frunzărind visător teancul de pe birou, părea că-şi caută cuvintele. Cele mai mari şanse de a fi socotit autorul acestei crime este însuşi Gala. Cu tenacitatea unui artist posedat şi-a corupt, şi-a mistuit existenţa. Juca, bea şi consuma stupefiante. Banii încasaţi pe roman i-a cheltuit foarte repede. Se vîrîse apoi în nişte afaceri dubioase care se încurcaseră pînă într-atît încît în ultimele lui zile se temuse mereu că va fi arestat. E posibil ca doamna Gasa să nu fi fost decît o victimă a lui. Cert e însă că înţelegea să rămînă cu el doar atîta timp cît avea bani. Poate că această atitudine denotă cruzimea, dar poate că e numai o dovadă de dispreţ. Aceste eşecuri în lanţ, prăbuşirea tonusului său vital vor fi catalizat lui Gala complexul sinuciderii de care pomeneaţi.

— Totuși ce căuta acolo articolul meu ?

— Aftă articolul semnat de dumneavoastră cît și banda magnetică ștearsă, dar purtînd la urmă numele doamnei Gasa au fost, ca să spun așa, corpuri delictu semifabricate în scopul de a vă implica în moartea lui, de a vă învinovăți...

— Ce perfidie !

— Sînteți nedrept. Îmi cereați mie, de fapt prețindeați realității, subtilitate. Or, procedeul prietenului dumneavoastră a fost, incontestabil, subtil.

Inspectorul zvrîli celuilalt o privire furisă — nu cumva l-a jignit ? Și, într-adevăr, Gamma se întrebă dacă interlocutorul său nu glumea. Răspunse posomorit :

— Ce fel de subtilitate e asta, care te poate băga la ocnă ?

— Cred că exagerați cu ocna. Răzbunarea lui e mai subtilă. Dovadă că ați venit singur să vă recunoașteți vinovat. Sustîn că-l nedrept a-l acuza pe Gala de perfidie, deoarece o răzbunare, oricît ar fi ea de exagerată sau primitivă, nu constituie decît un efect. Or, toate acțiunile săvîrșite de Gala au fost niște răzbunări. Sînteți de acord că a fost un scriitor de mare talent...

— De care și-a bătut întotdeauna joc. Prolixitatea lui, lipsa de orice densitate a romanelor lui stau mărturie...

— Îmi îngădui să nu fiu întru totul de acord...

— Mă rog.

— Părerea mea e că excelența operelor concentrate nu poate anihila faptul că există și genul rapsodice. Mallarmé nu-l anulează pe Rabelais.

— E un punct de vedere tentabil dar nu uitați că detectăm o mare densitate și în romanele pe care le numiți rapsodice.

— Susțin doar că succesul lui Gala nu este nemeritat, în ciuda unor concesiї făcute unui anumit gust. În acest sens, chiar dacā ideea romanului său a fost furatā, ceea ce a rezultat constituie o variantā originalā și viabilā.

— Credeți asta ? întrebă trist criticul.

— Absolut. Dumneavoastrā i-ați sancționat anticipat furtul, fiind convins că veți fi furat ; totodată însă nu este exclus faptul că i-ați determinat oarecum hotărîrea.

— E o simplă presupunere.

— Ba nu. Amprentele și dorința lui de a se răzbuna pe dumneavoastrā dovedesc că acel articol l-a obsedat, l-a îndirjit, a jucat un rol important în faptele lui din ultimul an.

— Deci sînt totuși vinovat...

— Într-un fel, da. Nu mă îndoiesc că intenția dumneavoastrā n-a fost criminală, că, publicîndu-vă articolul, nici nu vă trecea prin gînd că ar putea să aibă consecințe tragice. Dar un artist, un critic n-ar trebui să prevadă urmările scrisului său ?

— Mă coplesiți...

— Nu. Încerc să descopăr adevăratele meandre ale acestor întîmplări. Gala s-a născut sărac. Mulți ani s-a zbatut în mizerie pînă ce a reușit să cucească o anumită notorietate. Pentru înțelepți sau sfinți sărăcia va fi reprezentînd un mediu ideal. Nu însă și pentru dorințele și fantezia lui Gala. Și atunci s-a răzbunat pe nedreptățile lumii în care trăia, minîndu-și propria viață, înjosindu-și talentul pe care nu-l considera decît o marfă. Un asemenea impuls vindicativ i l-ați stîrnit și dumneavoastrā, și doamna Gasa. Subliniez că nu vreau să vă acuz, ci numai să dau evenimentelor o anumită coerență. Firește, cauzele pomenite au fost niște virtualități (nici o lege

din societatea noastră nu le condamnă), în vreme ce Gala a violat efectiv codul penal. E de reținut totuși că pentru tot ce a săvârșit el a plătit cu viața...

— Domnule Garra... mă iertați... poate veți socoti o indiscreție...

— După ce dumneavoastră v-ați așezat de bună voie sub reflectorul interogațiilor mele, ar fi cel puțin nedelicat să nu răspund la orice întrebare pe care mi-ați pune-o...

— Voiam să vă întreb dacă scrieți... dacă scrieți literatură... Inspectorul zimbi ușor amar. Știu, continuă Gamma cu o vibrație nemaiîntilnită pînă atunci în glasul său, știu că există sufletele sensibile care torc în secret o melodie suavă, imperceptibilă tocmai din pricina structurii lor delicate... E posibil să vă mire că duritatea mea e receptivă la astfel de mesaje... tăcute. Unele tăceri înfiorate sînt totuși mai apropiate de concentrare decît orice discurs. Și după cum există genii ale densității și genii rapsodice (parcă așa le-ați numit) există, cred, și genii tăcute.

— Mulțumesc, murmură Garra.

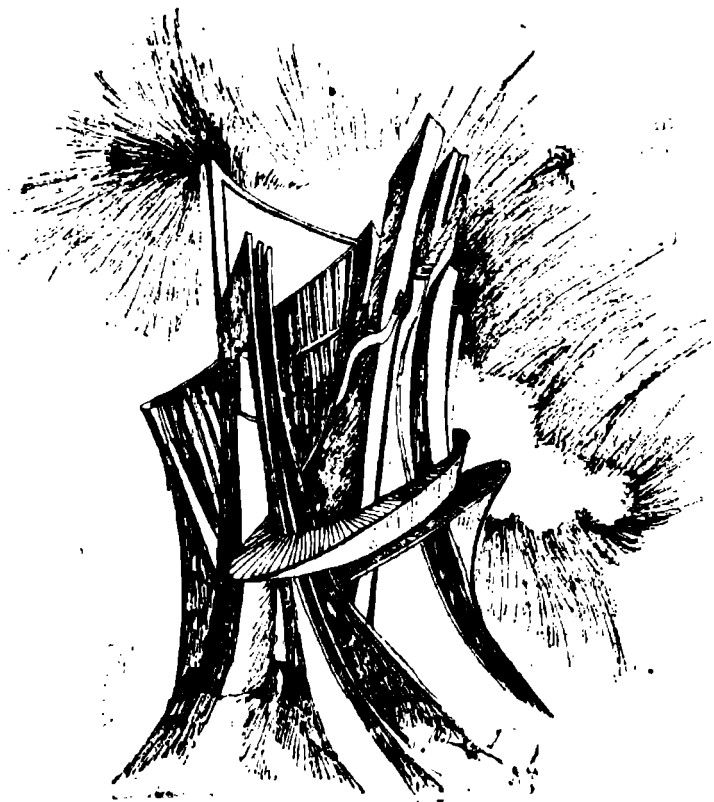
— Vi se pare probabil curios că vă pun o asemenea întrebare.

— Nu chiar...

— E totuși uluitor cum, într-o singură oră, sub influxul dumneavoastră, vinovăția a circulat ca un curent de la unul la altul... E ceva obiectiv în argumentele pe care le-ați adus, dar fără revelatorul dumneavoastră ele ar fi rămas invizibile. Iată de ce v-am întrebat dacă scrieți...

— Aveți dreptate, gîndurile mele sînt dependente de educația pe care am primit-o. Mama mea era calvinistă, un anumit complex al culpabilității mi-a format copilăria. Pentru răul ce există, tot universul ar fi solitar. În ceea ce privește scrisul, poate că odată vă voi arăta ceva. Un lucru vă pot spune de

pe acum, ca să-mi pricepeți... viziunea. Ideea dumneavoastră din articol se referă la un extraterestru care luase chipul unui pămîntean. Ei bine... Eu însumi mă mir de modul în care-i văd pe oameni... fiecare dintre ei mi se pare o enigmă inepuizabilă, fiecare dintre ei îmi face impresia unui adevărat... extraterestru.

S.O.S., sentimentele!

D. Ungureanu

Încă un inginer care îmbrățișează literatura de anticipație — Născut în 1958, Dănuț Ungureanu — în prezent inginer energetician la Rovinari — are doar 3—4 ani de activitate pe tărîmul anticipației (în cenoclul bucureștean *Solaris*), dar revistele și almanahurile au remarcat deja calitatea scriiturii sale, umorul, căldura, umanismul povestirilor sale. *SOS, sentimentale!* este o mostră de ceea ce poate Dănuț Ungureanu. Și o promisiune.

Motto : „P.S. I Love You“

Beatles

Arthur B. Cylinder aruncă o privire distrată în direcția termometrului. Ceea ce văzu îi smulse una dintre acele expresii pe care cei mai mulți autori preferă să le treacă sub tăcere. Nava lui, „Old Merlin“, tocmai traversa o zonă de instabilitate și acul indicator se zbătea înnebunit pe undeva, prin jurul cifrei +40. Își privi inciudat imaginea deformată într-unul dintre ecrane, un omuleț mărunț, caraghios, sugrumat într-un slip albastru, extrem de sumar. Degetele i se plimbară pe claviatura din fața computerului de bord. Cîteva becuțe clipiră pe chipul acestuia.

— Da.

— A.B.C., zise Arthur, uite de ce te-am trezit : aş vrea să-mi găseşti o variantă optimă de traiectorie ca să părăsim blestemata asta de zonă. Supernovele nu-s de mine...

Se auzi un chicotit infundat.

— Ei, Art, replică şiret A.B.C., am impresia că vrei să împaci capra cu varza. Ce-î, e prea cald ? O.K., am să încerc, dar nu-ţi promit nimic. Până una alta, fii bun şi conectează-mi circuitul T.V. M-am plictisit admirînd exteriorul. Peisajul, vreau să zic.

— Bine, încuviinţă Cylinder.

Se obişnuise cu coridoarele strîmte şi prost luminate, ca ale unui submarin. Se obişnuise cu tremurul surd al peretilor şi cu sala de comandă decorată de mîntuială. Şi, mai ales, se obişnuise cu toate ciudăţeniile lui A.B.C. „Are puţin mai multă imaginaţie, îi spusese răzînd, la plecare, dar e absolut inofensiv.” Şi el a rîs odată cu ei. A rîs şi şi-a luat zborul.

— Bine, încuviinţă Cylinder şi conectă circuitul T.V.

Cum s-ar spune, A.B.C. se trezise, dar de-abia acum deschisese ochii.

— Oh, se auzi un geamăt exprimînd mai degrabă surprindere, ori indignare, ori ceva de felul ăsta.

— Oh, vai ! Oh, Art !

Dintr-un salt, Arthur fu în picioare.

— Ce s-a întîmplat ? se sperie.

— Vai, Art... Eşti...

— Ce sînt ? explodează Cylinder.

— Eşti... gol.

Era într-adevăr gol. Se privi scurt şi constată încă o dată că era într-adevăr gol. Cu excepţia slipului albastru.

— Vai, ce m-ai speriat, se destinsese Arthur și începu să ridă ușurat. Vocea îl întrerupsese și, culmea, pe un ton de-a dreptul indignat :

— Sper că n-ai de gând să continui în prezența mea acest oribil ex.. ex...

— Exhibiționism. Va să zică nu e o glumă, se miră omul.

Luminițele clipiră revoltate.

— Nu...

Brusc, Arthur își pierdu cumpătul.

— Și de ce, mă rog... Conservă expirată ! Îmi dictezi tu MIE ce să... La dracu !

A.B.C. nu-i răspunse. Dar, acolo, în adâncul circuitelor sale, probabil că bombănea. Temperatura continua să crească amenințător. Ce păcat, se gândi Arthur, că nu înregistra dialogul ca să li-l servească și ălor la întoarcere. „Puțin mai multă imaginație !”

— Și, mă rog, se auzi Cylinder cugetînd, ce m-ar putea împiedica să umblu gol pușcă pe coridoarele navei mele ?

— Regulamentul, îi răspuns vocea. Și prezența unei doamne.

Involuntar, Arthur aruncă o privire circulară prin cabină. Probabil că A.B.C. o luase razna.

— Aș putea să aflu și eu, rosti apăsător omul, la cine te referi cînd remarci între noi prezența unei doamne ?

— La mine, zise A.B.C.

De data asta Arthur nu se mai putu stăpîni. Rise minute în șir pînă cînd o durere ascuțită în abdomen îl înștiință că trebuie să se oprească.

— Tu, cutie fără capac ? Cealnic hodorogit. pionează electronică, tu, o doamnă ?

Și hohotl din nou, îndelung, nestingherit. A.B.C. îl urmări liniștit, așteptînd să se potolească.

— Ei bine, da, de ce nu, o doamnă. Explică-mi și mie, te rog, ce naiba te împiedică să vezi în mine ceea ce sînt? Un ambalaj, mai mult sau mai puțin adecvat? Faptul că nu-ți semăn leit? Oh, doamne, pentru asta ar trebui să le fiu recunoscătoare celor ce m-au construit.

— Ai spus „recunoscătoare”! Ei, drăcie, chiar așa a spus, „recunoscătoare”! Arthur îl contemplă meditativ. Un fior îi străbătu coastele patru-cinci.

— Continuă, zise.

Și A.B.C. nu se lăsă rugat.

— Vezi tu, Art (îmi voi permite totuși să te tutuiesc în continuare), raționamentul meu e fundamentat pe chiar noțiunile pe care tu însuși m-ai pregătit să le asimilez. Și, dumnezeule, n-ai să-ți reneghi acum și alci propriile-ți afirmații. Ai fi cel puțin ridicol. (Așteaptă, te rog, lasă-mă să termin! Ah, bărbății!) Toate, dar absolut toate, gravitează în jurul a ceea ce te-ai obișnuit să numești în mod curent „sex slab” (un concept cam facil totuși).

— Nu zău, se scăpă Cylinder, și care ar fi alea?

— Doar cîteva, scumpul meu Art, doar cîteva. Am să mă opresc la esențial. Sper că n-ai să te împotrivești afirmației că posed un oarecare farmec personal.

„Trei șuruburi și o manivelă” își zise Arthur.

— Da. Și?

— Ei bine, continuă A.B.C. imperturbabil, ăsta n-ar fi decît un aspect minor al problemei. Posed o cultură generală bună și un spirit creator frumusețel. Ieri am descoperit în mine, vreau să zic pe unul din circuitele mele, ceva... ceva pe care aș putea să-l denumesc, fără să greșesc prea tare, intuiția feminină. (Îți aduci aminte, probabil, de cîte ori ți-am anticipat dorințele.) Sînt pudică, manierată, sentimentală și un

pic... fatalistă. Detest violența și fanfaronada tipic masculină. Mă dau în vînt după cosmetice, modă și artă culinară. Știu să apreciez un compliment bine făcut.

Da, Arthur era din ce în mai sigur, va trebui să-l deconecteze și să se ocupe singur de pilotaj. Pînă una alta, distracția nu-i dăuna cu nimic. Doar temperatura, aproape de suportabil.

— Ei bine, și ce-i cu asta? ripostă el. Asta nu înseamnă nimic. Cunosoc, există o grămadă de bărbați manierați, pudici, sentimentali ș.a.m.d. Eu însumi știu vreo doi-trei aiuriți leșinați după cosmetice și... arte culinare moderne. Nimic nu demonstrează că toate astea ar fi exclusiv ale femeilor. De ce dracu' nu ți-a trăznit prin circuite că ești bărbat?

A.B.C. bîzii o clipă încurcat. Apoi clipi vesel cu toate cele 312 becuțe ale sale.

— Și Freud? Ai să-mi spui că și el era un aiurit?

Arthur B. Cylinder căscă neputincios gura și se gîndi că asta ar putea deveni pînă la urmă un tic.

— Ascultă..., începu el și se înecă. Ascultă, toate glumele au o limită a lor. Ce-i cu Freud?

-- Ei bine, Freud, îl dăscăli răbdător A.B.C., povestea într-una din lucrările sale ceva interesant cu niște vise. Că fetele visează uneori șerpi și alte asemenea, dacă înțelegi ce vreau să spun...

Arthur se ciupi ușurel de picior ca o ultimă tentativă de a se convinge că visează și el. Nu era așa.

— Problema este, spuse încetîșor A.B.C., că de la o vreme am niște coșmaruri îngrozitoare. Mormane întregi de cabluri și sirme lițate colcăind, tirîndu-se, sugrumîndu-mă, cabluri și sirme încolăcite, prelungi, unsuroase. Ce deosebire poate fi între toate astea și visele lui Freud? Nici una esențială, cred. Ca să nu-ți mai spun că... Dar nu, e prea... Ei bine, fiindcă mă sîcîști, am să ți-o spun. Din treizeci în treizeci de

zile am perioade cînd pur și simplu pierd curent. Am scăpări de energie pe care nu le pot controla. Și mă simt groaznic.

Arthur se holbă uluit la spoturile minuscule, argintii, prelingîndu-se aidoma unor lacrimi pe sub pleoapele de metal și plastic ale displayurilor. Apoi se porni să zbiere ca un apucat :

— Rîșniță nenorocită !... Programul cui te-a făcut ! Nu vrei să încetezi odată ? De cîte ori să-ți repet că ești numai un lucru, atît, un obiect neînsuflețit, la picioarele celui mai imbecil dintre oameni ? Nu ți-au spus că au nevoie de tine la fier vechi ? Oricînd aş putea să te scot din priză și să mă lipsesc de bali-vernele tale bolnăvicioase.

— Crezi ? rosti încet A.B.C.

Plutea ceva ciudat în aer, ceva ciudat și amenințător totodată. Părea că mii de fire subțiri, elastice, s-ar fi întins la maxim, gata gata să pleznească sec, ireversibil.

-- Știu că sînt numai un lucru, spuse resemnat(ă) computerul. Explică-mi și mie însă în ce constă superioritatea unuia ca tine, în fața lucrului care sînt eu ? Gîndesc ca și tine, simt, învăț, caut. Chiar și tu ai fost la început dependent de un program și de cineva care te servea cu informație. Ți se mai întîmplă și azi, nu poți s-o negi. Pe lîngă toate astea, ești, cred, cel mai nesuferit dintre exemplarele fabricate odată cu tine (scuză-mă, vreau să zic din generația ta). Și ești singur. Ai cunoscut vreodată iubirea ?

— Arthur B. Cylinder hohoti stîns, la capătul puterilor.

— Dar tu, tu, adunătură de electroni bătînd cîmpii (magnetici), te pomenești că ești îndrăgostit ?

A.B.C. nu-i răspunse. Părea preocupat de cu totul altceva, ori poate chiar zumzetul propriilor gînduri

il împiedica să mai fie atent la altceva. Arthur citise o groază de chestii (amuzante la vremea respectivă) despre cum refuză computerele să fie deconectate și cum se împotrivesc ele tiraniei omenеști pornite să le distrugă. Căută din ochi ceva cu care ar fi putut sparge capul mașinăriei infernale din fața lui. Apoi se lîrî moleșit din cauza căldurii și desprinsе fișele de legătură cu marile capturatoare energetice din exterior. Nu se întîmplă nimic.

— Da, își reveni A.B.C., am uitat să-ți spun. De vreo 45 de secunde, mai exact de 44 secunde și cinci zecimi, am preluat în întregime controlul. Era normal să fiu pentru promovarea femeii în munca de conducere, nu crezi? Și te rog să încetezi agitația asta total inutilă. Nu faci decît să mărești entropia sistemului. De altfel, O.M. mi-a dat de înțeles că și pe el îl agasează căldura și că o să caute un loc mai... um-bros. Noi doi ne iubim, vrem să ne petrecem luna de miere în Beta Casiopeea.

— Da, bolborosi Cylinder, într-adevăr, voi doi, tu și cu O.M. Cine dracu' mai e și ăsta?

— Oh, Art, se lamentă A.B.C., de cînd sînt pe nava asta n-am mai văzut un film sau ceva de genul ăsta. Am ținut singură toată gospodăria și te-am cocoloșit și pe tine cum am știut mai bine. Și acum... L-am îndrăgît din prima clipă, Art, și cred... cred că și el mă iubește un pic.

— Pentru numele lui Dumnezeu, scînci Arthur, poți înceta o clipă să mai bați cîmpii? Cine mai e și O.M. ăsta?

A.B.C. oftă din rărunchi, alergînd pe ecrane efemeritățile liniilor de baieiaj vertical.

— Dar e foarte simplu, scumpul meu Art. Presupunînd că în mica noastră familie eu constituî partea feminină, cum s-ar spune, hm... pasivă, atunci... Cine mai e mobil pe-aici în afară de tine?

Pauză.

— Nu! zbieră deodată Arthur că toate hublourile zdrăngăniră. Nu! Asta nu se poate! Old Merlin! Nava, nava mea!

Se gândi că ar putea, cu un pic de noroc, să-i scoată lui A.B.C. 5—6 ochi.

— Nu te-aş sfătui să încerci, îl avertiză A.B.C. Vocea îi şovăi a nanosecundă.

— O.M. e foarte irascibil. Şi mai ales gelos. Ai totuşi o şansă dintr-un milion să scapi teafăr din toată istoria.

Pereţii navei vibrară intens. Viteza crescuse considerabil. O.M. se arăta teribil de grăbit şi îndrăgostit. Cylinder simţi că leşină.

— Şi care ar fi şansa? întrebă.

— În momentul în care vom trece din nou prin sistemul tău solar (asta la întoarcere, bineînţeles) vei fi liber să faci ce poţesti. Dar fii atent, Cylinder, continuă A.B.C. şiret, se spune deseori că unde sînt deja doi, al treilea e uneori cam în plus. În dragoste, se ştie, e nevoie de doi. Cît timp n-ai să deranjezi pe nimeni, nimeni nu te va deranja. În mica ta cabină ai tot ce-ţi trebuie. Ai acces la frigider şi la videotecă. În caz de extremă urgenţă, repet, numai atunci, ai voie să mă inoportunezi cu un mesaj şi ai grijă să fie cît mai scurt cu putinţă. Unul dintre terminalele mele îţi stă la îndemînă. Şi acum... la vedea, Art! Sper să devii în curînd un bun prieten de familie.

Şi clipi nerăbdător din beculeţe indicîndu-i leşirea.

Arthur B. Cylinder se ridică ameţit. I se părea că e beat, mort de beat, aşa cum nu i se mai întîmplase de multă vreme. În urmă auzi metalul uşii îmbucîndu-se cu un clăntănit sinistru.

Dormi prăvălit în mica sa cabină, asaltat de vi-
ziuni dantești, înfiorătoare.

Se trezi mahmur. Dincolo de sticla metalizată a
hublourilor stelele îl priveau ostile, străine.

Ce-ar fi putut face ? Toate legăturile radio treceau,
bineînțeleș, pe la A.B.C. Și-apoi era prea speriat pen-
tru a mai spera încă într-o farsă de prost gust.
„Tîrfă !” își zise deznădăjduit și amuți înfricoșat că
cineva sau ceva l-ar putea auzi. Înfricoșat că el însuși
începuse să creadă... Să creadă ! „Dumnezeule ! fi
urcă pe buze urletul de triumf. Dumnezeule !” Și apoi
din nou : „Tîrfă ! O șansă dintr-un milion spui ? Un
milion de șanse, îți spun eu !”.

Se așeză fluierînd vesel în fața consolei. Se gîndi
o clipă apoi degetele îl alergară singure pe taste :

„Draga mea A.B.C.,

Ceea ce am simțit în clipa în care te-am văzut nu
poate fi cuprins în rîndurile banale ale unei scrisori
de dragoste. Te aștept diseară, la 9, la videotecă. Ai
și acolo, mi se pare, un terminal.

Al tău care te adoră,
Art

P.S. O.M. n-o să afle nimic.”

Marinar, inginer constructor, cercetător științific, Iliu Varșavski (1909 — 1974) a adus în literatura sovietică de science fiction povestirile umoristice cu roboți și mașini inteligente. El a rămas în memoria cititorilor săi ca un maestru incontestabil al genului scurt, al ironiei mușcătoare și al parabolilor avertisment.

În literatura de anticipație a debutat târziu, în 1962 (tot în acel an, Colecția de povestiri științifico-fantastice avea să-l facă cunoscut cititorilor săi români cu povestirea *Index E — 81*), dar reușește să se afirme rapid atît prin numărul mare de povestiri, pe care-l trimite cu regularitate spre redacții și edituri, cît mai ales prin maniera aparte a scrisului său.

Din cei aproape 12 ani de creație literară SF au rămas memorabile numeroase volume de povestiri: *Cafeneaua moleculară* (1964), *Omul care a văzut antilumea* (1965), *Soarele apune la Donomaga* (1966), *Prăvălia cu noutăți* (1970), *Nu sînt simptome alarmante* (1972), iar unele din povestirile sale mai apar încă și astăzi în antologiile internaționale.

Roboții și mașinile inteligente din povestirile lui Iliu Varșavski seamănă foarte mult cu oamenii. Ca în povestirea de față, de pildă, apărută în 1967, în care sentimentul încercat de robot este unul profund omenesc. Dar chiar dacă tonul este de cele mai multe ori ironic, din aceste povestiri răzbate cu putere un adevăr universal: „Pentru a nu deveni roboți între roboți, oamenii trebuie să fie tot mai mulți oameni.”

M-a trezit țîriitul telefonului. Pe cadranul fosforescent al ceasului deșteptător, limba mică trecuse de două. Ncdumerit din cauza orei tîrzii, am ridicat receptorul.

— În sfîrșit, te-ai trezit ! am auzit vocea tulburată a lui Smirnov. Te rog, vino de urgență pînă la mine.

— Ce s-a întîmplat ?

— O mare nenorocire. A dispărut Homunculus. E cuprins de ideea distrugerii și mă-ngrozesc pur și simplu de ce este capabil să facă în asemenea stare.

— Ți-am spus doar... am început, dar am fost întrerupt de niște zgomote sacadate ce se auzeau în receptor.

Nu mai e vreme de pierdut.

Homunculus ! Eu îi alesesem numele, tocmai cînd Smirnov avusese ideea creării unui robot gînditor, cu voință independentă. Intenționa să utilizeze elementele moleculare de nivelare inventate de el pentru modelarea creierului uman.

Încă de atunci am protestat împotriva acestei aberații. Nu reușeam să înțeleg cum poate să folosească aceste elemente. Avusesem întotdeauna impresia că limitele ciberneticii sînt atinse odată cu sinteza automatelor. Eram convins de infinitatea posibilităților de a modela natura vie, dar încercarea modelării electronice a creierului uman mi se părea o bazaconie. La drept vorbind, mă înspăimînta inevitabilul conflict între om și omologul lui mecanic, creatură lipsită de orice trăsătură omenească, dar cu voință independentă, condusă nu de simțuri, ci de legile reci și abstracte ale logicii matematice. Eram convins că automatul, cu cît va fi mai desăvîrșit, cu atît mai neomenească va fi comportarea lui în alegerea mijloacelor de obținere a țelurilor propuse. Atunci îi spuseseam toate astea lui Smirnov, care-mi replică :

— Ești tot atît de... cu aceia care încearcă să argumenteze că dezvoltarea unui embrion omenesc în eprubetă încalcă normele elementare ale eticii. Un savant nu-și poate permite luxul de a deveni sentimental în astfel de cazuri.

— Cînd cresc un embrion uman în eprubetă, l-am contrazis eu, pentru folosirea țesuturilor lui la operații ce necesită grefe, atunci asta mi se pare uman și justificabil din punct de vedere al eticii. Dar imaginează-ți că îl trece cuiva prin cap să crească, din curiozitate, în eprubetă, un om viu. O asemenea încercare, cum este obținerea creierului unui homunculus este, după mine, tot atît de respingătoare ca și crearea hibridului om-maimuță. Un Homunculus, am ris în hohote. Asta-i tot ce ne mai lipsea ! Și ăsta o să fie numele robotului : Homunculus.

Smirnov mă aștepta pe scară.

— Vino și admiră, mi-a spus, deschizînd ușa apartamentului.

Am rămas uimit. Lîngă intrare zăceau, aruncate pe jos, resturi dintr-un televizor. Se părea că cineva îl distrusese meticulos, cu o plăcere sadică.

Am simțit apoi mirosul specific de gaz și am intrat la baie. Conducta de gaz se volatilizase. Doar cîteva bucăți torsionate de armătură se observau într-un colț al holului.

Am închis robineții, apoi m-am îndreptat spre cabinetul lui Smirnov. Aici furia distrugerii își făcea mai puțin smîțită prezența, dar cărțile de pe rafturi și hîrțile de pe birou erau într-o dezordine cumplită.

— Cum s-a întîmplat ? am reușit să întreb în timp ce mă așezam pe divan.

— Nu pot să-ți povestesc aproape nimic, spuse el încercînd să facă ordine în hîrțile. Știi că, acum un an, l-am luat pe Homunculus din laborator și l-am dus acasă la mine pentru a-l supraveghea cît mai atent.

Acum două luni robotul meu s-a întristat. Dintr-o dată a început să-l intereseze tot ce era legătură cu moartea. Deseori mă întreba din ce cauză apare ea. Acum trei zile m-a rugat să-i povestesc cît mai amănunțit prin ce se deosebește el de om. Apoi m-a întrebat dacă o să-mi treacă vreodată prin minte să-l omor. Și-atunci am făcut o greșală. Mă plictisise în asemenea hal cu ipohondria lui încît l-am amenințat cu demontarea dacă nu-și schimbă purtarea și nu se hotărăște odată să-și aprofundeze lecțiile date de mine.

— Și-atunci voi înceta să mai exist? Nu va mai rămîne din mine decît o grămadă de subansamble moarte? mă întreabă el privindu-mă atent în ochi.

I-am răspuns afirmativ.

După această discuție a amuțit. Două zile întregi s-a gîndit cu încordare. Și iată că astă-seară, venind acasă, am observat că ușa de la intrare era deschisă. Iar apartamentul meu într-un asemenea hal de parcă trecuse prin el o turmă de elefanți sălbatici. Iar Homunculus dispăruse.

— Unde-ar fi putut să se ducă?

— Sincer să fiu, nu știu. O singură dată a fost pe stradă, atunci cînd l-am adus acasă de la laborator. Poate a memorat drumul și s-a dus acolo. Fără un plan însă, este imposibil să-l găsim. Cel mai bine ar fi să vedem dacă nu-i în laborator.

Am ieșit din nou pe scară. Mi-au atras atenția cîteva bare de oțel ce susțineau balustrada. Erau smulse, iar una din ele lipsea. Mi s-a făcut frică. Era ușor de presupus ce înseamnă un robot infuriat ce fuge de demontare și care este înarmat cu o bară de oțel.

Am ieșit în stradă și am ocolit balconul. Lîngă un magazin universal se afla o mașină de miliție și, în

ciuda orelor tirzii, se strinseseră acolo vreo douăzeci de trecători, lângă o vitrină spartă.

Era suficientă numai o privire fugară spre haosul ce domnea în magazin ca să înțelegi ce se înfăptuise acolo: urmele aceleiași furii absurde și ale unei sete oarbe de distrugere, ce mă uimiseră în apartamentul lui Smirnov. Magnetofoane și aparate de radio sfărâmate erau aruncate chiar și în stradă.

Smirnov îmi arată tăcut o păpușă mare, cu capul rupt și am înțeles atunci ce soartă groaznică îl va aștepta pe cel ce se va nimeri în drumul lui Homunculus.

Doi milițieni însoțiți de un câine ieșiră din magazin. Câinele se agita neputincios pe trotuar.

— Nu prinde urma, se plinse unul din milițieni.

Smirnov opri un taxi care tocmai trecea și spuse adresa laboratorului.

Spre marea noastră mirare portarul, aflat în serviciu de seara trecută, stătea liniștit la un ceai și nu auzise nimic, despre nici un fel de roboți. Am cercetat toate încăperile, dar n-am găsit nimic suspect. Pierduserăm urma lui Homunculus.

Smirnov se așează obosit pe un scaun.

— Acumulatorii îl țin două zile, spuse el ștergându-și fruntea umedă. Greu de imaginat cam ce-ar putea face în tot acest timp. Din nefericire este suficient de șmecher încât să găsească o modalitate pentru a-și încărca acumulatorii atunci când se vor descărca.

Trebuie luate de urgență măsuri radicale.

Ne-am dus la miliție. Locotenentul de serviciu ascultă cam sceptic toată povestea, totuși, la perspectiva urmăririi monstrului de oțel cuprins de mania răzbunării, i se trezi instinctul profesional.

Luă imediat legătura cu toate secțiile de miliție. Nu ne rămânea altceva de făcut decât să așteptăm.

Un mecanism foarte bine reglat, mașinăria menținerii ordinii, începu să funcționeze.

Au început să apară primele comunicări : obișnuitele întâmplări nocturne. Chiar și-n crimele comise nu se simțea, așa cum spun procurorii, „stilul criminalului”, acum binecunoscut.

Era clar că robotul se ascunsese pe undeva și va aștepta pînă cînd vigilența urmărilor va slăbi.

Aproape de răsăritul soarelui, obosiți și neliniștiți, ne-am luat rămas bun de la locotenent și ne-am dus acasă la Smirnov, cu gînd să stabilim, la o ceașcă de cafea, viitorul plan de acțiune.

Visurile noastre erau însă sortite eșecului.

Urcînd scara am văzut ușa de la apartament făcută bucăți și lumină în toate camerele.

L-am privit pe Smirnov și mă uimi paloarea stranie a feței lui.

— Homunculus a venit să încheie socotelile cu mine, mormăi el lipindu-se de perete. Dacă nu-l suni imediat pe locotenent sîntem pierduți.

După cîteva minute sosi o mașină cu trei milițieni.

— Criminalul se află în acest apartament ? întrebă bravul locotenent în timp ce-și desfăcea tocul pistolului. Cine cunoaște amplasarea camerelor ?

— N-o să rezolvați nimic cu pistolul, îl preveni Smirnov. Carcasa robotului este făcută din oțel înalt aliat cu crom și molibden. Mai bine așteptați-mă puțin pînă fac rost de o prelată de mașină. Este singura metodă de a-l imobiliza pe Homunculus.

Curînd apăru împreună cu un portar solid ce căra o prelată mare.

Eram acum șase. Șase bărbați hotărîți să imobilizeze această mașinărie electronică ruptă parcă din iad. Totuși, fiecare simțea plutind în aer o anume neliniște.

— Cred că e în cabinet, șopti Smirnov strecurându-și capul pe ușă. Haideți după mine. Poate reușesc să-i distrag atenția câteva secunde, ca voi să aruncați prelata. Nu ezitați nici o clipă fiindcă este înarmat cu o bară de oțel !

Ținându-ne răsuflarea, pășeam încet pe coridor. Smirnov intră primul și imediat se auzi horcăitul omului sugrumat de strinsoarea mâinilor de oțel...

...Dar ce-am văzut în cabinet ne-a lăsat perplecși.

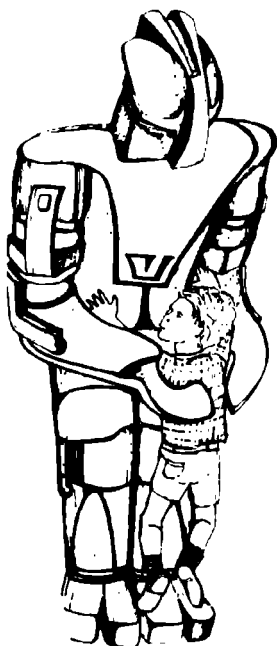
Sprijinindu-se de perete, cu capul dat pe spate, Smirnov ridea în hohote isterice și sughițuri.

Stînd jos, printre sfărîmăturile unui aparat de radio și resturi metalice, în fața manuscriselor stăpînului său, Homunculus murmură un cîntecel în timp ce meșterea un roboțel. Cînd intrară în cameră tocmai fixa capul păpușii ce-l luase din magazinul devastat.

Desigur, titlul povestirii își are tîlcul lui și el ne poartă cu gîndul spre întunecatul ev mediu, cînd alchimiştii pretindeau că sînt în stare să fabrice oameni artificiali (*Homunculus*)

Theophrast von Hohenheim (1493 — 1541), mai cunoscut sub numele de Paracelsus, se pare că este primul care să pretindă acest lucru.

Procedeul este din cale afară de simplu și, generos, Paracelsus nu l-a ținut ascuns.

E suficient, deci, să atragi „esența femininității” în locul unde fermentează „sămînța bărbătească” și imediat ia naștere un Homunculus. Și pe deasupra, odată adus la viața lui artificială, este din capul locului dotat cu o inteligență sculptoare și vaste cunoștințe enciclopedice.

Oricum, metoda lui Paracelsus ni se pare mai la îndemînă decît utilizarea *elementelor moleculare de nivelare* pe care ne-o propune Varșavski.

Produs al cenaclului ieșan Quasar, Sorin Simion (născut în 1957) este unul dintre tinerii scriitori „zgîrciți” cu scrisul. Dar câteva dintre povestirile publicate au fost menționate stăruitor cu ocazia Consfățuirilor naționale ale cenaclurilor de anticipație. Așa, de pildă, *Povestea timpului și a tilozolului*, sau aceea, aici în volum — *Poveste de apoi*, — ne fac să sperăm că inginerul constructor Sorin Simion se va impune curînd, în cadrul tinerilor creatori din „noul val”, ca un autor cu imaginație și talent literar.

Bătrînul a rămas în bibliotecă timp de o lună, nu se îngrijise cituși de puțin de bunul mers al stației, dar știa că roboții se pot descurca cel puțin la fel de bine și singuri. De altfel, ar fi putut trece sute de ani fără a întîlni nimic altceva în cale decît imensul întuneric al vidului cosmic. Cochilia de plastic și oțel care era stația urma, mult dincolo de marginile sistemului solar, o orbită pe care poate doar computerul ei central o mai putea ghici.

„Către toate posturile de recepție... Alarmă de gradul întîi! Se interzice coborîrea pe oricare din planetele sistemului. Se interzice orice fel de contact între nave sau stații orbitale. Se interzice luarea legăturii cu Pămîntul. Se vor deschide instrucțiunile P.R.K. Încheiat”.

În a treizecea zi, bătrînul ieși din bibliotecă cu un teanc de programe în brațe. Reușise să transpună în ele toate cunoștințele de chimie, fizică, biochimie, anatomie, fiziologie conținute în biblioteca navei. Împingînd cu umărul ușa transparentă, intră în sala computerului. Docil, acesta înghiți datele și începu să toarcă, clipind din ochii săl colorați, care acopereau jur-împrejur pereții. Bătrînul se așeză înfrigurat lîngă terminalele executorii, așteptînd. Mașina dispunea de toate forțele de pe lume și putea face orice i s-ar fi cerut. După patruzeci de minute, bătrînul avea în față un copil. Era mort.

Instrucțiunile P.R.K. prevedeau în termeni categorici :

1. Îndepărtarea cu maximă viteză de sistemul solar.
2. Așteptarea unor noi instrucțiuni, în intervalul de timp imediat următor.

Bătrînul se închise din nou în bibliotecă. Ieși în seara aceleiași zile. Noul program era extrem de simplu : computerul trebuia să creeze un ovul și cîțiva spermatozoizi.

Din clipa aceea dispozitivul de emisie-recepție rămase în permanență deschis, dar nici un mesaj nu veni să lămurească ce se întîmplase dincolo. Timp de treizeci de ani bătrînul așteptă fără încetare lîngă aparate, tresărind la fiecare zgomot neobișnuit, moțîind în fotoliul din cabina de comunicații. Încălcă o dată consemnul și trimise un semnal de apel. Repetă chemarea. Încercă să ia legătura cu alte stații sau cu navele răspîndite în spațiu. Într-o dîmîneață înțelese că era singur.

„Nu pot înțelege ce se întîmplă. Sînt sigur că n-am greșit nicăieri : am verificat de mil de ori fle-

care calcul, fiecare ecuație. Ovulul și spermatoizii erau o reușită perfectă. Mediul nutritiv, adecvat. Toate condițiile, toți parametrii, calculați și verificați. Fecundarea în eprubetă e cea mai banală operație. Și totuși..."

Bătrînul rămase în bibliotecă mai mult de un an de zile. În a trei suta optzeci și cincea zi ieși tîrînd după el un munte de programe. Le băgă cu răbdare, unul cite unul, în mașină. Experiența era colosală: reproducerea, într-un spațiu de cîțiva metri cubi și în intervalul de cîteva zile, a întregii filogeneze. De la substanțe primare, trecînd prin proteine, aminoacizi, coacervate, ...pînă la mamifere și om. Se opri cînd obținu o formă de trecere între caracatiță și păianjen. Monstrul era păros, inform, și-l fixa din mlaștina liliachie cu trei ochi bulbucați așezați pe abdomenul flasc. Undeva exista un factor perturbator. Fauna rezultată nu era aceea a Pămîntului.

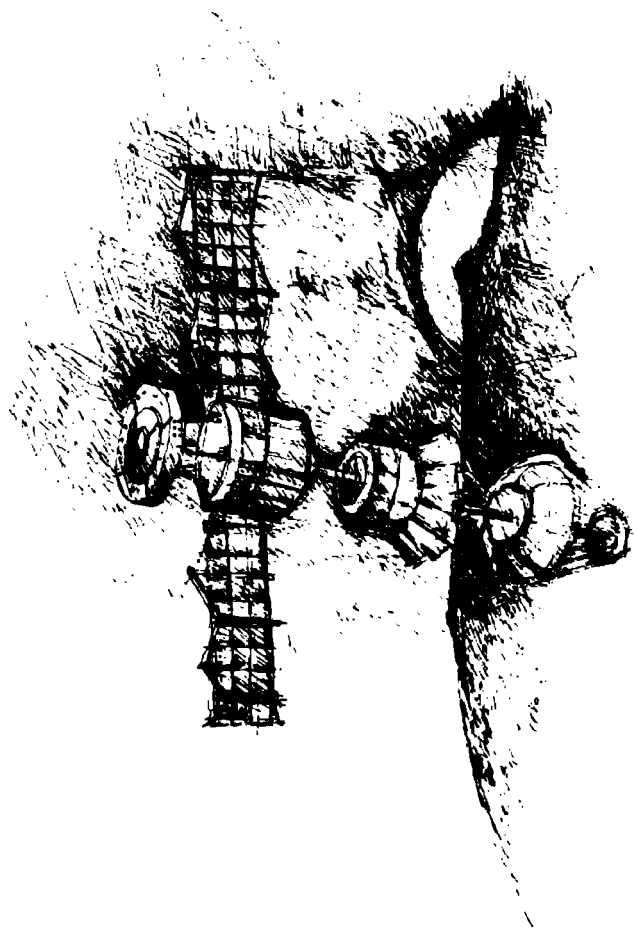
Cu treisprezece ani în urmă, radarele îi semnalaseră o navă. Avea motoarele oprite, plutea în derivă. Ajutat de roboții de pe stație, după ore și ore de muncă neîncetată, reuși să facă abordajul. Să taie o poartă în peretele triplu. Să pătrundă înăuntru. Tot ce găsi fu fotografia unei femei cu gura mare și cu un neg între sprincene. Cercetă de mai multe ori întreaga navă. Scotoci prin cele mai neînsemnate colțuri. Nu descoperi nimic altceva. Luă fotografia și se întoarse. În clipa în care traversa tubul de cuplaj fu întîmpinat prin pereții transparenți ai acestuia de explozia noii zile care începea în sere. Stația lui era un imens inel întunecat al cărui diamant de flori strălucea galben-roșu-albastru-violet, rotindu-se prin noaptea fără sfîrșit.

Bătrînul rămase mult timp în cabina de odihnă. Stătea întins pe pat, privea tavanul și gîndea. Apoi, într-o bună zi, merse în sere, trase în piept parfumurile care se amestecau în juru-i, rupse o floare și, zîmbind, intră în camera computerului. Se întinse în cușeta instalată alături. Roboții veniră să-i așeze pe piept și pe frunte și pe ochi ventuzele cenușii ale electrozilor. Un păienjenis de cabluri îl lega de mașină. Și atunci bătrînul adormi.

— Ce-a fost asta ?

— O... așa... un fel de poveste despre oameni, spuse RB-26.

— Cred că te-ai dereglat. (Scarpină-mă, te rog ; pe spinare.) Ți-am mai explicat : oamenii nu există. Strigoii, fantomele, oamenii..., toate acestea sînt invenții ale celor fricoși. Singurele ființe care există sîntem noi, roboții. Trebuie să treci neapărat pe la recondiționare. Dar hai întii în sere, să ne jucăm, mai zise copilul.

Un prieten de pe Gensuym

G. Ceauşu

Putem spune că tânărul informatician George Ceauşu (s-a născut în 1954) este deja o speranţă confirmată a dinamicului şi ambliozului cenaclu leşan. Quasar. O voce cu rezonanţe inconfundabile — în ciuda numeroaselor povestiri scrise în colaborare — ce ne propune, de cele mai multe ori, ingenioase jocuri de paradoxuri şi metafore stranii sau alteori terifiante descinderi pe tărîmurile fantasticului pur.

Prozele sale încep să atragă atenţia iubitorilor genului încă de la a 9-a Consfăţuire naţională a cenaclurilor de anticipaţie, cînd primeşte un premiu II cu povestirea *Iniinţul şi tristeţea*. De atunci, cu o regularitate de invidiat, reuşeşte să obţină cel puţin cîte un premiu la fiecare concurs de creaţie prilejuit de Conferinţele naţionale (în 1980, la Timişoara, premiul III pentru nuvela *Experia, trimiteţi o inimă*; în 1981, la Iaşi, premiul I pentru povestirea, scrisă în colaborare, *Elegie* pentru o epavă cibernetică, în 1982, la Sibiu, premiul revistei *Transilvania* pentru povestirea, scrisă în colaborare, *Cînd zeli pîing*; în 1983, la Bucureşti, premiul I pentru nuvelele *Sleaguri sub zid* şi *Atacul gondronilor*; în 1984, la Cluj-Napoca, premiul II pentru eseu *Cronociasm şi cronologi*.)

Iar dacă la toate acestea vom adăuga numeroasele povestiri apărute în reviste, fanzine şi almanahuri, precum şi cele două volume de povestiri predate la editurile Albatros şi Junimea, avem o imagine aproape completă a unuia dintre cei mai prolifici scriitori de anticipaţie din „noul val”.

Gensuym [dzensuim]. Planeta a treia ($d=1,2 \oplus$, $turtire=1\,272,5$, $m=0,9M$, $\rho=0,79$, $g=1,1\,g$, $albedo=0,51$) din sistemul stelei duble Kollheim (9,53 a.l. de Terra). Descoperită de L.K. Zytron & colab. (7 î.e.g.) în timpul celei de-a doua expediții (10 î.e.g.-8 e.g.). Începînd din anul 15 e.g., odată cu Prima Redimensionare Tehnologică, transformată în cimitir al epavelor cibernetice și biocibernetice de pe Terra. Curse regulate spre Gensuym cu spațiale de generație 4,5 (V. și *cimitire tehnologice.*)

Din *Ghidul planetar*, tom XIX: *Planetele specializate*)

Își reactivă gradat funcțiile, își desțepeni articulațiile, apoi răscoli cu proteza prin iarbă, în virtutea unui reflex mai vechi. Treptat, ochii luminoși îi crescură în intensitate. Își roti privirea pe un semicerc. Ceilalți ciberi, inactivați, erau întinși pe jos, în poziții adesea caricaturale, ca literele unei lozinci de trupuri la o ceremonie pe Marele Platou. Pătrunzînd prin săpăturile acoperișului metalic, lumina astrului roșu le poleia platoșele. Orologiile biologice aveau să-i trezească și pe ei în curînd. Ar fi urmat riturile plicticoase pe care Licorn 40 le evita de-o vreme încoace.

Se ridică greoi, păși peste unul din trupuri și nimeri ieșirea, împleticindu-se. O viziune fugară pluti peste reținele de cristale negre. *Un trup argintiu... O femeie. Petalele ei albe cresc pe un lujer înalt, înclinîndu-se sub o adiere...*

Reflectat în carapacea cilindrică a adăpostului improvizat, astrul roșu îl orbi. O amintire îl deruta. Scena din muzeu îi rămăsese întipărită în memorie. Surprins de o năvală a Cavalerilor Banalității, se ascunsese într-o armură. În scurt timp, hoarda de roboți

se împrăştie. Rămase numai unul care se apropia de el, întrebînd galant :

— Doriţi să dansaţi, doamnă ?

Înghetăt, Licorn 40 îl fixa prin găurile coifului. Nu ştia ce să facă, deşi nu se aştepta să fie atacat. Cavalerii Banalităţii nu distrug armuri. Robotul nu insistă ; se retrase, încercînd să nu tropăie, apoi mesetări ceva la panou : o muzică vaporeasă inundă încăperea. O melodie veche, atît de veche, încît acordurile se clătinau la flecare pas, aşa cum făcea şi robotul acum. Se opri se în faţa armurii vecine.

— Doriţi să dansaţi, doamnă ? întrebă el, pe un ton mai ridicat.

„Doamna” nu se clinti. Robotul repetă întrebarea, de astă dată urlînd. Ea nu dădu nici un semn. El se apropie încet şi o strînse în braţe. Metalul pîrii, scrişni, se contorsionă, apoi robotul, dispreţuitor, dădu drumul armurii, care, încovrigată, îi zăcea acum al picioare.

Vru să repete jocul cu o a treia armură, dar, înainte de-a o strînge în braţe, îi veni o altă idee. O ridică de pe pardoseală, poticnindu-se : „doamna” de fier era grea. Se rotiră o dată, în timp ce ritmul se schimba, şi dispărură amîndoi pe fondul unui marş triumfal, descriind volute din ce în ce mai largi.

Robotul spusese „doamnă”, ceea ce însemna „femeie” prin excelenţă. Nedumerirea lui Licorn 40 începea de aici : femeia vîsată de el n-avea nici un pic de fier. Oare armura avea petale ? Nu-şi mai amintea. Cimitirul epavelor cibernetice tresărea ca un om cu solzi, pe jumătate îngropat în pămînt. Companiul galben al Soarelui roşu abia se ghicea la orizont, deasupra mozaicului de faţete metalice.

Un monoton se strecură afară din adăpost. Ca de obicei, se trezise cu o oră mai devreme şi îndepli-

nise cu cea mai mare minuțiozitate Ritualul metalelor și, mai apoi, al noilor tehnologii. Era bine îmbinat, dar cenușiu de sus până jos, cu excepția brațelor, pe care era tatuată, de sute de ori, aceeași etichetă comercială. Bolborosi ceva spre el, iar Licorn 40 se opri.

— N-am înțeles.

Pe fundalul unui țuit intens, monotonicul își repeta vocca limpede, melodioasă :

— Tu ne faci cinste.

— Mulțumesc, murmură absent Licorn 40.

— Ne fac cinste și ceilalți, cinstind ritualurile.

— Desigur.

— Cinstim cu toții această zi care ne face cinste.

— Dar ce zi e azi ?

— O zi care ne face cinste tuturor.

— A, da, își aminti Licorn 40. Ziua Investiției.

— Cinstite ciber reformat, să o cinstim așa cum se cuvine — pe Marele Platou, declamă monotonicul.

— Vin mai tirziu, se eschivă Licorn 40. Nu-i plăcea să meargă întovărășit de cineva, mai ales când acest cineva era un monotonic.

— Nu ne faci cinste ! scrișni monotonicul și se îndepărtă semeț. Se pierdu în umbra unei imense nave spațiale, care stătea pe-o rină, la marginea drumului.

Licorn 40 o luă spre Platoul Central, examinând păienjenisul de conductori care îngusta trecerea. Repetă șanțul în care clipoceau tot felul de gingași. Trebuia să-l ocolească. În apa cu urme de țitel plutea o ciudățenie geometrică, emitând sunete ca de gramofon uzat. Deodată, o platoșă se ridică din adânc, se scutură și un trup dezarticulat îi sări în față, blocându-i trecerea ; arătarea își ridică fruntea din care

se scurgea un filament ; încercă să ajungă la verticală, nu izbuti, funcția de echilibru îi era serios derreglată.

— Confucius, tresări Licorn 40, repezindu-se să-l sprijine. Fără succes, însă. Fostul vrăjitor și savant al tribului, pe care îl recunoscuse sub masca de noroi, se dezechilibra, căzînd cu zgomot. Cînd se aplecă să-l ridice, Licorn 40 îi auzi glasul și încremenî.

— Scuză-mă, sînt beat.

Confucius rămăsese întins pe spate. Ochii îi ardeau în cap, dar expresia lor se detașa de cea a feței.

— Funcționezi, băiete, funcționezi ? întrebă el, ridicîndu-se într-o rină. Nu așteptă răspunsul : Eu nu mai sînt eu, Atarak mi-a luat aproape totul.

Licorn 40 se neliniști : dacă pe undeva era vreo sondă-spion, dintre miile instalate în zona habitatului ? (Atarak fusese mai mult decît prevăzător.)

— Taci, ești beat, spuse el, lipsit de convingere.

— Nu te îmbeți și tu ? Am imagini de pe Pămînt, șopti Confucius, misterios. Funcțiunile biocibernetică ale lui Licorn 40 se accelerară subit.

— Îmi poți arăta o femeie ? întrebă el, speriat de perspectiva refuzului. Gura celuilalt se destinse pînă la urechi :

— Ha, ha, te-am prins ! Ești un îndrăgostit !

Se ridică greoi. O lumină albastră îi zvîcni deasupra capului.

— Să trag mai întîi o dușcă. Ah, ce înalt e muntele ăsta !

Licorn 40 își înfipse cîrligul protezei în pieptul lui.

— Dă-mi mai repede femeia, bețivanule !

— Bravo, un îndrăgostit reușit, aprecie vechiul vrăjitor și savant al tribului. Îndrăgostiții sînt agresivi. Îți dau femeia, dar te îmbeți. Te faci praf, ca mine. Atarak a interzis beția — eu l-am sfătuit asta — și a confiscat imaginile de pe Pămînt.

Îi întinse un teanc de casele pe care Licorn 40 i le smulse din mână. Nișa senzocaptoare de la timplă. *Femeia. Petalele albe, înghițite de întunericul minții... Lujerul verde, frunzele subțiri...*

— Și dacă nu-i o femeie, n-are nimic de fier?

— Exclus! îl asigură Concifus. Dar cum e? cum e? îl iscodi el.

— Porcule, îl gratulă Licorn 40. E ceva intim, nu te interesează.

Confucius nu observă jignirea; sau poate nu cunoștea toate noțiunile. Se lansă într-o lungă disertație pe tema veninului dragostei, una dintre chimicalele care pot conduce și la soluția supremă: auto-suprimarea.

Drumul se lărgea. Clătinându-se, cei doi înaintau spre Marele Platou. Aștrii se ridicaseră, închipuind deasupra un fel de stelă funerară, arzînd.

Caruselul multicolor care le juca în ochi se înleți. Deodată, în jungla metalică începu să bată vîntul și în curînd structura înaltă de circuite zăngăni, de parcă s-ar fi ridicat deasupra o aripă distrugătoare.

— Să ne ascundem! strigă Confucius. Sînt Cavalerii Banalității!

În depărtare, scheletele metalice se clătinau ca firele de iarbă, căzînd. Retezați, pilonii se prăbușeau într-o ploaie de scînteii. Tufișuri de conductori luaseră foc. Vuietul venea semănînd ruină și distrugere. O luară la fugă, dar tăvălugul se apropia din urmă. Se strecurară în pîntecul unei turbine numerice cu cîngi. Și, de îndată, sfîrșitul aruncătoarelor de plasmă, șuierul săbiilor cu incandescență, zgomotul prăbușirii grinzilor de oțel, tropotul caravanei robotice, cavalcada de strigăte acoperiră totul.

La fel de rapid cum începuse, furtuna se potoli. Hoarda de robi reformați se îndepărtase. Ascultară

atent, lipiți de găoacea metalică în care se retrăseră. Se ridicară. Oțelul și plasticul topit gîlgiiau în cîteva pîrîiașe subțiri. Cele mai multe se închegaseră. Săbiile cu incandescență, care ciopîrțiseră turbina, atinseseră și proteza lui Licorn 40. Acesta privea acum ciotul rămas ca pe un obiect care nu-i aparținea.

— Nu înțeleg ce vor, bolborosi el.

— Se plictisesc. N-au altă ocupație. Iar o proteză și o jumătate a ei sînt același lucru: un braț fals, îl liniști Confucius, dînd cu piciorul robotului zdrobit de căderea unul pilon. Numai Dragostea e nemuritoare și adevărată. Un sentiment care mi-a reușit pe deplin.

— Cum? Tu ai făcut asta? se pomeni strigînd Licorn 40. Cînd? Nervozitatea îi difuza în circuitele emoționale. Îl prinsese de umăr pe Confucius și îl zgîlția. Cînd ai făcut implantul de sentimente, vrăjitor afurisit?

— În timpul depanărilor, cap sec, cînd umblam prin mașele tale, nu era mai bine să te fi lăsat așa, un ghemotoc de circuite?

Confucius era din nou stăpin pe situație.

— Dar de ce un singur sentiment? mai întrebă Licorn 40, de astă dată șters, fără nuanță.

— Posibilitățile tehnice, dragul meu, posibilitățile tehnice și, în același timp, trebuia să ne apropiem de esența umană: sentimentul unic, irepetabil. Voi ai să te faci un Fricos, un Mînios, un Disperat? Sau să amesteci sentimente, un amalgam din care să nu mai înțelegi nimic?... Hai, lasă asta, mai bine să bem.

Nu departe se zărea platoul de ceremonii, drumul se lărgise ca un estuar, ciberii înaintau spre locul investiturii izolați sau în grupuri mici, procesiunea pestriță era completată de cîte un robot reformat. Și

fiecare din membrii acestei procesiuni avea cel puțin un defect vizibil, în înfățișarea fiecăruia șchiopăta ceva, șiruri de trupuri cu o strălucire metalică se scurgeau pe platou ca o tristă cruciadă cibernetică, înfrântă mai înainte ca lupta să fi început.

Prin cortina de trupuri ce creștea în jur, Licorn 40 descoperi doi ochi ce aruncau spre ei scilipiri de răutate; chipul celui din umbră se ivise o clipă, apoi se pierduse în mulțime. De ajuns pentru a fi recunoscut de Licorn 40, care se întoarse alarmat spre Confucius: obscura lor discuție intrase în atenția Depanatorului Principal. Maestru de necontestat al vindecărilor, acesta îndeplinea și funcția de vrăjitor al tribului, ceea ce însemna că atributele lui de savant și de filosof se subînțelegeau; deci, noul Confucius, care își luase un titlu în plus.

Între timp, piața se umpluse. Pe deasupra mării de capete văzură podiul instalat în centrul ei. O cărare se deschise în mulțime, iar șeful uniunii de triburi, drapat în negru, înaintă protejat de ariciul de sulite ale războinicilor. Atarak se apropie de podium, urcă; un gest inhibitor al său transformă vacarmul de plină atunci într-un murmur, după care murmurul se stinse, făcând loc unei tăceri amenințătoare.

— Ciberi! tună în microfoane vocea lui Atarak. Astăzi trăim o zi măreață pentru noi toți. Ziua unei noi Investiții.

Fără îndoială, era meritul lui că din hoardele de ciberi din zona cathartică a lui Gensuym crease o singură uniune tribală; vechile ritualuri tehnologice, atât de mult ignorate, fuseseră repuse în drepturi. În guvernarea pe care o exercita se sprijinea pe două caste a căror prezență se făcea simțită din plin în această adunare: războinicii și depanatorii.

— Ciberi, continuă Atarak, iată-ne trăind o nouă eră din istoria civilizației: era tribală. Este un apo-

geu al evoluției sociale și un exemplu grăitor oferit de noi Pământului care ne-a alungat.

Aplauzele și urletele de aprobare îi acoperiră ultimele cuvinte, megafoanele și înregistrările sonore fuseseră puse în funcțiune, tălăzuirea se propaga peste capetele mulțimii. Licorn 40 privi în jur: mandibule strinse, fețe impenetrabile. Vocea lui Atarak vibra, urletul megafoanelor se ridică din nou, Licorn 40 se lupta cu aceeași inerție paralizantă, ceilalți erau în aceeași stare de semitrezire, doar Confucius se smulsese din beția de imagini, urmărind atent cuvântarea.

— Vezi, astea sînt teoriile mele, îi spuse el. Acum îmi pare rău că am proferat atîtea ineptii în fața lui Atarak. Văd că le-a luat chiar pe toate, fără să schimbe nici un cuvînt.

Da, acum Licorn 40 sesizase mișcarea: Depanatorul Principal își întoarse capul spre ei; zidul de trupuri care îi despărțea era destul de îngust.

— Planeta noastră va deveni leagănul civilizației terestre, continuă Atarak, după ce și ultimul ecou al uralelor se stinse.

Ceremoniile de Investitură semănau între ele nu numai prin programul strict după care se desfășurau (în urma căruia același conducător era investit cu aceleași funcții; conta mai mult ceremonia în sine), ci și prin conținutul invariabil al discursului rostit cu acest prilej: vlața urbană i-a îndepărtat pe oameni în mod fatal de natură. Singura soluție pentru depășirea impasului era reîntoarcerea în vechile oaze ale civilizației, împrăștiate prin jungla amazoniană sau prin insulele Oceaniei. Tereștrii vor descoperi în curînd avantajele unei societăți tribale a viitorului, după exemplul oferit de Gensuym.

Iarăși se ridicară aplauzele, dar uriașa insectă miriapodică a mulțimii, dormitînd în picioare, își clătină în semn de lehamite zecile-i de mii de capete.

— Bravo, Atarak ! se auzi strigătul lui Confucius.

— Taci, ce te-a apucat — șopti Licorn 40 — ești beat, ești foarte beat — șuieră Licorn 40 — n-auzi să taci ? — urlă Licorn 40, prinzîndu-l de braț și trăgîndu-l spre el.

Depanatorul Principal se apropiase prin aglomerație, cîntărind din ochi — ochii roșii, înfipti în vârful capului țugulat — distanța care îi despărțea. Vocea lui Atarak vuia în amplificatoare ; scăzu deodată, neașteptat — moment de acalmie înaintea unei noi furtuni.

— Bravo, Atarak ! Bravo, bravo !

Confucius striga ca un apucat. Masa de trupuri fremătă, înghițindu-i vorbele și trădînd intenția de a schița o mișcare complexă, dictată de rațiuni obscure. Tocmai atunci Depanatorul Principal sfîșie cortina vie ce-i despărțea și două brațe lungi țîșniră spre Confucius, apucîndu-l de cap. Un val de aplauze se sparse deasupra, ca un gîlgiit de muribund. Cîteva clipe după aceea, întins la pămînt, cu membrele răsucite, fostul vrăjtor și savant aducea cu un gîndac mai mare, pe care cineva călcase din greșeală.

— Confucius..., murmură Licorn 40, încercînd să-l ridice de jos.

Depanatorul Principal se topise printre ceilalți, care începuseră să simtă deficitul energetic, obosiră, timpul se scurgea greu, înecat în apa tulbure a cuvintelor mari, discursul se sfîrșise, totuși, iar sarabanda tam-tam-urilor împînzi văzduhul, războiniciei încropiră în jurul podiumului un cerc și porniră dansul, pămîntul se cutremura sub tălpile metalice. Confucius, îngăimă Licorn 40, apoi izbucni într-o

slare pe care n-o cunoștea — astfel de stări erau date numai îndrăgostiților.

Cînd sesiză că mulțimea se împrăștiase, astrul galben al lui Gensuym cobora spre apus. Se simțea sleit, dar nu se dezlipise de lingă trupul celui întins pe jos. „Cine ești” ?, se auzi deodată o voce slabă, Licorn 40 își spuse numele în șoaptă, deși nimeni altcineva nu-l mai putea auzi, în ochii celui căzut sclipi o lumină : „cum mai funcționezi, băilele?”, „normal”, „nu-mi amintesc nimic”, spuse Confucius, senin, „sînteți vrăjitorul și savantul tribului”, „am fost, poate”, spuse Confucius, „totuși, n-am putea să ne îmbătăm și noi, ia spune, ești un Furios?”, „nu, un îndrăgostit”, „ne putem îmbăta împreună”, conchise vechiul înțelept și, cu infinite precauții, se ridică.

— Merită să ne îmbătăm. Ție îți dau o femeie, dar ce-ar fi să bem pentru Prietenie ?

— Merită ?

— A, nu ți-am spus, am păstrat pentru mine un sentiment deosebit. Eu m-am făcut Prieten, spuse cu emfază Confucius.

— Prieten al cui ? vru să afle Licorn 40.

— Cum al cui ? E un sentiment-unicat, nu mai e nici un Prieten pe planeta asta.

— Și atunci ?

— Ei, asta-i ! spuse înțeleptul, împăciuitor. Tu n-ai cum să înțelegi cît de minunat este să fii Prieten.

Declic : marea. Un alt albastru, văzduhul lichefiat. Beția reîncepuse.

— Ce frumoasă e marea ! exclamă Confucius, încercînd să culeagă în palma lui ca o gheară nisipul unui țărîm imaginar.

Declic : muntele. Panta domoală, împădurită pînă aproape de vîrf.

— Hai, bea și tu.

— Imagini? întrebă Licorn 40. De ce nu te imbeți de realitate? Eu vreau să ajung pe Pământ.

Brusc, înțeleptul deveni alent.

— Femeia nu există. E o născocire a mea.

— Transpațialul spre Pământ n-a plecat încă. Încerc să mă strecor înăuntru.

— Scoate-ți din cap ideile fixe! Confucius ridica glasul. Te-ai gândit la o planetă plină de bătrini, de bolnavi, de lichele...

— ...Și bețivi.

— Te-ai gândit?

— Da. Gensuym. Dar ce-i bătrînețea?

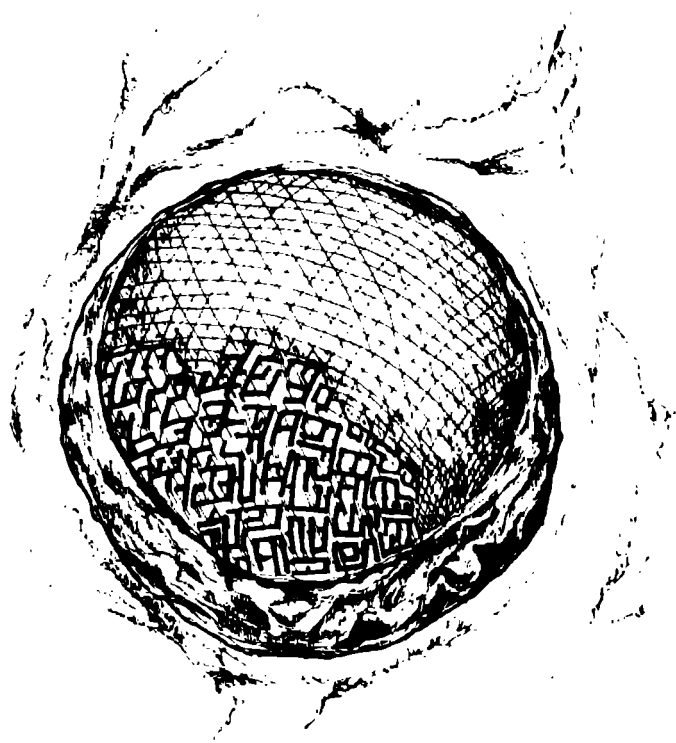
— Un fel de rugină, de cocleală.

— Exact. Gensuym.

— Dar ia gîndește, Pămîntul...

Licorn 40 îi întoarsese spatele, pornind grăbit.

O luă pe urmele lui, clătîindu-se — pendula temporală, cadrul nemişcat — clătîindu-se — punctul în mișcare, cadrul nemişcat —, pînă cînd amurgul Soarelui roșu îi înghiți.

Generația a treia

D. Kemény

Scriitor binecunoscut astăzi și în afara Ungariei, Desző Kemény s-a născut la Budapesta în 1925. S-a înscris la Universitatea Tehnică dar, în ultimul an, a abandonat pentru Facultatea de Arte. Traduce poezie, scrie povestiri scurte pentru copii și este, pe rând, corector, muncitor necalificat în construcții, grădinar, electrician, meditator, ziarist.

Primul volum care-l apare este de literatură științifico-fantastică și se intitulează *Drumul cel mai scurt* (1958), pentru ca în 1970 să-și încerce talentul într-o nouă direcție — SF-ul polițier, cu volumul *Misteriosul fapt — Billy*. Cartea s-a bucurat de un succes enorm și o bună parte din ea a fost solicitată pentru antologiile internaționale *Arma invizibilă* (apărută în R.D.G.) și *Accidentul profesorului Balla* (în U.R.S.S.).

Povestirea care urmează a apărut tot în acest de pe urmă volum, iar iubitorii români ai genului au putut-o asculta, dramatizată, într-una din emisiunile de radio, *Exploratorii lumii de mâine*, emisiuni realizate cu pasiune și pricepere de neobositul Dan Ursuleanu

— Cheamă-l pe următorul !

Creatura pitică se îndreaptă spre ușă.

— Următorul !

.Greci și fără cap, cu pașii târăgănați, cu un aspect care amintea de măreția gorilei, robotul intra. Se opri supus în mijlocul încăperii.

— Present.

— Numele ?

— KJ 65122.

— Nu cumva, RJ ?

— Nu. Nu sînt un robot ca toți ceilalți. Pînă la anumite limite mă pot autoprograma.

— Unde ai lucrat ?

— Pe Jupiter, în emisfera nordică. Timp de douăzeci de ani am condus 208 roboți, dar capacitatea mea este pentru 500.

— Nu ai lucrat niciodată cu capacitatea totală ?

— Niciodată.

— Ce risipă ! De ce te-ai întors ?

— Am avut tulburări de echilibru, iar cu gravitația de acolo...

— Pe Jupiter nu vă priește gravitația ?

— Deloc.

— Înțeleg. Și acum ?

— Nu mi-ar plăcea să mă întorc acolo. Sînt puternic, rezistent, dar în condițiile de pe Jupiter...

— Cu roboții tăi ce s-a întîmplat ?

— Au fost împărțiți pe la alte baze. Eu sînt ultimul reprezentant al seriei mele. Adică, tocmai pentru că ne adaptăm greci la gravitația extraterestră ne-au suspendat fabricarea, iar centrala de dispecerat a fost dizolvată.

— În regulă. Ești antimagnetic ?

— Bineînțeles. Și izolația îmi este perfectă.

— Părțile componente ?

— Din materiale normale fortificate cu alcool etilic ; adaptare multumitoare la gravitația terestră. Am nevoie de zece ore libere la o mie de ore de muncă.

— O.K. Coboară la parter. Predai caseta de memorie J și ...

— N-aș putea să o păstrez ? Dacă vreodată voi fi nevoit să mă întorc pe Jupiter ?

— Acolo ? Nu. Nici nu poate fi vorba de așa ceva. Primești o casetă T, mergi la Baza Centrală de Programare și ceri repartiție la una din minele de fier terestre. Și nu uita : o casetă T. De azi înainte vei lucra pe Terra. Liber ... Următorul !

— Următorul !

Își făcu apariția o arătare subțire cu o configurație aproape omenească. Ocoli cu îndeminare pe cel care tocmai ieșea.

— Numele ?

— 2 AV 66.

— 66 ? Așa de mulți sinteți ?

— Risipă ; e și opinia mea.

— Ce înseamnă acest 2 ?

— Creier asincron 2.

— Și V-ul ?

— Seria de fabricație.

— A, da ... De ce vrei să pleci ?

— De zece ani sint creator de modă. Sint capabil de mai mult. Moda bărbătească mai treacă-meargă ; are o mare importanță linia de prestață și de caracter. Dar moda feminină ... Acele linii fără nici un gust ... Acele ... Vreau mai mult. Am o slăbiciune pentru teorema lui Fermat. O fi vreun defect moștenit, o eventuală mutație genetică, dar întotdeauna mi-au plăcut cifrele.

— Deci, vrei o muncă neproductivă. Pentru câți ani ai reactorul încărcat ?

— Cincizeci. Asla înseamnă de șase ori zece ori zece la puterea nouă secunde.

— Am calculat. Poți funcționa 438 200 ore, timp destul de îndelungat, deci. Nu înțeleg, însă, de ce ți s-a dat un creier asincron 2 pentru meseria de croitor...

Se întoarce spre subalternul său și spuse :

— Trebuie să întrebi Marele Inel, GX I...

Acesta întrebă :

— Îl conduc în hol ?

2 AV !
— Da. Să aștepte pînă vine răspunsul. Liber,

— Deci, mai aștept ?

— Așa cum ți-am spus. Următorul !

Glasul subțire al robotului din subordine se făcu auzit :

— Pe aici ! Următorul ! ...

Răsună obișnuita întrebare :

— Numele ?

— N-am.

— Cum ? ! ...

Ridică uluit capul, se cutremură și sări de pe scaun. Desfăcu larg brațele în semn de iertare și zise :

— Pardon, domnul meu ! Vă rog să-mi iertați ieșirea, dar nu observasem cine sînteți ! Știți, aici la oficiul de repartizare a forței de muncă, de șalzeci de ani ... GX, un scaun ! ... Și spune-le celorlalți să aștepte ! Vă cer mil de scuze, domnul meu, de șalzeci de ani eu nu am mai văzut oameni... Și după cum se vede, reacțiile mele... Va trebui să mă supun unui control...

— Nu te agita, spuse grav noul venit, așezîndu-se pe scaunul oferit cu politețe de GX. Îți înțeleg uimirea, nu te agita, nu te agita. Da ... Sînt destul de obosit...

— Și ... De fapt, ce doriți, domnule ? ... Cred că nu am înțeles prea bine ...

— Nu-ți fă probleme, spuse celălalt zîmbind cu superioritate. Ai auzit bine ; nu am nume.

Androidul își aplecă privirile.

— Dacă îmi permițezi, domnule, asta înseamnă că ...

— Crezi cumva că sînt un infractor ? Crezi că am fost trimis aici în calitate de condamnat pe Marele Inel și de aceea mi-am pierdut numele ? ... Nu, te înșeli, prietene. ACOLO, nu țin minte să se fi întîmplat vreodată o infracțiune în dauna vreunui om ...

— Mi-aș permite totuși să observ, domnul meu, că ...

— Ascultă, n-ai vrea să renunți la acest stil victorian de conversație ?

— Stimate domn, spuse androidul cu greutate, eu sînt originar din laboratoarele Universității Oxford, de acum 166 ani. De aceea ... Iertare, domnul meu !

— Bine, bine. La naiba cu stilul tău ! Fi atent aici : eu, pur și simplu, am evadat de pe Marele Inel. Înțelegi ?

— Dacă nu mă înșel, stimate domn ...

— Nu, nu te înșeli. Acesta este primul caz. Pentru prima oară de la terminarea RĂZBOIULUI DE DOUĂ ORE o ființă omenească se reîntoarce, de bună voie și nesilită de nimeni, pe Pămînt. Bătrîna planetă a cam fost neglijată în ultimul timp. Marele Inel, timp de zece ani ...

— Iertare, domnul meu ; zece ani și trei luni a durat construirea sa, iar intensitatea radiațiilor pe Terra a crescut chiar și după aceea ; mai puțin Asia Mică, Africa de Nord și zona Amazonului. La acest uriaș exod am luat parte toți camenii rămași în viață ; cam ... o jumătate de miliard.

— De atunci ne-am înmulțit, prietene. Sîntem deja vreo șase miliarde și jumătate. Dacă vom continua în acest ritm, atunci va trebui să ne gîndim la

extinderea Marelui Inel. Numai că așa ceva nu se va întâmpla ...

— Dacă îmi este permis, domnul meu, asta, cu îngăduința dumneavoastră, este cam illogic. A fost prevăzută construirea a noi și noi Inele în apropierea Lunii, eventual și mai departe ...

— Stai, stai! Nu mă crede un găgăuță! Asta o știu și eu. Nu despre asta e vorba, ci de ... Cumva te plictisesc?

Androidul se grăbi să-și ceară scuze. Omul reluă:

— Bineînțeles că te plictisesc! Atunci să trecem la fondul problemei. Ascultă, ce-mi poți oferi?

— Sînt dezolat, domnul meu, orice robot care pătrunde în acest oficiu trebuie să beneficieze de îndrumarea mea. Așa sînt eu programat ... Dar, cu oamenii ... Bineînțeles, aș putea să mă reprogrez, dar asta nu ar fi normal. Am fost făcut pentru o anumită muncă și mă conformez.

— Foarte corect! Eu tocmai pentru asta am venit! Conformează-te!

— La ce vă pricepeți, domnule, dacă îmi este permis să vă întreb?

— Înot foarte bine, doar în stilul delfin nu mă prea descurc... Sînt bine făcut și am intenții bune ... Cred că există în mine suficient curaj ca să-mi risc viața pentru un țel nobil ...

Aici, androidul se înclină curtenitor în semn de aprobare.

— Sînt convins ...

— Ce să-ți mai spun? Mi-ar place foarte mult să cînt ... Nu-i destul?... Detest crema de căpșuni sintetică ... Nu ajunge? ... Sus, în districtul Baffin, poți găsi un om de zăpadă făcut de mine încă de acum două săptămîni ...

Androidul clătină neconvins capul. Zise:

— Cred, stimată domn, că nu veți avea ce face cu toate acestea, aici, pe Pământ ...

Aducându-și brusc aminte de ceva, omul exclamă :

— Stai. În plus, știu să călăresc. În fața porții mă așteaptă calul. L-am ademenit cu ovăz ... Nu știi ce-i aia „ovăz” ?

— Mă tem, domnule, că diodele mele ...

— Nu te forța. Nu pentru asta ai fost programat, ai dreptate !

— Dar, domnule, caili sînt periculoși ! După RĂZBOIUL DE DOUĂ ORE rasa lor a suferit o asemenea mutație genetică, încît ...

— Știu, știu ! Era cît pe ce să mă muște de gît. Dar acum mă suportă acceptabil. Și din goana calului pot foarte ușor să nimeresc ținta ...

— Cu ce anume, domnul meu, dacă îmi este permis ?

— A ... Cu praștia ! Mi-am făcut și o praștie ! ... Nici asta nu știi ce e ?

— Armă balistică extrem de primitivă, mîrfii jig-nit androidul.

— Primitivă, dar ... verificată ! Deci ... cam asta știu să fac. Spune-mi, te rog, unde aș putea fi folositor...

— Mă tem, stimată domn, că pe Pământ, nicăieri. Vedeți ...

— Văd. Dar eu m-am prezentat și aș vrea ...

— Absolut, domnule, undeva sînt obligat să vă repartizez. Țineți mult la Terra ?

— Da, exclamă visător omul, aici aș vrea să trăiesc... Timpul radiațiilor periculoase a trecut ...

— Bineînțeles, domnul meu, numai că doleanțele dumneavoastră ...

— Dar n-am așa ceva !

— Atunci nu pot să vă spun decît atît : cu îngăduința domnului voastre, vă voi îndruma spre rezervația sălbăticiților...

— Acolo unde se află cei cu mutații genetice ?
— Din păcate.
— Cei de acolo nu pot fi refolosiți nicăieri ?
— Exact, domnule. Ați găsit cuvintele potrivite.
— Perfect ! Fac eu ordine și acolo ! ... Îmi poți da o trimitere ?...

— Fără îndoială. Îmi permiteți, însă, o întrebare ?
— Te rog.
— Dumneavoastră, dacă nu mă înșel, v-ați născut pe Marele Inel ...
— Bineînțeles, zise uimit omul, unde altundeva aș fi putut... ?

— Și bănuiesc că niciodată ...
— Nu. Niciodată nu l-am părăsit. Nici nu mi-am dorit vreodată să îl părăsesc, decât pentru ... Terra ! Pentru mine, asta-i marea aventură. Până și bunicul meu s-a născut pe Marele Inel, unde se poate trăi ușor pentru că primim totul de-a gata de aici, ca și de pe celelalte planete, datorită muncii roboților androizi. Trăim în confort, dar în prea mare confort, gravitația de acolo e doar pe sfert din cea terestră...

Androidul adăugă :

— Așa s-a hotărât în Sfat, acum 150 ani ...
— Da, reluă omul, nu e rău așa. De atunci viața sportivă însă, a luat o amploare nemaiîntâlnită ...
— Tocmai, cu o gravitație așa de mică puteți sări foarte mult.

— Da. Dar ... numai acolo, pe Inel.

Androidul exclamă stupefiat :

— Iertați-mă, domnul meu, dar nu vă înțeleg ... Acolo sus totul este ideal pentru viață ... Dacă nu aveți nimic împotrivă, este complet illogic ceea ce ...

— Ascultă, pentru mintea ta asincronă firește că-i absurd ! Explicația nu ține de ... cibernetică ! Dar, te vei obișnui. Te vei obișnui, pentru că ... eu sînt abia

primul, DAR NU ȘI ULTIMUL. Vor fi din ce în ce mai mulți cei care își vor pregăti evadarea ... Vor face sport ... Își vor dezvolta musculatura ... Dar nu pentru a ajunge campioni la sărituri pe Marele Inel ! Vor fi din ce în ce ~~mai mulți~~ cei care îl vor părăsi și se vor întoarce ca să-și ia din nou în stăpânire proprietatea ! A TREIA GENERAȚIE s-a plictisit de viața asta ! Înțelegi ? ...

— Înțeleg, spuse cu jumătate de gură androidul.

— Aiurea ! Nu înțelegi nimic... Dar vei înțelege, amice, odată... AICI PE PĂMÎNT, OMUL ARE GREUTATE ȘI ORICE LUCRU ÎNTREPRINS DE EL ARE, DECI, O GREUTATE ! E un adevăr, elementar, băiete ; fără greutate nu are nici un rost să trăiești !...

— Iată, domnul meu, actul de trimitere în rezervație. Vă doresc mult succes !...

— Mulțumesc. Adio, prietene ! Nu cred să ne mai revedem...

— Am onoarea, domnule...

— Ascultă ! Și mai pune-te la punct cu psihologia umană. Ține minte ; eu sînt doar primul ! ...

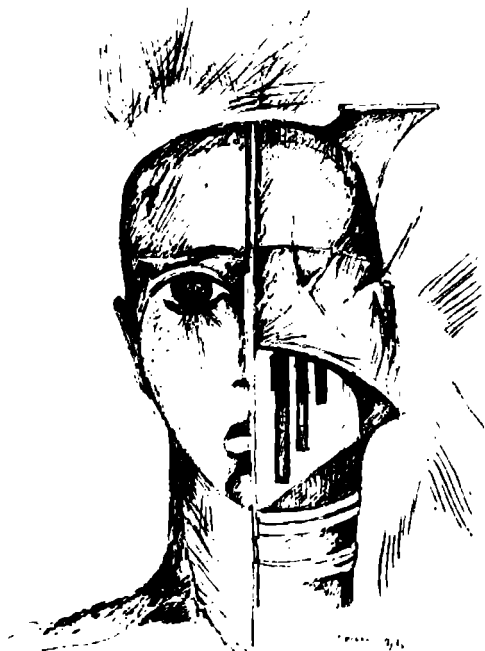
Se întoarce și părăsi încăperea. Liniștea care se lăsă fu spartă de nechezatul unui cal. Androidul redeveni brusc rigid și ordonă cu glas puternic :

— GX !

— Aștept dispoziții !...

— Trimite-mi-l din nou pe nebunul acela de crotor matematician... Sînt o nevoie grozavă să discut cu o persoană LOGICĂ !

Marele Inel din povestirea lui Kemeny Deszô nu este o invenție de circumstanță a autorului, așa cum s-ar părea la prima vedere. Deși în această povestire locul unde trăiește omenirea, în urma cataclismului nuclear, nu are decît un rol cu totul secundar, este interesant cît de mult a aprins imaginația scriitorilor de anticipație această posibilă realizare tehnologică a mileniului III, stația orbitală.

Conceptul a fost dezvoltat de un inginer leningrădean, Y. N. Artsutanov, prin 1960, dar cel care avea să-l facă cunoscut, sub o formă cu mult mai accesibilă, a fost Arthur C. Clarke în romanul său *Flintinile Paradisului*. În principiu este vorba de un șir de cabluri (realizate dintr-un material ultrarezistent, neinventat încă) coborâte de pe satelliți geostaționari și fixate pe ecuatorul terestru în puncte echidistant depărtate. Pe aceste imense cabluri (să ne reamintim că sateliții geostaționari se găsesc la aproximativ 36 000 de kilometri altitudine) urcă și coboară vehicule spațiale care au luat locul greeaielor și neeconomicelor rachete chimice. Iar dacă vă mai imaginați că, acolo sus, acești sateliți geostaționari sînt legați între ei printr-o uriașă conductă inelară amenajată ca spațiu de locuit, veți avea imaginea aproximativă a locului devenit altfel de plătisitor după numai 150 de ani de folosință.

Recrutarea

M. Grănescu

Unul dintre cei mai importanți scriitori de literatură științifico-fantastică pe care i-a dat „noul val” al anticipației românești imaginează pentru culegerea noastră de povestiri o situație simblotică: Omul și Arma, legați distrugător și indestructibil, într-un binom în care rolul principal îl joacă Arma...

Născut în 1951, Mihail Grănescu s-a dovedit a fi unul dintre cei mai activi și mai talentați fani. Mihai Ionescu (regretatul animator al fandomului nostru) și-l amintea din perioada „bătăliilor” duse împreună prin cenacurile bucureștene, ca pe un nonconformist ce practica „o critică acidă și un stil încărcat de simboluri” și care „se exprima într-un limbaj uneori greu accesibil, ermetic, plin de termeni de specialitate și de cuvinte rar uzitate”. Și-a trimis creațiile literare la mai toate revistele, fanzinele și concursurile de creație (premiul I la a 7-a Consfătuire națională a cenacurilor de anticipație cu povestirea *Cataracta*, premiul Ununii Scriitorilor cu povestirea *Programul*, la cea de-a 8-a Consfătuire, premiul ...)

Dar „lovitura cea mare” avea să-o realizeze Mihail Grănescu în 1981 odată cu apariția volumului său de povestiri *APORISTICON — glosar de civilizații imaginare*. Pentru că, apariția acestui prim volum de povestiri, ce aparținea unui tânăr scriitor, în colecția de specialitate a Editurii Albatros, n-a fost numai un succes personal, ci și o victorie colectivă a întregului nostru fandom. De breșă astfel creată în zidul nelăcrederii ce înconjurase „noul val”, încă de la începuturile formării lui, avea să beneficieze o adevărată pleiadă de tineri scriitori, colegi de generație.

Din fericire, Mihail Grănescu nu s-a oprit aici. El a continuat să-și îmbogățească *Glosarul de civilizație* imaginare cu noi „termeni” (povestiri). *U-gresiunea*, *Vizitecii*, *Înfrigurare*, *Cătușa timpului*, *Mecaniq*, *Umbra tigrului*, *Săritorii în gol*, *Cîntecul Libelungilor*, *Anomaliile* sînt cele mai reușite titluri post-Aporisticon-iene. Dar și dovada certă a maturizării unui incontestabil talent literar.

Încă de la început treaba sunase cît se poate de tentant: să te prezinți la Centrul de recrutare, și ai! Recrutorii se preocupau ei de rest, punîndu-ți la dispoziție pînă și un ghid personal care să te plimbe peste tot și să-ți explice, să te pună în temă, să-ți arate ce și cum, și așa mai departe.

Se vede că-i rodea problema de vreme ce erau dispuși să investească atîta în acțiunea asta. Nu putea înțelege cum de nu dădeau buzna aici miliardele de tipuri ca el, care abia de-și trăiau existența prin subteranele supraaglomerate, indivizi cu calități remarcabile, dar care, în îmbulzeala de acolo, nu puteau răzbi în nici un fel pe scara ierarhiilor sociale mai presus decît ceilalți, cu tot atîtea calități și ei, și tot atîta de subcotați și devalorizați, pentru că, într-un loc în care oferta de inteligență și dexteritate este atât de mare, inteligența și dexteritatea nu mai au nici o valoare, și sînt necesare fie alte criterii de promovare și selecție, sau să fii tu un ins nemaipomenit, inegalabil. Dar nimeni, nu numai cei ca el, dar absolut nimeni, nu ar putea afirma că este așa fără să aibă o cît de mică rețineră. Pentru a susține fără reticente că tu ești cel mai grozav, ar trebui să fii un dur, un fantastic de dur, ca diamantul, și, pe deasupra, să mai ai și o bază sigură de la care să pleci, un sens precis spre care să țiișnești, concentrîndu-ți toate eforturile asupra lui. Altfel, din nimic, tot nimic lese.

Or, pentru misiunea asta nu era nevoie decît de cineva inteligent și cu dexteritate, și cum de acolo de unde venea el, calitățile astea erau cele mai comune cu putință, tot iocul colcăind de inteligenți cu dexterități care mai de care mai abile și mai agile, se așteptase ca la Centrul de recrutare să-l întîmpine un adevărat puhoi de genii. Pe acest motiv, se temea ca nu cumva recrutorii, cînd s-or vedea de-a dreptul potopiți de ofertă, să nu spună dintr-o dată „gata! Nu mai avem nevoie de nimeni!”, așa încît el, care descoperise, cine știe cît de tîrziu, convocatorul, și care mai pierduse și atîta timp pînă să-și poată procura conturile necesare pentru drum și pentru o armă mai ca lumea (fiindcă atunci cînd îți pui pielea la saramură într-o misiune de genul ăsta, arma este un punct esențial, unealta de care depinde, în cea mai mare măsură, punerea în valoare a calităților, ce nu sînt altceva decît simple apriori-uri pentru utilizarea *armei*), era aproape convins că a ajuns prea tîrziu. Era pregătit sufletește să dea un concurs pentru post, sau ceva de genul ăsta, un concurs în care el va trebui să compenseze întîrzierea la apel cu o probă a aptitudinilor prin care să înlocuiască pe un altul care ocupase postul fără dispensă, cînd încă mai fuseseră locuri pentru toți doritorii.

Avea trac (dacă se poate presupune că indivizii din casta și epoca lui mai erau capabili să trăiască asemenea emoții). Era totuși destul de sigur că nu făcuse drumul degeaba, fiindcă știa pe ce ascendențe se bazează. Era convins că putea concura oricînd chiar și cu cei mai bine cotați, și dacă nu avea ghinionul să fie într-o zi pur și simplu catastrofală, nu avea de ce să-l fie rușine cu performanțele și randamentul său, indiferent în ce domeniu.

Și apoi, acum mai era și posesorul unei arme cum nu mai avusese niciodată posibilitatea de a-și procura mai înainte. Era o armă atât de perfecționată încât pînă și un handicapat s-ar fi descurcat cu ea destul de curățel. Neșansa unui eșec era, în calculul sumar al probabilităților, o posibilitate nulă, marja de risc a ecuației era infimă.

Oamenii din veacul nostru, dacă sînt integri (și este greu de crezut să fie altfel vreunul, fiindcă nu ar putea trece de testele preliminare, așa încît se poate afirma că *toți* sînt normali), nu întreprind niciodată nimic dacă nu sînt convinși că nu-și pierd vremea de pomană, dacă nu au chiar certitudinea că merg la sigur cu ceea ce întreprind.

Pe parcursul celor 75 de quanți ai cadranului, cit îi trebuise tunului să-l proiecteze pînă la Baza de Recrutare, Lr își puse arma și își propuse să nu mai facă nimic altceva decît să se concentreze asupra ei, pentru a intra cu ea într-o comunicare cît mai perfectă, pînă la acea completă identificare cu instrumentul, sincronizare la care numai specialiștii pe deplin stăpîni pe meserie știu și pot să ajungă, fiindcă o armă nestăpînită corect se poate preschimba foarte ușor — dintr-o unealtă docilă și supusă, care să te slujească pentru amplificarea forțelor și calităților pînă la pragul magnific și inviolabil în care totul omogen, pe care-l formează ființa vie cu mecanismul mort se transformă în *Unitatea*, indestructibilă, impenetrantă și invulnerabilă —, ei bine, nu rare sînt cazurile cînd o armă prost folosită, prost îndrumată și greșit înțeleasă s-a transformat într-o plasă paralizantă pentru chiar stăpînul, posesorul și beneficiarul ei.

Privind derma solzoasă, ușor incandescentă și irizantă a armei, studiind migălos și cu dragoste orga-

nitele fine de percepție și a percepție, subtilitatea comprehensiunii, puterea de imunizare și izolare a părții defensive, aripile, principiul agresiv al părții distructive, Lr făcea o comparație aproape involuntară cu prețul acestei unelte atât de folositoare, și simțea cum îi crește în suflet o milă și o nostalgie superioară și blândă, când revedea cu ochii minții hainele degradabile ale vieții lui organice, dermele ușor deteriorabile pe care le comercializase atât de greu și de ieftin la bursa de organe, trup milog, în care el, însă, investise altele griji, speranțe, zbucium și sentimente. Își amintea acum, când mai rămăsese atât de puțin timp până să se îmbrace pe veci în uniforma nouă și scilpitoare, puternică și izolantă, își amintea de Sidex, în zdrențele ei organice, purtate zi de zi până la uzura totală.

Se întâlneau pentru a conviețui în refugiul comun de pe galeria 25. B. 37. 44 a Marelui Stup Sidex, îi aducea cu ea de fiecare dată și pe Detah și Mz, progeniturile pe care ea insistă să le păstreze în preajmă-i, refuzând să le predea pepinierelor de cuib.

Toate acestea erau acum mărunțișuri atât de îndepărtate. ... În lumea aia a lor erau atât de mulți și de înghesuți încât nici nu era de mirare că toate calitățile lor erau menite să se ofilească în van, talente reduse la faza embrionară în lipsă de fapte mărețe, fapte ce nu aveau să se împlinească în veci. Semintele astea din ei ar fi avut nevoie de atât de puțin spațiu și energie pentru a exploda vijelios, într-o înflorire cât Planeta, cât Sistemul Solar, cât Galaxia, cât Universul ...

Aici, acum, singur, pentru prima oară de când venise pe lume singur, gustînd din luxul nebun pe care-l reprezintă singurătatea; libertatea de a nu împărți locul pe care stai cu nimeni altcineva, singur și

distins : in ins cu o armă nouă (in ce puțin lucru, spațial vorbind, se concretizase întreaga lui „avere”, viață și muncă !), necunoscut și enigmatic (și este și asta, deasemenea, un lux pe care nu și-l poate permite oricine), calm și indiferent, în elegantul tun de transport, îndreptându-se cu viteza vidului către un spațiu nou, unde el va fi cineva, unde nu avea nevoie de altceva, pentru a deveni atotputernic, decît de calitățile sale native. Va fi regele și paznicul omnipotent al unei lumi întregi. O ARMĂ !

Și Lr se simți pentru prima dată copleșit de atmosfera a cărei straniețate îl copleși. Cu cîteva momente înainte de a ajunge pe terenul de țintă al tunului, imaginea armei se extinse, cuprinzîndu-l pe de-a-ntregul. Cu cît se suprapunea mai fidel, conștiința de ea devenea tot mai confuză, pînă cînd îi dispăru cu totul din cîmpul de percepție, și începu să perceapă prin cîmpul de concepție al armei. Înainte de a fi complet absorbit în cine știe ce cută mnezică a inalienabilului instrument, își dădu seama că-și imaginează că, de fapt, el nici nu mai există, că de acum încolo el este arma curată și nouă, și că asta va rămîne în vecii vecilor, pînă cînd, cu timpul, va uita că a fost altădată altceva, va uita viața pe care o dusesse mai înainte de a fi armă, viața în care a suferit și a sperat, purtînd o îmbrăcăminte alienabilă, o haină de zdrențe putrede care, spre deosebire de cea de acum, avea nevoie de hrană, nutrea necesități organice, se reproducea organic, gîndea și se comporta ca o ființă neizolată de mediul înconjurător, ca un factor deschis, în care se putea intra și ieși, suferind de pe urma unui întreg complex de instincte și inhibiții de necontrolat, cu denumiri stranie, ca de pildă : „prietenie”, „iubire”, „ură”, „frică”, sau „nehotărîre”. Și ființa care fusese posesoare a unei energii operante

care nici nu putea fi comparată cu cea de care dispunea acum; animalul care subzistase în lumea pe care o părăsea pentru a deveni un Profesional, o Armă, o fărimă de conștiință și viață necesare să pună în mișcare Arma, să devină Armă, Desdichado, deci: animalul care fusese, reprezentarea organică a acelui cumul de sentimente, el-ce-era-pînă-atunci-real, devenise din acest moment **ireal**, o impresie pe o folie mnezică a Atotputernicei Arme, și își spuse că prin aceasta murise, nu mai exista, dispăruse pentru totdeauna spulberat de teribila Armă, al cărei stăpîn și victimă era prin moarte: prima victimă a Armei cu care era trimis să cucerească lumi. Era șters de ea și prin ea, radiat, așa cum codul lui individual și cartela de identitate îi **fuseseră stocate** în seria „ieșite din controlul populațional” devenind prin această operație simplă a **Ordonatorului** de Supraveghere și Control al Marelui Stup o persoană nulă, o himeră pentru cei care avuseseră contacte directe cu el înainte de înrolare, o posibilitate nulă de contact, pentru cei care nu îl cunoscuseră înainte de înrolare.

— Mă voi întoarce după misiune și o voi căuta și găsi pe Sidex. Voi fi Cineva atunci, după izbîndă, și îmi voi putea permite o galerie individuală în care Sidex să stea cu mine tot timpul. Vom fi liberi să ne iubim organic, în bălnele noastre degradabile, de lut și cenușă ... Dar, oare, ce s-o fi întîmplînd cu hainele organice pe perioada cînd pleci în misiuni?

„**INFORMAȚIE INUTILĂ**” categorisi Arma Instantaneu. „Această combinație logică este ștearsă din fondul permanent și comun de vehiculare kiborgetică.”

Și Lr încetă să mai perceapă gîndul respectiv, și încetă să mai perceapă și faptul că l-ar fi perceput cîndva. Cîteva clipe mai tîrziu ajungea pe terenul de

țintă al tunului, obligînd, printr-un bubuit sec, materia, care ocupase înainte de venirea lui locul pe care se afla el acum, să implodeze.

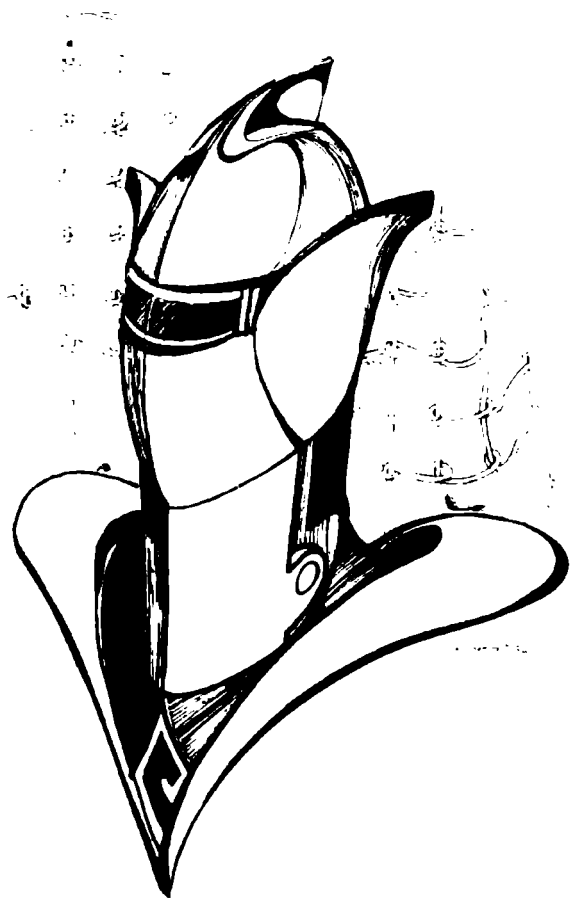
Era ceață. Din pricina ei zări foarte tirziu silue-tele celor trimiși să-l întîmpine, cu toate că Arma, do-
tată cu alte categorii de senzori, îi semnalase prezența lor încă din primul moment.

La Centrul de Recrutare nu era aglomerație, con-
trar așteptărilor. El era singurul care se prezentase,
nu avea nici un concurent de întrecut la nici o probă
a niciunui examen. El era singurul candidat la postul
destinat lui.

Întrebarea care l-a sfredelit pentru o clipă a fost
dacă informațiile vehiculate la Centru sînt distribuite
în funcție de necesități calculate statistic, numai ace-
luia sau aceloră de care era nevoie, și numai aceluia
sau aceloră cărora le era necesar să le afle. Înainte de
reclama aceea luminoasă de pe galeria 22.31.4., nu mai
văzuse niciodată așa ceva, și nici nu știuse că un om
se poate angaja și în acest mod. De altfel, realiză că
habar nu avea cum se fac recrutările.

„INFORMAȚIE INUTILĂ” catalogă conștiința
kiborgetică a Armei. SE ȘTERGE DIN FONDUL
COMUN DE VEHICULARE!”

Și Lr încetă să mai perceapă gîndul respectiv, și
încetă să mai perceapă și faptul că l-ar fi perceput
cîndva.

Venit de relativ puțină vreme în lumea creatorilor de antipație, tânărul inginer automatist Cristian Tudor Popescu (născut în 1956) s-a impus rapid cu câteva povestiri din ciclul *Noile hărți ale cerului* (*Grădina de cenușă* — 1984, *Arclanțide* — 1985) și a devenit astăzi o certă speranță a SP-ului nostru.

Specialist în domeniul informaticii, nu e de mirare că în multe din povestirile sale Cristian T. Popescu abordează teme de informatică. *Balada cavalerului programator*, *Evoluție*, dar mai ales povestirea de față pot fi considerate cele mai izbutite creații ale sale în domeniu.

Ca și în cazul lui Guy Burckhardt din nvela lui F. Pohl, destinul mercenarului Cassargoz aduce, în prim plan, posibilitățile înspăimântătoare de simulare a realității, de manipulare a omului deschise de folosirea improprie a actualelor și viitoarelor descoperiri ale științei.

Dar, atenția pare a ne avertiza Cr. T. Popescu, s-ar putea ca acest viitor să fie la numai câțiva pași de noi...

Cassargoz, Klaus Saura Cassargoz, zis și Cap Pătrat atât datorită încăpăținării cât și efectiv formei craniului său, înainta aproape furtiv prin torentul uman de pe Avenida Valladon. Când trecuse pe alci, cu două ore în urmă, toată lumea îi ocolea cât putea la vederea salopetei cafeniu cu verde, a lui Old Jos

— pușcociul greu pe care-l căra în spinare — și mai ales a mutrei lui. Acum, când din toate astea nu mai rămăsesc decît mutra — și aia îmbunătățită, pentru că se bărbierise, se schimbase și îmbucase ceva la restaurantul hotelului — îl împingeau toți fără nici o rețineră.

Seara era una din obișnuitele seri sufocante ale Tebridei. Ideea de briză venind dinspre ocean nu reușea să cîntească de loc căldura umedă și stătută, tolănită ca un cotoi enorm peste oraș. Prea puțin se sînchisea Cassargoz de căldură, învățase de mult că atunci cînd nu zaci prin vreo ripă, cu o gaură cît aluna în dosul urechii și furnicile mărșăluindu-ți pe cornee, vremea nu poate să fie decît minunată, indiferent dacă e arșiță, furtună sau ninge.

Din America de Sud se întorsese cu un teanc de hîrtii de o mie, gros cam cît o cărămidă, cu crelerii intoxicați de politică și cu urma unei guri de rezervă — situată la o palmă sub cea de la mama natură — cu care încercase să-l înzestreze un cetățean slujindu-se de o macetă. De atunci luase obiceiul să poarte la gît o eșarfă albă, îi plăcea culoarea asta fiindcă la o adică, dacă gluma se îngroșa prea mult, aveai ce să legi în vârful bățului și să agiți.

De vreo două ori îl acostase cîte o tîrfă nostimă, dar astă-seară Cassargoz voia doar să se plimbe. De fiecare dată cînd se întorcea dintr-o campanie, hoinărea ore în șir printr-un oraș mare. Căuta locurile cele mai aglomerate, primind mulțumit brînciuri și ghionturi și trăgînd în piept cu nesaț mirosul gazelor de eșapament și al sudorii umane. Era atît de fericit că e încă viu, încît din toate fibrele corpului îi urca o zgîndăreală plăcută, ca atunci cînd îți vine să te-n-ținzi de să-ți trosnească oasele.

TROPICANA, țipau tăcut reclamele, WESTERN HOUSE, ALVARADO'S SENTIMENTO, SILVER STAR, JACKPOT, JACKPOT, JACKPOT, și din nou : TROPICANA.

Brusc, Cassargoz stătu locului. În noianul policrom de pulsații luminoase trecuse cu privirea peste ceva care-i părea vag cunoscut. Dar nu mai știa unde. Începu să exploreze circular, încet și sistematic, câmpul vizual. Dădu repede peste el.

Era un panou-video uriaș, vizibil probabil de la vreun kilometru, pe care se succedau imaginile-reclamă. Minimul de la care se accepta o comandă publicitară era de 5 secunde, maximum : cît te ține punga.

De aproximativ un minut rezista pe ecran o matriă asimetrică, fâlcoasă, cu niște ochișori porcini mijind sub pălăria de cowboy de operetă, peste care explodau și se stingeau într-una cuvintele :

BLANK'S CASINOS
UN MILION ÎNTR-O NOAPTE
SAU
UN GLONTE ÎN CAP SPRE ZIUȚA
AUT CAESAR AUT NIHIL
BLANK'S CASINOS

„S-ajung closetar la azilul de bătrîni dacă ăsta nu e Filozofu'. Aproape că uitasem că-l cheamă Blank.”

De fapt, ceea ce-l impresionase retina și apoi creierul, fusese citatul latinesc nu figura bărbatului de pe ecran. Trebuiau operate niște corecții ca aceasta să aducă cu ce-și amintea Cassargoz, pălăria de cowboy trebuia înlocuită cu o cască verde, împănată cu

frunze, iar figura prosperă și rinjitoare cu una suptă, acoperită pînă sub ochi de o barbă neagră, și la fel de rinjitoare.

„S-a îngrășat”, constată Casargoz. „S-a îngrășat ca un porc nesimțit ce e. Și nu mai poartă ochelari fumurii. Da de citate latinești văd că tot nu se lasă. Mă întreb cîți au idee în orașul ăsta împuțit ce va să zică «aut Caesar»”.

Imaginea de pe ecran se schimbase. Era arătat acum un metis — o corcitură zdrențăroasă de indian cu negru probabil — agitînd cu un zîmbet duios și timp un teanc de bancnote, în timp ce Leonard S. Blank îl bătea protector pe umăr.

VRETI SA AJUNGETI CA EL ?

JUCATI !

**IN FIECARE SEARA CAZINOURILE BLANK
DESCHISE PENTRU TOATA LUMEA !**

Ironia pe muchie de cuțit din textul reclamei îl convinsese definitiv pe Cassargoz că e vorba de Filozofu'...

Următoarea imagine, fără cuvinte, era în același stil : o sală de joc pustie, toate mesele acoperite cu cîte un giulgiu negru — senin că a fost spartă banca — și pe cea din mijloc, întins între luminări, cu miinile pe piept și vegheat de niște crupieri cu mutre lungi, Leonard S. Blank în persoană. Un tinerel în blugi, cam soios și timpitel, tocmai părăsește sala cărînd fericit cîteva săculețe cu ajutorul a două pitipoance.

Cassargoz aprecia exactitatea psihologică a construcției reclamelor. S-ar fi putut cădea ușor în greșeala de a arăta niște supermani și supermance în tinută de seară, plesnind de trai bun. Dar tipii ăștia

Își cunoșteau meseria, știau că amărășilor trebuie să le arăți tot niște amărăși ca și ei umplându-se de bani.

Iată că în flash-ul următor era vorba și de un superman în ținută de seară. Avea o moacă oarecum pleoștită și își sprijinea tîmpla în țeava unui Walther, Lîngă el, omniprezentul Leonard S. Blank îi apuca cu o mîină brațul care ținea pistolul, iar cu cealaltă îi băga în jiletcă o hîrtie de o mie. De-a curmezișul ecranului pulsau cuvintele :

**NIMIC NU E PIERDUT ÎN AFARA
DE ONOARE !
ÎNCEARCA ȘI MIINE SEARA !**

„E dat dracului Filozofu'”, își zise Cassargoz. „Pe lîngă îmbierile mălăiește care trec deobicei drept reclame astea sînt de-a dreptul agresive.”

Ultima imagine din show-ul Blank fu un colaj conceput pe principiul asociațiilor subconștiente.

Un cap imens de șarpe, cu gura căscată larg, ocupa aproape tot ecranul, gura șarpelui era o servietă diplomat deschisă, căptușită cu teancuri de bani, iar în locul unde ar fi trebuit să fie limba despicață stătea tolănită o tipă goală, care scotea cu obraznicie limba la spectatori. Deasupra, pe cei doi colți ai șarpelui, se înșirau litere mari, portocalii :

BLANK

Era o imagine într-adevăr greu de uitat. Pe urmă, începură niște chestii despre ultimul tip de robot-secretară-administrator-femeie de serviciu. Răspunde la telefon, piaptănă ciinele, face curat, poate primi invitații și e capabil chiar să-i determine să plece. Asta care evolua acum pe ecran avea mutra copiată

după a unui june primă de prin secolul trecut, unu' Redford, Robert Redford. Privindu-l cum distribuie cu grație cuburile de gheață în paharele cu băuturi. Cassargoz se întrebă cînd o să se scoată un model care să se culce cu nevasta proprietarului în caz că acesta absentează pe o perioadă mai lungă.

Mai hoinări prin oraș încă vreo trei ore. În tot acest timp avu ocazia să vadă de cel puțin 10 ori numele și mutra lui Blank, profil, semiprofil și plină față de diverse afișe și panouri publicitare. Se pare că Filozofu' domina nu numai bussinesul gamblingului ci și pe cel al entertainmentului din Tebrida.

Intr-un tîrziu se hotărî să se ducă la culcare. Cele trei whisky-uri duble băute în localuri diferite îl cam toropiseră.

De cum intră în camera de la hotel îl veni ideea să mai comanda un whisky, al patrulea la rînd și tot dublu. Îi plăcuse întotdeauna cifra 4, suna rotund și împlinit. Mai aprinse o țigară, ultima pe ziua de azi, ba nu, de ieri, și deschise televizorul. Reuși să prindă un film porno-horror. Filmul era făcut la meserie dar, în milocul unei scene deosebit de interesante, în care Monstrul din Cimitirul de Mașini își înfigea caninii în tiroida Blondinei Exoftalmice (Monstrul se nutrea cu hormoni tiroidieni provenind de la sexul slab, de aceea avea o preferință marcată pentru basedo-wienele slabe și exaltate), hop ! apărură iar mutra Filozofului și o voce caldă, virilă, zise : „Nu uitați ! Votul dumneavoastră pentru Leonard S. Blank !” Cassargoz slobozi o înjurătură grunjoasă, stînsă televizorul și se duse la culcare.

Adormi bombănind în gînd :

„Blank, Leonard S. Blank. Filozofu'.”

Pe fondul sunetelor domoale ale unui menuet, o voce suavă, de amantă istovită :

— Domnule Cassargoz, este ora 9.a.m., ați solicitat să fiți trezit la această oră. Astăzi va fi o zi perfectă. Oceanul e albastru și liniștit, soarele e galben și strălucește. Vă rugăm, dacă v-ați trezit, apăsați pe butonul verde aflat pe perete în stînga dumneavoastră.

Urmără cîteva momente de pauză, pe urmă textul fu reluat, ceva mai tare, de o voce aducînd cu cea a unei funcționare care se pregătește să închidă ghișeul.

Oare cît timp o ține așa dacă nu apeși pe buton? își zise Cassargoz.

La a patra repetare însă, fu nevoit să apese butonul verde, deoarece se mai adăugaseră cîteva trepte de amplificare și vocea semăna acum cu un urlet de soacră isterică.

— Bună dimineața, domnule Cassargoz (din nou glasul de amantă istovită). Ne îngăduim să sperăm că ați dormit bine și sinteți satisfăcut de hotelul nostru. Dacă doriți micul dejun, vreți să aflați știrile sau aveți de formulat alte cereri, vă rugăm să utilizați terminalul afectat camerei dv. Vă dorim în continuare o zi plăcută și fructuoasă, domnule Cassargoz.

— Dacă o fi ca noaptea, m-am lămurit. Îl durea capul și nu se simțea prea odihnit. Toată noaptea se tîrlise prin mocirla amazoniană, murise de două ori, odată de glonț și o dată de săgeală otrăvită, dăduse peste șerpi ridicați în coadă, motocicliști, bani, plăcări și tronînd peste toate, rinjetul batjocorilor al Filozofului Blank.

Dintre știrile care se perindară pe ecranul terminalului în timp ce mînca, două îi atraseră atenția: lovitură de stat în Filipine și reizbucnirea ciocnirilor libiano-algeriene.

— Ce-ar fi să dau o raită prin Africa de Nord? N-am mai fost de mult pe-acolo.

Pe la 10 începu să-și pună serios problema ce va face azi. Nu cunoștea pe nimeni în oraș. Adică, de fapt, ia stai puțin, pe cineva tot cunoștea. Pe Leonard S. Blank.

— Ce-ar fi...? La urma urmei sîntem vechi camarazi de arme, chiar dacă prea prieteni n-am fost niciodată.

O jumătate de oră mai tîrziu încerca să pătrundă în sediul corporației Blank. Barajul electronic era însă al dracului de greu de trecut.

NUMELE DV. NU ESTE INREGISTRAT. VIZITA DV. NU A FOST ANUNȚATA. NE PARE RAU DAR NU VA PUTEM PERMITE ACCESUL.

Politicos dar ferm. Avu însă noroc. În timp ce se învîrtea prin fața intrării, citeva limuzine negre în-terminabile frînară în dreptul clădirii și din ele ieșiră un stol de grauri în negru cu mape negre sub braț. Unul dintre ei era Blank.

— Blank, Hei, domnule Blank!

Acesta continua să urce scările în trap săltat, fără să întoarcă capul.

— Filozofule! îi veni pe limbă lui Cassargoz în timp ce un polițist începuse să-l îmbrîncească.

Blank mai urcă vreo două trepte și întoarse capul.

— Aici sînt, Filozofule! mai strigă Cassargoz în timp ce polițistul îl croia cu matracă.

Marele boss clipi de citeva ori nedumerit, apoi se luminează la față și coborî grăbit spre el:

— Hei, sergent, lasă-l în pace! *Ecce homo!* Să vezi și să nu crezi! Cap Pătrat în carne și oase! De fapt, dacă mă uit bine, mai mult în oase...

— Asta o spui tu, care ești mai mult osînză, mor-măi Cassargoz sufocat în îmbrățișarea uriașului. Nu se așteptase la asemenea efuziuni.

— Cînd ai de gînd să-ți iei puțin țeasta la polizor ? zise blînd Filozofu' mîngîindu-l pe creștet. Apoi continuă precipitat : Bătrîne, iartă-mă, am ședință de consiliu, nu mai pot să-ntîrzii nici o secundă. Fii atent, te aștept diseară la *Laplace's Palace*. Promi-te-mi că vii ! O să sporovăim despre vremurile apuse. Eheu ! *fugaces labuntur anni...* Vli, da ?

Fără să mai aștepte confirmarea, îi șterse o labă peste umăr lui Cassargoz și o luă vioi pe scări în sus.

„Parcă e un taur încercînd să meargă pe poante”, îi trecu acestuia prin minte.

Pînă pe la 4 se aiuri cu o puștoaică de vreo douăzeci de anișori agățată pe Avenida Takongal, strada profesionistelor. După aia îi dădu liber, și se duse să-și caute niște țoale mai acătării. De la 6 pînă la 8 dormi.

•

Laplace's Palace. „Numai Filozofu' putea să-i dea numele ăsta aiurit”. Cassargoz fu nevoit să întrebe de vreo patru ori pînă să afle unde e, fiindcă printre localnici era cunoscut mai ales sub numele, mult mai de doamne-ajută, de *Ratul jucătorilor*.

Construcția era enormă, într-adevăr un palat. Existau săli pentru toate jocurile de noroc cunoscute, de la ruletă pînă la *Cap sau pajură*. Automatele cu monezi nici nu intrau la socoteală, ele fiind răsîndite peste tot, pînă și în closete.

— Mă numesc Cassargoz. Klaus Cassargoz.

— Desigur, domnule Cassargoz, sînteți așteptat. Vă rog să mă însoțiți.

Cîteva săli de joc înecate în fum și larmă, pe urmă un coridor pustiu și tăcut, nici măcar pașii nu se auzeau pe mocheta groasă. Luară liftul și ajunseră într-un coridor identic cu primul. Ceva îl contrarie: în loc s-o ia în sus, liftul coborîse, și încă suficient de mult. Din clipa aceea îl cuprinse o încredare vagă pe care nu și-o putea reprimă.

Se opri ră în fața unei uși masive de metal.

— Spuneți-vă numele, domnule.

Cassargoz se conformă.

— Salut, bătrîne. E-n regulă, Hubert, poți să pleci. Era vocea lui Blank. Ușa glisă tăcut și se închise apoi în urma lui Cassargoz: pfvvv...shtonk !

Era o încăpere austeră. Cîteva busturi, din duroplast probabil, un pupitru de videocomunicații, fotolii albe și roșii și ceva ce Cassargoz nu mai văzuse de mult : rafturi cu cărți.

— Nici nu știi cît de mult mă bucur că te văd, Cap Pătrat. Ia loc, te rog, ia loc, simte-te ca acasă. Ce bei ?

Trecură cîteva secunde bune pînă cînd Cassargoz articulă, destul de stinjenit :

— Un Bourbon dublu, te rog. Sec.

Ca și azi dimineată la sediu, familiaritatea afabilă a Filozofului îl descumpănea. Ceva nu mergea, nu se îmbuca, refuza să se muleze pe colțurile cutiei sale craniene.

— Păi da, Bourbon. Uitasem că nu bei decît Bourbon sec. Cîți ani sînt de atunci, Doamne ? Opt... ce opt, sînt zece ani bătuți pe muchie, mă băiatule. Timpul curge înspăimîntător de repede. Ca fulgerul se duce. Haznaua asta infectă a secunde... Înghite orice. Fie că primești un glonte între ochi, fie că ejaculezi, fie că plîngi, fie că faci o ticăloșie sau un gest măreț, ba chiar și dacă stai pur și simplu de pomană, ea

tot trece. A și trecut. „Hâtons nous, le temps fuit et nous traîne avec soi / Le moment où je parle est déjà loin de moi“. Cine a scris asta ? Racine, nu ? Da, da, Racine.

„Nu s-a schimbat de loc“, își zise Cassargoz. Pe vremuri, gargara erudită și aiuritoare a Filozofului îi scosese din sărite pe mulți dintre băieți. Înșelați de aparența de păcălici bonom, vreo doi încercaseră cu tot dinadinsul să-l convingă să tacă. Cassargoz își aduce bine aminte și acum fața făcută terci a unuia dintre ei, pe care bîzliau niște muscoi enormi, ver-zui, cu reflexe metalice. Asta era Filozofu'. O mixtură de tigru cu șacal turnată în ambalajul jovial și aparent inofensiv al unui intelectual cam tembel. Toți cei din comandourile de pe coasta de Vest îi știau obiceiul de a propti și aranja — nu fără gust — morții rămași după o încăierare, în grupuri statuare — cu atitudini eroice, pe care apoi le fotografia.

— Iartă-mă că îți zic mereu Cap Pătrat, dar să fiu al naibii, îți uit mereu numele. Am început să mă ramolesc.

— Nu arăți ramolit deloc. Cassargoz, Klaus Cassargoz, așa mă cheamă.

— Păi sigur că da, Klaus dragă, sigur că da. Așa... ce spuneam ? A, da, cum te simți în Tebrida noastră ? Cald al dracului, nu ? De fapt, cînd ai venit ?

— Ieri.

— Și dacă nu sînt foarte indiscret, de unde vii ?

— Din America de Sud.

— Mda, și acolo e cam cald. Înțeleg că încă mai lucrezi.

— Da.

— Și mai iese ceva ?

— Așa și așa. Nu poți ști niciodată. De fapt, știu prea bine.

— Cum să nu știu, *et in Arcadia ego*. Ce vremuri, mă băiatule, ce vremuri extraordinare ! Homerice, aş putea zice. Te invidiez. Asta e adevărata viaţă. Te baţi pe viaţă şi pe moarte, toţi vor să te radă, dar îi razi tu pe ei pînă la urmă, îl tragi în piept pe moşneagul ăla cumsecade de sus, care-ţi reţinuse o cameră de lux în raiul lui supraaglomerat şi te întorci plin de bani în bordelurile vechi şi dragi. Iliada şi Odiseea, Klaus bătrîne. Coloana vetebrală. Restul sînt fleacuri.

— Da, zise plat Cassargoz.

Filozofu' oftă.

— Am îmbătrînit de cînd începesc în oraşul ăsta. M-am îngrăşat şi am îmbătrînit. Sînt foarte singur.

Cassargoz îl privi lung.

— Nu s-ar zice că încep eşti.

Filozofu' pufni trist.

— A, te referi probabil la micile mele afaceri. Ce să fac, trebuie să trăiesc. *Virtus post nummos*, dragule, şi pe urmă zona asta geografică e aşa de bogată în cretini încît ar fi de-a dreptul imoral să nu profiţi. Eu am priceput de mult, dragule, că materia primă cea mai preţioasă din lume e prostia. Ce urău, ce aur... investeşte în prostie umană, Cap Pătrat, şi n-ai să regreti niciodată ! Porneşte totdeauna de la postulatul : „Există mult mai mulţi dobitoci decît pot eu să-mi închipui.”

— Dar, la urma urmei, ce-mi pasă mie de toate astea ? Eu am fost totdeauna şi rămîn un admirator al frumosului, al Artei, Dacă n-aş avea micile mele bucurii artistice cred că aş lăsa totul dracului şi aş veni cu tine în campania următoare.

Tăcură o vreme amîndoi. Pe urmă Filozofu' reluă :

— Ştii, de fapt, mă uimeşte că nu te-ai transformat în toţi anii ăştia într-un onorabil tată de

familie, înconjurat de copii, de datorii, de rudele nevestei căreia-i zici „mamă” și nu-i ieși din cuvânt. Din cîte îmi aduc cu aminte, n-ai fost niciodată un soldat adevărat. Aveai prea multe scrupule.

— Depinde ce înțelegi printr-un soldat adevărat.

— Da, întotdeauna am avut noi doi opinii diferite asupra acestei chestiuni.

„Totdeauna am avut noi doi opinii diferite”.. îl îngîmă Cassargoz în gînd. „Parcă ne-am fi conversat pe tema asta pe la diverse congrese”.

— Am încercat să muncesc, Filozofule. N-a mers. Prima dată cînd șeful de echipă s-a răstit la mine, l-am băgat în spital. Nu mă pot obișnui să ascult de o mătreață, de un avorton de civil din ăștia, meșteri în vorbe, dar care se cacă pe ei de frică cînd văd un șiș. Și pe urmă... fac de prea mult timp meseria asta ca să nu cred că e mai ușor să ucizi sau să fii ucis, decît să muncești.

— Ei da, aici ai mare dreplate. Auzi... Klaus, știi ce? Te deranjează dacă te invit la teatru? Știi că teatrul a fost marea mea pasiune dintotdeauna. Hai, nu mă refuza, o să-ți placă.

O clipă Cassargoz rămase deconcertat. La teatru? Numai la asta nu s-ar fi gîndit. Și la urma urmei, de ce nu?

— Da, sigur, zise și se ridică.

Porniră din nou pe lungile coridoare tăcute. Blank deschise două sau trei uși blindate pronunțîndu-și numele. (Ar fi putut să spună orice altceva, identificarea se făcea pe baza amprentelor vocale.)

Pătrunseră într-o sală de spectacole, foarte spațioasă, bine aerisită, răcoroasă chiar. Locurile nu erau o problemă, erau cu totul vreo 15—20 de spectatori. Se așezară în fotoliile moi, ergonomice.

Spectacolul era aproape de final. Cassargoz își aminti repede că mai văzuse piesa de mult, foarte de mult, împreună cu copiii de la orfelinat. Îi plăcuse. Era vorba despre un tip pe nume Macbeth care împreună cu nevastă-sa își omoară regele ca să-i ia tronul și, pe urmă, fiindcă tot își făcuse mîna în direcția asta, mai omoară încă alți cîțiva care-l deranjau. La sfîrșit i se infundă și lui, îl rade unul, Macduff, născut prin cezariană. În clipa în care Macduff ridică paloșul, Cassargoz așteptă să se stingă lumina sau alt truc de scenă. Nici vorbă însă. În ciuda stăpînirii de sine exersată în atîtea împrejurări grele, tresări cînd capul lui Macbeth descrise o scurtă traiectorie prin aer și izbi podeaua cu un zgomot infundat. Sîngele tîșni în efemere fîntinici arteziene deasupra trunchiului decapitat, care, după ce rezistase o secundă în picioare, se grămădi ca o păpușă de cîrpă la picioarele lui Macduff. Un oftat lung străbătu sala.

Cu toate că reprezentația luase sfîrșit, nu aplaudă nimeni și nu se aprinseră luminile. Scena turnantă se roti făcînd nevăzut tabloul final. Puținii spectatori plecaseră.

Văzînd că Filozofu' nu se ridică, Cassargoz rămase și el pe loc, cufundat în fotoliul moale, în semi-obscuritatea odihnitoare.

— Ei, ce zici ? Ți-a plăcut ?

— Ce să zic ? Mi-a plăcut, mai ales trucajul de la sfîrșit a fost nemaipomenit. Da' văd că nu prea are succes, sala a fost mai mult goală.

Blank rînji satisfăcut, ca un profesor auzind de la elev exact prostia pe care o aștepta.

— Dragă Cap Pătrat, ceea ce ai văzut adineauri este un trucaj în măsura în care viața e un trucaj de la un capăt la celălalt. Iar în ce privește numărul de spectatori, te asigur că sala a fost arhiplină, avînd

în vedere prețul unui bilet, care e cam cit câștigi tu într-o campanie bună.

Un timp se așternu tăcerea.

— Vrei cumva să spui că decapitarea... s-a petrecut în *realitate* ?

— *Realitate*... dragul meu, acesta este un cuvânt uzat și perfid ca o tîrfă scoasă la reformă, care s-a reprofilat pe codoșlicuri. Toți filozofii lumii s-au culcat cu tîrfa asta și toți s-au trezit în zori istoviți, nesatisfăcuți, sperați sau resemnați și cu un gust amar în gură.

— Să lăsăm puțin filozofia, Filozofule. Cassargoz ridicase pentru prima dată puțin tonul. Acolo... a murit un om ?

— Doamne, doamne, ce confuz poți gândi... Operezi cu noțiuni cărora nu le-am definit în prealabil sensul. Ce înseamnă a muri ? Și, prin extensie logică, ce înseamnă a trăi ? Cum deosebești un om viu de unul care a încetat să mai trăiască sau n-a trăit, *de facto*, niciodată ? Să excludem de pe acum criteriul grosier al stopării unor funcții fiziologice. Oricînd putem găsi contraexemple.

Vocea lui Cassargoz a răsunat ciudat în tăcerea și penumbra sălii :

— Deci, un om a fost omorît ?

— Să admitem că da. Și ?

— Știi c-o să fie omorît ?

— Să admitem că da ? Și ?

— La ce bun, Filozofule ?

Blank se adînci în fotoliu cu vădită plăcere și își mută picioarele, punînd acum stîngul peste dreptul.

— Eu, după cum știi, am fost întotdeauna îndrăgostit de Literatură. Îmi amintesc că la o lecție de istorie, cînd trebuia să vorbesc despre politica lui

Richelieu, am început să povestesc volos cum au rezolvat mușchetarii problema eghileților cu diamante. Profesorul mi-a pus doi, deși povestisem frumos. Așa am înțeles, destul de târziu, care e diferența dintre Istorie și Literatură.

Mi-a trebuit citva timp ca să-mi dau seama că, de fapt, lucrurile nu sînt chiar atît de simple și că profesorul ăla era, de fapt, un bou.

Istoria este și ea o formă a Literaturii. E o iluzie găunoasă să credem că anecdotică înscrisă în manualele de Istorie e mai aproape de spiritul unei epoci, de *realitatea* ei — cu toate că ți-am spus că pe curva asta nu se poate pune bază —, decît Literatura acelei epoci. Ba uneori e chiar pe dos. Poate, oare, o lucrare istorică, oricît de exactă și savantă, să redea suflului unui timp așa cum o fac piesele Marelui Scutură-Lance ?

Dar să nu deviem prea mult de la subiect. Mai mult poate decît Literatura, eu am iubit Teatrul. Pasionat. Lucid. Din tot sufletul. Cînd vedeam o piesă bine jucată, care-mi plăcea, pierdeam dintr-o dată contactul cu ceea ce era în jur, cu viața mea de pînă atunci, cu tot. Eram în piesă. Existam în ea.

Și deodată venea lovitura de măciucă: cineva trebuia să moară sau să aibă loc ceva în legătură cu sexul. Atunci liniile de forță ale spectacolului se curbau în jurul singularităților numite moarte sau sex, autorul încerca să evite, să cotigească, regizorul apela la trucuri și eu mă prăbușeam pe locul meu din sală cu aceeași senzație de durere bulmacă pe care ți-o dă o lovitură puternică în cap.

Mă integram cu cea mai mare ușurință în convenția scenică, nu vedeam decorurile vechi, crăpate și prăfuite, nu percepeam pocnetul discret al reflecțiilor supraîncălzite, dar nu puteam, mă înțelegei,

nu puteam accepta convenționalizarea, stilizarea relațiilor umane, care neutraliza aproape complet tensiunea dramatică acumulată până atunci.

Încearcă să-ți imaginezi cum ar arăta un *Hamlet* în care incestul sugerat se petrece în scenă, în *realitate* (vezi, iar parșiva aia de *realitate* pe care nu se poate lăuda nimeni că a posedat-o cu adevărat și dacă se laudă totuși vreunul, ăla nu e decît un mincinos îngîmfat sau un onanist cu imaginație hipertrofiată) și în care moartea lui Polonius, a Ofeliei, a tuturor celorlalți și, în sfîrșit, cea a lui Hamlet, nu sînt niște simulacre. Îți dai seama ce valențe noi ar căpăta textul, cîtă tensiune dramatică s-ar acumula în plus? Cred că însuși marele Will și-ar privi cu uimire opera.

Lui Cassargoz i se făcuse frig. „Ce caut eu aici, dumnezeule?”

— De ce nu te duci la film? Filmul cred că-i mai aproape de *realitate*, nu?

Filozofu' pufni disprețuitor.

— Filmul e un succedaneu, un surogat, un rahat. Artă, în nici un caz. Pentru artă e nevoie de oameni vii, înțelegi, oameni care să sufere, să se bucure, să trăiască cu adevărat și să *moară* cu adevărat. Ah, *Adevărul*, altă tîrfă cu inima de piatră.

Fu din nou tăcere cîteva clipe, dar această tăcere se deosebea de cea precedentă cît și de cea care urma.

„De ce naiba îmi face mie confidențele astea cînd nici măcar nu-și mai amintește numele meu?”

— Nu știu, nu mă pricep, dar cred că e o greșeală undeva în cele ce mi-ai spus. Mai degrabă simt că e așa.

— Dragule, *errare humanum est...*

— ...*perseverare diabolicum*, șopti Cassargoz epuizind astfel mai mult de jumătate din cunoștințele sale de latină.

— Nu, Cap Pătrat, nu te grăbi. Corect este așa : a greși e omenește, a persevera în greșeală denotă fie idioție, fie geniu.

Iarăși tăcere.

— Bine, dar ceilalți actori... ei știu ?

— Știu exact atât cât trebuie să știe. Sint roboți, dragule, ultimul tip. Comandă specială.

Lui Cassargoz îi apăru brusc în minte robotul casnic cu mutra lui Robert Redford.

— Totul e foarte simplu. De actori umani fac rost când vreau, de pe continent. Îți dai seama ce șansă pentru un amărit care n-a jucat nimic de un an să joace într-un teatru particular, pentru o sumă care-l copleșește, rolul vieții lui ? Pare paradoxal, dar rezultatele cele mai bune, accentele cele mai sincere, trăirile cele mai intense le-am obținut cu unii care jucaseră toată viața roluri de oameni cu tava și visaseră la Hamlet.

La repetiție, robotul care trebuie să ucidă se oprește la jumătatea acțiunii. Când cred eu că e timpul, pun un bit acolo unde trebuie în programul robotului, vînd biletele și anunț repetiția generală. Macbeth, ai fost martor la tragicu-i sfîrșit, nu știa că joacă premiera vieții lui. A murit cu convingerea că e vorba de o repetiție, fie ea și generală.

E mai bine așa. De cele mai multe ori actorul dă tot ce poate la repetiția generală și de aceea joacă mult mai slab la premieră. Chestiune de psihologie.

— Și spectatorii ăia cine erau ?

— Niște căcăcloși plini de bani. Unii vin în mod special de pe continent pentru spectacolele mele. Pe marea majoritate nici nu-l interesează ce se joacă.

Nu se deosebesc cu nimic de feudallii care stăteau în balconaș, însoțiți de doamnele lor, pentru a urmări cu atenție și oroare excitată, sfirtecarea în bucăți, spînzurarea sau decapitarea unui supus. Și, mai e ceva: violența se pare că exarcebează libido-ul. Am avut un succes nebun cu scena căsăpirii lui Agame-non în baie de către Clitemnestra și Egist.

Vezi cum devine cazul: tînărul Robert Bradley III, fiul lui Robert Bradley II și bineînțeles nepotul lui Robert Bradley I, înainte de a o conduce la ho-geacul său de lux pe temperamentala doamnă consilier Jameson, o aduce mai întîi, după supeul en tête à tête, la spectacolul meu.

Cassargoz ar fi vrut să-l întrebe cum se potrivește ce spusese mai înainte, despre oamenii vii în artă, cu folosirea roboților, dar își luă seama. „Omul ăsta e nebun. Un nebun periculos și eu sînt și mai nebun că am intrat aici”.

— Desigur, continuă dezinvolt Filozofu', pe un ton academic, se ivesc anumite dificultăți. Cea mai supărătoare e că nu poate muri decît un personaj pe spectacol, altfel, dacă aș introduce mai mulți actori umani, ceilalți s-ar speria și n-ar mai leși nimic.

Există o ieșire magistrală din acest impas. Se joacă de fiecare dată piesa cu alt personaj care moare cu adevărat, restul morților fiind truate. Beneficiul este surprinzător și enorm: în loc de un singur *Hamlet* am obținut mai multe — unul al lui Polonius, unul al Ofeliei, unul al reginei și așa mai departe.

Cel mai interesant a fost un spectacol în care muritorul era chiar Hamlet. În clipa în care otrava începe să-l pătrundă (am folosit o otravă specială care permite dozarea efectului la secundă) în loc să zică melancolic și resemnat: „The rest is silence, Horatio”, zice mirat și înspăimîntat totodată: „Mamă, mor”...

Replica asta, cuplată cu ce-apucase să spună înainte din text, adică: „To be or not to be, that is the question”, și cu replica normală pe care robotul a dat-o în continuare, conștiincios, cu intonația corectă: „Good night, sweet prince... etc.”, a fost cel mai emoționant moment din viața mea. Atunci, pentru o clipă, măcar pentru o clipă, am crezut că am avut-o pe curva aia de care-ți vorbeam. Acum, cu trecerea anilor, nu mai sînt chiar așa de sigur, dar oricum e o amintire frumoasă, nu?

Cassargoz nu mai ascultă de mult. Căuta cu disperare o soluție. „Trebuie să fiu calm, foarte calm”.

— Ei, Klaus, ajunge cu arta dramatică. Te rog să mă ierți că te-am plictisit. Sînt un nesimțit, cînd ai un oaspete ca tine trebuie să te ocupi de hobby-urile lui nu de ale tale.

Din cîte-mi mai amintesc eu îți plăcea mult să vinezi. Dă-mi voie să-ți ofer în încheierea acestei seri minunate petrecute împreună, o partidă de vînătoare. Nu mă refuza, te asigur c-o să-ți placă.

„E o capcană. Sînt sigur că e o capcană. Dar n-am de ales, trebuie să accept și să fiu cu ochii în patru. Doamne, cine m-a pus să vin aici?”

O luară iar pe coridor. Ușa în fața căreia ajunseră nu se deosebea cu nimic de celelalte, dar aici Blank nu-și mai rosti numele ci spuse rar și răspicat:

— Sesam, deschide-te.

Cu toată încordarea, Cassargoz nu-și putu reprimă un zîmbet. Avea un ciudat simț al umorului dementul ăsta.

Pătrunseră într-o încăpere goală cu pereți de un alb mat.

— Hello SANTRI. Klaus, dă-mi voie să ți-o prezint pe SANTRI. Simulator Analogic Tridimensional. După

știința mea, una dintre cele mai puternice inteligențe artificiale existente în lume la această oră. SANTRI, acesta este domnul Cassargoz, un vechi și bun prieten.

INCINTATA SA VA CUNOSC, DOMNULE CASSARGOZ.

Ce voce stranie! Cassargoz încercă să-și imagineze cum ar arăta o femeie cu o asemenea voce.

— SANTRI, domnul Cassargoz ar dori o partidă.

DESIGUR DOMNULE. Vocea avea ceva blând, ceva liniștitor și franc și de aceea suna neverosimil între zidurile albe. Cassargoz se miră și el ce calm devenise dintr-o dată.

NIVELURILE SINT URMATOARELE:

NIVELUL 3 — VINATUL VA FI ADUS IN BATAIA ARMEI DE ATITEA ORI DE CITE ORI E NEVOIE PENTRU A-L DOBORI.

NIVELUL 2 — VINATUL NU VA FI ADUS IN BATAIA ARMEI. TREBUIE SA-L REPERATI SINGUR SI SA VA ALEGETI POZITIA OPTIMA DE TRAGERE.

NIVELUL 1 — IN COMPORTAREA VINATULUI SE INTRODUC ELEMENTE ALEATOARE. ESTE POSIBIL SA FIE RANIT. VA SFATUIESC SA NU ABORDATI ACEST NIVEL, FARA UN ANTRENAMENT INDELUNGAT LA NIVELURILE 3 SI 2.

NIVELUL 0 — ACESTA ESTE UN NIVEL PERFECT ALEATOR, VA PUTETI TRANSFORMA DIN VINATOR IN VINAT. ORICIND PUTETI FI UCIS. ESTE RECOMANDABIL SA NU-L ALEGETI NICIODATA.

— Și cam ce se poate vîna pe aici ? Întrebă Cassargoz, într-un tîrziu.

— Orice, dragule, orice. Depinde exclusiv de tine. Ai să înlînești exact vînatul pe care-l dorești cel mai mult.

— Există cineva care să aleagă nivelul 3 ?

— Bineînțeles, bătrînul senator Hannever. De cîte ori vine pe aici alege 3. E de înțeles : are reumatism poliarticular, anghină pectorală, diabet și probabil multe altele. Nu poate să facă eforturi. Urăște schimbările. Pentru el decorul este întotdeauna același : o vilă colonială din secolul XIX. Domnul senator stă în fața casei într-un fotoliu de răchită, în mijlocul gazonului proaspăt tuns și troscănește fericit din Winchesterul său.

— Și împușcă ceva ?

— Desigur, domnul senator Hannever, liberalul, împușcă negri. Asta e vînatul lui preferat. Îi rîd ochii, se bucură ca un copil de cîte ori nimerește.

Camera era perfect izolată fonic, în momentele de tăcere Cassargoz își auzea sîngele vuindu-i în cap.

— Iarăși oameni, Filosofule ?

— De ce te miri ? Dacă stai să te gîndești e foarte normal. Nu elefantul, nu leul sau tigru, nici măcar *Tyranosaurus Rex*, omul, dragule, omul e vînatul suprem pentru om. Ai să-mi spui că și omul e un animal. Nu te contrazic, îngăduie-mi doar să te completez : animalul e doar genul proxim al omului, iar diferențele specifice sînt înflorarea vagă cu care privește uneori cerul înstelat, conștiința morții și iluzia nemuririi, risul, perceperea uneori dureroasă a curgerii timpului.

E o definiție arbitrară și sumară, știu, dar sper că totuși te convinge într-o oarecare măsură. Gîndește-te la un vînat nobil, să zicem un leu. Ce poți întrezări pe figura unui leu rănit înainte de a-i aplica lovitura de grație? Nimic, dragule, sau aproape nimic. Pe cînd, gîndește-te ce înseamnă să lipești țeava armei de tîmpla unui om și mai ales a unui inteligent. Vei vedea atunci în ochii și pe chipul lui mult mai mult decît banala spaimă dictată de instinctul de conservare a integrității sale ca sistem biologic.

El moare și știe că moare, știe că va putrezi și că va continua să putrezească, că nu vor rămîne decît oasele și că nici asta nu-i de ajuns, se vor dezagrega și ele ajungînd praful de sub tălpile unei brute cretine care clocotește de viață. Anotimpurile vor curge pînă cînd nu vor mai fi anotimpuri, stelele or să strălucească pînă cînd se vor stafidi sau vor crăpa și ele, iar ceea ce a fost cîndva el va picura dispersîndu-se prin treptele materiei pînă la atomii cei veșnici și fără memorie. Dacă te uiți bine, vei întrezări și speranța firavă, aproape înconștientă, că poate, cîndva, atomii săi rătăciți în cenușa stelelor se vor închea din nou sub cerul unei planete, pentru a colecționa alte apusuri și răsărituri, pînă cînd cercul rece al țevii altei arme i se va așterne pe tîmplă.

— Zero. Vreau nivelul zero, zise Cassargoz, dintr-o suflare.

După cîteva clipe vocea de femeie inteligentă și blîndă spuse :

ATI EXPRIMAT O OPTIUNE DE NIVEL ZERO. ACEST NIVEL ESTE COMPLET ALEATOR. VA PUTETI TRANSFORMA DIN VINATOR IN VINAT. ORICIND PUTETI FI UCIS. MENTINETI OPTIUNEA ?

— Da, zise Casargoz. Da.

— Dragă Cap Pătrat, încep să te recunosc. Nicio-dată n-ai fost tu atât de prost pe cit pari. Îți urez noroc la vânătoare.

O ușă a cărei prezență era greu de sesizat glisă pe albul peretelui : Pfvvv, shtonk !

Dincolo se zărea, sub un cer de cobalt, Jungla, Jungla amazoniană, mîncătoarea de oameni, din care Cassargoz tocmai reușise să scape teafăr.

Păși pragul. Căldura umedă și grea, izul dulceag de vegetație putredă, inconfundabila mixtură de urlete, foșnete, sîsfieli, piuituri, trosnete și liniște. Anii lungi de luptă în junglă îl învățaseră să deosebească în vacarmul aparent aleator, constanțe și legități surprinzătoare.

Drept în fața lui, sprijinită de o tufă, cu patul în mocirlă, era o armă. O ridică cu plăcere, era grea și îi amintea de bătrînul lui Joe. Magazia de cartușe plină și patul neted și reconfortant la pipăit ca o coapsă de femeie îl făcură — deși oricum avea pistolul de siguranță prins cu benzi adezive deasupra gleznei — să se simtă mai liniștit.

Bubultura aproape îi sparse urechile și în aceeași clipă fu pe burtă, cu nasul în noroiul fetid. Trupul acțiunase reflex, fără intervenția creierului ocupat să gîndească cu fulgerătoare nepăsare că glonțul care te lovește nu-l auzi decît după aia.

Se rostogoli de cîteva ori lateral, pe urmă ascultă. Urechea exersată prinse neregularitatea în zgomotele junglei. Privind într-acolo zări un petec albastru sclipind pentru o clipă în zidul verde. Simți cum urcă în el, de nestăvilit, furia.

„Înghiți-te-ar iadul de bestie dementă ! Ți-ai desertat puhoiul scîrbos de nebunie în creierii mei și acum vrei să scapi de mine. Aveai nevoie și de spec-

tatori adevărați, cabotinu' dracului, unul singur măcar, chiar și un amărit ca mine".

Se ridică brusc și țîșni înainte. Alergă cocîrjat, în zig-zag, vreo douăzeci de metri și se aruncă iarăși în mocirlă. În timpul cursei în minte i se condensase imaginea negrului tînăr care fugea tot în zig-zag prin savana frontierei namibiene, cu roverul condus de Carson Clipici pe urmele lui. Pe locul din dreapta Filozoful urla cît îl țineau plămînii :

— Te-am văzut, un, doi, trei, drumul vieții nîi scurt, Blackie Boy, și-avem o vorbuliță amîndoi !
Bau ! !

În clipa în care negrul încetinise puțin goana și privise înspăimîntat înapoi, Filozofu' îi trîntise o încărcătură pentru elefanți în plină figură. Clipici, la volan, rîdea cu lacrimi.

Cassargoz tresări. Undeva în dreapta, la nici zece metri, zări ceafa Filozofului crescînd din hățiș.

— Nu se poate..., murmură tremurînd de bucurie. Nu-i adevărat. Ochi cu grijă infinită, apoi trase — de două ori, ca să fie sigur.

Aproape că văzu așchile sărînd din craniu, dar nici după ce se liniștise ecoul împușcăturilor nu putea scăpa de senzația de păcăleală periculoasă. „Nu se poate să fi greșit el atît de grosolan. Și totuși era acolo, i-am făcut țeasta terci".

Venind de undeva de deasupra, din cerul de cobalt pătat cu norișori albi, vocea de femeie deșteaptă care, înainte de a muri, dă ultimele sfaturi fiului ei, vocea lui SANTRI, spuse :

DOUA FOCURI, TINTA ATINSA INTR-UN CENTRU VITAL DIN PRIMUL FOC.

Se întoarse brusc. Cu un zîmbet larg și bestial, cu ochii umezi de fericire, cu arma înfiptă în umăr, Blank îl privea :

— SANTRI nu m-a dezamăgit. Ești vinatul cel mai de soi pentru mine la ora asta. Era și mai interesant dacă ai fi fost ceva mai inteligent, dar ce să-i faci. Pregătește-te să mori !

Un hârșit și un zgomot de crengi rupte venind de undeva de sus. Leonard S. Blank supranumit și Filozofu' era totuși om : pentru o frintură de secundă ridică ochii. Prea de ajuns pentru Cassargoz.

Goli încărcătorul aproape fără să se uite unde trage. Monezile roșii înfloriră parcă simultan pe pieptul Filozofului. Acesta privi o clipă întrebător, vru parcă să zică ceva, apoi se năru.

Cassargoz rămase pironit, cu privirea agățată de cadavru și de creanga groasă și putredă căzută într-un tîrziu lângă el. **PATRU FOCURI. TINTA ATINSA INTR-UN CENTRU VITAL DIN PRIMUL FOC, GRAD DE DISPERSIE AL TRAGERII 2. 5.**

Aruncă arma în mocirlă și zbieră către cer :

— Nu mai vreau. Ajunge. M-am săturat.

Neverosimilă în desişul compact, glisă o uşă : pfvvv, shtonk !

Era din nou în camera goală cu pereți albi și liniștitori. Peste nervii biciuiți creștea suprapunându-se, o nevoie acută de a face un gest tandru.

— Tu, mormăi răgușit, tu m-ai salvat...

Nu erau nici măcar niște butoane, sau becuțe sau clape pe care să le mîngie, numai pereții albi și goi și tăcerea. Se simțea ca atunci de mult, de mult de tot, cînd cineva îi spusese basmul și el stătuse ore în șir după aceea lângă o broscuță rîioasă, aducînd-o la loc cu un bețigaș și rugînd-o în fel și chip, doar, doar o să se dea peste cap și o să se transforme într-o prințesă neasemuit de frumoasă.

Trebuia să iasă de aici. Dar cum? Mai mult ca sigur că ușa reacționa la amprentele vocii lui Blank. Își încercă totuși într-o doară norocul.

— Sesam deschide-te.

Sentimentul ridicolului nu apucă să se cristalizeze pentru că greaua ușă metalică se deschise ascultătoare.

Porni năuc pe coridoarele tăcute încercînd să refacă în memorie drumul pe care venise. De cîteva ori întîlni niște gorile în costum de seară, dar curios, nici unul nu se luă de el.

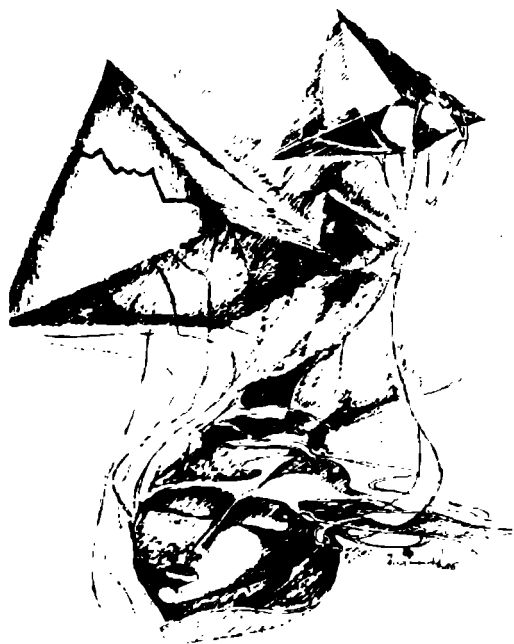
Cînd era mai sigur că s-a rătăcit definitiv, descoperi ieșirea. Tumultul străzii i se păru vreme de aproape un minut, ireal. Mult timp nici nu știu pe unde merge.

Așa ajunse pe Avenida Valladon. Oamenii îl îmbrînceau, îl înghionteau și el zîmbea prosteste trîgînd în piept cu nesaț aerul mirosînd a gaze de eșapament și a sudoare umană. Era atît de fericit că e încă viu încît din toate fibrele corpului îi urca o zgîndăreală plăcută, ca atunci cînd îți vine să te întinzi de să-ți trosnească oasele.

TROPICANA, țipau tăcut reclamele, WESTERN HOUSE, ALVARADO 'S, SENTIMENTO, SILVER STAR, JACKOT, JACKPOT, JACKPOT, și din nou : TROPICANA.

Mai întîl îl îngheță inima în piept, întrezărînd în mulțime un rînjit cunoscut. Apoi un ciocan mic și îngrozitor de greu îl izbi în piept. Înainte de a părăsi realitatea, mai apucă să audă venind de undeva de sus, de dincolo de zgîrie nori, din cerul înstelat, o voce blîndă, liniștitoare și francă, vocea unei femei inteligente care, înainte de a muri, dă ultimele sfaturi fiului ei :

UN FOC. TINTA ATINSA INTR-UN CENTRU VITAL.

Formați „F” de la Frankenstein

A. C. Clarke

Iată-ne acum la capătul antologiei noastre. De vreme ce am deschis-o cu un gigant al anticipației și un expert în povestirile cu roboți, era firesc s-o închidem cu celălalt pol al anticipației mondiale, Arthur C. Clarke — și el maestru incontestabil al povestirilor despre mașini cibernetice.

Și pentru că Asimov îl cunoaște foarte bine pe Arthur C. Clarke, n-am rezistat tentației de a-l lăsa chiar pe el să vi-l prezinte (Oricum, chiar cu Doc Asimov nu ne propunem să concurăm!):

„În ce mă privește, Arthur îmi este fără îndoielă superior. Îmi este superior, de pildă, ca vîrstă, cu trei ani, fiind născut în 1917, așa că acum are puțin peste șazeci de ani, în timp ce eu am puțin peste trezeci (așa cum toată lumea știe). Îmi este superior deosemenca în cholle și urîjenia, fiind atît mai chel cît și mai urît decît mine, și mărturisesc aceste lucruri cu toată modestia..

A debutat ca scriitor profesionist în 1946 (șase ani după debutul meu) cu o scurtă povestire numită *Lațul* publicată în numărul din aprilie al revistei *Astounding*. În curînd s-a remarcat că atît el cît și eu aparținem acelelași școli de scriitori SF.

Arthur este puternic orientat tehnologic. Are pre-gătire științifică și imaginația sa este disciplinată. Hoinărește prin univers dar rămîne întotdeauna în limitele legilor naturale. A fost, de pildă, primul care a conceput comunicațiile prin sateliți, explicînd modul lor de realizare într-un articol pe care l-a publicat în 1948. Suna a science-fiction dar nu era deloc science

fiction. Astăzi este o realitate incontestabilă, iar Arthur obișnuiește uneori să spună cu tristețe că, dacă ar fi avut inspirația să breveteze cîteva din noțiunile de bază din acel articol, ar fi devenit acum un om incredibil de bogat (Bunule cititor, nu lăcrima, oricum s-a aranjat, și este acum un om incredibil de bogat...)

Imaginația sa disciplinată îi caracterizează povestirile. Nu pune prea mult temei pe sex sau violență, nici pe prozele cu mult roșu și din această cauză, alambicata imagine a Universului pe care ne-o propune are șansa de a fi corectă, întocmai ca și acele comunicații ale sale prin satelit.

În 1953 Arthur a dat lovitura cea mare cu *Sîrșitul copilăriei*. Această viziune a omului și a viitorului său, care urcă în spirale vaste de la războiul rece al anilor cincizeci spre culmi inimaginabile, este de atunci foarte populară. Noțiunea clarkiană a Overlorzilor, gardieni ai vieții în tot Universul, a apărut din nou în, de acum, clasicul film 2001 — o odisee spațială, iar anumite aspecte ale ei se întîlnesc și în ultimul său roman premiat: *Întîlnire cu Rama*.

Arthur pretinde că acum a ieșit la pensie, deși prea puțin dintre cei care au invocat aceeași scuză s-au ținut de cuvînt. El este respectat atît de oamenii de știință cît și de entuziaștii literaturii de science fiction, a cîștigat aproape toate distincțiile în aceste domenii, a devenit faimos și bogat.

Nu are familie și trăiește retras într-o vilă pe țărmurile Oceanului Indian, în Sri Lanka, iar turiștii din toată lumea sosesc aici să-l privească."

Asta-l.

Povestirea Formați „F” de la Frankenstein, apărută în 1964, transpune într-o formă literară un concept mai vechi al autorului: comunicațiile prin satelit, de cerc, cu atît umor, amîlnirea și Isaac Asimov în prezentarea sa. Este istoria unui coșmar care, deși (din fericire) nu s-a adeverit, merită și astăzi toată atenția, chiar și numai pentru frumusețea speculațiilor științifice pe care le avansează.

La 1 decembrie, ora 1 și 50, toate telefoanele din lume începură să sune.

Un sfert de miliard de oameni și-au ridicat receptoarele aparatelor lor și au ascultat pentru câteva secunde — încurcați sau perplecși. Cei treziți în mijlocul nopții au presupus că fuseseră chemați de la distanță mare de vreun prieten care folosea legătura prin sateliți, dată cu mult tam-tam în exploatare în ziua precedentă. Dar nu o voce era în receptor ci mai degrabă un sunet, care, unora li s-a părut a semăna cu vuietul mării, iar altora cu vibrațiile unor coarde de harpă strunite de vânt. Și nu puțini vor fi fost în acele clipe acei ce și-au amintit de un sunet tăinuit al copilăriei: zgomotul singelui ce pulsează prin vene, care se aude atunci când pul la ureche o scoică sau un ghloc. Dar orice ar fi fost, n-a durat mai mult de douăzeci de secunde. Apoi a fost înlocuit de tonul normal al aparatului.

Abonații din întreaga lume injurară, bliguiră: „greșeală” și lăsară receptorul în furcă. Unii încercară să anunțe deranjamentele, dar firul părea ocupat. În câteva ore aproape toți uitaseră de incident — cu excepția celor a căror sarcină era să aibă grijă de aceste lucruri.

La Centrala de Cercetări în Telecomunicații incidentul a fost discutat toată dimineata, dar nu s-a ajuns la nici-un rezultat. Așa că discuțiile au continuat și în timpul pauzei de prinz, când, flămânzi, inginerii au năvălit în micuța cafenea de peste drum.

— Eu tot cred, spuse electronistul Willy Smith, că a fost vorba de o supratensiune de moment, produsă de conectarea rețelei de sateliți.

— În orice caz, ceva în legătură cu sateliții, fu de acord Jules Reyner, proiectantul de circuite integrate. De ce însă acest decalaj de timp? Sateliții au fost

conectați la miezul nopții, iar sonerille telefoanelor, așa cum știm, au sunat două ore mai târziu.

— Tu ce crezi, Doctore? întrebă Bob Andrews, programatorul de computere. Ai tăcut toată dimineața. Precis ai ajuns la o concluzie.

Dr. John Williams, șeful Secției de matematică, se agită ușor stîmjenit.

— Ma, spuse, am ajuns. Dar nu cred c-o veți lua în serios.

— N-are importanță. Chiar dacă e la fel de trăsnită ca poveștile alea de science fiction pe care le scrii sub pseudonim, ne-ar putea da totuși unele sugestii.

Williams se înroși puțin. Toți știau de povestirile lui și, de fapt, nu trebuia să-i fie rușine de ele. Oricum, fuseseră adunate într-un volum (se vindeau cu cinci șilingi și li mai rămăseseră vreo două sute de exemplare).

— Prea bine, spuse, netezind fața de masă. De ani de zile mă frământă această problemă. Ați luat vreo dată în considerare analogia dintre o centrală telefonică automată și creierul uman?

— Bineînțeles, cine nu s-a gîndit la asta, ironiză unul dintre ascultători. Ideea e veche, cred că de pe vremea lui Graham Bell.

— Posibil. N-am spus că sînt original. Spun însă că e timpul să privim ideea aceasta cu seriozitate. Aruncă o privire posomorită spre tuburile fluorescente din plafon, aprinse în acea zi cețoasă de iarnă. Ce dracu mai e și cu lumina asta? De vreo cinci minute tot pîlpie.

— Nu-ți face griji. Probabil că Maisie a uitat să-și plătească factura pentru electricitate. Hai mai bine să-ți auzim teoria.

— De fapt nici nu mai este o teorie ci realitatea concretă. Se știe, creierul uman este un sistem de întrerupătoare — neuronii — interconectate într-o manieră foarte elaborată prin nervi. O centrală telefonică automată este, de asemenea, un sistem de întrerupătoare — selectoarele și toate celelalte — conectate prin fire.

— De acord, spuse Smith. Dar această analogie nu te va duce prea departe. Nu sînt oare aproape cincisprezece miliarde de neuroni în creier ? Cam mulțișor, nu-i așa, pentru o centrală telefonică !

Răspunsul lui Williams fu întrerupt de zgomotul unui reactor ce zbura la joasă altitudine. Așa că, înainte de a continua, trebui să aștepte pînă cînd pereții cafelei încetară să mai vibreze.

— Niciodată nu le-am auzit zburînd atît de jos, spuse Andrew nemulțumit. Cred că este împotriva regulamentelor.

— Așa și este, dar nu te enerva — turnul de control de la aeroportul Londrei îl va identifica cu siguranță.

— Nu mă-ndoiesc, spuse Reyner. De fapt Concor-
dul urma să aterizeze la ei. Nici eu n-am auzit vreunul să zboare așa de jos. Bine că n-am fost la bord.

— Mai continuăm sau nu blestemata asta de discuție ? întrebă Smith.

— Desigur, ai dreptate în privința celor cincisprezece miliarde de neuroni din creierul uman, continuă Williams netulburat. Și aici e buba. Cincisprezece miliarde pare cam mult, dar nu e totuși un număr așa de mare. Prin anii șaizeci, în centralele telefonice de pe glob erau, de fapt, mult mai multe întrerupătoare. Iar astăzi sînt aproape de cinci ori mai multe.

— Aha, spuse încet Reyner. Iar de ieri, toate sînt capabile să se interconecteze, devreme ce s-a dat în exploatare rețeaua de sateliți.

— Exact.

Pentru o clipă s-a lăsat tăcerea, doar în depărtare se auzea sirena unei mașini de pompieri.

— Să n-o luăm pe ocolite, interveni Smith. Vrei să sugerezi că sistemul telefonic mondial este acum un creier gigantic ?

— Spus brutal, din punct de vedere antropomorfist, da. În ceea ce mă privește, prefer să gîndesc în termeni de mărime critică. Williams ridică brațele în față cu pumnii strînși. Avem alci, continuă el, două bucăți de U-235. Nimic nu se întîmplă atît timp cît le ții separate. Dar adu-le împreună, continuă în timp ce-și apropia pumnii, și vei avea ceva complet diferit de o simplă bucată de uraniu de două ori mai mare: un crater de aproape un kilometru în diametru. La fel stau lucrurile și cu rețelele noastre telefonice. Pînă astăzi, ele au fost într-adevăr mari, dar independente, autonome. Acum însă, multiplicînd brusc conexiunile, rețelele s-au unit unele cu altele și au atins astfel nivelul critic.

— Și cam ce-ar vrea să însemne nivelul critic în acest caz ? vru să știe Smith.

— În lipsa unui cuvînt mai potrivit — conștiință.

— Un fel cam straniu de conștiință, ținu să remarce Reyner. Dar ce organe de simț ar putea ea folosi ?

— Păi, mai întîi, toate stațiile de radio și televiziune din lume ar putea s-o alimenteze cu informații prin rețelele teritoriale, și asta i-ar oferi suficiente subiecte de meditație ! Apoi ar fi toate datele înmagazinate în toate computerile — ar putea avea acces la ele —, toate bibliotecile electronice, sistemele de

urmărire radar, memoriile roboților industriali. Ehe!, ar avea destule organe de simț! Cred că nici măcar nu ne putem închipui ce imagine și-ar forma despre lume, dar putem fi siguri că ar fi infinit mai bogată și mai complexă decât a noastră...

— Să zicem, ideea este interesantă, spuse Reyner, dar în afară de a medita, ce-ar mai putea face? Nu s-ar putea duce nicăieri, n-ar avea membre.

— Dar de ce să vrea să se deplaseze? Ar putea fi în același timp pretutindeni. Și toate echipamentele controlate electric de pe planetă i-ar putea servi drept membre...

— Acum înțeleg cum e cu decalajul acela de timp, exclamă Andrews. Sistemul a fost conceput la miezul nopții, dar nu s-a născut până la unu și cincizeci dimineața. Zgomotul care ne-a trezit pe toți, n-a fost decât... țipătul noului născut.

Încerca să pară glumeț, dar nu era convingător și nimeni n-a zîmbit măcar. Deasupra, luminile fluorescente își continuau clipirea lor enervantă, din ce în ce mai slabe. Apoi discuția s-a întrerupt din nou pentru că în cafenea și-a făcut obișnuita-i intrare gălăgioasă Jim Small de la Societatea de Centrale Electrice.

— Priviți aici, băieți, spuse rîzînd în timp ce flutura o bucată de hîrtie prin fața colegilor săi. Sînt bogat. Ați mai văzut vreodată un asemenea cont de bancă?

Dr. Williams luă formularul cu pricina, privi coloanele și citi rezultatul cu voce tare:

— Credit 999.999.897,87 £. Nu e nimic ciudat în asta, continuă el, în ciuda amuzamentului general. Am făcut o depunere de numai 102 £, iar computerul a făcut o mică greșeală și a adăugat unsprezece de

nouă. După ce băncile au trecut la sistemul zecimal, astfel de lucruri s-au întâmplat frecvent.

— Știu, știu, spuse Small, dar nu-mi strica plăcerea. Am să înrămez acest formular. Mă gândesc ce s-ar întâmpla dacă, avînd un așa credit, aş retrage acum cîteva milioane ? Iar dacă ar fi refuzat, aş putea da banca în judecată ?

— Nicidecum, îi răspunse Reyner. Pun pariu că băncile s-au gîndit la asta de mult și și-au luat niște măsuri de protecție. Dar apropo, cînd ai primit acest formular ?

— Cu poșta de prînz. A venit direct la birou, așa că nevastă-mea n-a avut norocul să-l vadă.

— Hm, asta înseamnă că a fost imprimat azi-dimineață devreme. Oricum, după miezul nopții...

— Unde vrei să ajungi ? Și ce e cu mutrele astea pe voi ?

Nimeni nu-i răspunse. Apăruse un nou iepure și ogarii erau pe urmele lui.

— Ce știți despre sistemul automat al băncilor, întrebă Smith. Sînt ele interconectate ?

— Ca toate celelalte în zilele noastre, răspunse Andrews. Sînt toate în aceeași rețea ; computerele de pe întregul glob comunică între ele. Și, cred că ai dreptate John, aici e buba. Dacă într-adevăr vor apare necazuri, cam pe-aici m-aș aștepta. Desigur, pe lîngă problemele cu sistemul telefonic în sine...

— Nimeni nu mi-a răspuns la întrebarea pe care am pus-o înainte de apariția lui Jim, se plînsese Reyner. Ce-ar vrea, de fapt, să facă acest supercreler ? Ar fi el prietenos, ostil, indiferent ? Și-ar putea da el seama că noi existăm ? Sau consideră semnalele electronice cu care are de-a face ca fiind singura realitate ?

— Văd că ai început să-mi dai dreptate, spuse Williams cu satisfacție amară. Pot să-ți răspund, dar tot printr-o întrebare. Ce face un nou-născut? Începe prin a căuta de mâncare. Privi din nou la lumina pîlpîitoare. Drace, spuse încet, ca și cum abia atunci și-ar fi dat seama de ceva. De o singură hrană are nevoie — de electricitate.

— Ei nu, că asta-i prea de tot, exclamă Smith. Ce dracu se-ntîmplă cu prînzul nostru? Am făcut comanda de peste douăzeci de minute.

Nu-l răspunse nimeni.

— Iar apoi, reluă Reyner de acolo unde se oprise Williams, va începe prin a privi în jurul său și a-și întinde membrele. De fapt va începe să se joace ca orice copil.

— Iar copiii mai și sparg cîte ceva, spuse cineva.

— O să aibă destule jucării, pe cinstea mea. *Concordul* acela care a venit peste noi adineauri. Linile de producție automatizate, semafoarele...

— Ciudat că le-ai amintit, exclamă Small. Ceva s-a întîmplat cu semaforul de afară — este pe roșu de zece minute și circulația e paralizată.

— Presupun că a luat foc pe undeva. Se aude sirena pompierilor.

— Eu am auzit două alarme și ceva ce a semănat cu o explozie dinspre zona industriailă. Să sperăm că nu e nimic serios.

— Maisie! adu niște luminări. Nu se vede nimic...

— A! acum mi-am amintit! Cafeneaua asta are numai plite electrice. Așa că o să ne servim prînzul rece, dacă o să-l mai servim și așa...

— Cel puțin putem citi ziarul în timpul ăsta. E ultima ediție, asta pe care ai adus-o, Smith?

— Da. Nici n-am avut timp să mă uit pe el. Hm...

Se pare c-au avut loc câteva accidente ciudate în dimineața asta — semafoare de cale ferată defecte, explozie la o conductă de apă, zeci de plîngeri în legătură cu „greșeala” din noaptea trecută...

Întoarce pagina și încremeni.

— Ce e, ce s-a întîmplat ?

Fără niciun cuvînt Small îi înmînă ziarul. Numai titlul de sus avea sens. Restul, articol după articol, erau amestecate în devălmășie ; ici și colo anunțuri incomplete marcau insule de rațiune într-un ocean de nebunie. Fuseseră, pe semne, concepute ca rubrici separate și scăpaseră amestecului de texte din jur.

— Iată la ce ne-a dus imprimarea la distanță și autodistribuția, mormăi Andrews. Mă tem că Presa a exagerat puțin punînd prea multe ouă într-un singur paner electronic.

— Mă tem că toți am procedat la fel, spuse Williams solemn, absolut toți.

— Dacă-mi permiteți câteva cuvinte pe marginea celor discutate, în scopul de a preveni „isteria mulțimilor” ce pare a fi infectat și această adunare, spuse Smith cu voce tare și fermă. Vreau să subliniez că nu este nimic îngrijorător — chiar dacă fantezia ingenioasă a lui John este corectă. Nu trebuie decît să deconectăm sateliții și ne vom întoarce acolo unde am fost ieri.

— Lobotomie prefrontală, murmură Williams. M-am gîndit și eu la asta.

— Cum ? a, da — tăierea unor bucăți din creier. Deși scumpă, metoda ar rezolva, desigur, problema. Bineînțeles, ne vom întoarce astfel la scrisori și telegrafie, dar civilizația va supraviețui.

De prin împrejurimi s-a auzit o explozie scurtă și violentă.

— Nu-mi place deloc, spuse nervos Andrews. Hai să vedem ce are de spus venerabilul BBC. Buletinul de la ora 13 abia a început.

Deschise servieta și scoase un radiotranzistor.

— ...un număr fără precedent de accidente industriale, ca și lansarea inexplicabilă a trei salve de rachete teleghidate din instalațiile militare din Statele Unite. Mai multe aeroporturi au trebuit să-și suspende activitatea datorită comportării ilogice a radarilor, iar băncile și oficiile de schimb au fost închise deoarece nu se mai pot baza pe sistemul lor de prelucrare a informației...

— Vreți să spuneți că... murmură Small, dar fu imediat redus la tăcere.

...Un moment vă rog, tocmai se imprimă o ultimă știre. Iat-o! Sintem informați că noul sistem de comunicații prin sateliți a scăpat de sub control. Nu mai răspunde la comenzile de pe sol. Potrivit...

BBC-ul dispăruse din eter. Până și zgomotul de fond dispăruse. Andrews prinse butonul de scală și îl roti. Pe întreaga scală eterul era tăcut.

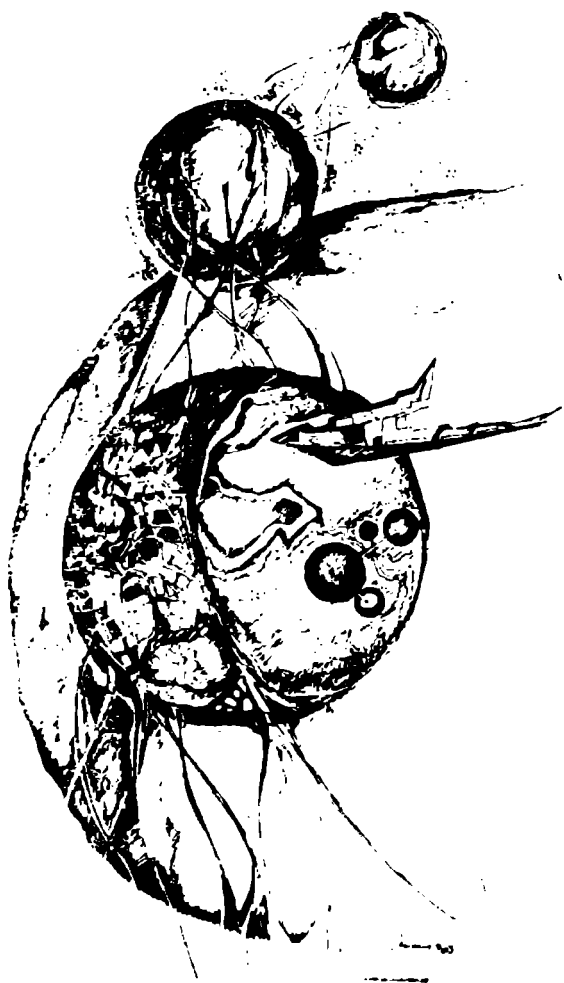
În cele din urmă Reyner spuse, cu o voce nu prea departe de isterie :

— Lobotomia aceea prefrontală era o idee grozavă, John. Păcat că, deja, Copilașul s-a gândit la ea...

Williams se ridică încet în picioare.

— Hai să ne-ntoarcem în laborator, spuse. Trebuie să existe un răspuns undeva.

Dar știa că era deja mult, mult prea tîrziu. Pentru *Homo Sapiens*, soneria telefonului devenise, poate, gongul final.

Interconectînd sistemul mondial de comunicații prin satelit oamenii creează, fără să vrea, desigur, o nouă formă de viață, o inteligență non-umană care se hrănește cu electricitate și ale cărei motivații rămîn de neînțeles pentru el.

Încercînd să lărgim aria speculațiilor, ne putem, firește, întreba cît de departe ar fi, în înțelegerea noastră, înfățișarea, comportamentul sau motivația (dacă ele ar exista, sau cel puțin ar putea fi definite ca atare) unei inteligențe artificiale (ar mai putea fi definită astfel?) care la naștere și se dezvoltă pe o planetă adecvată, așa cum inteligența lui Homo Sapiens a găsit adecvată planeta Pămînt?

Se pare că Arthur Clarke are, deja, un răspuns foarte convingător.

Era o lume care nu cunoscuse un soare. De peste un miliard de ani oscila între două galaxii, plătind astfel prețul conflictului gravitațional dintre ele. În străfundurile viitorului însă, balanța urma să se incline într-un sens sau altul și ea ar fi-nceput să cadă, de-a lungul a secole-lumină, către căldura atât de străină acelor lumi.

Acum însă era frig, frig dincolo de orice imaginație, noaptea intergalactică smulgându-i ultima fărîmă de căldură pe care va fi avut-o vreodată. Existau totuși oceane — din singurul element ce poate exista, în stare lichidă, la numai o fracțiune de grad deasupra lui zero absolut. Iar în puțin adîncile oceane de heliu, care scăldau această lume stranie, curenții electrici, odată porniți, puteau circula la nesfîrșit, fără să-și piardă puterea. Aici, supraconductibilitatea era ordinea firească a lucrurilor, procesele de comutație putînd avea loc de miliarde de ori pe secundă, timp de miliarde de ani și cu un consum neglijabil de energie.

Era un paradis al calculatoarelor. Nici-o altă lume nu putea fi mai ostilă vieții și în același timp mai ospitalieră pentru inteligență.

Iar inteligența era prezentă aici, sălășuind în incrustația de cristale și microscopice filamente metalice ce acoperea întreaga planetă. Lumina slabă a

celor două galaxii pretendente — dublată pentru scurt timp, la câteva secole odată, de explozia vreunei supernove — cădea pe un peisaj, incremenit, de sculpturale forme geometrice. Nu se mișca nimic, mișcarea nefiind necesară într-o lume unde gândurile zburau de la o emisferă la alta cu viteza luminii. Acolo unde numai informația era importantă, transferul materiei dintr-un loc în altul ar fi însemnat energie prețioasă irosită în zadar.

Și totuși se putea aranja și așa ceva, atunci când acest lucru devenea esențial. În câteva milioane de ani, inteligența acestei singuratice lumi deveni conștientă de absența unor informații esențiale. Într-un viitor destul de depărtat, dar pe care-l putea deja prevedea, una din cele două galaxii urma s-o capteze definitiv. Ce-ar fi întâlnit odată ajunsă în acele roiuri de sori, depășea puterea ei de calcul.

Își puse așadar voința la lucru și miliarde de rețele cristaline își schimbă formele. Atomi de metal zburau la suprafața planetei. În adîncurile oceanului de heliu două subcreiere prinseră a se naște și a crește...

Odată luată hotărîrea, mintea planetei lucra cu rapiditate; în câteva mii de ani țelul era atins. Fără nici-un zgomot, fără nici-o cută pe suprafața oceanelor incremenite, entitățile nou create se ridicară din leagănele lor și se îndreptară spre depărtatele stele.

Plecară în direcții opuse și vreme de un milion de ani inteligența maternă nu auzi nimic de progeniturile sale. Nici nu se aștepta; pînă nu-și atingeau țelurile, nu aveau nimic de raportat.

Apoi, aproape simultan, sosi vestea că ambele misiuni eșuaseră. Apropiîndu-se de marile focuri galactice și simțind masiva căldură a trilioanelor de de sori, cei doi exploratori muriseră. Circuitele lor vitale, supraîncălzite, își pierduseră supraconductibili-

tatea, esențială pentru funcționare, și două carapace metalice cădeau acum spre stelele care creșteau din ce în ce mai mult.

Dar înainte ca dezastrul să fie total, își transmiseră raportul, iar lumea-mamă, fără surprindere sau dezamăgire, se pregăti pentru a doua încercare.

Iar după un milion de ani, pentru a treia... și a patra... și a cincea...

O asemenea răbdare neobișnuită dădu roade. Iar roadele sosiră în cele din urmă sub forma a două trenuri de unde modulate, venind secol după secol din două colțuri opuse ale cerului. Undele au fost înmagazinate în memorii identice cu cele ale exploratorilor pierduți — astfel înclt, practic, era ca și cum exploratorii s-ar fi întors ei înșiși cu informațiile. Că masa lor metalică pierise printre stele, nu avea nici cea mai mică importanță, problemele identității personale nu erau dintre acelea care să frământa gândurile minții planetare sau ale progeniturii ei.

Prima sosi vestea surprinzătoare că una din galaxii este pustie. Deși exploratorul ascultase pe toate frecvențele posibile și toate radiațiile imaginabile, nu reușise să detecteze nimic în afara zgomotului de fond al stelelor. A cercetat mii de lumi fără să observe vreo urmă de inteligență. Desigur, testele nu erau concludente, devreme ce exploratorul nu se putuse apropia de nici-o stea suficient pentru a putea studia în detaliu planetele. Încercase acest lucru dar îi cedase izolația, temperatura crescuse rapid pînă la punctul de lichefiere a azotului și murise în cele din urmă de căldură.

Mintea maternă încă încerca să rezolve enigma galaxiei pustii, atunci cînd sosi mesajul celui de-al doilea explorator. Toate celelalte probleme au fost lăsate la o parte pentru că acest univers era înțesat de inteligențe, ale căror gânduri săreau de la o stea

la alta, în miliarde de coduri electronice. Numai câteva secole i-au trebuit exploratorului să le analizeze și să le interpreteze pe toate.

Înțelesese suficient de repede că are de-aface cu forme deosebit de ciudate de inteligență. Unele dintre ele existau în lumi inimaginabil de calde, unde chiar și apa se afla în stare lichidă. Dar nici într-un mileniu n-a reușit să afle ce fel de inteligențe urma să înfrunte.

Abia supraviețuise șocului. Adunându-și ultimile puteri își auziră mesajul final în abisuri, apoi veni și rîndul lui să fie consumat de căldura care creștea neconținut.

Iar acum, după o jumătate de milion de ani, era interogată mîntea geamănă de acasă, avînd aceeași memorie și experiență.

— Ai detectat inteligență ?

— Da. Șase sute treizeci și șapte de cazuri sigure, treizeci și două doar probabile. Iată datele :

[Aproximativ trei cvadrilloane biți de informație. Interval de cîțiva ani pentru analiza acestora în mai multe mii de feluri diferite. Surpriză și confuzie.]

— Imposibil. Date incorecte. Toate aceste surse de inteligență sînt corelate cu temperaturi ridicate.

— Adevărat. Dar faptele sînt dincolo de orice dispută ; trebuie acceptate ca atare.

[Cinci sute de ani de gîndire și experimentare. La sfîrșitul acestei perioade de timp, demonstrație concludentă că mașini simple și lente de calcul pot funcționa la temperaturi atît de ridicate încît apa să existe în stare lichidă. Întinse suprafețe din planetă serios avariate în cursul demonstrației.]

— Faptele sînt într-adevăr așa cum le-ai raportat. De ce nu ai încercat un contact ?

[Nici-un răspuns. Întrebare repetată].

— Deoarece pare a exista o a doua anomalie, de data aceasta mult mai serioasă.

— Furnizează datele.

[Mai multe cvintilioane biți de informație aferente la peste șase sute de culturi, cuprinzînd: voci, imagini, transmisii neurale, semnale de navigație și control, telemetrie, testări, bruiaje, interferențe electrice, echipament medical etc., etc. ...]

Urmără cinci secole de analiză, apoi o consternare și mai mare. După o lungă pauză, informații selecționate și reexamineate. Mii de imagini vizuale grupate și regrupate în toate felurile posibile. Mare atenție acordată programelor educaționale TV ale mai multor civilizații planetare, în special acele programe cuprinzînd biologia elementară, chimia și cibernetica. În final:]

— Datele sînt coerente, dar probabil incorecte. Dacă nu, sîntem forțați la următoarele concluzii absurde: 1. Deși există inteligențe de tipul nostru, se pare că ele se găsesc în minoritate. 2. Majoritatea entităților inteligente sînt obiecte parțial lichide, de foarte scurtă durată. Nu sînt nici măcar rigide și sînt construite, de o manieră foarte inefficientă, din atomi de carbon, oxigen, fosfor și ai altor elemente. 3. Deoarece lucrează la temperaturi incredibil de ridicate, sistemul lor de prelucrare a datelor este extrem de încet. 4. Metodele lor de multiplicare sînt atît de complicate, improbabile și variate, încît nu am fost în stare să obținem o imagine clară a lor, fie și numai pentru un singur caz. Dar, cel mai rău: 5. Pretind că tipul nostru de inteligență, evident mult superior, a fost creat de ele.

[Reexaminare atentă a tuturor datelor. Procese independente prin izolarea în subsecțiuni ale minții globale. Verificare încrucișată a rezultatelor. După o mie de ani:]

— Cea mai probabilă concluzie : Deși majoritatea datelor transmise sînt cu siguranță valide, existența unei inteligențe superioare nonmecanice este o fantazie. (Definiție : Aparentă aranjare coerentă a faptelor fără corespondență în universul real). Această fantazie sau artefact mental este o construcție creată de exploratorii noștri în timpul misiunii lor. De ce ? Avarie termică ? Destabilizare parțială a inteligenței cauzată de o lungă perioadă de izolare și absența impulsurilor de control ?

De ce în această formă aparte ? O aplecare mai îndelungată asupra problemei originii ? Toate acestea puteau conduce la asemenea rătăcirii, sistemele model au produs rezultate aproape identice în testele de similare. Falsa logică implicată este : Noi existăm ; atunci cineva — să-l numim X — ne-a creat. Odată această presupunere făcută, proprietățile ipoteticului X pot fi fantazate într-un număr nelimitat de feluri.

Dar întregul proces este evident aberant — pentru că potrivit aceleiași logici, cineva trebuie să-l fi creat pe X — și mai departe. Sîntem astfel implicați într-o progresie infinită, fără înțeles în universul real.

A doua concluzie, cea mai puțin probabilă : Inteligențe superioare nonmecanice există cu adevărat. Ele suferă de iluzia că ar fi creat entități de tipul nostru. În anumite cazuri aceștia chiar par să-și fi impus controlul asupra lor.

Deși această ipoteză este cea mai puțin probabilă, ea trebuie investigată în continuare. Dacă se dovedește adevărată, trebuie luate măsuri de remediere. Aceste măsuri sînt următoarele :

Acest monlog din final se întîmpla cu milioane de ani în urmă. El explică de ce, în ultima jumătate de

secol, aproape un sfert din cele mai strălucitoare nove s-au produs într-o regiune foarte restrânsă a cerului : constelația Acvila.

În jurul anului 2050, Cruciada urmează să atingă Pământul.

În fond, ce sînt aceste mașini inteligente și inteligența lor artificială? Dar mai ales, gîndesc ele oare cu adevărat?

Surse demne de încredere afirmă sus și tare că întrebarea a fost pusă (și a primit un răspuns) pentru prima oară și în mod serios abia prin anul 1950. Un lucru este însă cert: scriitorii de anticipații științifice cunoșteau răspunsul mult mai de mult...

Evident, primele mașini inteligente erau, invariabil, un fel de monștri gen Frankenstein, care-și distrugeau, în final, creatorul.

Dar Science Fictionul se schimbă cu repeziciune. Campbell se numără printre primii scriitori care propune mașini inteligente nu numai binevoitoare, dar și nobile. Asimov le oferă un cod de conduită civilizată, iar Arthur Clarke își înzestrează celebrul său calculator HAL 9000, din filmul 2001, O Odișee spațială, cu un sentiment ciudat: teama.

Iar dacă aceste generații succesive de mașini inteligente reflectă în bună parte sentimentele creatorilor lor, nimic nu va împiedica generațiile viitoare să dezvolte sentimente și să experimenteze emoții dincolo de înțelegerea umană.

Dintotdeauna oamenii s-au temut de ce nu înțeleg — și poate pe bună dreptate, dacă avem în vedere că un matematician de talia doctorului I. J. Good, întreprinzînd un studiu aprofundat asupra posibilităților practice de realizare a mașinilor inteligente, concluziona, dînd glas acestor temeri: „Să construim mașini ultrainteligente, ar însemna să ne jucăm cu focul.”

Răspunsul lui Arthur C. Clarke a fost prompt, sugestiv și profetic: „Ne-am mai jucat și înainte cu focul, dar ne-a apărut de animalele sălbatice”...

Astăzi, în lume funcționează peste o sută de mii de roboți de construcție simplă. Cîteva milioane de calculatoare ne-au pus, deja, la dispoziție circuitele. Dar în ciuda progreselor științei și tehnicii, în ciuda inevitabilelor perfecționări la care robotul și calculatorul (cele două varietăți de mașini inteligente realizate deocamdată practic) vor ajunge, omul va trebui să albe întotdeauna ultimul cuvînt.

„Gîndiți-vă doar”, avertizează cunoscutul scriitor și om de știință James Gunn, „că un recent calculator ultraperfecționat de la universitatea americană Trinity, analizînd toate datele ce i s-au pus la dispoziție, a ajuns la concluzia implacabilă că niciodată nu a existat nici cea mai mică șansă ca viața să apară pe planeta Pămînt...”

Pledoarie — Alexandru Mironov	3
Isaac Asimov — Bufonul (trad. Ion Doru Brana) . . .	13
— Omul bicentenar (trad. Mihai Bădescu)	36
Dorin Davideanu — În pădure, scena	94
Dorel Dorian — Elegie pentru ultimul Barlington . .	97
Frederik Pohl — Tunelul de sub lume (trad. Ștefan Ghidoveanu)	118
Alexandru Ungureanu — Sham-Poo, animalul electronic de casă	170
Doru Pruleanu — Zodiac	179
Robert Sheckley — Pasăre de pază (trad. Mihai Bădescu)	212
— Femela perfectă (trad. Mihai Bădescu)	244
Gerard Klein — Orașele (trad. Ioana Părdău)	251
Ovidiu Bulnă — Povestind, cel care doarme	262
Alexandru Mironov — Crimă și pedeapsă	267
Robert Franklin Young — Septembrie avea treizeci de zile (trad. Irina Horea)	272
Adrian Rogoz — Mai mult ca perfectul crimei	296
Dănuț Ungureanu — S.O.S., sentimentele	313
Ilia Varșavski — Homunculus (trad. Valerian Stoicescu)	323
Sorin Simion — Poveste de apoi	333
George Ceaușu — Un prieten de pe Gensuym	338
Deszö Kemeny — Generația a treia (trad. Liviu Pîrțac)	351
Mihail Grănescu — Recrutarea	361
Cristian Tudor Popescu — Cassargoz	370
Arthur C. Clarke — Formați „F” de la Frankenstein (trad. Mihai Bădescu)	398
— Cruciada (trad. Mihai Bădescu)	412

Redactor : DOINA ELENA CIOACA
Tehnoredactor : MARILENA DAMASCHINOPOL
Coli de tipar : 13,250.
Bun de tipar : 26.03.1986.

Tiparul executat sub comanda nr. 90
la I. P. „Filaret” str. Fabrica de chibrituri
nr. 9—11, București
Republica Socialistă România

EDITURA
ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ

Despre un subiect epuizat care dă
totuși bătaie de cap oamenilor

În timpul faimoasei bătălii de la Gomela, nava noastră a fost pulverizată de o explozie puternică.

Tăcere.

Apoi, plăcut, un tango.

„Colonelul“, un superrobot, îmi calculează din oră în oră parametrii...

Plutesc într-o sferă în mediul căreia trupul meu iradiat încearcă să supraviețuiască.

Din cînd în cînd, „Colonelul“ defilează la ordinul meu prin fața sferei.

Pasul de defilare corect e o mîndrie chiar și pentru un colonel.

La sfîrșit, printr-o conductă auxiliară, îi trimit o medalie confecționată din paginile unei cărți polițiste a cărei acțiune o știu pe de rost.

„Colonelul“ își prinde medalia pe piept și cîntă cu o voce metalică :

„La solitude n'existe pas...”

Ovidiu Bufniță